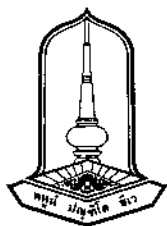

**การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำคารมย์
ตำบลระกา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ**

**วิทยานิพนธ์
ของ
ดิฉง โปหารี**

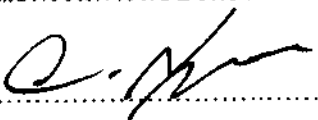
**เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม
ตุลาคม 2554**

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

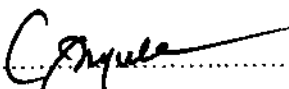
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวลีนจง โพชารี
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การท่องเที่ยวและการโรงแรม ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผศ.ดร.อมร สุวรรณนิมิตร)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาภายนอกคณะ)

.....
(รศ.ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม)

กรรมการ

(ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

.....
(ผศ.ดร.ดรชนันท์ เอ็มพันธ์)

กรรมการ

(กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

.....
(อาจารย์ ดร.นันทนา อุ่นเจริญ)

กรรมการ

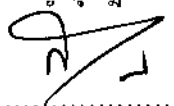
(กรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(ผศ.ดร.กาญจนา สุคันธสิริกุล)

กรรมการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ผศ.สุรเชษฐ์ เชษฐมาต)

คณบดีคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม

.....
(รศ.ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 13 เดือน ... ๒๕๖๑ พ.ศ. 2554

**วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ประจำปี 2553**

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ครรชณี เอมพันธุ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาตลอดจนช่วยแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงวุฒิทุกท่าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ให้ข้อมูลทุกคน
รวมทั้งผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ทุก ๆ ท่าน ตลอดจนผู้ช่วยวิจัยทุกคน ที่เข้าร่วมโครงการและ
ให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และอีกหลาย ๆ ท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยได้กำลังใจด้วยดีตลอดเวลาในการศึกษาจากบุพการีและผู้ใกล้ชิด ขอกราบขอบคุณ
พ่อบุญส่ง - แม่สมจิตร โพชารี ผู้เป็นบิดา - มารดา ที่ให้ชีวิต จิตใจ ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจ
ในทุกเรื่อง ขอขอบคุณพ่อพิณิจ - แม่สุจิตรา - คุณพัศตร์ทิพา เคชพละ ที่อยู่เคียงข้างและให้ความ
ช่วยเหลือเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ปริญญาเอกรุ่นที่ 1 คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่ร่วมฝ่าฟัน
อุปสรรคจนบรรลุเป้าหมาย

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู
อาจารย์ และผู้มีพระคุณ ที่ให้ความปรารถนาดีต่อผู้วิจัยตลอดมา

สินจง โพชารี

ชื่อเรื่อง	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
ผู้วิจัย	นางสาวลินจง โทษาริ
กรรมการควบคุม	รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สุขศรีงาม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ครรชณี เอ็มพันธุ์
ปริญญา	ปร.ค. สาขาวิชา การท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2554

บทคัดย่อ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน เป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลให้เพิ่มมูลค่าทรัพยากรด้านการเกษตรและก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับชุมชน โดยการศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้านที่เหมาะสมโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน และกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน 10 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง หัวหน้าครัวเรือน 146 คน ได้จากการสุ่มตามสะดวก และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์ 375 คน ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และ แบบสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษที่ดีมี 4 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านการบริหารจัดการ 10 ตัวชี้วัด ด้านการรองรับ 7 ตัวชี้วัด ด้านการให้บริการ 9 ตัวชี้วัด และด้านดึงดูดใจ 8 ตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวไทย รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขององค์ประกอบที่ 1 ถึงองค์ประกอบที่ 4 มีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์ยืนยันอันดับสอง ตัวชี้วัดทุกตัวสามารถวัดองค์ประกอบหลักได้ ผู้นำชุมชนได้ประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี 29 แนวทาง 41 กิจกรรม

โดยสรุป รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำดามย์ โดยรวม องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การรองรับ การให้บริการ และการดึงดูดใจ และมี 34 ตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในระดับหมู่บ้านต่อไป

TITLE Agro - Tourism Management of the Community in Ban Zumtarrom,
Trakaj Sub - district, Kantarak District, Si Sa Ket Province

AUTHOR Miss Linjong Pocharee

ADVISORS Assoc. Prof. Dr. Paitool Suksringarm and
Asst. Prof. Dr. Dachanee Emphandhu

DEGREE Ph. D. **MAJOR** Tourism and Hotel

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2011

ABSTRACT

Agro - tourism management is a key to value agricultural resources and generate economical benefits to the community. This research aimed to study and develop the model of agro - tourism management. The specific objective was to develop factors and indicators in community - based agro - tourism management by using a mixed research design of quantitative and qualitative methods. The study was carried out with 20 resource persons and the sample of 10 community leaders, obtained using the purposive sampling technique ; 146 community households by the convenience sampling technique and 375 Thai tourists visiting agro - tourism at Ban Zumtarrom by the accidental sampling technique. The research instruments were questionnaires, interviews and focus groups. The data were analyzed using the descriptive statistics, confirmatory factor analysis, and the testing of hypothesized model to fit the empirical data.

The research results revealed that there were 4 appropriate factors of agro - tourism management : management factor with 10 indicators ; supporting factor with 7 indicators ; services factor with 9 indicators ; and attractiveness factor with 8 indicators. This model of agro - tourism management was statistically fitted the empirical data. Regarding the second order confirmatory factor analysis, all indicators could measure the main factors of the model agro - tourism management. The agro - tourism evaluation of Ban Zumtarrom appropriateness as a whole and in each aspect as assessed by the community leaders had at a high level. Guidelines and approaches for agro - tourism management development included 29 guidelines and 41 major activities.

In conclusion, the developed model of agro - tourism management generally comprised 4 main factors : community management, support, services and attractiveness ; and also 34 indicators. The model could be applied to agro - tourism management of the communities at other rural villages.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	8
ความมุ่งหมายของการวิจัย	8
ความสำคัญของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	15
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	18
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	26
การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	33
มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	37
แนวคิดทฤษฎีการสร้างและพัฒนารูปแบบชุมชน	40
แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง	53
กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชาดามย์	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ...	75
การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงวิเคราะห์เพื่อยืนยันตัวแบบ (โมเดล) องค์ประกอบและ ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้าน	82
การวิจัยระยะที่ 3 การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	87
การวิจัยระยะที่ 4 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	90

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	93
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	93
ลำดับในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
ตอนที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	94
ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงวิเคราะห์เพื่อยืนยันตัวแบบ (โมเดล) องค์ประกอบและ ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้าน	101
ตอนที่ 3 การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	116
ตอนที่ 4 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	125
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	135
ความมุ่งหมายของการวิจัย	135
สรุปผล	135
อภิปรายผล	139
ข้อเสนอแนะ	149
บรรณานุกรม	152
ภาคผนวก	178
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	179
ภาคผนวก ข บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่พัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยว เชิงเกษตร	181
ภาคผนวก ค บัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมเวทีพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	184
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ร่วมเวทีพัฒนารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว เชิงเกษตร	186
ภาคผนวก จ ภาพปฏิบัติการวิจัย	189

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	196
ภาคผนวก ช ผลการวิเคราะห์คุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยว เชิงเกษตร	228
ภาคผนวก ซ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	234
ประวัติย่อของผู้วิจัย	272

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากร บ้านชำดาร์มย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ...	58
2 บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	75
3 รูปแบบสอบถามการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี	79
4 สรุปลักษณะตัวอย่างและวิธีการสุ่มตามขั้นตอนการศึกษา	83
5 สรุปสถิติทดสอบยืนยันองค์ประกอบ	86
6 องค์ประกอบตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	95
7 ผลการวิเคราะห์คุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	100
8 ผลการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ..	102
9 ผลการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบด้านการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี	104
10 ผลการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบด้านการบริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี	106
11 ผลการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบ ด้านการดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ เหมาะสม	108
12 ผลการวิเคราะห์ห้องประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ขององค์ประกอบหลัก	110
13 ผลการวิเคราะห์ห้องประกอบเชิงยืนยันอันดับสองตัวบ่งชี้รวมของการจัดการท่องเที่ยว เชิงเกษตร	114
14 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	116
15 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	117
16 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้นำชุมชน	117
17 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชาชนในหมู่บ้านชำดาร์มย์	119
18 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว	120
19 การประเมินระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน รายองค์ประกอบ	122
20 ผลการวิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม ..	129
21 ผลการวิเคราะห์คุณภาพตัวชี้วัดองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	228

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในระดับหมู่บ้าน	14
2	การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ	22
3	แนวคิดเค้าโครงระบบการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	24
4	แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	25
5	การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันแบบ Stakeholder	31
6	กระบวนการวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน	32
7	โมเดลผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี	103
8	โมเดลผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี	105
9	โมเดลผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี	107
10	โมเดลผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี	109
11	ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	112
12	ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	115
13	แนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับหมู่บ้าน	134
14	การระดมความเห็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดฯ ที่หอประชุม โรงเรียนบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษ	190
15	การระดมความเห็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดฯ ที่หอประชุม โรงเรียนบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษ	190
16	กลุ่มผู้ร่วมเวทีระดมความเห็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดฯ ที่หอประชุมโรงเรียนบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษร่วมรับประทานอาหาร ...	191
17	ผู้วิจัยระดมความเห็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดฯ ที่หอประชุม โรงเรียนบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษ	191

18	สัมภาษณ์นางสายชล พุดตานคง กำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้านด้านการ ปกครอง ชุมชนบ้านชำदारมย์	192
19	สัมภาษณ์นายทศพล สุขจันทร์ ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลไม้และประธานกลุ่มท่องเที่ยว เชิงเกษตรบ้านชำदारมย์	192
20	สวนผลไม้ของนางวิสัย จันทร์แก้ว	193
21	สวนผลไม้ของนายทศพล สุขจันทร์	193
22	เวทีระดมความเห็นกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านชำदारมย์ ที่สวนทศพล	194
23	กลุ่มผู้ร่วมเวทีระดมความเห็นกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงเกษตรชุมชนบ้านชำदारมย์	194
24	ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงเกษตรชุมชนบ้านชำदारมย์	195
25	บริเวณสวนของนายพงษ์สิทธิ์ รูปใหญ่	195

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization - UNWTO) ระบุว่า การเติบโตของตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เดินทางทั่วโลกในช่วง 2 ไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2553 อยู่ที่ร้อยละ 7 ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 และนับเป็นค่าความเชื่อมั่นที่สูงที่สุดนับจากการเกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2552 อีกทั้งแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตคาดว่าจะฟื้นตัวกลับมาสู่สภาวะปกติ โดยที่องค์กรเศรษฐกิจและการเดินทางระหว่างประเทศ เช่น IMF หรือ ICAO ได้คาดว่าจะตลอดปี พ.ศ. 2554 การท่องเที่ยวโลกจะขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ 5.5 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554 : 1) สำหรับการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคเมื่อพิจารณาเป็นอัตราร้อยละของการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2553 ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิกมีอัตราการขยายตัวสูงสุด เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่มีการผ่อนคลายระเบียบพิธีการผ่านแดน ประกอบกับมีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบไร้พรมแดน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 3)

การท่องเที่ยวของประเทศไทยหลังจากประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้ใช้กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชนขนาดเล็กในทุกพื้นที่เป็นการพัฒนาชุมชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจุลภาคและระดับรากหญ้าจนถึงระดับชุมชนเมือง (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2554 : 1) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายให้ชุมชนขนาดเล็กระดับหมู่บ้านต้องพัฒนาศักยภาพในการจัดการทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ให้มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการในระดับหมู่บ้านด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน (พรณี จุฑานนท์ และคณะ, 2548 : 2) ดังนั้น ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยในเวทีโลกปี พ.ศ. 2551 จากการจัดอันดับของ World Travel Mart พบว่า การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความคุ้มค่าเงิน มีจุดแข็งของสินค้าทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่โดดเด่น ประกอบกับความมีอัตราค่าเข้าชมของคนไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553)

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางเกษตร ดังจะเห็นได้จากการมีสวนพืชดอก สวนพืชผล สวนผลไม้ แหล่งปศุสัตว์ ที่มีความ

น่าสนใจและมีความหลากหลายของแหล่งชุมชนทางการเกษตรต่าง ๆ (ปวีณา สิงห์บุรณา. 2553 : 7) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชนบท ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรที่น่าสนใจ เช่น การทำนา การทำสวน ไม้ดอก การทำสวนผลไม้ การทำสวนผัก การทำสวนสมุนไพร การเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงไหม และการทำฟาร์มปศุสัตว์ ที่ผสมกลมกลืนกับธรรมชาติที่มีทัศนียภาพสวยงามในชนบทภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่ได้พบเห็น (วิวัฒนา มโนรัตน์. 2552 : 2 ; กมลทิพย์ ชูประทีป. 2547 : 1)

แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมีอยู่หลากหลายทั่วภูมิภาค ทั้งในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ซึ่งในแต่ละภาคแต่ละจังหวัดจะมีแหล่งท่องเที่ยวและเอกลักษณ์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปที่ท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไป (เปรมจิต ทานูรี. 2549 : 2) ภาคอีสาน หรือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่รวมประมาณ 68,854 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 19 จังหวัด มีประชากรประมาณ 1 ใน 3 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง เป็นเนินและลอนลูกคลื่น ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก (วิกิพีเดีย. 2553 ก : เว็บไซต์) ดังนั้น กิจกรรมทางการเกษตรต่าง ๆ เช่น การทำนา ทำสวน ทำไร่ เป็นต้น จึงเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างมากและสามารถนำมาใช้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวทางการเกษตรได้

การท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นการกระจายตัวไปในแหล่งท่องเที่ยวหลัก 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี และหนองคาย (กนกเกล้า แก้วเกล้า. 2551 : 1) การเดินทางท่องเที่ยวภาคอีสานส่วนใหญ่เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมเพื่อนและญาติผนวกไปกับการท่องเที่ยว ทำให้เกิดความนิยมเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านตามด่านชายแดนของประเทศไทย (อนุชิต พึ่งปัญญาดี. 2553 : 131-132) ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาคอีสานสามารถใช้โอกาสนี้ เป็นกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการเพิ่มแรงดึงดูดความสนใจให้กับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่ทั้งนักท่องเที่ยวคนไทยและชาวต่างประเทศกำลังให้ความสนใจ นอกจากนี้การท่องเที่ยวในภาคอีสานมีแนวโน้มที่จะสนใจศึกษาในเชิงลึกหรือตอบสนองความต้องการเฉพาะด้านสำหรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550-2554 : ง) โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการมุ่งเน้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรกรรม วิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและเกษตรกร (สุชมาภรณ์ ชันธิศรี. 2549 : 1-5) โดยชุมชนหลายแห่งในภาคอีสานนี้ศักยภาพในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

เพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จนมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับทั้งจากนักท่องเที่ยวและหน่วยงาน รัฐบาล โดยรัฐบาลได้กำหนดแผนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็น 1 ใน 5 นโยบายหลักในการพัฒนา ประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10. 2550-2554 : ไม่มีเลขหน้า) ส่งผลให้ ความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนไปจากเดิมที่ชอบท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และ โบราณสถานต่าง ๆ เปลี่ยนเป็นการเข้าไปศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมของ ชุมชน (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 34) ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้นอีกหนึ่งกิจกรรม ที่เป็นที่น่าสนใจ คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร(Agro Tourism) ซึ่งในภาพรวมนั้น เป็นการเดินทาง ท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในพื้นที่ที่มีกิจกรรมด้านการเกษตรเป็นหลัก (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2549 : 37 ; กรมส่งเสริมการเกษตร. 2548 : 1) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ควบคู่ไปกับการศึกษาเรียนรู้และเข้าใจในธรรมชาติ วัฒนธรรมการเกษตร อันเกิดจากภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น (กุลหญิง ชียงกะบุตร. 2553 : 1-2 ; นำชัย ทนุผล. 2540 : 2-5 ; ยศวีร์ ยุคตะนันท์. 2547 : 25) ยกตัวอย่างเช่น ความรู้ด้านการเกษตรเกี่ยวกับการทำสวน ไม้ดอกไม้ประดับ การทำสวนผลไม้ การทำสวนสมุนไพร การทำฟาร์มปศุสัตว์ เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวดังกล่าว เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส กับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและ ความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตทางการเกษตรผสมผสานกับ กิจกรรมต่าง ๆ (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 3 ; สรัสวดี อาสาสรรพกิจ. 2542 : 42) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และ ช่วยขยายโอกาสให้คนในท้องถิ่นได้พัฒนาคุณภาพชีวิต (วันทนา ฉิมบ้านดอน. 2552 : 2 ; เฉลา ไฉ่สูงเนิน. 2543 : 14) ในขณะที่ตัวนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังสามารถเพิ่มศักยภาพของ เกษตรกรและชุมชนได้ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่แล้วมาเพิ่มมูลค่าและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็ม ศักยภาพ (ยุวดี นีรันตร์ตระกูล. 2547 : 50) ซึ่งหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย เช่น การเก็บผลผลิตเองหรือ การเข้าพักร่วมกับเกษตรกรเพื่อร่วมทำกิจกรรม (Home Stay) (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 34-35)

จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือ อีสานใต้ (วิกิพีเดีย. 2553 ข : เว็บไซต์) ลักษณะภูมิประเทศทางด้านเหนือของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม บริเวณตอนล่างของจังหวัดเป็นพื้นที่ภูเขามียือกเขาพนมดงรักเป็นแนวกันระหว่างประเทศไทยและ ประเทศกัมพูชา (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2553 : เว็บไซต์) ด้วยสภาพที่เป็นภูเขาไฟดับสนิท แล้ว ดินในพื้นที่จึงมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุต่าง ๆ เหมาะแก่การทำเกษตรเพราะสามารถให้ ผลผลิตเป็นจำนวนมากและมีคุณภาพสูง ดังนั้น จังหวัดศรีสะเกษจึงมีแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรที่ น่าสนใจและมีชื่อเสียง เนื่องจากมีทรัพยากรที่เป็นพื้นที่ในการทำเกษตรประมาณ 3.2 ล้านไร่

จากพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 5.5 ล้านไร่ มีประชากรประมาณ 1.5 ล้านคน (สำนักงานสถิติจังหวัดศรีสะเกษ. 2553 : เว็บไซต์) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม (อุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ. 2553 : 7) ซึ่งพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปอแก้ว หอมแดง กระเทียม พริก และมะม่วง เป็นต้น (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ. 2553 : 3) ปัจจุบันจังหวัดศรีสะเกษได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพืชชนิดใหม่ ๆ ตามศักยภาพของพื้นที่การผลิต จึงมีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น เช่น เงาะ ทุเรียน ขางพารา ลำไย มังคุด ลองกอง ลิ้นจี่ เป็นต้น ซึ่งมีผลผลิตสลับหมุนเวียนกันตลอดทั้งปี (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2553 : เว็บไซต์)

การพัฒนายุทธศาสตร์ของจังหวัดศรีสะเกษนั้น ได้นำแนวทางในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 แผนบริหารราชการแผ่นดิน และนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล บูรณาการเข้าด้วยกัน โดยวางตำแหน่งทางการพัฒนา (Positioning) ตามวิสัยทัศน์ที่ว่า เมืองน่าอยู่ ประชูปการดี การท่องเที่ยวสู่ดินแดนขอมโบราณ และนำการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ สู่ครัวโลก ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาของจังหวัดศรีสะเกษนั้น เน้นเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการค้า การลงทุน และการผลิตทางการเกษตรกรรมเป็นหลัก (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2553 : เว็บไซต์) ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจึงมีความสำคัญ เนื่องจากทรัพยากรที่มีในพื้นที่ส่วนมากเป็นทรัพยากรทางการเกษตร ซึ่งมีความน่าสนใจและสามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี โดยในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรในจังหวัดศรีสะเกษที่มีความสำคัญส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนหาญ และอำเภอศรีรัตนะ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหล่านี้มีความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตร เช่น เงาะ ทุเรียน ลองกอง มังคุด กระเทียม ผักสวนครัว เป็นต้น และสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในจังหวัดได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรด้วยกันเองหรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถานและสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่คนในชุมชน คือ รายได้จากการบริการนักท่องเที่ยว รายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราเข้าสู่จังหวัดมากขึ้น ดังนั้น จังหวัดศรีสะเกษจึงมีการจัดทำโครงการเพื่อประสานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งจังหวัดศรีสะเกษได้รับคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ดำเนินการนำร่องในปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 และได้รับการสนับสนุนงบประมาณหมวดอุดหนุนเพื่อจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและมีการจัดสร้างจุดบริการการท่องเที่ยว โดยมีกรเข้าไปทำเวทีชาวบ้านเพื่อให้พื้นที่ที่เป็นเป้าหมายนั้น เกิดจากความต้องการของชาวบ้าน โดยแท้จริง ซึ่งหมู่บ้านเป้าหมาย คือ บ้านชำดามย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ โดยได้มี

การรวมกลุ่มและใช้ชื่อว่า กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มล้วนมีวัตถุประสงค์และแนวคิดเดียวกัน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกันทรลักษ์. 2553 : 4)

บ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนเนินที่ราบสูง เป็นดินแดง เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไม้สวน และพืชผัก ลักษณะภูมิอากาศมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูแล้ง บ้านชำตารมย์เป็นหมู่บ้านโครงการนำร่องในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดศรีสะเกษ มีการดำเนินการสร้างจุดบริการนักท่องเที่ยวบริเวณบ้านศรีอุดมในตำบลเดียวกัน ซึ่งติดกับเส้นทางหลัก คือ ถนนสายโชคชัย - เดชอุดม มีประธานกลุ่มเป็นผู้ดูแล คือ นายทศพล สุวจันทร์ ซึ่งได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันบ้านชำตารมย์เป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในจังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตร มีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มากมาย ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มผู้ผลิตเงาะ - ทุเรียน กลุ่มยางพารา กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น และที่สำคัญหมู่บ้านนี้เป็นจุดรวบรวมสินค้าทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ เงาะ ทุเรียน สะตอ ยางพารา มะม่วง ส้มโอ หอมแดง กระเทียม เป็นต้น นอกจากนี้หมู่บ้านชำตารมย์ยังได้รับการจัดตั้งให้เป็นกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพดีจากกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งรับประกันในเรื่องของคุณภาพของผลผลิต โดยมีนายสุนทร เบิกบาน เป็นประธานกลุ่ม (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกันทรลักษ์. 2553 : 10)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์มีพื้นที่ในการปลูกผลไม้ลดลง เนื่องจากเกษตรกรประสบกับปัญหาผลผลิตลด จากสภาวะการณภัยแล้ง ศัตรูพืชระบาดในเงาะ - ทุเรียน ดังนั้น เกษตรกรจึงเปลี่ยนมาปลูกยางพาราเพราะดูแลรักษาง่าย และสร้างรายได้ให้เกือบตลอดปี จากปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านชำตารมย์ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนยัง ไม่มีการริเริ่ม โดยเฉพาะในมิติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงมีจำเป็นต้องออกแบบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับพื้นที่ชุมชน โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมของทุกภาคี เพื่อเป็นต้นแบบให้สมาชิกในกลุ่มนำไปพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านชำตารมย์ ต้องมุ่งเน้นพัฒนาตามหลักการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวไทย. 2553) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable

Tourism Development) โดยให้ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและไม่ทำให้คนรุ่นอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถที่จะสนองความต้องการของตนเอง ในขณะเดียวกันหลักในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน (ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2543 : 138) การท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนจึงต้องมีการบริหารจัดการแบบองค์รวม โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมของทุกภาคีที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับหมู่บ้านในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen and Uphoff. 1996 : 55-56 ; UN. 1997) ซึ่งผู้นำชุมชนต้องกระตุ้นให้คนในหมู่บ้านมีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านมากขึ้น โดยเริ่มต้นจากคนในหมู่บ้านมาประชุม พูดคุย ปรึกษาหารือกันเป็นประจำสม่ำเสมอ มีการวางแผนชุมชน และการได้รับประโยชน์จากกิจกรรมที่ทำ มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานกันเอง ทำให้หมู่บ้านมีความสามารถในการบริหารจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของหมู่บ้านได้เอง ส่งผลให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง ได้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยการใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำ ตามด้วยคุณภาพชีวิตมีกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน สามารถเป็นชุมชนนำร่องในการพัฒนา (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกันทรลักษ์. 2553)

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยวไทย (2553) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยได้พัฒนาดัชนีชี้วัดซึ่งครอบคลุมหลายมิติทั้งทางด้านศักยภาพการบริหารจัดการ การรองรับ การให้บริการ และการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นดัชนีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ที่สามารถสะท้อนมิติเชิงคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเป็นธรรม ได้ชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตามภายใต้วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยที่มุ่งสู่การมีส่วนร่วมของสังคม ซึ่งครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิตและแนวปฏิบัติของปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ตลอดทั้งบริบทการเปลี่ยนแปลงภายในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเตรียมพร้อมปรับตัวให้รู้เท่าทันในทุกด้าน ดังนั้น ตัวชี้วัดดังกล่าวอาจไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดสถานภาพ ระดับการพัฒนา ผลสำเร็จและผลกระทบของการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตัวชี้วัดชุดใหม่ให้สะท้อนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วม ที่ทุกภาคส่วนทุกระดับเห็นพ้องต้องกัน และสามารถนำไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในแต่ละภาคส่วนได้ ขณะเดียวกันตัวชี้วัดชุดใหม่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายการสร้างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสังคมไทย และในปัจจุบันยังไม่มี การกำหนดรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

โดยเฉพาะตัวชี้วัดในระดับหมู่บ้านที่เกิดจากข้อบ่งชี้หรือความต้องการของคนในชุมชน จะทำอย่างไรให้ชุมชนมีวิถีคิดหรือกระตุ้นให้ชุมชนคิดเพื่อพิจารณาว่าชุมชนมีความสุขหรือยัง โดยเน้นไปที่การปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน ระดับการจัดการและวิธีการแก้ปัญหา แล้วให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง เป็นการกำหนดรูปแบบและวัดผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยความเห็นพ้องต้องกันของคนในชุมชน ทุกคนในครอบครัวสามารถเอาไปประเมินตนเองได้ (Self - Assessment)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้าน ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง จะต้องกำหนดผลลัพธ์หรือตัวชี้วัดของชุมชนเป็นอะไรบ้าง ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ในแต่ละชุมชน โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างของระบบนิเวศและลักษณะทางวัฒนธรรม (อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ. 2545 : 11) ให้คนในชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างตัวชี้วัด เพราะเป็นทั้งผู้กำหนดกระบวนการ การพัฒนาและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งรูปแบบการพัฒนาที่เกิดจากชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพจะทำให้ชุมชนเกิดการพึ่งตนเอง (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543 : 148-150 ; ชัยยศ อิ่มสุวรรณ. 2543 : 25 ; ศิริ สามสุโพธิ์. 2546 : 1 ; นภาพรณ์ หะวานนท์ และคณะ. 2548 ก : 3-5 ; สมศรี ศิริขวัญชัย. 2548 : 5-9) ตามหลักของกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดนั้น ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนา วิเคราะห์ถึงปัญหา ความต้องการของชุมชน การนิยามและให้ความหมายการกำหนดองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบ (นิคยา สำเร็จผล. 2547 : 145 ; สมศรี ศิริขวัญชัย. 2548 : 192-193) การตัดสินใจเลือกตัวชี้วัดที่เหมาะสมของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามตัวชี้วัด กล่าวคือ จะต้องใช้หลักทฤษฎีการมีส่วนร่วมมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัด เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความรู้ หรือความสามารถที่มีอยู่ (Capability) ช่วยให้ผู้นำองค์กรในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนากิจกรรมได้โดยใช้วิธีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน การสนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543 : 148 ; อคิน รพีพัฒน์. 2527 : 100-101 ; เจริญศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527 : 272-273 ; บัญชร แก้วส่อง. 2531 : 15-16) โดยขั้นตอนการพัฒนาตัวชี้วัดใช้รูปแบบการพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน จากกลุ่มผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการร่วมกัน สังเคราะห์และพัฒนาตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้การผสมผสานการศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ตั้งแต่กระบวนการศึกษาวิเคราะห์ชุมชน การพัฒนาและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนการทดลองประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้าน ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดเป็นรูปแบบองค์ประกอบและตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โมเดลลิสมรล (LISREL Model) ยืนยันองค์ประกอบและนำไปสร้างเป็นแบบวัดสำหรับการประเมินผล อันจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนารูปแบบ กำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในชุมชนที่เหมาะสม ทั้งในมิติการบริหารจัดการ การรองรับ การให้บริการ และการสร้างความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายใต้ความเชื่อและหลักการที่ว่า หากชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสูงจะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืนได้ ฉะนั้น หากสามารถหารูปแบบที่เหมาะสมนำไปปรับหรือประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้อยู่บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาได้ จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นคงอยู่กับชุมชนท้องถิ่นต่อไป

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎีมาใช้ตามกระบวนการวิจัย ดังสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนารูปแบบชุมชนตั้งแต่กระบวนการพัฒนาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด การประเมินผล และการกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อการบรรลุการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วม โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ดังนี้

1.1 การสร้างรูปแบบชุมชนเข้มแข็ง (นภาพรณ์ หะวานนท์ และคณะ. 2548 : 25)

1.2 การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research : PR) (สมศรี ศิริขวัญชัย. 2548 : 11 ; บัญชร แก้วส่อง. 2531 : 57 ; อคิน รพีพัฒน์. 2527 : 25 ; อมร สุวรรณนิมิตร. 2546 : 56)

1.3 การประเมินแบบเสริมพลัง (เนาวรัตน์ พลาายน้อย และธีรเดช ฉายอรุณ. 2550 : 15-45)

2. หลักการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวไทย. 2553) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2 ศักยภาพด้านการรับรองแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.3 ศักยภาพด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.4 ศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในระดับหมู่บ้าน โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดารมย์
2. เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดารมย์
3. เพื่อทดสอบและประเมินผลตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดารมย์
4. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในระดับหมู่บ้าน

ที่เหมาะสม

ความสำคัญของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะทุกภาคส่วนย่อมมีสิทธิ มีหน้าที่และมีความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าที่สำคัญ ดังนี้

1. ได้องค์ประกอบและชุดตัวชี้วัดศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทาง ในการกำหนดเป็นนโยบายยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้าน และอาจนำไปใช้ในการจัดทำเกณฑ์สำหรับการประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้าน หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตัวชี้วัดในระดับอื่นต่อไป

2. ในการศึกษาได้แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้านที่เหมาะสม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหมู่บ้าน อาจนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้าน รวมทั้งการปรับกลยุทธ์การทำงานของภาครัฐ การทำงานของท้องถิ่นที่ยึดชุมชนหรือพื้นที่เป็นฐานสำคัญในการพัฒนา

3. ในเชิงวิชาการทางการท่องเที่ยว จะได้รูปแบบการศึกษาที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดรูปแบบการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของนิสิต นักศึกษา หรือนักวิชาการทางการท่องเที่ยว นำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวในโอกาสต่อไป

4. การวิจัยแบบมีส่วนร่วม จะเป็นช่องทางให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ และนักวิจัย ได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา ศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถแก้ไขปัญหาและพึ่งพาตนเองได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิง เกษตรในระดับหมู่บ้าน การกำหนดขอบเขตการวิจัยจึงกำหนดเนื้อหาในการวิจัยที่เป็นองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการทบทวนและสังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎี รายงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และจากความเห็นของผู้นำองค์กรชุมชน ปราชญ์ และชาวบ้านในพื้นที่ชุมชน รวมทั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แบบผสมผสานระหว่าง การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมี ขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่การวิจัยในครั้งนี้ คือ พื้นที่ในเขตเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิง เกษตรของจังหวัดศรีสะเกษ โดยเลือกหมู่บ้านชำดามย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ เป็นพื้นที่ดำเนินการวิจัย เนื่องจากเป็นหมู่บ้าน โครงการนำร่องตาม โครงการส่งเสริมและพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดศรีสะเกษปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 และได้รับการสนับสนุน งบประมาณหมวดอุดหนุนเพื่อจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและนิจการจัดสร้าง จุดบริการนักท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้าน เริ่มต้นจากการทำเวที ประชาคมของชาวบ้านในชุมชนเพื่อให้พื้นที่เป้าหมายนี้ เกิดจากความต้องการของชาวบ้านโดยแท้จริง โดยมีการรวมกลุ่มกันขึ้นและใช้ชื่อว่า “กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดามย์” ซึ่งสมาชิกในกลุ่มล้วนนี้วัตถุประสงค์และแนวคิดเดียวกัน ประกอบกับบ้านชำดามย์ยังมีกลุ่มอาชีพ ต่าง ๆ มากมายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มผู้ผลิตเงาะ - ทุเรียน กลุ่มยางพารา กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น และที่สำคัญหมู่บ้านนี้อยู่ติดถนนสายสำคัญ คือ ถนนสายโชคชัย - เดชอุดม ซึ่งเป็นเส้นทางหลักสามารถเป็นจุดรวบรวมสินค้าทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ได้ง่าย นอกจากนี้ หมู่บ้านชำดามย์ยังมีความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวแวะ เยี่ยมชมได้ตลอดทั้งปี ได้แก่ เงาะ ทุเรียน สะคอบ ยางพารา มะม่วง ส้มโอ หอมแดง กระเทียม เป็นต้น ซึ่งหมู่บ้านนี้ได้รับการจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพดีจากกรมส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนเป็น จุดเชื่อมโยงเครือข่ายในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรด้วยตนเอง เช่น บ้านชำม่วง ตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์

บ้านชำ้เหล็ก ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน สถานที่ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้หมู่บ้านชำ้ตารมย์จึงเป็นหมู่บ้านที่มีความเหมาะสมในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยจำแนกองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามมาตรฐานของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2553 ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรับรอง ด้านการให้บริการ และด้านการดึงดูดใจ โดยเนื้อหาการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นกระบวนการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดเวทีรับข้อคิดเห็นกำหนดนิยามจากชุมชน พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วทำการวัดคุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเครื่องมือสำหรับการวัดองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical Research) เพื่อยืนยันตัวแบบองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ระยะที่ 3 การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแบบวัด เพื่อยืนยันองค์ประกอบเชิงโครงสร้างและปรับตัวแบบ (Model) และระยะที่ 4 เป็นการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) เพื่อติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการ

3. ขอบเขตด้านเวลา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการวิจัย 1 ปี โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัย 6 เดือน (พฤษภาคม 2553 - พฤษภาคม 2554)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกันอย่างบูรณาการ ทั้งการจัดหา อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทุก ๆ สิ่งในสังคม ทั้งคน สัตว์ และพืช มีการดำเนินชีวิตที่ดี มีความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นอนาคตต้องประนีประนอม ยอมลดความสามารถที่จะสนองความต้องการของตนเอง โดยสามารถบ่งชี้ได้จากองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ คือ

2.1 องค์ประกอบด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2.2 องค์ประกอบด้านศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

2.3 องค์ประกอบด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 องค์ประกอบด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) หมายถึง การเดินทางไปเยือน เยี่ยมชมพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีการจัดประเภทของการบริการต่าง ๆ ไว้รองรับ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการเกษตรและเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้เป็นการอนุรักษ์พื้นที่ทางการเกษตรให้มีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป

4. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย

4.1 ประชาชนในหมู่บ้านชาตารมย์ และกลุ่มผู้นำชุมชนในหมู่บ้านชาตารมย์ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน หัวหน้าคุ้ม กลุ่ม อสม.

4.2 หน่วยงานภาครัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

4.3 ภาคเอกชน คือ กลุ่มผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้านชาตารมย์

4.4 นักเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชาตารมย์

5. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งการมีส่วนร่วมจะมีหลายระดับ เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การนำเสนอข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ เป็นต้น โดยสามารถแบ่งการมีส่วนร่วมได้ 4 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

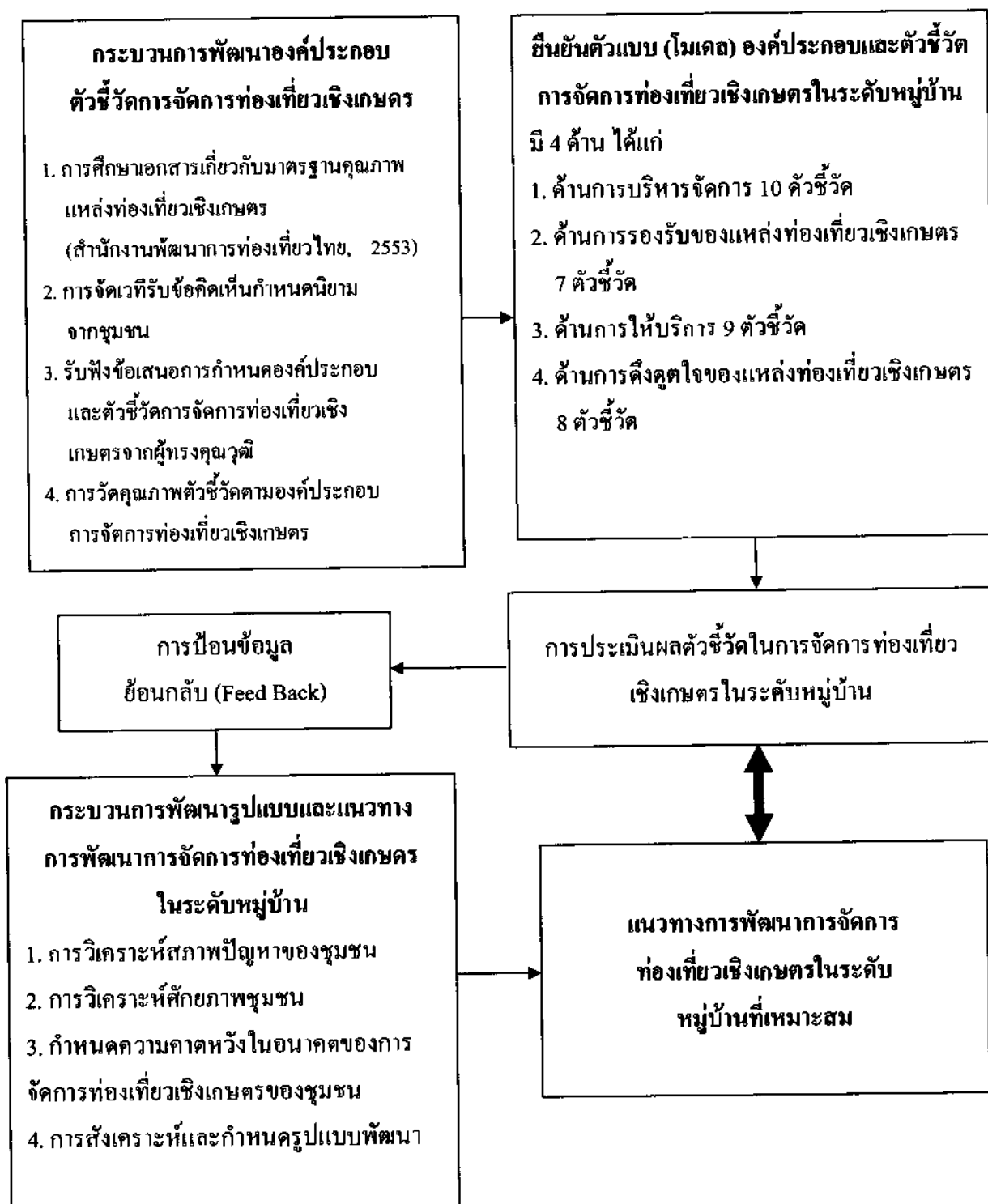
6. ชุมชน หมายถึง หมู่บ้านชาตารมย์ที่เป็นพื้นที่ศึกษา

7. ผู้นำองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชน ได้แก่

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำ
 ธรรมชาติ ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ที่สำคัญในชุมชนได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มอาสาสมัคร
 สาธารณสุข กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ชุมชนให้การยอมรับและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา
 ชุมชนในพื้นที่ชนบทอีสาน ในชุมชนที่อยู่พื้นที่ศึกษาวิจัย

8. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงาน
 ด้านการพัฒนาชุมชน หรือมีผลงานทางวิชาการที่เป็นตำรา หนังสือ บทความหรืองานวิจัย หรือมี
 ผลงานทางการพัฒนาชุมชน ที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับแพร่หลาย ในกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน
 หมายถึง ปราชญ์ผู้รู้ที่อยู่ในชุมชน มีผลงานทางการพัฒนาชุมชน ที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับ
 แพร่หลาย มีประสบการณ์ในชุมชน มีความคิดเชิงระบบชอบค้นหาความจริง ช่างสังเกตและนำสิ่งที่
 พบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถสรุปเป็นบทเรียนที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

9. รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม หมายถึง แนวทางการพัฒนาตาม
 รูปแบบการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบหลัก และมีการกำหนด
 กิจกรรมตามแนวทางการพัฒนา อันเกิดจาก กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตั้งแต่กระบวนการ
 วิเคราะห์ข้อมูล การประเมินผลชุมชนตามตัวชี้วัด การวิเคราะห์สภาพปัญหาและศักยภาพของชุมชน
 การกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์ร่วมกัน จนถึงการกำหนดรูปแบบแนวทางการพัฒนาและกิจกรรมหลัก
 ร่วมกับการสังเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ขั้นต้นองค์ประกอบและตัวชี้วัด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
ในระดับหมู่บ้าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำดามย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎี แนวความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นฐานในการกำหนดกรอบการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นประเด็นตามลำดับ ต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
5. มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
6. แนวคิดทฤษฎีการสร้างและพัฒนารูปแบบชุมชน
7. แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง
8. กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดามย์
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวได้มีบุคคลต่าง ๆ ให้คำนิยามไว้มากมาย ซึ่งสามารถสรุปเงื่อนไขความหมายของการท่องเที่ยว ได้เป็น 3 ประการ คือ 1) เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และ 3) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2543 : 2-3 ; ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2540 : 6 ; ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. 2542 : 4 ; Gee, Choy and Makens. 1984 : 4 ; นิศา ชัชกุล. 2542 : 1)

2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้านคือทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการ

ท่องเที่ยว (Tourism Market) (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540 : 2-7 ; Quick. 1991 : 72-75) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากการบริการที่เกี่ยวข้อง โดยปกติทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่ใช้ไม่มีวันหมด เพราะรูปแบบการใช้มักเป็นการสัมผัสแต่ภายนอกโดยไม่มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรใด ๆ หรืออาจมีการชดเชยได้อยู่ตลอดเวลา

3. ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

จากกระแสสังคมในปัจจุบันมีแนวทางที่ต้องการให้การท่องเที่ยวคำนึงถึงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือการรักษาวัฒนธรรมชุมชนให้มากขึ้น จึงสามารถแบ่งการท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Tourism) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจความสนุกสนาน ความชื่นชมในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก 2) การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเสนอลักษณะเด่น ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ทางสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้และสร้างความภาคภูมิใจ จัดเป็นการท่องเที่ยววัฒนธรรม (Cultural Tourism) 3) การท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจในการพักผ่อนสนุกสนาน รื่นเริงบันเทิงใจ ที่มุ่งเน้นการได้รับการบริการที่เหมาะสม เป็นการท่องเที่ยวแบบบันเทิงและการกีฬา (Sport and Entertainment Tourism) และ 4) การเดินทางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการประชุม สัมมนา การติดต่อธุรกิจซึ่งอาจมีหรือไม่มีการศึกษาดูงานและการทัศนศึกษารวมอยู่ก็ได้ เรียกว่า การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและสัมมนา (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2541 : 3-2 ; สมพุทธ ธุระเจน. 2540 : 65 ; ราณี อธิชัยกุล. 2545 : 8)

นอกจากการแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวแล้ว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ และได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทั้งในส่วนของตัวแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวเช่น ที่พัก ร้านอาหาร ฯลฯ ประกอบกับกระแสการเรียกร้องให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโลกแนวทางการพัฒนาที่ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากร จึงเป็นสิ่งที่ถูกเสนอแนะไว้เพื่อการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างยั่งยืน แนวทางดังกล่าวไม่เพียงแต่ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในสาขาการพัฒนาอื่น ๆ เท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น จึงมีผู้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวตามการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไว้ดังนี้ (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. ม.ป.ป. : 18-22 ; นุชนารถ รัตนวงศ์ชัย. 2541 : 6 ; ภราเดช พັນวิเชียร. 2543 : 4-7)

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Nature - based Tourism) ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวที่นิยมจัดกันในประเทศไทย ได้แก่

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล เช่น เดินชมธรรมชาติป่าบนเกาะ ป่าชายหาด ป่าชายเลน การดำน้ำดูปะการัง

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาหรือศิลาสัญจร (Litho Travel) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อยเพื่อดูความงามภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษารวมชาติของหินประเภทต่าง ๆ และซากบรรพชีวิน หรือฟอสซิล

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร

2. รูปแบบของการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural - based Tourism) มีการจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมไว้หลายประเภท ได้แก่

2.1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวท้องถิ่นนั้น ๆ ได้จัดขึ้น ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้ ความเข้าใจต่อสภาพสังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ งานประเพณีในราชสำนัก (ประเพณีหลวง) และประเพณีพื้นบ้าน อาทิ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง

2.2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้มีความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น ได้แก่ การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ต่าง ๆ อาทิ ทัวร์เส้นทางศิลปะขอม ดานรอยพ่อขุนเม็งราย เที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เป็นต้น

2.3 การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism / Village Tourism)

หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้าน ได้แก่ การท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง/ปางช้าง หมู่บ้านทอผ้า ทำเครื่องเงิน หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านจักสาน หมู่บ้านทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

3. รูปแบบของการท่องเที่ยวผสมผสาน มีทั้งการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวแบบผจญภัยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเมื่อผสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรียกว่า Eco Adventure Travel เมื่อผสมกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเรียกว่า Eco Cultural Travel ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) แต่เพียงอย่างเดียว โดยจะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งแนวทางสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ต้องเน้นหนักไปที่ชุมชน (Community -based Tourism) โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน พัฒนา และจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นนั้นตกลงสู่ประชาชนในพื้นที่และมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาประเทศ รัฐบาลสามารถกระจายอำนาจในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่นได้ โดยการเสริมสร้างศักยภาพในการให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การไม่มีระบบการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นระบบถือเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในท้องถิ่น ซึ่งอาจสามารถแก้ไขได้ด้วยกระบวนการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงบวกและเชิงลบจากการดำเนินการวิจัย และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในท้องถิ่น พร้อมทั้งกระตุ้นให้ชุมชนรักและหวงแหนท้องถิ่นคน และกระตุ้นให้ภาคีอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น โดยการศึกษาและเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการใช้ความรู้ที่วางอยู่บนฐานความร่วมมือของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จได้

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หน่วยงานและนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวมสรุปได้ว่า หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย เพื่อชื่นชมความสวยงามและได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทชนบทรรมนิยม วัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบกิจกรรม และการประกอบอาชีพการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งวิถีดั้งเดิมตลอดจนการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ท่ามกลางทัศนียภาพที่สวยงาม รวมถึงความเพลิดเพลินในกิจกรรมการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบอย่างมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น พร้อมยังสามารถนำความรู้กลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพ (สุรเชษฐ์ เชนฐมาศ. 2541 : 17 ; กรมส่งเสริมการเกษตร. 2545 ; สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540 : 13-15 ; นำชัย ทนุผล. 2540 : 2-5 ; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคใต้เขต 2. 2544)

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังหมายถึง การพักผ่อนทั้งระยะสั้นและระยะยาวในพื้นที่ชนบทที่ให้บริการอาหารและที่พักแก่นักเดินทางและรวมถึงการเข้าร่วมหรือการสังเกตการณ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่เจ้าของพื้นที่ดำเนินการอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การเก็บเกี่ยวผลผลิตผักผลไม้ การดูแลและเก็บเกี่ยวผลผลิตจากสัตว์ ชมการสาธิตการทำผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ เช่น การหมักเหล้าไวน์ การผลิตน้ำนมและเนยแข็ง การตัดขนสัตว์ เป็นต้น (ภาควิชาเทคนิคเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 2552 ; ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. 2543 ; สวัสดิ์ อาสาสรรพกิจ. 2540 : 42 ; ไร่ไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2549 : 37)

2. ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยมีแนวโน้มจะเพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมมีทรัพยากรทางการเกษตรที่หลากหลาย (ปวีณา สิงห์บุรณา. 2553 : 7) ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้เริ่มโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในท้องถิ่นทั่วประเทศไทย (เดชา ไฉ่สูงเนิน. 2543 : 14) โดยจัดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นรูปแบบของกิจกรรมการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและได้ดำเนินการบริหารจัดการที่เน้นให้ผู้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนของตน (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 34-35) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้

เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และช่วยขยายโอกาสให้คน ในท้องถิ่น ได้พัฒนาคุณภาพชีวิต (เดชา ไต้สูงเนิน. 2543 : 14)

นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังสามารถเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรและชุมชนได้ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่แล้วมาเพิ่มมูลค่าและใช้ประโยชน์ให้เต็มศักยภาพ (ยูวดี นิรันดร์ตระกูล. 2538 : 50) ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน รวมไปถึงการเสริมสร้างและอนุรักษ์ธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย เช่น การเก็บผลผลิตเอง หรือการเข้าพักร่วมกับเกษตรกรเพื่อร่วมทำกิจกรรม (ราณี อธิชัยกุล. 2547 : 11 ; วรรณ วลัยวานิช. 2546 : 145 ; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : 29)

3. ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การคิดค้นนำเอาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศ มาจัดรูปแบบของกิจกรรมเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้แยกประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็น 7 กิจกรรม และได้นำมาเผยแพร่เป็น Amazing Thailand โดยใช้ชื่อว่า การเกษตรไทย หรือ Amazing Agricultural Heritage ซึ่งแบ่งเป็นกิจกรรมย่อย ๆ (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2549 : 3-6 ; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 ; ชูณผการจ คงอินทร์. 2545 : 31-33 ; สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2544 : 2-3 ; ยศวีร์ ยุคตะนันท์. 2547 : 25) ได้แก่

1. การทำนา (Rice Cultivation) การทำนาปี การทำนาปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑ์ข้าว ความรู้เรื่องข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว วัฒนธรรมการกินข้าวไทย เป็นต้น
2. การทำสวนไม้ตัดดอก (Cutting Flowers) การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึงไร่ทานตะวัน
3. การทำสวนผลไม้ (Horticulture) การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมทั้งการทำวนเกษตร การทำเกษตรแผนใหม่ การทำสวนผสม รวมถึงการทำสวนยางพารา สวน ไม้ สวนปาล์ม
4. การทำสวนครัวสวนผัก (Vegetables) การปลูกพืชผักสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำไร่ผัก ไร่ถั่ว ไร่ข้าวโพดข้าวฟ่าง ไร่พริกไทย เป็นต้น
5. การทำสวนสมุนไพร (Herbs) การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหารเสริมพืชผักสวนครัว เพื่อใช้เป็นเครื่องคิม เครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ (Animal Farming) การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ นานาชนิด เช่น การเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง การทำฟาร์มปลา การเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม หอยตะไกรม ฟาร์มจระเข้ บางแห่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก เช่น ฟาร์มนกยูง ฟาร์มไก่ฟ้า ฟาร์มกวาง รวมถึงสวนงูของสภากาชาดไทยด้วย

7. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (Festival) การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลิตผลทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่พืชผลเหล่านั้นออกซุก อาทิ มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลิ้นจี่ เทศกาลลำไย เทศกาลกินปลา เป็นต้น

4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

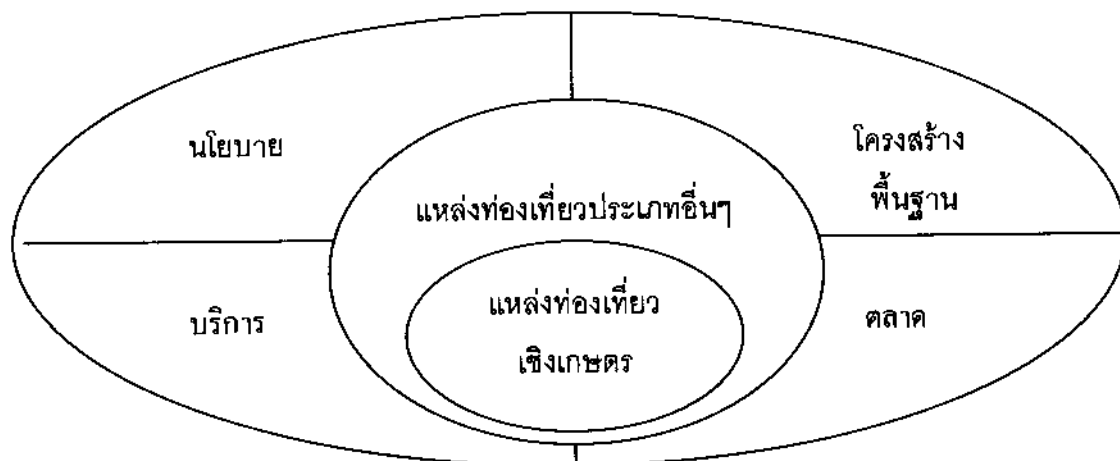
การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกี่ยวข้องกับบุคคล 3 กลุ่ม (เจ้าโพพรรณ แก้วสุริยะ. 2549 : 25) คือ 1) เจ้าของสวนหรือกลุ่มเกษตรกรผู้ดำเนินงานที่มีความพร้อมบริการนักท่องเที่ยว พร้อมเปิดสวนหรือฟาร์มให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว 2) เจ้าหน้าที่ผู้จัดรายการนำเที่ยวรวมถึงมัคคุเทศก์ และ 3) นักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความสนใจใฝ่รู้ต่อการเกษตรกรรม อยากเห็นความสวยงามของพื้นที่ อยากสัมผัส และ จับ หากเป็นไปได้ อยากเป็นเจ้าของที่สามารถเก็บหรือเด็ดผลผลิตได้ด้วยตนเอง อยากถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก ทั้งผลผลิตหรือมีตัวเองประกอบอยู่ในรูปเป็นที่ระลึกด้วย อยากชิมผลิตภัณฑ์สด ๆ ในสวน เพื่อรู้รสชาติ ทั้งผลไม้สุก และผลผลิตแปรรูปทางการเกษตร อยากซื้อผลิตผลจากสวน ฟาร์ม เป็นของฝากของที่ระลึก เป็นต้น (เจ้าโพพรรณ แก้วสุริยะ. 2549 : 25-30 ; นำชัย ทนุผล. 2540 : 6-7)

ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีขั้นตอนการดำเนินงานหลายขั้นตอนซึ่งสมศรี ภัทรธรรม (2548 : 1-12) และนำชัย ทนุผล (2540 : 7-10) กล่าวถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ามี 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากสื่อต่าง ๆ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาเพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเกษตร แหล่งบริการอาหาร แหล่งบริการที่พัก ช่วงเวลาที่จะเดินทาง จำนวนนักท่องเที่ยวและ ยานพาหนะที่ใช้ เพื่อการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ขั้นตอนการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเกษตร และแหล่งบริการที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเกษตร ในด้านการประชาสัมพันธ์ การรับสมัครนักท่องเที่ยว การเตรียมการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร การเตรียมการเดินทางท่องเที่ยวเกษตร และการวางแผนการติดตามและประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเกษตร จากนั้นเพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเกษตรได้ผลสำเร็จตามความคาดหวัง ผู้ดำเนินการท่องเที่ยวเกษตรจึงต้องมี 3) ขั้นตอนการเตรียมการท่องเที่ยวเกษตรเพื่อให้

มีความพร้อมต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว 4) ขั้นตอนการดำเนินงานท่องเที่ยวเกษตร โดยบุคลากรที่จะปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเกษตรเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ 5) ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล หลังจากเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเกษตร และใช้แหล่งบริการที่เกี่ยวข้องครบถ้วนแล้ว และขั้นตอนสุดท้าย 6) ขั้นตอนสรุปปัญหาการปฏิบัติงานการจัดการท่องเที่ยวเกษตร เพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเกษตร ให้เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ

5. แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องมีการจัดการหรือการสร้างส่วนผสมของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างครบวงจร โดยการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ (ภาพประกอบ 2) (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2542 : 24)

ภาพประกอบ 2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ ดังภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นเพียงจุดท่องเที่ยวเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะหมายรวมถึงองค์ประกอบทุกส่วนที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยว ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนอกจากการจัดการจัดส่วนผสมองค์ประกอบให้ได้สัดส่วนและทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์แล้ว ยังต้องคำนึงถึงการจัดการหรือส่วนผสมของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างครบวงจร

หลักในการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะต้องสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องมีจรรยาบรรณด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมใด ๆ ต้องไม่ทำให้ทรัพยากรเสื่อมโทรม

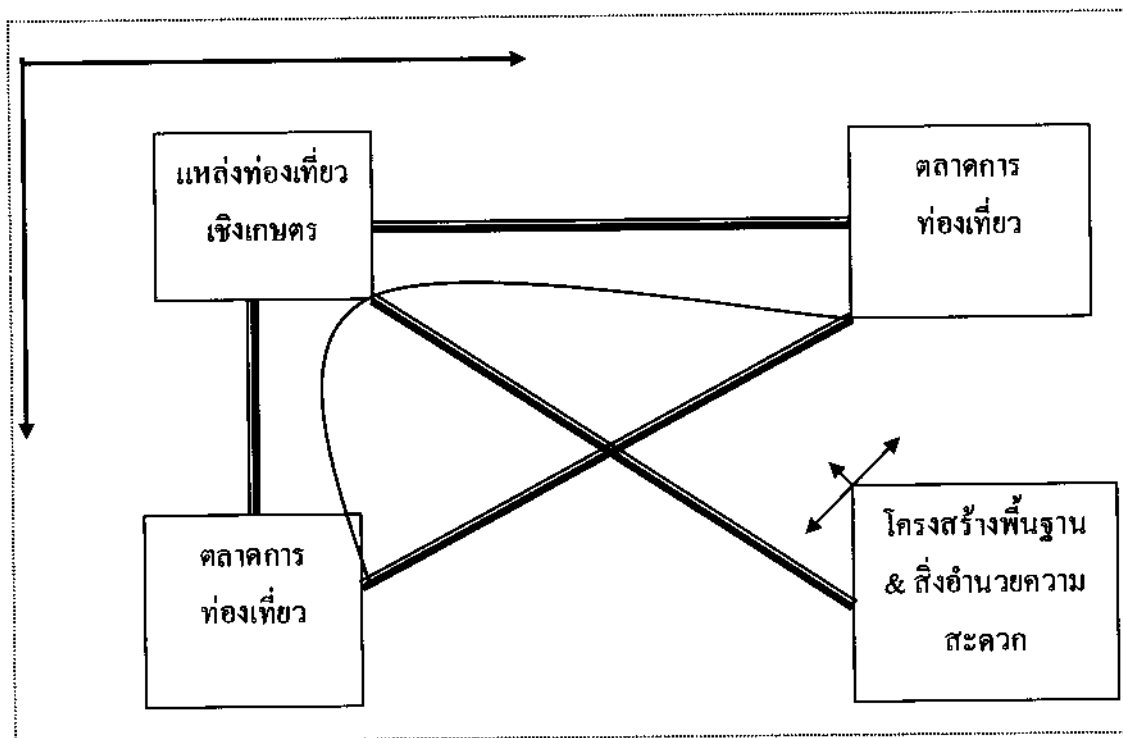
คือให้ความสำคัญกับการคงไว้ซึ่งคุณค่าที่แท้จริงของทรัพยากรธรรมชาติ (ไม่คัดแปลงธรรมชาติและวัฒนธรรม / อารยธรรม) โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมบนพื้นที่ พร้อมทั้งสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นและในการจัดกิจกรรมต้องเน้นที่เป็นการศึกษา เรียนรู้ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ใช่เน้นการค้ากำไรอย่างเดียว ต้องมีการวางแผนเตรียมการเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนเกิดความพึงพอใจในประสบการณ์ ดังนั้น กิจกรรมควรเน้นการเกิดประสบการณ์ด้วยตนเอง (ลินจง โพชารี. 2551 : 9) ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบต้องมีการจัดการหรือสร้างส่วนผสมของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เข้าด้วยกัน โดยการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างครบวงจร

6. แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามรูปแบบการท่องเที่ยว

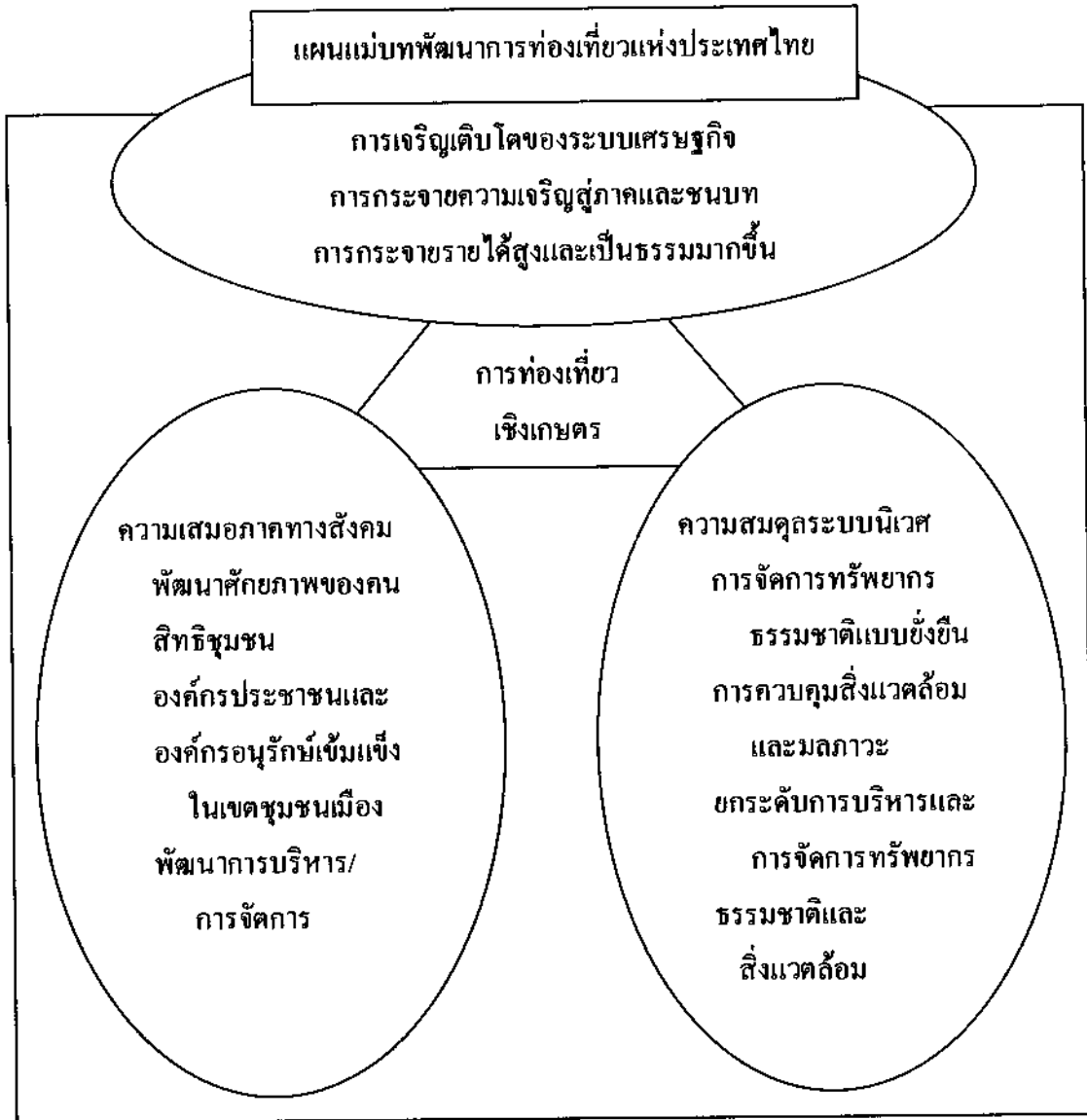
การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว สามารถกำหนดรูปแบบโดยพิจารณาที่ตั้งของแหล่งเกษตรและโอกาสทางการตลาดเป็นรูปแบบการพัฒนา แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2544 : 6-10) คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวหลัก เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวประกอบหรือแหล่งท่องเที่ยวเสริมในแหล่งท่องเที่ยวหลัก ใช้สำหรับการท่องเที่ยวช่วงสั้น ๆ โดยวางเป้าหมายการตลาดคือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น แหล่งท่องเที่ยวหาดใหญ่ ภูเก็ต หัวหิน พัทยา เชียงใหม่ เป็นต้น ในกรณีนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่จำเป็นต้องมีศักยภาพสูงหรือมีขนาดใหญ่ แต่เนื่องจากตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมด้านตลาด แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความเหมาะสมมากตามแนวทางการพัฒนาแบบนี้ คือ ประเภทตลาดเกษตรกร เป็นแหล่งท่องเที่ยวช่วงสั้น ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจุดหมายหลักมีความพึงพอใจกับการท่องเที่ยวมากขึ้น 2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เกษตรและแหล่งท่องเที่ยว เป็นแบบการพัฒนาที่ต้องสร้างชื่อเสียงและเป็นจุดหมายการเดินทาง เนื่องจากหมู่บ้านหรือย่านการเกษตรมีขนาดใหญ่และเป็นเกษตรที่มีความดึงดูดใจสูง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่ถูกจัดลำดับความสำคัญสูง เช่น พื้นที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดสมุทรปราการ อำเภอเมืองเพชรบุรี - ห้วยยาง แหล่งผลิตนม แหล่งผลิตส้ม และในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีแหล่งเกษตรต่อเนื่องกันและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้ เป็นต้น โดยในการพัฒนาตามรูปแบบนี้สามารถพัฒนาตลาดเฉพาะนักท่องเที่ยวประเภทที่ต้องการทัศนศึกษาหรือศึกษาวัฒนธรรม จึงสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความสมบูรณ์ กล่าวคือ เพื่อการขายผลิตผลทางการเกษตร การผลิตและวิถีชีวิต 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงข่ายการท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ

มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดให้เป็นโครงข่ายการท่องเที่ยว โดยการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น จนเป็นสินค้าท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพ เป็นจุดท่องเที่ยว และที่ตั้งกระจายทั่วไปซึ่งอาจจะไม่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเป้าหมายในการเดินทาง จึงกำหนดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในโครงข่ายการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตลาดเกษตรกร หรือแหล่งผลิตทางการเกษตรที่มีความน่าสนใจจัดอยู่ในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวประเภททั่วไป และ 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะเป็นแหล่งเกษตรที่จัดเป็นจุดพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ และมีความดึงดูดใจสูง เช่น การเกษตรที่เป็นปรากฏการณ์ทางการเกษตรหรือแหล่งผลิตเกษตรหายาก เช่น แหล่งผลิตไวน์ในการพัฒนาสามารถพัฒนาเป็นเป้าหมายในการเดินทาง หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวประกอบที่สำคัญในโครงข่ายการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2544 : 31) ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาร่องท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการพัฒนาโดยรวมและสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการกำหนดให้มีแผนแม่บทพัฒนาร่องท่องเที่ยวไทย (ภาพประกอบ 3, ภาพประกอบ 4)

ภาพประกอบ 3 แนวคิดเค้าโครงระบบการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพประกอบ 4 แนวคิดการพัฒนาการท้องถิ่นเชิงเกษตร

จากแนวคิดระบบการพัฒนาและการจัดการท้องถิ่นเชิงเกษตรดังภาพประกอบ 3 ได้อธิบายลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหลักในระบบการท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ซึ่งความสัมพันธ์ของระบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันดับแรกจะต้องเริ่มต้นที่องค์กรและสถาบัน ในการเป็นหน่วยงานให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนั้นแล้วยังมีการพัฒนาในด้านการบริการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงจะเป็นขั้นตอนในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างตลาดกับแหล่งท่องเที่ยว การบริการทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยให้มีความสอดคล้องกับแต่ละประเภทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและในขั้นตอนสุดท้ายจะเป็นการจัดการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการจัดการระบบข้อมูลข่าวสารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดการยั่งยืนทางการท่องเที่ยว (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2544 : 31-35)

สรุปการวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการประกอบอาชีพธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งผลให้เพิ่มมูลค่าทรัพยากรด้านการเกษตรของเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ครอบครัว ชุมชน สังคม มีความเข้มแข็งและความเจริญก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและประเพณี โดยการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสมรวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม ตลอดจนการกำหนดแนวทาง มาตรการและแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ เพื่อป้องกันการดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและประสบความล้มเหลว (นำชัย ทนุผล. 2540 : 7) โดยในการพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องพิจารณาระบบย่อยและองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2542 : 24)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจให้ดีขึ้น

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา โดยเฉพาะการตัดสินใจดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนยอมรับในกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ (ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526 : 67 ; ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527 : 2 ; นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527 ; ทวี ทิมขำ. 2528 : 43 ; สนธยา พลศรี. 2533 : 38 ; วันชัย วัฒนศัพท์. 2545 : 1) ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงช่วยป้องกันความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน และยังสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันรับผิดชอบต่อผลของกิจกรรมหรือผลของโครงการเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองในชุมชน

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว คือทำให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาในชุมชน และสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือ แก้ปัญหานั้น ๆ ซึ่งชุมชนมีโอกาใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ในรูปของความคิดเห็น การตัดสินใจ และการกระทำได้อย่างเต็มที่ เป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ทำให้ชุมชนจะมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของ และการพัฒนามีความมั่นคงถาวร และประหยัด (อดิศร วงศ์คงเดช. 2541 : 3 ; ลีจิต ธีรเวคิน. 2525 : 14 ; วันชัย วัฒนศัพท์. 2545 : 183) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถและพลังของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย โดยอำนาจสูงสุดในการพัฒนาเป็นของชุมชน (บุญพร่ง บ้านบางพูน. 2527 : 91 ; นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527 : 252)

3. เงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

การที่ชุมชนจะตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมกันในชุมชนและร่วมรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระบบนั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยหลายประการ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลที่รับรู้ถึงข้อมูลที่เกิดขึ้นจากภายนอก (UN. 1987 : 6 ; นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527 : 140) โดยบุคคลที่มีความสำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาชนบท ประกอบด้วย 1) ประชาชน ในท้องถิ่น ต้องมีพื้นฐานองค์กรของประชาชนที่สามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาดูเรื่องกับกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ได้ 2) ผู้นำท้องถิ่น ต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำที่ดีทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถในการจัดการ 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องมีการยอมรับในแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนในขั้นต้นและบรรจุหลักการนี้ไว้ในแผนหรือนโยบายและในระดับต่าง ๆ ด้วย และ 4) บุคคลภายนอก (Cohen and Uphoff. 1977 : 17-19 ; UN. 1987 : 6) โดยการมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลเหล่านี้ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพ

ทางสังคม เศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจตกต่ำจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง (ทัตดาว บุญपाल. 2530 : 27) ส่วนด้านการศึกษาและการเงินของบุคคลก็เป็นสิ่งหนึ่ง que แสดงถึงสถานภาพทางสังคม ในการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเช่นกัน (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527 : 145) นอกจากฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาแล้ว คุณลักษณะทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัย ประเพณีในชุมชน ก็อาจมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเช่นเดียวกัน (ทัตดาว บุญपाल. 2530 : 28)

4. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีการวัดการมีส่วนร่วม อาจจำแนกตามประเภทกิจกรรมหรือขั้นตอนในการพัฒนา ระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม ประเภทของผู้มีส่วนร่วม และรูปแบบของการมีส่วนร่วม ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้จำแนกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด คือ (Cohen and Uphoff. 1977 : 55-56 ; อดิน รพีพัฒน์. 2527 ก : 100-101 ; เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526 : 53-68 ; นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527 : 145) ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision - making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ค้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประ โยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย และขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะวิอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

จากขั้นตอนของการมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือ การค้นหาปัญหา ตระหนักถึงปัญหานั้น ๆ แล้วก็เข้าร่วมในขั้นตอนการวางแผนเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนั้น ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการลงทุนด้วยเงินทอง แรงงาน หรือวัสดุอุปกรณ์ และต่อจากนั้นก็มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานที่ทำด้วย (นำชัย ทนุผล. 2529 : 126-127)

5. การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2541) กล่าวถึงชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำเป็นต้องมีความพร้อมหรือมีองค์ประกอบในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

5.1 การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตร ได้แก่ ลักษณะชุมชน ซึ่งได้แสดงออกถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีเอกลักษณ์มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์หรือพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีทรัพยากรทางธรรมชาติภายในหรือโดยรอบชุมชนอันเป็นทรัพยากรการเกษตรที่มีความเด่นชัด หรือสัมพันธ์กับชุมชนทั้งในด้านการใช้ประโยชน์และการสงวนรักษาไว้โดยชุมชน เป็นต้น

5.2 การประสานงานหรือปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกทั้งในด้านวิชาการ ด้านการอนุรักษ์การท่องเที่ยว การศึกษา และการสาธารณสุข ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างความรู้ การเรียนรู้ การพัฒนาศักดิ์ศรีของชุมชน

5.3 การมีองค์กรชุมชนหรือกลุ่มบุคคลในชุมชนที่สนใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควบคู่หรือคู่ขนานไปกับการจัดการชุมชนในด้านอื่น ๆ

นอกจากศักยภาพของชุมชนเองแล้ว ความต้องการของชุมชนในแง่รายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความต้องการเผยแพร่กิจกรรม ตลอดจนความต้องการการสนับสนุนจากภายนอกในกรณีใดกรณีหนึ่ง จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความต้องการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน นอกจากนี้ ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะให้ชุมชนสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีระบบการเตรียมการที่ดีและมีขั้นตอนสามารถนำมาใช้เพื่อเสริมพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

6. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน

Sproule (1996) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน (Community - based Agro tourism) ว่ามีที่มาจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการ

ท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น ชาวบ้านอาจจะให้ที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยวในหมู่บ้าน แล้วมีการจัดการแบ่งปันผลกำไรให้แก่กัน หรือชาวบ้านทำงานเป็นหุ้นส่วนร่วมกับผู้ประกอบการท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีการแบ่งปันผลประโยชน์หรือผลกำไรที่เป็นธรรมแก่ชุมชนท้องถิ่นและให้การตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในพื้นที่ ซึ่งหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีส่วนสำคัญ ดังนี้

6.1 ชุมชนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน และการจัดการทัวร์

6.2 ควรมีการแบ่งปันผลประโยชน์กลับคืนสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ

ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของโครงการของชุมชน เช่น สถานีนอนามัย โรงเรียน เป็นต้น

6.3 ต้องคำนึงว่าการทำงานส่วนบุคคลสามารถส่งผลกับโครงสร้างทางสังคม

โดยรวม

6.4 สิ่งแวดล้อมจะยั่งยืนได้ ก็ต่อเมื่อชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม

6.5 ให้ความเคารพต่อขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคมท้องถิ่น

6.6 จะต้องมียกเลิกที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถควบคุมผลกระทบจากนักท่องเที่ยว

ตะวันตก

6.7 กำหนดกลุ่มให้มีขนาดเล็กที่สุด ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดผลกระทบทางด้าน

สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม

6.8 ควรชี้แจงเรื่องพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ควรกระทำก่อนการเดินทางเข้าสู่

พื้นที่

6.9 ไม่ควรให้มีการแสดงการเล่นของคนในท้องถิ่นเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว

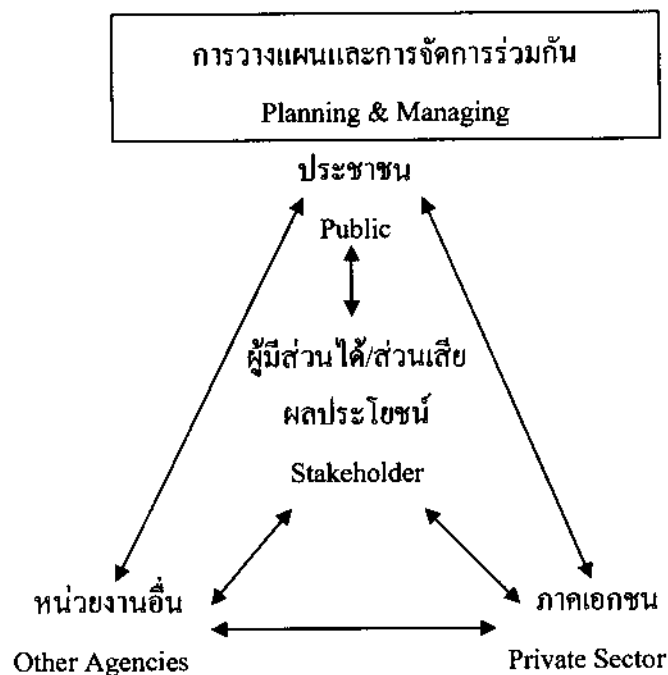
6.10 ชุมชนควรมีสติในการที่จะปฏิเสธการท่องเที่ยว หากไม่ต้องการ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนท้องถิ่นจะมีส่วนแตกต่างเล็กน้อยในเรื่องรายละเอียดจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน ซึ่งหมายถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ชุมชนเป็นเจ้าของและมีการจัดการด้วยตนเอง ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ รายได้ที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และการใช้รายได้เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ โดยสรุปคือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ธุรกิจ และการพัฒนาชุมชน โดยธุรกิจด้านนี้จะมีผู้ที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมและมีความสำคัญในหลายระดับในการมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งผู้ที่มีส่วนร่วม โดยตรง จะมีการจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการและผู้ทำงานส่วนของการผลิตสินค้าและบริการ ส่วนผู้ที่มีส่วนร่วมทางอ้อมจะเป็นผู้เลือกคณะกรรมการในการจัดการท่องเที่ยวและผู้ไม่ได้ใช้ประโยชน์

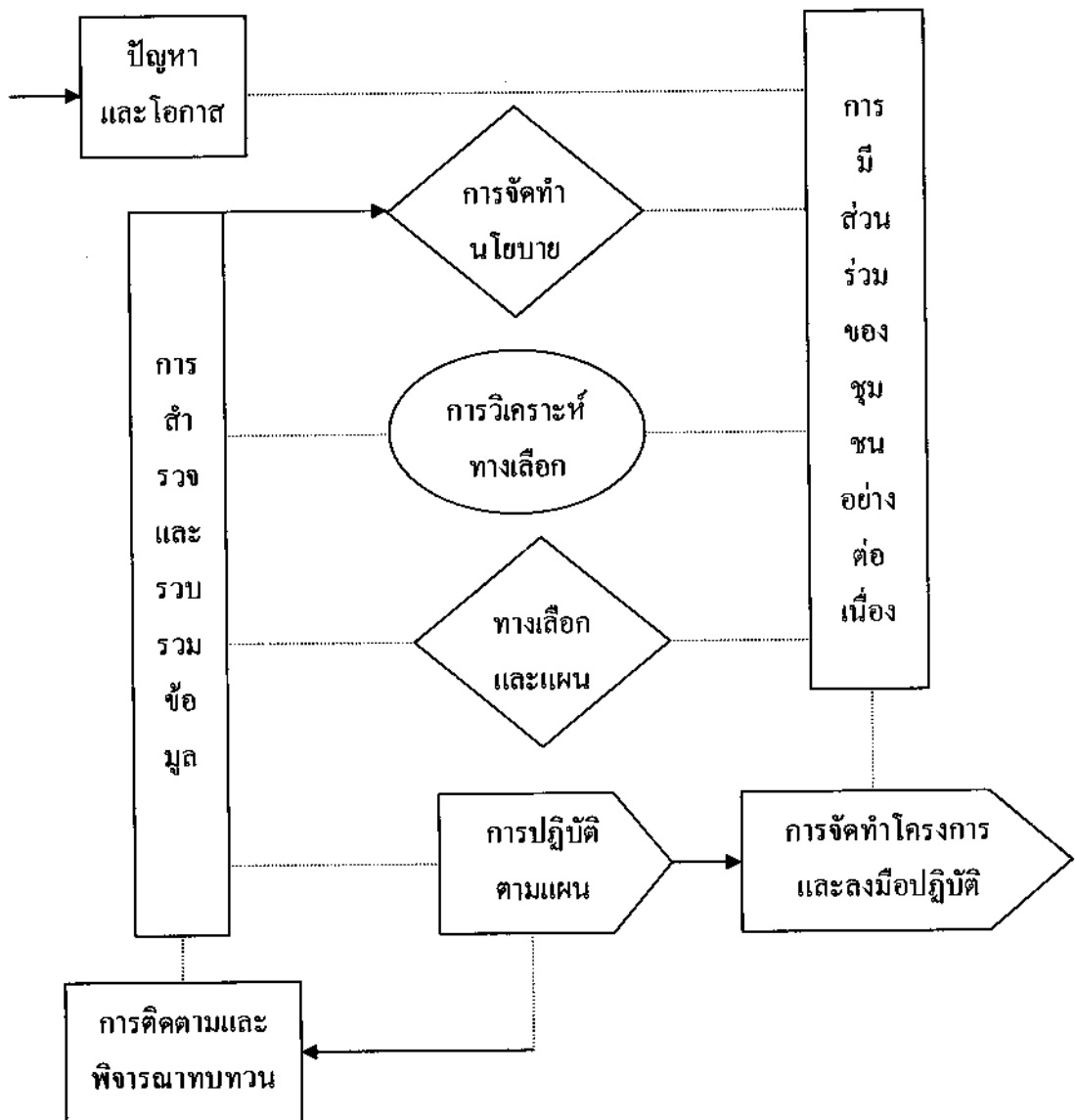
ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรงแต่อยู่ในธุรกิจนี้ด้วยผลประโยชน์โดยตรงจะตกอยู่กับลูกจ้างผู้ผลิตสินค้า
หัตถกรรม มัคคุเทศก์ สมาชิกในคณะกรรมการ เป็นต้น ในขณะที่ผลประโยชน์ทางอ้อมจะขยายกว้าง
ทั่วทั้งชุมชน เช่น โครงการพัฒนาชุมชนโดยใช้เงินทุนจากรายได้ที่ได้รับจากนักท่องเที่ยว

7. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยว

การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ชุมชนนั้น เป็น
จุดสำคัญในการกระจายอำนาจการบริหารและพัฒนาจากส่วนกลางสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยประชาชนใน
ท้องถิ่นได้ร่วมกันคิดและกำหนดแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมอาจอยู่ในรูปของกลุ่ม
อาสาสมัครหรือกลุ่มพัฒนาต่าง ๆ ในการร่วมกันกับฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเพื่อเสนอแนะ
วิพากษ์ และร่วมกิจกรรมการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ปัจจุบันการจัดการสิ่งแวดล้อม
และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น มีการกำหนดแผนการจัดการร่วมกัน โดยให้ประชาชนร่วมกับ
หน่วยงานอื่น ๆ และภาคเอกชนได้ตัดสินใจต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตนเองอย่าง
เป็นธรรมและยอมรับได้ทุกฝ่าย ซึ่งจากรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
สุรนารี (2545 : 4-6) ได้เสนอแผนภาพการวางแผนและการจัดการร่วมกัน (ภาพประกอบ 5,
ภาพประกอบ 6)

ภาพประกอบ 5 การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันแบบ Stakeholder

ภาพประกอบ 6 กระบวนการวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน งานวิจัยนี้มีการนำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานหรือกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนในทุกขั้นตอน โดยนำมาเป็นพื้นฐานการตัดสินใจร่วมกันของประชาชนในรูปกระบวนการกลุ่มหรือรูปองค์กรชุมชน จะเป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถพัฒนาชุมชนให้ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ใช้การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการระดมความคิดเพื่อค้นหาปัญหาในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หาสาเหตุ วางแผน ดำเนินการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และประเมินผลร่วมกันของทุกภาคีในชุมชนนั้น ๆ

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีจุดอ่อนมากมายที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและดูแลอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับการท่องเที่ยวไทย ซึ่งการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ทุกภาคีต้องเข้ามามีส่วนร่วม สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กล่าวถึงกลยุทธ์ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สำคัญ 8 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 86-102)

1. การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการควบคุมการใช้ประโยชน์สามารถกระทำโดยผ่านมาตรการหลัก 3 มาตรการ คือ มาตรการทางสังคม มาตรการกำกับ ควบคุม มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะและความเหมาะสมในการนำมาปฏิบัติใช้แตกต่างกัน ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ การใช้มาตรการทางสังคม เช่น การรณรงค์ให้มีการแยกขยะ หรือการปลูกฝังความคิดให้น้ำของเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ เพื่อสร้างแรงกดดันทางสังคมให้มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวของชาติ ซึ่งเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมในการสร้างจิตสำนึกขั้นพื้นฐานด้านดารอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน

การใช้มาตรการกำกับและควบคุม เช่น การบังคับให้ผู้ประกอบการทุกรายต้องทำการบำบัดมลพิษให้อยู่ภายใต้ค่ามาตรฐานเดียวกัน หรือการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องใช้เทคโนโลยีที่เหมือนกันในการลดมลพิษ มีการประกาศใช้หลักเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อป้องกันระบบนิเวศสำหรับธุรกิจท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมผู้ประกอบการอย่างเข้มงวด มาตรการเหล่านี้จะมีประโยชน์อย่างมากกับกรณีที่สภาพแวดล้อมมีลักษณะเปราะบาง และต้องการควบคุมการใช้ประโยชน์อย่างเข้มงวด เพราะหากเกิดความเสียหายขึ้นอาจไม่สามารถทำให้สภาพแวดล้อมกลับคืนสู่สภาพเดิมได้อีก โดยการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ภาษีมลพิษ ค่าธรรมเนียมการบำบัดของเสีย หรือการใช้เงินช่วยเหลือผู้ประกอบการเพื่อลดมลพิษ มาตรการทาง

เศรษฐศาสตร์เป็นวิธีที่มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่สภาพแวดล้อมอยู่ในระดับที่ไม่เปราะบางเกินไป หรือระดับมลพิษอยู่ในเกณฑ์ปานกลางที่ระบบนิเวศยังพอรองรับได้ เป็นการสร้างสิ่งจูงใจในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อปรับพฤติกรรมของประชาชนและผู้ประกอบการให้ปล่อยมลพิษออกสู่สภาวะแวดล้อมน้อยลงและอยู่ในระดับที่เหมาะสม

นอกจากนี้ การประกาศใช้ นโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่บริการในเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์แผนบริการกฎระเบียบ ช่วงเวลาบริการ อัตราบริการ และช่วงเวลาฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกันในการพัฒนาระบบติดตามสภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถส่งข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่วิกฤตมายังหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2. การวางผังเมืองเพื่อการท่องเที่ยวและเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคม

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือการวิเคราะห์ความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากจำนวนมากที่สุดของนักท่องเที่ยว ที่สามารถเข้ามาพักได้ในพื้นที่เมื่อคำนวณตามขนาดของพื้นที่ที่สามารถใช้ได้และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปได้ สิ่งสำคัญต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับ 3 ประเด็นคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมซึ่งผ่านการทำ EIA / SIA (Environmental Impact Assessment / Social Impact Assessment) ในระดับขั้นที่ตีแล้ว จากนั้นนำมากำหนดเขตอนุรักษ์ท่องเที่ยว โดยมีแนวคิดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดให้แต่ละจังหวัดมีพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่เปิดโล่งให้แก่ประชาชนทั่วไปให้มากขึ้น โดยกำหนดสีเขียวเป็นพื้นที่สาธารณะ จากนั้นทำการเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคม โดยส่งเสริมการใช้นานพาหนะอื่นแทนการใช้รถยนต์และรถโค้ชในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถเล็กประจำทาง รถราง เป็นต้น เพื่อลดความแออัดและมลพิษ

3. การพัฒนามาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ การยกระดับมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ตลอดห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรม โดยการสร้างมาตรฐานสินค้าและบริการ สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ 1) จดทะเบียนและรองรับคุณภาพของสินค้าและบริการ เป็นการกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานที่สินค้าและบริการพึงมี เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย วิธีการนี้ควรใช้ในการกำหนดมาตรฐานของประเภทธุรกิจ อาทิเช่น ธุรกิจนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจขายสินค้าและของที่ระลึก 2) การจดทะเบียนและการรองรับมาตรฐานในลักษณะนี้ ควรทำโดยหน่วยงานของรัฐร่วมกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ตามกฎหมายได้ด้วยการจัดลำดับสินค้าและบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถ

แบ่งแยกสินค้าที่มีคุณภาพสูงและสินค้าที่มีคุณภาพรองลงมา ทำให้ผู้ประกอบการสามารถตั้งราคาได้อย่างเหมาะสมกับคุณภาพ แก้ไขปัญหาการแข่งขันคัราคาและลดคุณภาพ สร้างวัฒนธรรมการแข่งขันด้านคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขต้นตอของปัญหา เพราะการจัดลำดับทำให้นักท่องเที่ยวรับทราบระดับของคุณภาพของบริการที่จะได้รับ และสามารถเรียกร้องบริการได้ตามที่ได้เสียค่าใช้จ่ายไป ผู้ประกอบการจึงไม่สามารถเรียกร้องราคาเกินความเหมาะสมได้ นอกจากนี้ การสร้างมาตรฐานเพื่อจัดอันดับสินค้าและบริการ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการควรจะให้สถาบันเอกชนเป็นผู้จัดทำ โดยภาครัฐอาจเป็นผู้สนับสนุนหรือช่วยจัดตั้งในช่วงแรกเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่การจัดอันดับที่สร้างขึ้นใหม่ โดยต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

4. การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรทางการท่องเที่ยว

การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรทางการท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ มาตรการระยะสั้น โดยเพิ่มความดีในการอบรมหลักสูตร และมาตรการระยะกลางหรือระยะยาว มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ การจัดทำแผนแม่บทพัฒนาหลักสูตร โดยให้ความสำคัญกับระดับประเทศและระดับบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อท้องถิ่น เช่น ปรับปรุงระบบการศึกษา พัฒนาหลักสูตรเฉพาะทาง ปรับปรุงระบบมัลติเทคส์ เป็นต้น

5. การส่งเสริมชุมชน / ธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวของไทย

เนื่องจากธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Assets) เช่น แรงงานคนและการบริการ จึงไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ เนื่องจากข้อจำกัดในการใช้หลักทรัพย์สินค้ำประกัน ทำให้ชุมชน/ผู้ประกอบการรายย่อย ต้องค้ำประกันระหว่างกันเอง ดังนั้น แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือการจัดตั้งหน่วยงานที่คอยส่งเสริมธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวของไทยอย่างจริงจังในรูปแบบของ One - Stop Service โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ รูปแบบของหน่วยงานอาจเป็นหน่วยงานเฉพาะที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่หรือขยายขอบข่ายหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว

6. การบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ให้กับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวต้องประสบกับปัญหาวิกฤติต่าง ๆ หากแต่การบริหารจัดการที่ผ่านมาจะเน้นที่การแก้ไขปัญหาในระยะสั้น ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีภูมิคุ้มกันจากความเสี่ยงต่าง ๆ และเป็นการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาว ควรเริ่มต้นจากการวางแผนบริหารความเสี่ยง ที่สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ (1) Reduction (2) Readiness (3) Response (4) Recovery โดยมีการบริหารนำไปสู่การปฏิบัติ

7. การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบบูรณาการในทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ (พลอยศรี โปราณานนท์, 2544 : 9) เช่น จากองค์กรประชาชน ประชาคมอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน องค์กรภาคเอกชน ภาคราชการที่เกี่ยวข้องแต่ให้ความสำคัญมาก คือ ประชาชน และองค์กรประชาชนที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) นอกจากนี้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวยังจะต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน จากนั้นทำการพัฒนาศูนย์ท่องเที่ยวตำบล ให้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศที่มีภารกิจสำคัญด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวระดับจังหวัด และท้องถิ่น แล้วส่งเสริมการทำงานอย่างมีบูรณาการระหว่างภาครัฐด้วยกันเอง รวมทั้งหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดเอกภาพ โดยให้ทุกส่วนราชการรัฐวิสาหกิจด้านท่องเที่ยวทำงานอย่างใกล้ชิดกับสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

8. การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวไทย

การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขีดความสามารถทางการท่องเที่ยวไทยเป็นการสร้างขีดความสามารถทางการท่องเที่ยว 3 สาขา ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีวัสดุ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ สำหรับใช้ประโยชน์ในการวิจัยนำมาพัฒนาเป็นพื้นฐานสำหรับแสวงหาความรู้ใหม่หรือเป็นพื้นฐานสำหรับต่อยอดเทคโนโลยีที่จัดหามาจากแหล่งอื่นได้อย่างทันท่วงที โดยการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนยังมุ่งให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการ 3 ประการ คือ 1) คุณภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม 2) คุณภาพประสบการณ์การท่องเที่ยว และ 3) การมีส่วนร่วมและคุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น (สุรเชษฐ์ เชนฐมาส, 2547 ; ธรรมณี เอ็มพันธ์, 2546)

โดยสรุป การวิจัยนี้แนะนำแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การผลักดันในเชิงนโยบายจากภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และปัจเจกบุคคล นำไปปฏิบัติ โดยความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คือ ภาครัฐ ควรมีบทบาทในเรื่อง การกำกับดูแล และประสานงาน กำหนดมาตรการและการบังคับใช้กฎหมาย อำนาจความสะดวก การลงทุนโครงการ เป็นต้น ส่วนภาคเอกชน ควรมีบทบาทในการควบคุมบริหารตนเอง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับปัจเจกบุคคล ควรทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี และฉะฉานให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่าและรักษาแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไปด้วย

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวไทย (2553) ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึงความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด ดังนี้

- 1.1 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การวางแผนบุคลากร การวางแผนงบประมาณผลิตผลทางการเกษตร การวางแผนการตลาด เป็นต้น
- 1.2 การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ เช่น กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตร พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่อนุรักษ์ ถนนและสถานจอดรถ เป็นต้น
- 1.3 การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย
- 1.4 การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ขยะ สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย และมลพิษในอากาศที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 1.5 การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน การศึกษาวัฒนธรรม การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน
- 1.6 การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน บริษัทท่องเที่ยว ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ
- 1.7 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิต ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย
- 1.8 การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การรักษาความสะอาดห้องน้ำและที่พิัก การดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว
- 1.9 การส่งเสริมการขาย เพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร การพัฒนาจลากและบรรจุภัณฑ์การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการซื้อสำหรับลูกค้า

1.10 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ แผ่นพับ ป้ายโฆษณา การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ เป็นต้น

2. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เดินทางสะดวกและปลอดภัย (ความสะดวกพิจารณาจากช่วงเวลาที่สามารรถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ต่อปี)

2.2 ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต

2.3 ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ การมีหรือไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ประเภทของที่พัก เช่น ที่พักแบบโฮมสเตย์ หรือแบบกางเต็นท์นอน

2.4 ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น ไม่มีอาหารบริการ มีอาหารบริการเฉพาะสั่งจองล่วงหน้า และมีร้านอาหารบริการในแหล่งท่องเที่ยว

2.5 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือ ไม่มีการกระจายหรือส่งต่อนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นหรือไม่ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินกว่าจำนวนที่กำหนด

2.6 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว มีบุคลากรพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลาหรือไม่ และมีเพียงพอหรือไม่ ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

2.7 กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว มีการกำหนดช่วงฤดูกาล หรือระยะเวลาเปิด - ปิด ของแหล่งท่องเที่ยว ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวได้ตลอดปีหรือไม่

3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

3.1 การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว แจงให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

3.2 มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสามารถพูดภาษาต่างประเทศได้หรือไม่

- 3.3 ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว หรือนำกลับบ้าน
- 3.4 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ การพักผ่อนและให้ความบันเทิง ภายในแหล่งท่องเที่ยวที่ประเภท
- 3.5 การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับ บอร์ดหรือป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตร และการสาธิตวิธีการปฏิบัติ
- 3.6 การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย หรือพาหนะต่าง ๆ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ หรือส่วนบุคคล
- 3.7 การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ภายในและภายนอกประเทศ บริการอินเทอร์เน็ต
- 3.8 การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ การให้บริการอุปกรณ์ฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้เพื่อตนเอง และการให้บริการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะ
- 3.9 การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการผู้สูงอายุและคนพิการหรือไม่ ที่สำคัญ ได้แก่ ห้องน้ำ ทางลาดเอียง ทางสัญจร สื่อเพื่อการเรียนรู้และฝึกอาชีพผู้สูงอายุและคนพิการ
4. สักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ดังนี้
- 4.1 ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรม เช่น การผลิตพืชแบบไม่ใช้ดิน ฟาร์มโคนมสมัยใหม่ ที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว
- 4.2 ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ การเกษตรกรรมแบบธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น
- 4.3 สภาพธรรมชาติและความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว มีความสวยงามตามธรรมชาติ
- 4.4 ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ หรือไม่ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น
- 4.5 การได้รับรางวัล ใบบรรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรม

ท้องถิ่น เช่น รางวัลกินรี รางวัลโลกสีเขียว ตราสัญลักษณ์ A (Agrotourism) ใบรับรอง GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตร

4.6 ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ไวน์ สบู่สมุนไพร ผลไม้แปรรูป สินค้าหัตถกรรม เป็นต้น

4.7 ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การอบการนวดและการประคบสมุนไพร การขี่ม้า การรีดนมวัว การเก็บผลไม้ การคราดหอย การตกปลา การนั่งช้าง เป็นต้น

4.8 การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ได้แก่ การร่วมกิจกรรมและพักค้างคืนกับเกษตรกรในที่สูง การสัมผัสชีวิตของชาวนาไทยในภาคกลาง การร่วมกิจกรรมกับชาวประมงชายฝั่งทะเล การร่วมกินอยู่และกิจกรรมกับชาวสวนอัมพวา เป็นต้น

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแนวคิดหลัก ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการบริการ และด้านการดึงดูดใจ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีการสร้างและพัฒนารูปแบบชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กล่าวถึง การสร้างและพัฒนารูปแบบชุมชนนั้นต้องอาศัยหลักแนวคิดทฤษฎีในหลายแขนงมาอธิบาย ดังปรากฏในรายละเอียด ต่อไปนี้

1. รูปแบบการศึกษาชุมชน

รูปแบบตามแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบนั้น ได้แบ่งรูปแบบเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 รูปแบบทางกายภาพ (Physical Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่พยายามสร้างขึ้นให้เสมือนกับของจริง เพื่อให้เห็นภาพของจริงที่ชัดเจน สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยอาจสร้างเป็นแบบจำลอง หรือใช้คอมพิวเตอร์ช่วย

1.2 รูปแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สัญลักษณ์แทนความคิดหรือจินตนาการ โดยสร้างขึ้นเพื่ออธิบายขององค์ประกอบของความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งว่า องค์ประกอบนั้นทำหน้าที่อะไร และสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นอย่างไร รูปแบบตามองค์ประกอบที่สร้างขึ้นที่เกิดขึ้นอาจ เรียงลำดับหรือไม่เรียงลำดับก็ได้ เป็นรูปแบบดาวหรือชั่วคราวก็ได้

2. รูปแบบการศึกษาและพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

เทคนิคการสร้างรูปแบบหรือการพัฒนาในรูปแบบ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (นภาพรณี หะวานนท์ และคณะ. 2548 ก : 2-5 ; อมร สุวรรณนิมิตร. 2546 ; อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ. 2545 : 12-16 ; สมศรี ศิริขวัณชัย. 2548 : 85-90 ; ศิริ ฮามสุโพธิ์. 2546 : 60-61)

2.1 วิธีวิทยาในการสร้างทฤษฎีจากฐานราก (Grounded Theory) ซึ่งเป็นวิทยาการที่เน้นการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมโดยยึดหลักการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความเชื่อ ความคิด ทศนคติ จากมุมมองของคนในสังคม ชุมชนนั้น ๆ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างมโนทัศน์หาความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของปรากฏการณ์ทางสังคมที่ต้องการหาคำอธิบาย ทฤษฎีจึงเป็นผลผลิตของการปรับเปลี่ยนปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ประเด็นสำคัญของการสร้างทฤษฎีจากฐานราก คือทฤษฎีที่สร้างขึ้นมาจากต้องสะท้อนความจริง มีความชัดเจนเหมาะสม และตรงกับเนื้อหาในเรื่องที่ต้องการศึกษา และเนื่องจากทฤษฎีที่ถูกสร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่มีความหลากหลาย (Diverse) ทฤษฎีจะต้องมีลักษณะเป็นนามธรรมมากพอที่จะหลอมรวมความหลากหลายต่าง ๆ เข้าเป็นหมวดหมู่ และสามารถนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ใกล้เคียงกับบริบทอื่นได้ โดยการสร้างรูปแบบโดยอาศัยทฤษฎีจากฐานราก (Grounded Theory) เป็นวิธีที่ผู้วิจัยจะต้องลงศึกษาภาคสนามทำความเข้าใจกับคนในชุมชนอย่างลึกซึ้ง นอกจากนั้นยังต้องอาศัยความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดความไว (Sensitivity) ต่อการสร้างมโนทัศน์ขึ้นมาจากข้อมูล ระเบียบวิธีนี้มีความเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้เนื่องจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นปรากฏการณ์ใหม่ทางสังคมที่ยังไม่มีคำอธิบายที่ชัดเจน แต่คงต้องประยุกต์ใช้เนื่องจากต้องคำนึงถึงข้อจำกัดในเรื่องเวลา ทรัพยากร ที่ใช้ในการวิจัย

2.2 วิธีศึกษาในชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning Appraisal : PLA)

และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และการวางแผนอนาคตแบบมีส่วนร่วม (Future Search Conference : F.S.C) วิธีนี้ได้รับการนิยามอย่างแพร่หลายเพราะเป็นการสร้างรูปแบบทางการพัฒนาที่ชุมชนได้ร่วมปฏิบัติการและเรียนรู้ร่วมกันตั้งแต่กระบวนการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนในมิติต่าง การกำหนดอนาคตร่วม การกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจนถึงกระบวนการประเมินผลและปรับปรุงงาน วิธีการนี้อาจต้องใช้ระยะเวลาในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับผู้นำและคนในชุมชน การศึกษาในครั้งนี้จึงอาจต้องปรับประยุกต์ใช้ในบางขั้นตอนของการวิจัย

2.3 วิธีการใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก (Expert Judgment Base) เช่น เทคนิคเดลไฟ (Delphi Technique) เทคนิคการวิจัยอนาคต วิธีการนี้จะให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้เสนอแนะหรือสร้างรูปแบบเพิ่มเติมจากต้นร่างแบบที่นักวิจัยกำหนดขึ้น โดยวิธีการนี้จะต้องเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ตรงกับเนื้อหาหรือโจทย์การวิจัย แต่มีข้อจำกัดคือผู้เชี่ยวชาญอาจไม่สามารถเสนอแนะได้ทุกประเด็นในกรณีที่มีประเด็นหรือองค์ประกอบของรูปแบบที่หลากหลายหรือเป็นเรื่องใหม่ รวมทั้งความร่วมมือหรือเวลาการให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญ การประยุกต์ใช้จึงอาจปรับจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม และจำนวนรอบของการสร้างรูปแบบอาจลดจำนวนลงแต่ต้องกระทำร่วมกับวิธีการอื่นด้วยเพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์เชิงทฤษฎี

2.4 วิธีการแบบสถิติ (The Statistical Approach) เป็นวิธีการสร้างรูปแบบที่ใช้หลักการทางสถิติเพื่อกำหนดเป็นรูปแบบ วิธีการนี้ได้แก่การใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) หรือ โมเดลลิสเรล ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าโมเดลที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และพบว่าโมเดล สมการ โครงสร้างเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการประมาณค่าพารามิเตอร์สำหรับการพัฒนาตัวชี้วัด โดยนภาพกรณ์ ทะวานนท์ และคณะ (2548 ก : 103-123) ได้ศึกษารูปแบบชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้ทฤษฎีฐานราก การทดสอบทฤษฎีโดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ โมเดลการวัด (Measurement Model) และ โมเดลโครงสร้าง (Structural Model) โมเดลการวัด คือ การวัด โมเดลที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต (Observed Variable) กับตัวแปรแฝง (Latent Variable) เทคนิควิเคราะห์ที่ใช้ทดสอบ โมเดลการวัดคือ การวัดวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ส่วนเทคนิคการที่ใช้ทดสอบโมเดลโครงสร้าง คือ การวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) โดยข้อเด่นของการวิเคราะห์สมการโครงสร้างคือ เป็นเทคนิคที่สามารถทดสอบได้ทั้งโมเดลการวัดและ โมเดลโครงสร้างพร้อมกัน โมเดลที่ทดสอบจะเป็น โมเดลเต็มรูปแบบ (Full Model) ที่มีทั้งโมเดลการวัดและ โมเดลโครงสร้างอยู่ในโมเดลเดียวกัน การวิเคราะห์ที่ใช้วิเคราะห์โมเดลเต็มรูปแบบนี้ คือ การวิเคราะห์ด้วยตัวแปรแฝง (Path Analysis with Latent Variable) ซึ่งตัวแปรแฝงคือดัชนี ส่วนตัวแปรสังเกต คือ ตัวชี้วัดของดัชนี ซึ่ง อมร สุวรรณนิมิตร (2546 : 56-58) ได้ทำการศึกษารูปแบบชุมชนนำอยู่ได้วิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงเส้นหรือ LISREL Model ในการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลอง (Goodness of Fit Measure) โดยใช้สถิติในการยืนยันรูปแบบ (Model) ดังนี้

2.4.1 ค่าไคว - สแควร์ ทดสอบว่าแบบจำลองเชิงทฤษฎีที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลหรือได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลหรือไม่ ค่าไคว - สแควร์ มีค่าต่ำมาก หรือค่าใกล้เคียงศูนย์มากเท่าใด แสดงว่าข้อมูลโมเดลลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าไคว - สแควร์

เหมาะสมกับข้อมูลที่มีการกระจายเป็น โค้งปกติ และเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ค่า p - value สูงกว่า 0.5 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้อง

2.4.2 ค่าดัชนีความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI) และค่าดัชนีปรับแก้ด้วยค่า Degree of Freedom ที่เรียกว่า Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) ซึ่งทั้งสองดัชนีมีค่าระหว่าง 0-1 และที่ค่าแสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องหรือมีความเหมาะสมจะใกล้เคียงกับ 1 ส่วนค่า p จะไม่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ โดยทั้งค่า GFI และ AGFI มีค่าตั้งแต่ 0.9 ขึ้นไปแสดงว่าข้อมูลมีความสอดคล้อง

2.4.3 ค่า Root Mean Square Residual (RMSR) เป็นดัชนีที่บ่งชี้ถึงค่าเฉลี่ยแตกต่างระหว่างแบบจำลองกับข้อมูล ซึ่งควรจะมีค่าใกล้เคียงกับ 0

2.4.4 ค่า Root Mean Square Error of Approximation Residual (RMSEA) เป็นค่าที่แสดงถึงความไม่สอดคล้องของแบบจำลองที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร โดยอธิบายว่าถ้าค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องสนิท แต่อย่างไรก็ตามค่าที่ใช้ได้และถือว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลควรมีค่าไม่เกิน .08 ถ้ามีน้อยกว่า 0.08 จึงถือว่าข้อมูลมีความสอดคล้อง

2.4.5 ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (Critical N : CN) เป็นค่าของขนาดตัวอย่างที่ใช้ค่าไคว - สแควร์ ทดสอบข้อมูลค่า CN ที่สูงกว่าหรือเท่ากับ 200 ของกลุ่มตัวอย่าง จะมีแนวโน้มที่ค่าไคว - สแควร์ ที่ไม่มีนัยสำคัญ นั่นคือแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (อมรสุวรรณนิมิตร์. 2546 : 57 ; อ้างอิงมาจาก Bollen. 1998)

2.4.6 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Square Multiple Correlation and Total Coefficient of Determination for Structural Equations) ค่าสถิติเหล่านี้มีค่าสูงสุดไม่เกิน 1 และค่าที่สูงแสดงว่าแบบจำลองมีความเที่ยงตรง

2.5 วิธีกรณีศึกษา (A Case Study) เป็นวิธีที่ศึกษาจากชุมชนต้นแบบที่มีผลสำเร็จทางการพัฒนาและสังเคราะห์เป็นเชิงทฤษฎี และกำหนดเป็นเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาให้กับชุมชนอื่น หรือเป็นกรอบในการประเมิน เช่น กรณีชุมชนอินแปง ชุมชนศิรีวงศ์ ชุมชนบ้านฉาง แต่วิธีนี้อาจถูกต่อว่าในข้อจำกัดเรื่องบริบทของชุมชนที่มีความแตกต่างในเชิงภูมิวัฒนธรรม วิถีชีวิต วิถีการดำรงชีวิตให้เห็นทั้งสภาพบริบทอย่างละเอียดลึกซึ้ง ศึกษากระบวนการพัฒนาศึกษาผลสำเร็จของการพัฒนาที่มีความโดดเด่นเฉพาะ ศึกษาปัจจัยความสำเร็จและศึกษาปัญหาอุปสรรค เพื่อเป็นข้อเสนอในกรณีนำไปขยายผลทางการพัฒนา

3. การสร้างและพัฒนาวิชาชีพ

การพัฒนาและสร้างตัวชีวิตในระดับชุมชน กำลังถึงได้รับการถูกหยิบยกในปัจจุบัน เนื่องจาก เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาภายใต้กระบวนการทัศน์เก่าที่ใช้แนวความคิดการพัฒนาแบบแยกส่วน ต่างฝ่ายต่างทำ ไม่ประสบผลสำเร็จไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ก็ตาม ทำให้เกิดแนวความคิดการพัฒนาตามกระบวนการทัศน์ใหม่ ที่มีใช้อาศัยความรู้ทางวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องอาศัยการเรียนรู้ร่วมกันแบบมีปฏิสัมพันธ์จากการกระทำ (Interactive Learning Through Action) ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญญาที่มีคุณภาพเพียงพอ สำหรับการเอาชนะความยากจนในการพัฒนาสังคมได้ (สมศรี ศิริขวัญชัย, 2548 : 55-70) โดยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) หมายถึง กระบวนการทางความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน โดยการทำงานร่วมกันใช้ความพยายามร่วมกันและไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวทางการสร้างคามแนวทางการวิเคราะห์แบบกว้าง (Broad Perspective) โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์จากการกระทำ ซึ่งการส่งเสริมให้คนมีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำในรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น ได้มีการพยายามค้นคว้าหาวิธีการจนเกิดเป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) การประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal - PRA) เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอเทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม วิธีการประเมินผล และเทคนิคการประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR เป็นการวิจัยปฏิบัติการที่มีการประยุกต์ (Applied Research) เพื่อต้องการเกิดผลบางสิ่งบางอย่างจากกระบวนการวิจัย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544 : 15) โดยมีปรัชญาสำคัญคือ ความเชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ประ โยชน์ ทาวิธีแก้ปัญหาของคนเมื่อถึงคราวที่ตนจะต้องตัดสินใจว่าจะทำอย่างไร

3.1.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) หรือ PAR คือ การวิจัยค้นคว้าแสวงหาความรู้ตามหลักการของการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์แบบเดิม ๆ ต่างกันแต่เพียงว่า PAR มีวัตถุประสงค์มุ่งไปที่การแก้ปัญหาในการพัฒนา และเป็นการวิจัยที่ดำเนินไปด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ร่วมงานทั้งในกระบวนการวิจัยและในการมีหุ้นส่วนใช้ประโยชน์ของการวิจัย (กมล สุกประเสริฐ, 2537 : 8) ดังนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบอย่างมีส่วนร่วม หรือ “PAR” หมายถึง กระบวนการทางประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง

ที่บุคคลจำนวนหนึ่งนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยและการลงมือกระทำด้วยตนเองปรับปรุงแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสังคมของตน (พันธุทิพย์ งามสุด, 2540 : 3) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นแบบของการวิจัยที่ประชาชนผู้เคยเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ถูกรวบรวมข้อมูลเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมในการกระทำวิจัยและการมีส่วนร่วมนี้จะต้องมีตลอดกระบวนการวิจัย

3.1.2 คุณลักษณะเด่น 10 ประการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้ (พันธุทิพย์ งามสุด, 2540 : 35-39 ; อ้างอิงมาจาก Guerrero, 1995)

1. เป็นการสร้างความรู้ (Produce Knowledge) โดยการผสมผสาน ระหว่างความรู้จากนักวิชาการกับความรู้พื้นบ้าน อุปมาดั่งแม่น้ำจาก 2 สายไหลมาบรรจบกันเป็นสาย เดียว ครบที่บรรจบกันจะเกิดฟองซึ่งเป็นคั่งความรู้ใหม่ เป็นการเรียนรู้ร่วม (Co - generative Learning) ซึ่งค่อย ๆ ขยับขยายจากการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนจนเป็นการมีส่วนร่วมเต็มรูปแบบระหว่าง ชาวบ้านกับนักวิจัย และสร้างความรู้สึกร่วมกัน ผสมผสานทฤษฎีกับการปฏิบัติให้เกิดความรู้ใหม่

2. รูปแบบของความรู้ที่ได้จาก PAR เป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ซึ่งเป็นวิถีชีวิต เป็นความต้องการที่จะเสริมความรู้ แก่ตนเองโดยผ่านวิธีการใหม่เป็นความมุ่งมั่นว่าการค้นพบสิ่งใหม่หมายถึงการเปิดหนทางใหม่การ เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ไม่ใช่จากการเรียน แต่จากการปฏิบัติ เป็นผลของการฝึกฝน อย่างต่อเนื่อง และทำงานเป็นระบบร่วมกันกับผู้อื่น

3. เป็นการวิจัยแบบรูปธรรม คือ การสะท้อนความคิด ลงมือปฏิบัติ และ สะท้อนความคิด ลงมือปฏิบัติจึงเท่ากับเป็นการทบทวนความคิด หรือสะท้อนความคิดของตนเอง แล้วนำไปลงมือปฏิบัติ (Direct Act)

4. การลงมือปฏิบัติความรู้ หรือใช้ความรู้ลงสู่การปฏิบัติ (Practical) ที่ เน้นการชูประเด็นปัญหาที่สำคัญและเป็นจริงของท้องถิ่นซึ่งเท่ากับเป็นการให้การศึกษาแก่ผู้ใหญ่ใน ท้องถิ่น โดยวิธีการเรียนที่ไม่เน้นความรู้ที่เป็นทฤษฎีและเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งเกี่ยวกับความคิด นี้ ได้ชี้ให้เห็นว่า ขณะที่สถาบันที่เป็นทางการเริ่มอ่อนด้อยและลดความสำคัญลง และ โครงสร้างของ คนชั้นสูงได้สูญเสียหรือตัดขาดความเกี่ยวข้องกับคนยากจนส่วนใหญ่ไปนั้น PAR จะเป็นองค์กร ข้นพื้นฐานระดับรากหญ้า (Grass Root) ที่ให้โอกาสแก่คนชายขอบของกระบวนการพัฒนาได้ สามารถดำรงอยู่และพัฒนาบทบาทของตนเองได้

5. PAR เป็นกระบวนการเปิดเสรี (Inclusive) ที่ใช้ทรัพยากรอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการสร้างความรู้จากวิธีการและความรู้ที่มีอยู่ โดย ไม่พยายามแยก

หรือจำกัดขอบเขตสิ่งใด ทุกความคิดเห็นจะได้รับการรับฟังและยอมรับ เป็นการให้โอกาสทุกคนได้เรียนรู้ (Learning for all) ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของ PAR

6. กระบวนการทาง PAR เป็นสิ่งมีชีวิต มีชีวิต รูปร่าง (Organic)

เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ไม่มีเวลาจำกัด เป็นรูปแบบเปิดที่ไม่สามารถกำหนดแผนการล่วงหน้าไม่สามารถทำนายผลล่วงหน้าได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาตามกระแสที่นักวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน และเลื่อนไหลไปตามความขึ้นลงของสถานการณ์โดยไม่มีทฤษฎีตายตัว ไม่มีกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ หรืออุดมการณ์เป็นกรอบกำหนด โดย PAR เป็นการนำเสนอการเปลี่ยนจุดเน้น จากข้อสรุปและผลของการวิจัยมาเป็นการเน้นที่กระบวนการและบริบทแทน นักวิจัยภายนอกจำเป็นต้องมีความรู้และมีความผูกพันต่อกลุ่มชาวบ้าน รวมทั้งความสนใจของเขา หากไม่แล้วจะไม่สามารถสร้างความเชื่อถือไว้วางใจให้เกิดขึ้นได้ ใน PAR นักวิจัยภายนอกจึงเป็นแค่ผู้บริการ ผู้ช่วยเหลือ (Facilitator) มากกว่าเป็นผู้ควบคุมหรือผู้กำหนดโครงการวิจัย (พันธุ์ทิพย์ รามสูต. 2540 : 38 ; อ้างอิงมาจาก Forester and Ward. 1992)

7. สร้างความตระหนักถึงความเป็นตัวของตัวเอง (Self - awareness)

โดย PAR จะช่วยประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง พัฒนาอัตมโนทัศน์ (Self - concept) ของประชาชน แม้คนที่ยากจนก็สามารถมีสิทธิมีเสียงได้ (พันธุ์ทิพย์ รามสูต. 2540 : 38 ; อ้างอิงมาจาก Mcquire. 1987) เน้นเป้าหมายของ PAR ที่จะปรับปรุงความเป็นมนุษย์ของคน (Re - humanizing) หมายถึง การที่บุคคลค้นพบอิสรภาพภายในของตนเอง เรียนรู้ที่จะฟังและแลกเปลี่ยนความคิด เรียนรู้ที่จะปลดปล่อยตนเองจากความกลัว ปลดปล่อยจากข้อสรุปที่กำหนดไว้ล่วงหน้าและปลดปล่อยจากกฎเกณฑ์ข้อตัดสินใจที่ผูกมัดล่วงหน้าต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่เพียงเสรีภาพเท่านั้นที่จะเกิดขึ้น แต่มันยังจะช่วยให้คนสามารถมีพลังที่จะให้ความชุ่มชื้นแก่ชีวิตของตนเองและแก่ผู้อื่นพลังนี้จะทำให้ทุกคนที่ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อชีวิตที่ดีกว่าประสบความสำเร็จ หากประชาชนเรียนรู้ที่จะไตร่ตรองค่าประสบการณ์ของตนเองแล้ว เขาจะมีความเชื่อมั่นและกล้าที่จะให้คุณค่าแก่ประสบการณ์ของผู้อื่น การให้เกียรติ นับถือซึ่งกันและกันจะเกิดขึ้น ผ่านกระบวนการร่วมมือ ผ่านความใส่ใจที่มีให้แก่กัน และผ่านความรัก ความอาทร (Reason. 1988 : 47) ดังนั้น นักวิจัย PAR จึงต้องเลิกพะวงถึงกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่จะให้ได้ว่าซึ่งคำตอบเพียงอย่างเดียว แต่ควรนึกถึงการสร้างความรู้สึที่ดีที่เกิดขึ้นในประชาชนที่เราทำงานด้วย ให้เขาสามารถรู้จักตัวเอง สะท้อนตัวเองออกมาโดยการยอมรับการวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา เพราะการที่เราค้นหาตัวเองพบ จะทำให้เราสามารถยอมรับผู้อื่นได้ ทำและคิดสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะของกลุ่มของพวกเขา มากกว่าตัวเองคนเดียว นั่นก็คือ บุคคลและกลุ่มจะเกื้อหนุนกันในการเรียนรู้ และการร่วมมือกันเปลี่ยนแปลงสังคมของเขา

8. สังคมนิเวศน์ (Ecological Society) ชุมชน (Community) เป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดที่บุคคลจะสามารถโยกอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของคนเข้าด้วยกันในการวางแผนที่ควบคุมเป้าหมายชีวิตของตน โดย PAR จะช่วยสร้างสังคมนิเวศน์ (Ecological Society) ที่คนในชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยกัน ล้มเลิกระบบเจ้านาย สร้างความผสมผสานกลมกลืนระหว่างมนุษยชาติกับธรรมชาติ และมนุษย์กับมนุษย์ให้เกิดขึ้นใหม่ สังคมนิเวศน์จะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกสังคม ในลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยที่เท่าเทียมกันเท่านั้น

9. PAR เป็นการมองอนาคต (Future Oriented) ดังนั้นนักวิจัย PAR จะต้องรู้วิธีการสร้างฉากสำหรับการเรียนรู้ในชุมชน การจัดการในลักษณะที่ไม่มีการจัดทำโปรแกรมล่วงหน้าสำเร็จรูปหรือตายตัว การทำให้เกิดการช่วยตนเองของชุมชน การสร้างแนวทางสำหรับการกระทำ แนวทางปฏิบัติที่ไม่เคยมีอยู่ก่อน การทบทวนการปรับเปลี่ยนการปรับปรุงระบบที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ การพัฒนาตัวอย่างโครงสร้าง หรือภาพลักษณ์ที่จะประดิษฐ์ประด้อให้เกิดอนาคตที่ต้องการเหล่านี้

10. PAR มองโลกในแง่ดี (Optimistic) ตามหลักการพื้นฐานของแนวคิดปลดปล่อยที่เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนสามารถที่จะจัดการเรื่องต่าง ๆ ในสังคมของเขาได้ ซึ่ง PAR เป็นวิธีการที่จะส่งเสริมศักยภาพด้านนี้ของบุคคล โดย PAR เชื่อว่า อิศรภาพของมนุษย์มีความสำคัญที่สุดและมนุษย์มีสิทธิและอำนาจที่จะแสวงหาอิสรภาพแก่ตัวเองด้วยการปลดปล่อยตนเอง (Self-emancipation) และการ ปลดปล่อยที่แท้จริงจะได้มาจากการที่ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำไปถึงการสร้างสังคมใหม่ที่ประชาชนทุกคนเป็นผู้กระทำโดยอาศัยความรู้ที่เขาสร้างขึ้นเอง (พันธุทิพย์ รามสูต. 2540 : 32) ซึ่งเหตุผลที่ต้องมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กระบวนการวิจัยที่คุ้นเคยไม่ว่าจะเป็นการวิจัยทางปริมาณหรือทางคุณภาพ ก็ตาม นักวิจัยจะเป็นผู้แสดงบทบาทนำในการริเริ่มทำการวิจัยและเป็นผู้มีอำนาจรับผิดชอบในกระบวนการวิจัยทั้งหมด ตั้งแต่การตัดสินใจเลือกและกำหนดปัญหาวิจัย วางแผนการวิจัยดำเนินการวิจัย จนกระทั่งนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ตามที่ผู้วิจัยเห็นสมควรตลอดกระบวนการ ดังกล่าวประชาชนหรือชุมชนที่เป็นตัวอย่างของงานวิจัยนั้น ๆ ไม่เคยมีโอกาสมือร่วมในการออกความคิดเห็นหรือร่วมรับรู้ในการวิจัยนั้น ๆ เลยหากแต่เป็นการสนองความอยากรู้ของผู้วิจัยเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นจึงพบอยู่เสมอว่า ผลการวิจัยมักจะ 'ไม่เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่' เป็นเพียงเอกสารทบทวนของผู้ที่จะทำวิจัยต่อไปเท่านั้น หรือหากจะถูกนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายวางแผนหรือเพื่อแก้ปัญหาบ้าง ก็จะเป็นไปตามความคิดและวินิจฉัยของผู้วิจัยหรือผู้ใช้ผลการวิจัยที่ไม่เคยได้นำเอาความคิดความต้องการและความสนใจของประชาชนผู้ถูกวิจัยไปร่วมพิจารณาเลย (พันธุทิพย์ รามสูต. 2540 : 39) ซึ่งวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงได้ถือกำเนิดขึ้นจาก

แนวคิดที่ว่าการศึกษาวิจัยเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ใช้ทรัพยากรของสังคมในการศึกษา จึงเป็นสมบัติของสังคม โดยมุ่งที่จะรับใช้สังคม ด้วยเหตุนี้จึงควรคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่สังคมจะได้รับ โดยเฉพาะสังคมก็เป็นหน่วยของการศึกษาวิจัยนั้น ๆ และการที่จะให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการวิจัย ก็ต้องทำให้การวิจัยนั้นเป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนา (Research for Development) หรือการวิจัยพัฒนา (Research and Development - R&D) โดยที่การพัฒนาและการเป็นหุ้นส่วนจะต้องเดินทางร่วมกัน เพราะการพัฒนาจะต้องเป็นประโยชน์แก่ทุกคนและแต่ละคนในสังคม ดังนั้นทุกคนและแต่ละคนในสังคม จึงต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานั้นทุกชั้นตอนอย่างมีเสรีและเป็นประชาธิปไตย (พันธุ์ทิพย์ รามสูต. 2540 : 33) ซึ่งประโยชน์ของ PAR เป็นการนำเสนอการเปลี่ยนจุดเน้นจากข้อสรุปและผลของการวิจัยมาเป็นการเน้นที่กระบวนการและบริบทแทน นักวิจัยควรมีความรู้และผูกพันต่อกลุ่มชาวบ้านและความสนใจของเขาเพื่อให้เกิดการไว้ใจ (พันธุ์ทิพย์ รามสูต. 2540 : 38)

3.1.3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน คือ (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543 : 111-112)

1. ระยะเวลาก่อนทำการวิจัย ซึ่งได้แก่ การคัดเลือกชุมชนและการเข้าถึงชุมชน การบูรณาการคว้านักวิจัยเข้ากับชุมชน การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน และการเผยแพร่แนวคิด PAR แก่ชุมชน
2. ระยะเวลาของการทำวิจัย ซึ่งได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกับชุมชน การคัดเลือกและฝึกอบรมทีมวิจัยท้องถิ่น การออกแบบการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน
3. ระยะเวลาการจัดทำแผน ซึ่งได้แก่ การกำหนดโครงการหรือกิจกรรม
4. ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ
5. การติดตามและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ถือเป็นงานจัดการชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน (อมรา พงศาพิชญ์. 2536 : 10) เพราะฉะนั้น การจัดการชุมชนและการมีส่วนร่วม จะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ต้องทำความเข้าใจกัน โดยมิเป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมให้บุคลากร และทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาให้ได้มากที่สุด ในรูปของการรวมตัวเป็นองค์กร โดยมีนักวิจัยภายนอกชุมชนทำหน้าที่เป็นนักจัดองค์กร ช่วยอบรมความรู้และทักษะของการทำวิจัยให้แก่ชุมชนและระวังในการครอบงำความคิด การตัดสินใจของชุมชนและส่งเสริมให้ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทในทุกชั้นตอนของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยการช่วยประสานงาน การให้ความรู้ทาง

วิชาการ และเทคนิคต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทบทวนและทำความเข้าใจถึงวิธีการประเมินผลที่ใช้ในการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม

3.1.4 การประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม เป็นการประเมินผลกิจกรรมที่จำเป็นและขาดไม่ได้ในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งการประเมินผลโดยทั่วไปมักจะหมายถึงการประเมินผลสำเร็จของโครงการวิจัยแต่เนื่องจากการวิจัยนี้มีไว้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินหรือวัดคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตจากทัศนะของประชาชนเอง และใช้กระบวนการสร้าง ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้แก่ประชาชน ดังนั้น การประเมินผลในการวิจัยนี้ จึงหมายถึง การประเมินหรือวิเคราะห์ศักยภาพประชาชนในการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด โดยมีเป้าหมายเพื่อคู่การเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของชุมชน ซึ่งวิธีการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม โดยทั่วไปมักจะเข้าใจกันว่าการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมใช้วิธีการเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแบบไม่เป็นทางการแท้จริงแล้วการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมมีหลายวิธี สามารถใช้ได้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลสนามการใช้ข้อมูลเอกสาร การจัดกลุ่มสนทนา การอภิปราย ตลอดจนการสร้างขบวนการเคลื่อนไหวแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ยังแบ่งวิธีการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมได้ตามบทบาทของผู้เข้าร่วมด้วย (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543 : 563-564) ซึ่งวิธีการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมตามบทบาทของผู้เข้าร่วม มี 2 วิธี คือ หนึ่ง การประเมินผลโดยประชาชนกลุ่มเป้าหมายของ โครงการเป็นการประเมินโดยประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของ โครงการ ซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์โดยตรงจาก โครงการ วิธีการนี้จะทำให้ประชาชนเกิดการทำงานในรูปกลุ่ม ช่วยให้ประชาชนเข้าใจสถานการณ์และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของตนเองด้วย สอง ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินร่วมกับบุคคลภายนอก วิธีการนี้ดำเนินการ โดยให้ตัวแทนประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะผู้ประเมินซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้มีข้อจำกัดในแง่ที่ว่าประชาชนและนักวิชาการมีความแตกต่างกันมากในเรื่องระดับการศึกษา ศัพท์ที่นักวิชาการใช้อาจสร้างความงุนงงให้กับประชาชนทั้ง 2 ฝ่ายต้องมีการปรับตัวค่อนข้างมาก

3.1.5 เทคนิคการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม

Jackson (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543 : 571-574 ; อ้างอิงมาจาก Jackson. 1998) ได้เสนอเทคนิคและเครื่องมือในการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมไว้ ได้แก่

1. เทคนิคทั่วไป ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักการสัมภาษณ์ด้วยคำถามเปิด การจัดประชุม การใช้กลุ่มสนทนา การใช้กรณีศึกษา

2. เทคนิคการประชุม เป็นวิธีการเสริมสร้างบรรยากาศเรียนรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี เหมาะสำหรับการประชุมที่มีผู้ร่วมจากหลายฝ่าย

3. เทคนิคสนาม สามารถใช้เทคนิคการประชุมแบบต่าง ๆ ได้และยังมีเทคนิคการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และที่สำคัญคือ การสนทนากลุ่มย่อย

4. เทคนิคการประเมินตนเอง ใช้ได้ทั้งเทคนิคการประชุมแบบต่าง ๆ และ PRA แต่เน้นที่การพัฒนาการของชุมชน เทคนิคเชิงวัฒนธรรม อาจพิจารณาใช้การสื่อสารแบบดั้งเดิม ประเพณี - วัฒนธรรมหรือสื่อต่าง ๆ

5. การประเมินศักยภาพ

3.1.6 ระดับศักยภาพของประชาชนในการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544 : 72-73) ได้ศึกษาการสร้างการพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและการพัฒนาสังคมในชุมชน 8 ลักษณะพื้นที่และทำการประเมินศักยภาพประชาชน โดยกำหนดออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ประชาชนมีศักยภาพเพียงพอ เป็นประชาชนที่พร้อมและทำความเข้าใจ กับกระบวนการศึกษาและยอมรับในระดับที่จะนำตัวชี้วัดไปใช้ประโยชน์

2. ประชาชนกำลังพัฒนาศักยภาพ หมายถึงประชาชนที่ยังไม่เข้าใจกระบวนการศึกษาอย่างถ่องแท้ แต่ยินดีให้ความร่วมมือ

3. ประชาชนยังไม่เข้าใจกระบวนการศึกษา หมายถึงประชาชนที่ยังไม่ยอมรับกระบวนการสร้างตัวชี้วัดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างไรต่อชุมชนและตนเอง

โดยสรุป การประเมินผลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการประเมินผลโดยประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เทคนิคการประเมินตนเอง เพื่อประเมิน/วิเคราะห์ศักยภาพประชาชนในการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด โดยมีเป้าหมายเพื่อดูการเรียนรู้/กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับศักยภาพของสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544 : 72-73) ซึ่งแบ่งศักยภาพประชาชนในการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดออกเป็น 3 ระดับดังกล่าวข้างต้น โดยเทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถรวมตัวกันขึ้นและสามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความเข้มแข็ง ทั้งโครงสร้างและการดำเนินงาน โดยอาศัยเงื่อนไขของการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนด้วยระบบข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและทำการพัฒนาต่อไปได้ หัวใจสำคัญของกระบวนการวิจัยนี้ คือ การจัดการชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น การจัดการชุมชนและการมีส่วนร่วมจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ต้องทำความเข้าใจโดยมี

เป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมให้บุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาให้ได้มากที่สุด โดยมีนักวิจัยภายนอกชุมชนทำหน้าที่เป็นนักจัดองค์กรช่วยให้ความรู้และทักษะของการทำวิจัย ตลอดจนการประสานงาน เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR) เพราะเป็นเทคนิคที่สร้างให้เกิดการเรียนรู้ทั้งฝ่ายผู้วิจัยและประชาชน ผู้วิจัยไม่ได้เป็นเพียงแค่ ผู้สังเกตการณ์ (Passive Observer) เท่านั้น แต่มีบทบาทเชิงรุก (Proactive) ในฐานะเป็นผู้กระทำด้วยเพราะจะเป็นผู้ใส่ Intervention เข้าไปในชุมชนที่ศึกษา การวิจัยจึงแตกต่างจากการวิจัยแบบเดิม ๆ (Conventional Research) ที่ผู้วิจัยจะตั้งสมมติฐานไว้ล่วงหน้า แต่ในการศึกษานี้เป็นการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ผู้วิจัยและประชาชนในพื้นที่ศึกษาร่วมกันสร้างขึ้น ซึ่งเมื่อสิ้นสุดการวิจัยแล้ว ผลการศึกษาจะเป็นการระบุจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (Empirical Evidence) ว่าเงื่อนไขอะไรบ้างจะนำไปสู่ผลที่เกิดขึ้น

4. การประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม โดยเทคนิคการประเมินแบบเสริมพลัง

การประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม โดยเทคนิคการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) มีลักษณะวิธีการศึกษาที่เน้นการให้ความสำคัญกับข้อมูลและความคิดของสมาชิกชุมชน เป็นการศึกษาชุมชนที่คนภายในเป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์โดยผ่านกระบวนการเสวนากลุ่ม เป็นเทคนิคการวิจัยที่มีระเบียบวิจัยเช่นเดียวกับการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) แต่มีข้อแตกต่างอยู่ที่ PRA เป็นเทคนิคที่ใช้ประเมินหรือวิเคราะห์สภาพปัญหา หรือประเด็นเฉพาะเป็นเรื่อง ๆ ไป ส่วนเทคนิค PAR เป็นเทคนิคที่นำมาใช้ในการวิจัยแบบประยุกต์เพื่อต้องการให้เกิดผลบางสิ่งบางอย่างจากกระบวนการวิจัย โดย ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 104-110) ได้รวบรวมสาระสำคัญของเทคนิคการประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (PRA) นอกจากนั้นการประเมินที่จะให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้ให้เกิดพลังขับเคลื่อนและกำหนดแนวทางในอนาคตได้จะใช้เทคนิคการประเมินแบบเสริมพลัง (เนาวรัตน์ พลายน้อย และธีรเดช ฉายอรุณ. 2550 : 15-45 ; อ้างอิงมาจาก David Fatterman. 2005) โดยมีขั้นตอนการประเมินที่สำคัญ คือ 1) การกำหนดภารกิจ (Mission) 2) ตรวจสอบต้นทุน (Taking Stock) และ 3) การวางแผนสำหรับอนาคต (Planning for the Future) การประเมินแบบเสริมพลังนี้กำเนิดจากแนวคิดที่ว่า การศึกษาชุมชนเป็นสิ่งที่ชุมชนควรกระทำเพราะยังมีเรื่องราวอีกหลายอย่างที่คนในชุมชนเดียวกันไม่รู้ไม่ได้นึกคิด หรือมองข้ามหรือยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ปัญหาบางอย่างที่เผชิญอยู่หรือบางครั้งอาจจะสัมผัส รับรู้ปัญหา แต่ไม่รู้ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร ทำให้ไม่สามารถหาช่องทางป้องกัน หรือแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้

4.1 ลักษณะสำคัญของเทคนิค PRA

4.1.1 เป็นการศึกษาร่วมกันที่คนภายในชุมชนเป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์เอง โดยผ่านกระบวนการเสวนากลุ่ม

4.1.2 นักพัฒนาจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเสวนามากกว่าเป็นประธานหรือผู้นำและต้องอยู่ในกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ

4.1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาจะเน้นที่ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและตัวคนที่เข้าร่วมในกระบวนการ ให้ความสามารถในการวิเคราะห์ การตัดสินใจ และศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของชุมชนมากขึ้น

4.2 ขั้นตอนการทำ PRA

4.2.1 กำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการตั้งคำถาม

4.2.2 การสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มเป้าหมายและเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรม

4.2.3 การศึกษาวิเคราะห์สภาพชุมชน

4.2.4 การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรม ซึ่งจะต้องทำทันทีในทุกขั้นตอนของกิจกรรม

4.2.5 การตรวจสอบข้อมูลทำไปพร้อมกันตลอดเวลาของการทำกิจกรรม ด้วยการกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนเพิ่มเติม การแถลงอภิปราย

4.2.6 จากประเด็นปัญหาที่มองเห็น พยายามกระตุ้นให้มีการคิดหาแนวทางแก้ไขและลงมือปฏิบัติจริง

จะเห็นได้ว่า การประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม เป็นเทคนิควิธีการที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการวิเคราะห์ชุมชน รับรู้ปัญหาาร่วมกันและร่วมมือกันกำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยตนเอง

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ PAR เป็นเทคนิคหลัก อย่างไรก็ตามการดำเนินงานวิจัยโดยใช้เทคนิค PAR ยังมีข้อจำกัดในเรื่องปัญหาการวิจัย การตั้งคำถามการวิจัยเนื่องจากวิธีการแบบ PAR คำถามการวิจัยจะต้องเกิดจากปัญหาของกลุ่มคนในชุมชน แต่การวิจัยในครั้งนี้คำถามหรือประเด็นปัญหาของการวิจัย มีจุดสนใจเริ่มต้นจากตัวผู้วิจัย ซึ่งอาจขัดต่อหลักการของ PAR ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้เทคนิคการประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (PRA) เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนว่ามีความสนใจในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจหรือไม่ก่อนที่จะดำเนินการ โดยใช้เทคนิค PAR นอกจากนี้ขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการสร้างตัวชี้วัดซึ่งโดยหลักการทางทฤษฎีจะต้องใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและยากต่อความ

เข้าใจของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การประเมินแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคการประเมินแบบเสริมพลังมาประยุกต์ใช้ในช่วงการพัฒนาารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน หลังทำการประเมินชุมชนแล้ว ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์ ตัดสินใจ และประเมินคุณค่าด้วยตนเองในการกำหนดกระบวนการหรือแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ตามตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ

แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้แนวการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

1. หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการสำคัญมี 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และมีสองเงื่อนไขคือ มีความรู้และมีคุณธรรม รายละเอียดมีดังนี้ (อำพล จินดาวัฒนะ.

2549 : 12-13 ; นภกรณธ์ พิพัฒน์. 2550 : 223-227)

1.1 ความพอประมาณ คือความพอดี ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป ไม่สุดโต่งไปด้านใดด้านหนึ่ง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้คน “อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีกินตลอดชีวิต” มีสิ่งตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานพึ่งตนเองได้

1.2 ความมีเหตุผล คือ ทุกการตัดสินใจ ทุกการลงทุน ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาแบบนี้ทำให้เราอยู่ได้ คนอื่นอยู่ได้ ลูกหลานในอนาคตก็อยู่ได้ โดยไม่ขาดแคลน การพัฒนาแบบนี้ไม่ได้ปฏิเสธเทคโนโลยี ไม่ได้ปฏิเสธการผลิตเพื่อขายในตลาด หรือการส่งออก แต่ทำอย่างมีเหตุผล คือ แข่งขันได้จึงเอาออกไป ไม่ลงทุนโดยเสี่ยงมากเกินไป หากล้มเหลวขาดทุนจะเกิดผลเสียหายกับตนเอง ชุมชนและท้องถิ่นได้

1.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเผชิญกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การสร้างระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นที่พึ่งตนเองเป็นระบบที่เกิดจากการเรียนรู้จากข้อมูลท้องถิ่น ข้อมูลภายนอก มีแผนแม่บทชุมชน แผนยุทธศาสตร์และแผนการทำงานสร้างระบบและเชื่อมระบบเล็ก ๆ ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ระบบการผลิต ระบบการบริโภค ระบบการออมระบบสวัสดิการ ระบบสุขภาพ ระบบสิ่งแวดล้อม ระบบวิสาหกิจชุมชน

ทั้งนี้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) มีความรู้ คือ มีความรอบรู้รอบคอบ และระมัดระวังในการนำความรู้ วิทยาการเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนการปฏิบัติ 2) มีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จึงกล่าวสรุปได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปเป็นหลักการและแนวทางในการพัฒนาชุมชนอยู่เป็นสุขของชุมชนบท เพื่อให้ชุมชนสามารถปรับตัวอย่างเท่าทันและยืดหยุ่นต่อการพัฒนาไปได้บนฐานแห่งความรู้ที่เกิดจากการสังสมภูมิปัญญา รวมทั้งการสร้างระบบคุณธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

แม้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงที่ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสไว้เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 เมื่อครั้งประเทศประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541 : 1-3) จนถึงปัจจุบันยังพบว่าองค์ความรู้ที่จะอธิบายให้เป็นรูปธรรมยังไม่ชัดเจนนักเนื่องจากกระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงยังมีน้อย อภิรักษ์ พันธเสน และคณะ (2549 : 99-110) ได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนไว้ดังนี้

2.1 ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจชุมชน ตามทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐกิจที่มีมาแต่เดิมในชุมชนหมู่บ้านไทย เป็น “เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง” การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ปัจจัยเงื่อนไขต่อการดำรงอยู่ของเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ยั่งยืนนั้น จะต้องประกอบด้วย 1) การปลอดจากการแทรกแซงของอิทธิพลภายนอกและระบบการค้าแบบเงินตรา 2) สภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่า 3) การมีเทคโนโลยีที่เหมาะสม และ 4) การมีจำนวนประชากรที่พอเหมาะ

2.2 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับระบบเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงทางสังคม สภาพแวดล้อม และเทคโนโลยี โดยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ แต่ยังความพอเพียงยังหมายถึงองค์ประกอบ ความพอเพียงทางสังคม ครอบครัว ความพอเพียงด้านเทคโนโลยีเพื่อการอยู่รอดของสังคมชนบท การทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เหมาะสม มีที่ดินทำกินพอเพียง

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชน โดยเริ่มต้นจากการสร้างพื้นฐาน ความพอกินพอใช้ ของประชาชนในชุมชนก่อน แล้วจึงเสริมสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจตามลำดับ เพื่อจะได้เกิดความสมดุลด้านต่าง ๆ

หรือเป็นการดำเนินการไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง โดยสร้างความพร้อมทางด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมโดยใช้ปัจจัยภายนอกมาเป็นตัวกระตุ้น

กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านชำดารมย์

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

ชำ หมายถึง น้ำซับที่มีอยู่ตลอดปีไม่มีแห้ง

ดารมย์ เป็นชื่อคนผู้หนึ่งที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือ มีศาลเจ้าปู่ชำดารมย์ที่ชาวบ้านศรัทธาในหมู่บ้านและตำบล

ชำดารมย์ หมายถึง บริเวณน้ำซับน้ำซึมที่คนชื่อดารมย์เริ่มมาตั้งหมู่บ้านอยู่

จากรายงานของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ (2553

: 2) พบว่า บ้านชำดารมย์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2505 โดยนายสรวง โสวรรณะ นายอ่อน เครือแก้ว นายพูนใจใหญ่ นายเคน เกษเจริญคุณ นายสอน สุพรรณสาย นายนรินทร์ เครือแก้ว นายเพ็ชว เสถารักษ์ นายแปร นิตอินทร์ ได้อพยพครอบครัวมาจากจังหวัดอุบลราชธานีเข้ามาจับจองพื้นที่ทำกินโดยไม่ได้อยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน จนประมาณปี พ.ศ. 2513 นายทวย สุวรรณสายและนายเก่ง จันทร์แก้ว จึงคิดตั้งหมู่บ้านขึ้น แต่เนื่องจากสมาชิกในหมู่บ้านมีน้อย จึงได้อาศัยรวมหมู่บ้านอยู่กับหมู่บ้านทุ่งกอก หมู่ที่ 5 ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 ได้แยกหมู่บ้านออกจากบ้านทุ่งกอกโดยตั้งชื่อ “บ้านชำดารมย์” หมู่ที่ 7 ซึ่งชำ หมายถึงน้ำซับที่มีอยู่ตลอดปีไม่เหือดแห้ง ส่วนดารมย์ เป็นชื่อของบุคคลซึ่งไม่มีหลักฐานปรากฏแต่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ปัจจุบันยังมีศาลเจ้าปู่ลมที่ชาวบ้านเชื่อศรัทธานับถือร่วมกัน

หมู่บ้านชำดารมย์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 24 โดยถนนจากตัวอำเภอถึงบ้านชำดารมย์เป็นถนนคอนกรีตตลอดระยะทาง หมู่บ้านตั้งอยู่บนเนินที่ราบสูง เป็นดินแดง เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไม้สวน และพืชผัก ลักษณะภูมิอากาศมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูแล้ง

2. ประวัติความเป็นมาในการทำสวนไม้ผลบ้านชำดารมย์

นายสุนทร เบิกบาน เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร เกิด พ.ศ. 2477 อายุ 75 ปี เป็นชาวบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้บุกเบิกทำสวนเงาะทุเรียนรายแรกของจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวว่า เดิมตนเองทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง และพืชไร่อื่น ๆ เหมือนกับเพื่อนบ้านทั่วไป แต่ยังทำหนี้สินก็ยิ่งเพิ่มพูน อีกทั้งต้องลงทุนทุกปี ปีไหนผลผลิตมาราคาก็ตก บ้างก็ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง จึงคิดอยากจะหันหาอาชีพใหม่แทน “วันหนึ่งในช่วงปี

พ.ศ. 2523 ได้ดูข่าวในทีวีเกี่ยวกับ เงาะ ทุเรียนสามารถทำเงินให้จังหวัดจันทบุรีปีละกว่าพันล้านบาท จึงคิดว่าถ้าจังหวัดศรีสะเกษปลูกได้บ้างก็คงจะดี คิดได้ออย่างนั้นก็ไม่รอช้า วันรุ่งขึ้นจึงไปปรึกษา เกษตรอำเภอบ้านเราเราสามารถปลูกเงาะ ทุเรียนได้รึเปล่า คำตอบ คือปลูกไม่ได้เพราะภูมิอากาศบ้านเราไม่เหมาะสม” คำตอบนั้น ไม่ได้ทำลายความมุ่งมั่นของนายสุนทรเลย เขาตัดสินใจเหมารล 6 ล้อ ตรงไปที่จังหวัดจันทบุรีทันที เพื่อ ไปศึกษาวิธีการปลูกเงาะและทุเรียน เมื่อศึกษาขั้นตอนการปลูกและการดูแลแล้ว จึงได้ซื้อต้นเงาะพันธุ์สีชมพูมา 40 ต้น ทุเรียนพันธุ์ชะนีมา 20 ต้น ราคาต้นละ 30-45 บาทแล้วแต่ขนาดของต้น เมื่อมาถึงบ้านก็ลงมือปลูกเงาะและทุเรียนที่ซื้อมา แต่พอไม่นานก็เริ่มทยอยเฉาตายแม้จะรดน้ำขนาดไหนก็ไม่ฟื้นคืนมา จนสุดท้ายเหลือเงาะเพียง 3 ต้น ทุเรียน 1 ต้นเท่านั้น ซึ่งต้นที่เหลือนายสุนทรสังเกตว่า จะอยู่ติดกับบ่อน้ำที่ตนใช้ดื่มกินทุกวัน ช่วงนั้นเพื่อนบ้านที่เห็นพฤติกรรมนายสุนทรต่างก็บอก่านายสุนทรบ้าไปแล้ว

5 ปีต่อมา (พ.ศ. 2528) ทุเรียนต้นเดียวที่รอดมาได้ นั้น ได้ผลิดอกออกผลมากมาย ด้วยความดีใจสุดขีดจึงเรียกเพื่อนบ้านมาดู จากนั้นชาวบ้านจึงรวมตัวกันระดมทุนคนละ 300 บาท 70 คน โดยมีเกษตรอำเภอนำทีมไปศึกษาดูงานที่จังหวัดปราจีนและจังหวัดจันทบุรี หลังจากดูงานเสร็จ นายสุนทรได้ซื้อพันธุ์ทุเรียนกับเงาะกลับมาทดลองปลูกดูใหม่อีกครั้ง โดยครั้งนี้ซื้อต้นเงาะพันธุ์โรงเรียนมา 100 ต้น ทุเรียนหมอนทอง 40 ต้น เพราะพันธุ์ดังกล่าวจะทนต่อความแห้งแล้งมากกว่าเงาะสีชมพู และทุเรียนพันธุ์ชะนีที่ตนเคยซื้อมาทดลองปลูกในครั้งแรก หลังจากที่นายสุนทรได้ทำการดูแลเอาใจใส่ต้นเงาะกับทุเรียนเป็นอย่างดี จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2533 ทั้งต้นเงาะและทุเรียนก็เริ่มให้ผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นครั้งแรก แต่เมื่อนำไปขายจำเป็นต้องบอกว่าเป็นเงาะทุเรียนมาจากจังหวัดจันทบุรี เพราะไม่มีใครเชื่อว่าจังหวัดศรีสะเกษจะสามารถปลูกเงาะ ทุเรียนและทุเรียนหมอนทองได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันถึงผลผลิตจากเงาะและทุเรียนของจังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ. 2536 ทางจังหวัดจึงได้จัดงาน “เทศกาลผลไม้เงาะ - ทุเรียนจังหวัดศรีสะเกษ” ขึ้นเป็นครั้งแรก ที่บริเวณสนามหน้า ที่ว่าการอำเภอกันทรลักษณ์ และมีการจัดงานเป็นประจำสลับต่อกันมาในทุก ๆ ปี ช่วงหน้าฝนประมาณกลางเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นช่วงที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดมากที่สุด ภายในบริเวณการจัดงานเทศกาลเงาะ - ทุเรียนของจังหวัดศรีสะเกษนี้ มีผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ มากมายที่สามารถปลูกได้ภายในจังหวัดออกมาจำหน่าย ดังนั้นจึงทำให้ราคาก่อนข้างถูก

นายสุนทร เบิกบาน ในฐานะผู้บุกเบิกและทุ่มเทแรงกายและแรงใจมาเกือบตลอดทั้งชีวิตเพื่อให้เงาะและทุเรียนสามารถเติบโตและให้ผลผลิตในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษได้ ก็อยากให้เงาะและทุเรียนอยู่คู่กับจังหวัดศรีสะเกษไปตลอด เพราะถือว่า เป็นพืชเศรษฐกิจที่เป็นหน้าเป็นตาของชาวจังหวัดศรีสะเกษมาเกือบ 20 ปี

นายทศพล สุวะจันทร์ ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดารมย์ ตำบล ตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และประธานกลุ่มผู้ผลิตผลไม้ในจังหวัดศรีสะเกษ ที่เคย ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น และเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด ประจำปี 2552 กล่าวว่า “ตนเองปลูก ทุเรียน - เงาะ และมังคุดในเนื้อที่ 14 ไร่ ปีที่ผ่าน ๆ มาไม่มีปัญหาอะไร แต่มาช่วงปี พ.ศ. 2552 - 2553 นี้ กลับประสบปัญหาเรื่องผลผลิตออกน้อย เนื่องจากปี พ.ศ. 2552 ฝนตกชุกตั้งแต่ต้นปี ทำให้ดอก ทุเรียนร่วงหมด ซึ่งธรรมชาติของทุเรียนเมื่อถูกฝนจะแทงเนื้ออ่อน แล้วสลัดดอก สลัดผล และปี พ.ศ. 2553 ฝนแล้ง ทำให้ผลิต ไม่สม่ำเสมอ และติดผลน้อยกว่าปีที่ผ่าน ๆ มา มาก เช่น บางคนเคยได้ ทุเรียน 3,000 ลูก สองปีหลังเหลือแค่ 500 ลูก ส่วนที่สวนของตนเองทุกปีจะได้ผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย ประมาณ 30 ตัน เงาะประมาณ 1 ตัน ปี พ.ศ. 2553 ได้ทุเรียนไม่ถึง 20 ตัน ซึ่งถ้าได้ผลผลิตไม่ถึง 20 ตัน ก็ต้องขาดทุนอย่างแน่นอน” นายทศพล กล่าวต่ออีกว่า “ภาวะดังกล่าวทำให้เกษตรกรหลายคนหันไป ปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ คือ ยางพารา ที่กำลังมาแรง เป็นที่นิยมของเกษตรกรบ้านชำดารมย์ใน ขณะนี้ เนื่องจากเป็นไม้ที่ปลูกง่าย ดูแลรักษาไม่ยาก และในหนึ่งปีสามารถสร้างรายได้ให้เกือบตลอด ต่างจากไม้ผลซึ่งให้ผลผลิตเพียงปีละครั้ง เป็นสาเหตุให้ชาวสวนหลายรายเริ่ม โคนันหันเงาะ ทุเรียนทิ้ง หันไปปลูกยางพาราแทน ทำให้ผลผลิตเงาะ ทุเรียนในพื้นที่ อำเภอกันทรลักษ์ลดลงไปมาก เช่น ในหมู่บ้านชำดารมย์ เดิมเคยมีสวนทุเรียนมากกว่า 800 ไร่ ปัจจุบันจะเหลืออยู่เพียงประมาณ 200 ไร่ โดยจำนวนสวนเงาะทุเรียนนั้นจากเดิมที่หมู่บ้านตนปลูกกันทุกหลังคาเรือน ปัจจุบันจะเหลืออยู่เพียง 30 หลังคาเรือนเท่านั้น อย่างไรก็ตามนายทศพลยังต้องการรักษาพื้นที่สวนเงาะ ทุเรียนเอาไว้เพราะ ทุเรียนของจังหวัดศรีสะเกษเป็นที่รู้จักทั่วไป ว่ามีเนื้อนุ่ม กรอบ ไม่แฉะติดมือและพุ่มสวยงาม” ในด้าน ผลผลิตเงาะ - ทุเรียนของจังหวัดศรีสะเกษ จะออกสู่ตลาดประมาณกลางเดือนมิถุนายน ซึ่งในปีที่ผ่าน มาไม่มีปัญหาในด้านการตลาดเลย เนื่องจากจะมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อผลผลิตถึงสวน สำหรับการปลูก เงาะทุเรียนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ปลูกสวนใหญ่ตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา ได้แก่ อำเภอ กันทรลักษ์ และอำเภอบุณฑล มีพื้นที่ปลูกประมาณ 6,000 ไร่ มูลค่าการซื้อขายประมาณ 130 ล้านบาทต่อปี

3. ประชากร

จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ณ วันสำรวจ จำแนกตามช่วงอายุ จากผลการจัดเก็บ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (จปฐ.2) ปี 2553 (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกันทรลักษ์. 2553) ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากร บ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ช่วงอายุประชากร	จำนวนเพศชาย (คน)	จำนวนเพศหญิง (คน)	จำนวนรวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปี	0	3	3
1 ปี - 2 ปี	3	5	8
3 ปี - 5 ปี	16	11	27
6 ปี - 11 ปี	13	11	24
12 ปี - 14 ปี	11	10	21
15 ปี - 17 ปี	5	12	17
18 ปี - 25 ปี	35	34	69
26 ปี - 49 ปี	93	93	186
50 ปี - 60 ปี	32	32	64
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	23	24	47
รวมทั้งหมด	231	235	466

หมายเหตุ : จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้

4. ที่ตั้งหมู่บ้าน

ตั้งอยู่ที่ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ทิศเหนือ จรด บ้านม่วง ม.2 ต.ตระกาจ

ทิศใต้ จรด บ้านขอนแก่น ม.11 ต.ตระกาจ

ทิศตะวันออก จรด บ้านทุ่งกอก ม.5 ต.ตระกาจ

ทิศตะวันตก จรด ตำบลจานใหญ่ อ.กันทรลักษ์

5. คำขวัญบ้านชำตารมย์

ชำตารมย์หมู่บ้านการเกษตร อาณาเขตไม้ผลถิ่นหลากหลาย

หมู่บ้านการท่องเที่ยวแสนสบาย คนมากมายเข้ามาชมผลงานเรา

หมู่บ้านวัฒนธรรมอันล้ำค่า ชาวประชาามีสุขและสดใส

ปราศจากสิ่งเสพติดและพียงัย เราตั้งใจทำความดีเพื่อชุมชน

6. บุคคลที่สำคัญในชุมชน

นางสายชล พุดตานคง	อดีตกำนันตำบลตระกาจ	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง
นายวิเชียร ร่วมรัก	อดีตกำนันตำบลตระกาจ	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง
นายจำเนียร บุญทน		ปราชญ์ชาวบ้านด้านการศึกษา
นายสุนทร เบิกบาน		ปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร/หมอยาสมุนไพร โบราณ
นายทศพล สุวะจันทร์		ปราชญ์ด้านเกษตร
นายจันทิ เรียนพิมพ์		ปราชญ์ด้านงานฝีมือ
นายบุญธรรม เส้นสูง		ปราชญ์ด้านศิลปปะพื้นบ้าน (หมอแคน)
นางวิไลย จันทร์แก้ว		ปราชญ์ด้านอาหาร
นางสุกี้ สุดหล้า		ช่างฝีมือ
นายรัตน มาสกุล		ผู้ทรงคุณวุฒิ/วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
นางจันทร์รา สุดหล้า		ปราชญ์ด้านศิลปปะพื้นบ้าน

7. การจัดการองค์ความรู้

7.1 ประเพณีและวัฒนธรรม

ชุมชนชาวบ้านชำดามย์เป็นหมู่บ้านซึ่งยึดถือประเพณีไทยอีสาน (เผ่าลาว) เนื่องจากคนในชุมชนส่วนมากได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอุบลราชธานี จึงได้ถือ ฮีต 12 ครอง 14 มาถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต ซึ่งในรอบปีในแต่ละเดือนจะมีการทำบุญ (บุญใหญ่) สำคัญหนึ่งครั้ง ซึ่งได้แก่

เดือนอ้าย	บุญเข้ากรรม
เดือนยี่	บุญคูณลาน
เดือนสาม	บุญข้าวจี่
เดือนสี่	บุญพระเวส
เดือนห้า	บุญสงกรานต์
เดือนหก	บุญบั้งไฟ
เดือนเจ็ด	บุญช่าชะ
เดือนแปด	บุญเข้าพรรษา
เดือนเก้า	บุญข้าวประดับดิน
เดือนสิบ	บุญข้าวสารท

เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา

เดือนสิบสอง บุญกฐิน

7.2 ผลิตภัณฑ์ชุมชน

บ้านชำตารมย์ เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ มีการทำเกษตรแบบยั่งยืน โดยเน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งนับว่าเป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านการเกษตรที่ผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ปัจจุบันในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมสวนและเลือกซื้อผลไม้เป็นจำนวนมากทุกปีทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ในอนาคตหมู่บ้านมีแผนการบริหารจัดการชุมชนโดยจะทำเป็นบ้านพัก (Home Stay) สำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชนส่วนมากเป็นสินค้าเกษตร และผลผลิตจากการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น เฉากะ ทูเรียน ลองกอง มังคุด แก้วมังกร กล้วย กระเทียม หอม ข้าวโพดหวาน

8. หมู่บ้านเครือข่ายการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์

8.1 บ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านโครงการนำร่องกำลังดำเนินการจัดสร้างจุดบริการนักท่องเที่ยวบริเวณบ้านศรีอุดมในตำบลเดียวกัน ซึ่งคิดกับเส้นทางหลัก คือถนนสายโชคชัย - เฉลิมอุดม ประธานกลุ่มคือ นายทศพล สุวจันทร์ จะเป็นจุดเชื่อมเครือข่ายในการท่องเที่ยวเกษตรมีผลผลิตทางการเกษตรตลอดทั้งปี ได้แก่ เฉากะ ทูเรียน สะตอ ยางพารา มะม่วง ส้มโอ หอมแดง กระเทียม เป็นต้น โดยหมู่บ้านนี้ได้รับการจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ผลิตทูเรียนคุณภาพดีจากกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งกล้ารับประกันในเรื่องของคุณภาพของผลผลิต มีนายสุนทร เบิกบาน เป็นประธานกลุ่ม

8.2 บ้านชำม่วง ตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านแรกที่มีการจัดทำกิจกรรมท่องเที่ยวเกษตร ในปี 2540 มีเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการทำสวนผลไม้ คือ นายบุญลักษ์ พรหมเกษ มีจุดเด่นในเรื่องการจัดการการผลิตที่ดี มีความหลากหลายของผลผลิต มีสภาพพื้นที่ต่างระดับที่สวยงามมาก ผลผลิตได้แก่ เฉากะ ทูเรียน มะปราง มะขาม มะม่วง ลองกอง ลำไย ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวาน พักทอง เป็นต้น

8.3 บ้านชำห้วยเหล็ก ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ถือว่าเป็นเกษตรกรกลุ่มแรกที่มีการปลูกเฉากะและทูเรียนมีการรวมกลุ่มในการผลิตกันอย่างเข้มแข็ง ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรในการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตทูเรียนคุณภาพดีเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นเรื่องคุณภาพของผลผลิต จึงสามารถรับประกันได้เช่นเดียวกัน มีนายอ่อนศรี ผาดาวงศ์ ทำหน้าที่ประธานกลุ่ม มีคณะกรรมการที่ทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง สภาพภูมิประเทศมีความสวยงามเป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เริ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเกษตร โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดในปี 2540

เป็นปีแรกเช่นเดียวกัน เริ่มเป็นที่รู้จักของกลุ่มนักท่องเที่ยว เพราะมีการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ผลผลิตมีทั้ง เงาะ ทุเรียน สะตอ มังคุด ลำไย กระท้อน ลองกอง ส้มโอ ขิง พารา ข้าวโพดหวาน เป็นต้น

9. การพัฒนาการท่องเที่ยวเกษตรเชิงเกษตรบ้านชำดารมย์

9.1 งานเทศกาลเงาะ - ทุเรียน และของดีศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดให้มีการจัดงานเทศกาลเงาะ - ทุเรียน และของดีศรีสะเกษ เป็นประจำทุกปี ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต ประมาณเดือน มิถุนายน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพดี ซึ่งในพื้นที่ จังหวัดศรีสะเกษ ที่สามารถปลูกผลไม้มานานชนิดจากทั่วทุกภาคได้ เช่น เงาะ ทุเรียน สะตอ ลองกอง ลำไย และสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้เป็นการหาตลาดให้เกษตรกร ได้จำหน่าย ผลผลิตให้มีราคาสูงขึ้น เป็นการประชาสัมพันธ์ผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะเงาะ - ทุเรียนซึ่งปลูก ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษได้ดี เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่เกษตรกร เป็นเทศกาลที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ศรีสะเกษด้านการเกษตร ส่งเสริมการตลาด เพิ่มช่องทางการจำหน่าย เปิดโอกาสให้พบกันระหว่าง พ่อค้าและผู้ผลิต และเพื่อสนับสนุน โครงการสินค้า OTOP และของดีศรีสะเกษ นอกจากนี้ยังเป็นการ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด สนับสนุน โครงการเกษตรอินทรีย์ และสนับสนุนเยาวชนในทาง ที่ถูก เพื่อต่อต้านยาเสพติด กับการประกวดดนตรี ประกวดร้องเพลง การแสดงด้านศิลปะและ วัฒนธรรม โดยตลอดทั้งงานจะมีการตี๋มเครื่องตี๋มหรือนำเครื่องตี๋มที่มีแอลกอฮอล์เข้ามาตี๋มตลอดการ จัดงาน

9.1.1 สถานที่ในการจัดงาน 1) สวนเฉลิมพระเกียรติฯ (เกาะกลางน้ำห้วยน้ำคำ) อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 2) สวนเกษตรบ้านชำดารมย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ 3) สวนเกษตรบ้านชำฮีเหล็ก อำเภอยุทธา จังหวัดศรีสะเกษ

9.1.2 กิจกรรมหลักภายในงาน ได้แก่ การออกร้านจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะเงาะ - ทุเรียนและผลผลิตเกษตรอื่น ๆ ที่ผลิตได้ดีในจังหวัดศรีสะเกษ เช่น สะตอ องุ่น ฟักทอง ข้าวโพดหวาน มังคุด ฝรั่ง ลำไย ลองกอง ฯลฯ โดยเกษตรกรสามารถนำมาจำหน่ายเอง การออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือนิทรรศการทางการเกษตรและความรู้อื่น ๆ ของหน่วยงาน ราชการและเอกชน ขบวนแห่รถตกแต่งด้วยผลไม้ การประกวดผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ เงาะพันธุ์ โรงเรียน ทุเรียนพันธุ์หอมทองและพีชอื่น ๆ การแข่งขันกินเงาะ - ทุเรียน การแข่งขันตำส้มตำผลไม้ ประกอบลีลา การประกวดสัตว์เศรษฐกิจ สัตว์สวยงาม การแข่งขันสาวไหม การจัดดอกไม้ กระเช้า

ผลไม้ การประกวดการจัดตู้ปลาสวยงาม การแสดงวัฒนธรรมสีผ้าไท และการแสดงดนตรีของนักเรียน

9.1.3 กิจกรรมพิเศษ ได้แก่ 1) ทัวรสวนผลไม้ “อร่อยทุกไร่ ชิมไปทุกสวน” กับโปรโมชัน 50 บาท 2) แรลลี่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร “เที่ยวครบรส ที่ศรีสะเกษ” 3) แพคเกจทัวร์ “เที่ยวอีสานสุขใจ อิ่มบุญ อิ่มท้องกับเงาะ - ทุเรียน แสนอร่อย ที่ศรีสะเกษ”

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ยังจัดกิจกรรม “เที่ยวอีสานสนุก สุขพรรษา พาชิมเงาะ - ทุเรียนศรีสะเกษ” แบบเข้าไป เย็นกลับ (1 วัน) โดยออกเดินทางจากจังหวัดสุรินทร์เพื่อชมสวนผลไม้และชิมเงาะ - ทุเรียน ซึ่งได้รับความรู้จากเกษตรกรโดยตรง จากนั้นไปไหว้พระชมความงดงามของพระอุโบสถที่เป็น “ส้มอีสาน” อย่างแท้จริง ที่ วัด โสภณวิหาร และวัดเทียนบูรพาาราม รวมทั้งชมและเลือกซื้อของฝากของที่ระลึก ครุภัณฑ์ เกษียมน้อย ผอบใบตาลและของดีอำเภออุทุมพร โดยรับจำนวนนักท่องเที่ยวจำกัด

9.2 โครงการท่องเที่ยวลาว - ไทย - กัมพูชา หรือ อุบลราชธานี - ศรีสะเกษ - เสียมราชู

จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตหลายด้าน ทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าชายแดน ภาคการท่องเที่ยวที่มีทั้งการท่องเที่ยวภายใน และเชื่อม โยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเดินทางไปยังจังหวัดเสียมราชูที่มีนครวัด นครธม ผ่านจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตลอดเวลา หากได้รับการสนับสนุนและยกระดับการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น ศรีสะเกษจะเป็นจังหวัดที่เชื่อม โยงไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การเจรจาการค้าขายตรงกับผู้นำเข้าผลไม้รายใหญ่ของประเทศเวียดนาม จะทำให้สามารถขายทุเรียนได้ถึง กิโลกรัมละประมาณ 100 - 120 บาท ฉะนั้น การเปิดตลาดส่งออกทุเรียนและผลไม้ศรีสะเกษที่ประเทศเวียดนาม จึงเป็นการสร้างโอกาสการจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูงให้กับเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนและเงาะ รวมถึงผลไม้ต่าง ๆ ของ จังหวัดศรีสะเกษ

โดยสรุป ภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดศรีสะเกษ ได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอย่างดี โดยมีการส่งเสริมทั้งทางด้านการท่องเที่ยว คือ การจัดงานเทศกาลเงาะ - ทุเรียน และของดีศรีสะเกษ การจัดเทศกาล โครงการท่องเที่ยวลาว - ไทย - กัมพูชา หรืออุบลราชธานี - ศรีสะเกษ - เสียมราชู การเปิดตลาดส่งออกผลไม้ทุเรียนไปเวียดนาม เป็นต้น ส่วนในการพัฒนาคุณภาพการผลิตนั้น ได้มีหน่วยงานติดตามส่งเสริมการผลิตของเกษตรกรทุกชั้นตอนตั้งแต่การเปลี่ยนจากปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังเป็นปลูกเงาะและทุเรียน โดยเน้นความเข้าใจและพัฒนาคนเป็นปัจจัยหลักเสมอเพื่ออุทิศทางจะนำมาซึ่งคุณภาพที่ดีของผลผลิต

ทางการเกษตรและมีการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้ควบคุมกันเองระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม โดยมี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเกษตรตำบลเป็นที่ปรึกษา คัดสต็อกเกอร์ที่ผลิตผล เพื่อให้อู่ว่าผลผลิต จากสวนเกษตรนี้มีคุณภาพดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนใหญ่มักศึกษาในด้านความคิดเห็น และปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีการศึกษาค่อนข้างมากในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงรวบรวม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและมีลักษณะใกล้เคียง เพื่อประกอบการศึกษา ดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในต่างประเทศ พบว่า ยังมีจำนวนไม่ มาก เนื่องจากส่วนใหญ่จะทำการศึกษาในแต่ละบริบทของพื้นที่ รวมทั้ง ได้มีการสรุปโครงการที่ ประสบผลสำเร็จเพื่อให้พื้นที่อื่นได้ศึกษาต่อไป ดังเช่นการศึกษาของ Maruti และคณะ (2009) ซึ่งศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศอินเดีย ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการท่องเที่ยว เชิงเกษตรประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ มีการประเมินผล มีความยั่งยืน เช่นเดียวกับ Lavoie, Picard และ Hausheer (2009) ซึ่งสรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทางด้านการขนส่ง ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานช่วยให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนด แนวทางการปฏิบัติในระดับท้องถิ่น ด้วยการกำหนดนโยบาย และการจัดสรรงบประมาณ โดยอาศัย แนวทางดังนี้ 1) มีคณะกรรมการ เพื่อกำหนดความหมายของคำว่าจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่าง มีส่วนร่วม 2) มีคณะกรรมการกำหนดความหมายของคำว่าชุมชนซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ ความ ศรัทธา การเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การยอมรับร่วมกัน และควรพิจารณาสภาพกายภาพทางภูมิศาสตร์ร่วม ด้วย และ 3) ร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ โดยตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน (S.I.A.U.K. De Silva. 2008) โดยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้เกิด ความเข้าใจในปัญหาที่แท้จริงและร่วมแก้ปัญหาของชุมชนนั้น ๆ ได้ตรงจุด เช่น ปัญหาด้าน งบประมาณในการดำเนินการนั้น ภาครัฐต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณให้กระจาย ไปถึงชุมชนท้องถิ่น โดยการศึกษาถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงจากหน่วยงานระดับท้องถิ่น ในส่วนของ ปัญหาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น สมาชิกในชุมชนสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ได้ใน 2 ลักษณะ คือ เข้าร่วมโดยผ่านทางสมาคม เช่น องค์กรท้องถิ่น โดยมีรูปแบบการเสริมสร้าง

ศักยภาพของชุมชน ผ่านผู้แทนของรัฐในการจัดบริการ และอีกลักษณะหนึ่งคือไม่ผ่านตัวแทนแต่ ตัวแทนจะมีการรวมกลุ่ม เกิดกระบวนการกลุ่ม เกิดกิจกรรม มีการจ้างงานในชุมชนและสร้าง เศรษฐกิจ (Wisansing. 2009)

สำหรับงานวิจัยหรือการศึกษาของไทย เช่น การศึกษาของกมลทิพย์ ชูประทีป (2547) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การพัฒนาในลักษณะดังกล่าวนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งเป็นผล จากการที่ประชาชนให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น ส่วนในด้านเศรษฐกิจ ช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพียงพอ ในด้านวัฒนธรรมและสังคม ชาวบ้านให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี และมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้ม แจ่มใส และในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ พบว่า นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยหนังสือคู่มือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียว ทำให้นักท่องเที่ยว เดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (อภิรดี แซ่จั้ง. 2551 : 97) นอกจากนี้ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2553 : 8) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด สุราษฎร์ธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีแนวทาง คือ 1) ผู้นำชุมชนควรริเริ่มและกำหนดนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน โดยเริ่มต้นจาก การประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นของคนในชุมชน ซึ่งสิ่งที่ผู้นำต้องตระหนักเป็นลำดับแรกคือ การ กระจายรายได้อย่างทั่วถึง และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังมีส่วนใน การกำหนดกิจกรรมรวมถึงพื้นที่ในการท่องเที่ยวและมีบทบาทอย่างยิ่งในการประสานงานกับภาครัฐ และเอกชน ซึ่งผู้นำชุมชนควรได้รับการอบรม ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ 2) ชุมชนเข้มแข็ง สามารถแสดงความคิดเห็นและความต้องการในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วม ตามความถนัดหรือตามอาชีพ เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง ชุมชนต้องมีการ รวมกลุ่มในการจัดกิจกรรมด้วย ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกับการวิจัยของโสภณ บุญกล้า และคณะ (2551) ที่ศึกษารูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในขณะที่ วัฒนา มโนรัตน์ (2552) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้นำชุมชนต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานรัฐเพื่อให้เกิดการสนับสนุนและให้ความร่วมมือด้าน ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว รวมถึงต้องมีการเข้าร่วมเป็นหมู่บ้านเครือข่ายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (แสงแข บุญศิริ และคณะ. 2553 : 5-6) ส่วนในด้านปัญหาที่พบคือ นักท่องเที่ยวมีจำนวนไม่แน่นอน ทำให้ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและชาวบ้านมีรายได้จากการ ท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริมเท่านั้น ปัญหาการบริการด้านที่พักมีจำนวนน้อยและมีข้อจำกัด

(พุทธรัตน์ สุขพงษ์ไทย, 2550 : 120) และปัญหาด้านกิจกรรมไม่ต่อเนื่องทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถมาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี อย่างไรก็ตามน้ำฝน แซ่ม่ารุ่ง (2550) ยังได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการ โดยเฉพาะในด้านความรู้ของคนในชุมชนทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น จึงต้องมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ถึงความต้องการในการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า มีการศึกษาโดยนักวิชาการของตะวันตกและในกลุ่มของนักวิชาการของไทยไว้มาก โดยเฉพาะในกลุ่มสังคมศาสตร์ ได้มีการประยุกต์ใช้ทางด้านการบริหาร และนำไปพัฒนาชุมชนกันอย่างกว้างขวางและจากการศึกษาพบว่าการที่จะสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยนำ อาศัยกระบวนการที่เหมาะสม และได้มีงานวิจัยจำนวนมากที่กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนี้

2.1 คุณสมบัติของผู้นำชุมชน กล่าวคือ คุณลักษณะด้านคุณธรรมและความสามารถของผู้นำจะก่อให้เกิดความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปสู่การมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้นำชุมชนที่ดี ต้องมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และเสียสละ ที่สำคัญต้องรู้ถึงปัญหาและเข้าใจความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมีความสนใจในงาน โดยพยายามสร้างจุดรวมของชุมชน กระตุ้นให้ชาวบ้านมีความสนใจและใส่ใจที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้นำต้องรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก และรู้จักแหล่งที่สามารถขอความช่วยเหลือได้ (รามณรงค์ พรหมชาติ, 2545 ; จงกลพัชร เจตนะจิตร, 2546 ; เบญจา จันทร และคณะ, 2548 : 6 ; อติภา ตรีชลาภานนท์, 2549 ; เบญจา จันทร และคณะ, 2549 : 71 ; ชัยสิทธิ์ ดำรงวงศ์เจริญ, 2550 ; พรศิริ วิรุณพันธ์, 2551 ; ถ้ายอง ปลั่งกลาง และวันทนา เนาว่าวัน, 2551 ; ชินอุษา ปานศิริ, 2552 ; อุมพร มณีแนม, 2553 : 11)

2.2 คุณสมบัติของสมาชิกในชุมชนนั้น ต้องตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเริ่มต้นจากตนเองมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ต้องมีความเข้าใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน (รามณรงค์ พรหมชาติ, 2545 ; จงกลพัชร เจตนะจิตร, 2546 ; อติภา ตรีชลาภานนท์, 2549 ; เบญจา จันทร และคณะ, 2549 : 71 ; ถ้ายอง ปลั่งกลาง และวันทนา เนาว่าวัน, 2551 ; ชินอุษา ปานศิริ, 2552 ; อุมพร มณีแนม, 2553 : 11 ; Adekoya and Adisa, 2010)

2.3 ความเข้มแข็งของชุมชน คือ ความสามัคคีกันทั้งในระดับหมู่บ้านกันเอง สามัคคีกัน ระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานท้องถิ่น โดยเป็นการรวมกลุ่มร่วมกันจัดทำแผนชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตน และให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียง นอกจากนี้ก็ควรมี การสร้างกฎเกณฑ์เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นประเพณีปฏิบัติเป็นกฎของชุมชน โดยมีการ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์อย่างต่อเนื่อง (จงกลพัชร เจตนะจิตร์. 2546 ; เบญจา จันทร และคณะ. 2548 : 6 ; ไพสุข สุขศรีเพ็ง. 2551 ; Erkus and Eraydin. 2010 : 113-124)

2.4 การได้รับการสนับสนุนและการยอมรับจากหน่วยงานภายนอกชุมชน คือ การได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน (พรทิพย์ วีระสวัสดิ์. 2551 ; ไพสุข สุขศรีเพ็ง. 2551 ; อารีย์ นัยพินิจ และจิรัชญา มณีเนตร. 2551 ; พระครูสมุทรวิราภรณ์. 2552 ; Alegre, Mateo and Pou. 2010 : 45-46) ข้อมูลข่าวสาร การพาไปศึกษาดูงานต่างท้องถิ่น โดยการเข้าไปร่วม กิจกรรมการสาธิต/อบรม (พระครูสมุทรวิราภรณ์. 2552 ; Erkus and Eraydin. 2010 : 113-124) นอกจากนี้ชุมชนยังต้องการการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐและชุมชนอื่น ๆ (จงกลพัชร เจตนะจิตร์. 2546 ; เบญจา จันทร และคณะ. 2549 : 71 ; สุทธิกาญจน์ กาญจนะ. 2550 ; นกคณ นพรัตน์. 2551 ; นันทนา แหวนนาค และคณะ. 2551)

นอกจากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว นักวิชาการยังสนใจว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมีขั้นตอนเป็นอย่างไรบ้าง และ ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีประโยชน์ทั้งต่อบุคคล หน่วยงาน องค์กรและชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านต่าง ๆ

2.5 ประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคล คือ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านบวกและด้าน ลบ เกิดการยอมรับและรับรู้ถึงคุณค่าของการเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยว (Beintema and Marcantonio. 2010 ; Logar. 2010 : 125-135 ; Adekoya and Adisa. 2010) ประชาชนมีความรับผิดชอบและทุ่มเทให้กับการทำงานส่วนรวมมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน (Upadhayaya and Upreti. 2009) และช่วยให้บรรลุเป้าหมายสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (เบญจา จันทร และคณะ. 2549 : 71 ; เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2548 : 3 ; Erkus and Eraydin. 2010 : 113-124)

2.6 ประโยชน์ต่อการบริหารและพัฒนาคุณภาพของชุมชน (นันทนา แหวนนาค และคณะ. 2551 ; ล้ายอง ปลั่งกลาง และวันทนา เนาว์วัน. 2551) เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน (ชัยสิทธิ์ ดำรงวงศ์เจริญ. 2550) การเพิ่มรายได้ขององค์กร (เสรีวัฒน์ สมินทร์ปัญญา และคณะ. 2553 : 11 ; Alegre, Mateo and Pou. 2010 : 45-46) เป็นการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

ทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต (อคติภา ครัยคตานนท์. 2549 ; สิริวัฒนา ไจมา. 2548 : 2 ; สายชล พุกขนันท์. 2550 ; Key and Pillai. 2006)

2.7 ประโยชน์ต่อชุมชน คือการเพิ่มอำนาจให้กับชุมชนในการเผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหาอุปสรรค โดยการเปิดเวทีประชาคม (อุทิศย์ ทองภิบาล. 2550 ; อัครนันท์ จันทร์บัว. 2550) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในชุมชน (เบญจมา จันทร และคณะ. 2549 : 71 ; บดินทร์ เมษมุกทา. 2552) เป็นการกระจายรายได้ในชุมชน (ศิริพร ศรีสัมพันธ์. 2548 ; สิริวัฒนา ไจมา. 2548 : 2 ; เจริศ จ่าปา. 2549 ; ยุพาพร ชัยศิริ. 2549 ; Logar. 2010 : 125-135) และทำให้ชุมชนเข้มแข็ง (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2548 : 3 ; จงกตพัชร์ เจตนะจิตร. 2546)

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว จะทำให้เกิดการยอมรับของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เป็นการสร้างความเข้มแข็งและรับผิดชอบร่วมกันคือผลของโครงการนั้น ๆ รวมทั้งยังเป็นการลดข้อขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชน ซึ่งช่วยให้โครงการบรรลุเป้าหมายได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่ามีการศึกษาไม่มากนัก ดังนั้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุมชน ผู้วิจัยจึงรวบรวมงานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประกอบการศึกษา ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือความสามารถในการดำเนินงานวางแผน ควบคุมดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน (เดชา โสภณสูงเนิน. 2543 : 72-78 ; กาวิณี เวชสิทธิ์นิรภัย. 2543 : 62-67 ; สมศรี ภัทรธรรม. 2543 ; ณัฐธิดา หัวหาญ. 2550 : 84 ; เกศณีย์ สัตครักษ์ขจร. 2550 : 93-94 ; วราภรณ์ งามสมสุข. 2549 : 77 ; นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 130-131 ; กอบชัย สือเพ็ญภพ. 2549 : 169-170 ; Mazilu and Iancu. 2006 : 162-165) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด ได้แก่

3.1.1 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (บดินทร์ เมษมุกทานันท์ และคณะ. 2549 : 105) เช่น การวางแผนบุคลากร (อภิรดี แซ่จ้ง. 2551 : 105) การวางแผนงบประมาณ (วัฒนา มโนรัตน์. 2552 : 103 ; วราภรณ์ งามสมสุข. 2549 : 78 ;

มัลลิกา ซาหอง. 2549 : 97 ; บดี ปุษยานันท์ และคณะ. 2549 : 105) ผลิตผลทางการเกษตรและการวางแผนการตลาด (นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 130)

3.1.2 การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ (แสงแข บุญศิริ และคณะ. 2553 : 6 ; พุทธรัตน์ สุขพงษ์ไทย. 2550 : 113 ; ปณัฐ สุมาลัยโรจน์. 2550 : 109 ; เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร. 2550 : 94) เช่นกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตร (ฉัฐริดา หัวหาญ. 2550 : 84) พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวพื้นที่อนุรักษ์ ถนนและลานจอดรถ (เฉชา ไต้สูงเนิน. 2543 : 72-78 ; เจนตรีดา โทลา. 2550 : 89)

3.1.3 การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย (เฉชา ไต้สูงเนิน. 2543 : 72 ; นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 131)

3.1.4 การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ขยะ สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย และมลพิษในอากาศที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว (จิรัฐา หินเดช. 2549 : 85)

3.1.5 การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ (เฉชา ไต้สูงเนิน. 2543 : 78 ; โสภณ บุญล้ำ และคณะ. 2551 : 7 ; เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร. 2550 : 94) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน การรักษาวรรณธรรม การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน (ภาวิณี เวชสิทธิ์นิรัถย์. 2543 : 65-66 ; วัฒนา มโนรัตน์. 2552 : 108)

3.1.6 การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 39-88 ; อภิรดี แซ่จ้ง. 2551 : 105 ; ฉัฐริดา หัวหาญ. 2550 : 84 ; นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 132) ได้แก่ บริษัทท่องเที่ยวความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน (วัฒนา มโนรัตน์. 2552 : 101 ; ชลธิชา พู่เจริญ. 2550 : 66 ; เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร. 2550 : 94 ; บดี ปุษยานันท์ และคณะ. 2549 : 106 ; นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 131 ; จิรัฐา หินเดช. 2549 : 86) รวมไปถึงการจัดตั้งกลุ่มทางด้านการท่องเที่ยว (อภิรดี แซ่จ้ง. 2551 : 105 ; ชูสิทธิ์ แก้วชนะ. 2549 : 142 ; กอบชัย ล้อเพ็ญภพ. 2549 : 170)

3.1.7 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิต ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย

3.1.8 การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การรักษาความสะอาดห้องน้ำและที่พัก (เฉชา ไต้สูงเนิน. 2543 : 71) การดูแลรักษาระบบถนน

ไฟฟ้า ประปาและ โทรศัพท์ การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว (อุไรวรรณ สุวรรณเสรี. 2548 : 91)

3.1.9 การส่งเสริมการขาย เพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร (เดชา ด้งสูงเนิน. 2543 : 72 ; พุทธิรัตน์ สุขพงษ์ไทย. 2550 : 112 ; นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 132 ; จิรฐา หินเดช. 2549 : 85) การพัฒนาตลาดและบรรจุภัณฑ์การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการซื้อสำหรับลูกค้า (เกษมีย์ สัตตรัตน์ขจร. 2550 : 94)

3.1.10 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว (แสงแข นุญศิริ และคณะ. 2553 : 6 ; อภิรดี แซ่จั้ง. 2551 : 107 ; ไสภิตา สมจิตร. 2550 : 144-146 ; พุทธิรัตน์ สุขพงษ์. 2550 : 113 ; ชลธิชา พุ่เจริญ. 2550 : 66 ; เกศมีย์ สัตตรัตน์ขจร. 2550 : 94 ; สุขุมภรณ์ ชันศรี และพีรชัย กุลชัย. 2549 : 8 ; นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 131 ; จิรฐา หินเดช. 2549 : 85 ; จอมขวัญ เวียงเงิน. 2549 : 104-105) ได้แก่ แผ่นพับ ป้ายโฆษณา (เจนต์ธิดา โทลา. 2550 : 89) การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 228 ; วัฒนา มโนรัตน์. 2552 : 101 ; บดี ปุ่ชายนันท์ และคณะ. 2549 : 105) หนังสือพิมพ์ วิทยุหรือโทรทัศน์ (นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 131 ; อุไรวรรณ สุวรรณเสรี. 2548 : 91) เป็นต้น

3.2 การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว (เดชา ด้งสูงเนิน. 2543 : 71 ; เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 93-94) ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

3.2.1 เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เดินทางสะดวกและปลอดภัย (ความสะดวกพิจารณาจากช่วงเวลาที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ต่อปี) (เดชา ด้งสูงเนิน. 2543 : 71 ; พุทธิรัตน์ สุขพงษ์ไทย. 2550 : 112 ; ชลธิชา พุ่เจริญ. 2550 : 66 ; เจนต์ธิดา โทลา. 2550 : 89)

3.2.2 ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน (อภิรดี แซ่จั้ง. 2551 : 105 ; บดี ปุ่ชายนันท์ และคณะ. 2549 : 106 ; อุไรวรรณ สุวรรณเสรี. 2548 : 92-93) ได้แก่ ถนน (ชลธิชา พุ่เจริญ. 2550 : 66) ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ (เดชา ด้งสูงเนิน. 2543 : 71) อินเทอร์เน็ต และจุดบริการห้องสุขา (พุทธิรัตน์ สุขพงษ์ไทย. 2550 : 112)

3.2.3 ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว (วิไลนา มโนรัตน์. 2552 : 103) ได้แก่ การมีหรือไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ประเภทของที่พัก เช่น ที่พักแบบโฮมสเตย์ หรือแบบกางเต็นท์นอน (เดชา ไฉ่สูงเนิน. 2543 : 71-72 ; สมศรี ภัทรธรรม. 2543 : 7 ; น้ำฝน แซ่มบำรุง. 2550 : 5)

3.2.4 ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว (สมศรี ภัทรธรรม. 2543 : 7) แบ่งเป็น ไม่มีอาหารบริการ มีอาหารบริการเฉพาะสั่งจองล่วงหน้า และมีร้านอาหารบริการในแหล่งท่องเที่ยว (น้ำฝน แซ่มบำรุง. 2550 : 51)

3.2.5 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ (ณัฐธิดา ห้าวหาญ. 2550 : 84) มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ มีการกระจายหรือส่งค่อนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นหรือไม่ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินกว่าจำนวนที่กำหนด

3.2.6 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว (เดชา ไฉ่สูงเนิน. 2543 : 72 ; สมศรี ภัทรธรรม. 2543 : 7) มีบุคลากรพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว ตลอดเวลาหรือไม่ และมีเพียงพอหรือไม่ ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (ชลธิชา พู่เจริญ. 2550 : 66)

3.2.7 กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว มีการกำหนดช่วงฤดูกาล หรือระยะเวลาเปิด-ปิด ของแหล่งท่องเที่ยว ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวได้ตลอดปีหรือไม่

3.3 การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด ดังนี้ (ภาวินี เวชสิทธิ์นิรภัย. 2543 : 66-67 ; เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 103 ; อภิศิ แซ่จ้ง. 2551 : 108 ; พุชรรัตน์ สุขพงษ์ไทย. 2550 : 112-113 ; ปณัฐ สุมาลัยโรจน์. 2550 : 109 ; บดี ปุษยานันท์ และคณะ. 2549 : 106 ; จอมขวัญ เวียงเงิน. 2549 : 104-105)

3.3.1 การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว มีการบรรยายแนะนำสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว แจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว ขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (อภิศิ แซ่จ้ง. 2551 : 105)

3.3.2 มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน (เดชา ไฉ่สูงเนิน. 2543 : 72 ; ภาวินี เวชสิทธิ์นิรภัย. 2543 : 65 ; วิไลนา มโนรัตน์. 2552 : 107 ; น้ำฝน แซ่มบำรุง. 2550 : 51 ; ชลธิชา พู่เจริญ. 2550 : 66 ; เจนตรีดา โทลา. 2550 : 89 ; สุขุมภรณ์ ขันศรี และพีรชัย กุลชัย. 2549 : 8 ; นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 131) มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสามารถพูดภาษาต่างประเทศได้หรือไม่

3.3.3 ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก (อภิชาติ แซ่จ้ง. 2551 : 106 ; พุทธรัตน์ สุขพงษ์ไทย. 2550 : 112 ; อุไรวรรณ สุวรรณเสรี. 2548 : 93) สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว หรือนำกลับบ้าน

3.3.4 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (ปณัฐ สุมาลย์โรจน์. 2550 : 109 ; เจนดีธิตา โทลา. 2550 : 89) มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้การพักผ่อนและให้ความบันเทิง ภายในแหล่งท่องเที่ยว (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553 : 91-92 ; วัฒนา มโนรัตน์. 2552 : 102 ; พุทธรัตน์ สุขพงษ์ไทย. 2550 : 113)

3.3.5 การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับ (เจนดีธิตา โทลา. 2550 : 90 ; บดี ปุขยายนันท์ และคณะ. 2549 : 105) บอร์ดหรือป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตรและการสาธิตวิถีการปฏิบัติ (น้ำฝน แซ่มบำรุง. 2550 : 51 ; ชลธิชา พู่เจริญ. 2550 : 66 ; เจนดีธิตา โทลา. 2550 : 89)

3.3.6 การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว (นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 132) ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย หรือพาหนะต่าง ๆ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ หรือส่วนบุคคล

3.3.7 การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ภายในและภายนอกประเทศ บริการอินเทอร์เน็ต และวิธีการชำระเงินที่หลากหลาย (ชลธิชา พู่เจริญ. 2550 : 66)

3.3.8 การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ การให้บริการอุปกรณ์ฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้เพื่อตนเอง และการให้บริการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะ (ชลธิชา พู่เจริญ. 2550 : 66 ; นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 131)

3.3.9 การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ (นิตยาพร เสนปาน. 2549 : 132) แหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการผู้สูงอายุและคนพิการหรือไม่ที่สำคัญ ได้แก่ ห้องน้ำ ทางลาดเอียง ทางสัญจร สื่อเพื่อการเรียนรู้และฝึกอาชีพผู้สูงอายุและคนพิการ

3.4 การใส่ใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ดังนี้ (Chunyan1 and Jinghua. 2009 : 374-385)

3.4.1 ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรม (กาวิณี เวชสิทธิ์นิรมัย. 2543 : 64 ; วัฒนา มโนรัตน์. 2552 :

102) เช่น การผลิตพืชแบบไม่ใช้ดิน ฟาร์มโคนมสมัยใหม่ ที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว

3.4.2 ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ชลธิชา พุทธิเจริญ. 2550 : 65) เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ การเกษตรกรรมแบบธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

3.4.3 สภาพธรรมชาติและความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว มีความสวยงามตามธรรมชาติ (โสภณ บุญล้ำ และคณะ. 2551 : 7 ; ชลธิชา พุทธิเจริญ. 2550 : 65 ; วราภรณ์ งามสมสุข. 2549 : 77)

3.4.4 ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ (โสภณ บุญล้ำ และคณะ. 2551 : 7 ; อุไรวรรณ สุวรรณเสรี. 2548 : 92) เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

3.4.5 การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รางวัลกินรี รางวัลโลกสีเขียว ตราสัญลักษณ์ A (Agrotourism) ใบรับรอง GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตร

3.4.6 ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ไวน์ สบู่สมุนไพร ผลไม้แปรรูป สินค้าหัตถกรรม เป็นต้น

3.4.7 ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (โสภณ บุญล้ำ และคณะ. 2551 : 7 ; อุไรวรรณ สุวรรณเสรี. 2548 : 92) เช่น การอบการนวด และการประคบสมุนไพร การขี่ม้า การรีดนมวัว การเก็บผลไม้ การคราดหอย การตกปลา การนั่งช้าง เป็นต้น

3.4.8 การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร (ภาวินี เวชสิทธิ์นิกรักษ์. 2543 : 63-64 ; จอมขวัญ เวียงเงิน. 2549 : 105) ได้แก่ การร่วมกิจกรรมและพักค้างคืนกับเกษตรกรในที่สูง การสัมผัสชีวิตของชาวนาไทยในภาคกลาง การร่วมกิจกรรมกับชาวประมงชายฝั่งทะเล การร่วมกินอยู่และกิจกรรมกับชาวสวนอัมพวา เป็นต้น

จากการศึกษาและทบทวนทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมา จะเห็นว่า การวิจัยโดยท้องถิ่นเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในทุก ๆ ขั้นตอน สามารถสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกในชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่

ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ทำให้ได้มาซึ่งรายได้ของสมาชิกในชุมชน ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้อยอดหรือแตกแขนงออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แท้จริงเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น สิ่งสำคัญที่สุด คือ การที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและการร่วมรับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ทางการท่องเที่ยวเหล่านั้นนั่นเอง

รูปแบบและแนวทางการวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมนั้น จะเน้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นแนวทางที่ยืดหยุ่น เป็นมิตร โปร่งใส และเรียบง่าย ทำให้เกิดความมั่นใจได้ในระยะเริ่มต้นของการตัดสินใจ และไม่เกิดปัญหาข้อขัดแย้งที่ไม่จำเป็น รวมทั้งยังช่วยกระตุ้นความร่วมมือในการวางแผน ให้ได้รับการยอมรับจากชุมชนและสามารถประสบความสำเร็จได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ 4 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) เพื่อยืนยันตัวแบบองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) เพื่อทดสอบและประเมินผลตัวชี้วัดบางประการในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดารมย์ และ 4) เพื่อศึกษา รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้านที่เหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัย ได้ออกแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Method) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นกระบวนการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดเวทีรับข้อคิดเห็นกำหนด นิยามจากชุมชน พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วทำการวัดคุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเครื่องมือสำหรับการวัดองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical Research) เพื่อยืนยันตัวแบบองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ระยะที่ 3 การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วมตามแบบวัด เพื่อยืนยันองค์ประกอบเชิง โครงสร้างและปรับตัวแบบ (Model) และระยะที่ 4 เป็นการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อติดตามและประเมินผลการศึกษาปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงวิเคราะห์

การวิจัยระยะที่ 3 การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยระยะที่ 4 การสังเคราะห์รูปแบบในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยในระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Research Method) โดยการศึกษาจากเอกสาร เพื่อค้นหาหลักในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบริบทของชุมชนบ้านชำดามย์ รวมทั้งการสังเคราะห์มาตรฐานในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดเวทีรับข้อคิดเห็นกำหนดนิยามจากชุมชน พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วทำการวัดคุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเครื่องมือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล หรือผู้เข้าร่วมวิจัย (Research Informants or Research Participants)

แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นนักวิชาการ นักบริหาร ที่มีความรู้ประสบการณ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในภาคอีสาน จำนวน 20 คน ได้แก่

ตาราง 2 บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง/ความเชี่ยวชาญ
1. ผศ. สุรเชษฐ์ เชษฐมาต	คณบดีคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. รศ. ดร. วีระพล ทองมา	คณบดีคณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. ผศ. ดร. ชมพูนท โมราชาติ	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบล
4. นางสาววิวรรษา ขอนยาง	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
5. นางสาวรฐา จันทวาร	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบล
6. นางสาวณัฐกานต์ ณ ไพรี	อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยขอนแก่น
7. นางสาวชล พุดตาลดง	กำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง
8. นายวิเชียร ร่วมรัก	อดีตกำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง/ความเชี่ยวชาญ
9. นายทศพล สุขจันทร์	ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลไม้และประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านชำदारมย์ เกษตรกรดีเด่นและเกษตรกรสำนึกกรักบ้านเกิด ประจำปี 2552
10. นายสุนทร เบิกบาน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร/หมอยาสมุนไพรโบราณ
11. ผศ. ดร. ทรงคุณ จันทจร	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. นายวิบูลย์ วงศ์มาศา	เกษตรจังหวัดมหาสารคาม
13. นายจำเนียร บุญทน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการศึกษา
14. นางสาวเจดีย์ แสนทวีสุข	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอกันทรลักษ์
15. นายจรรยา สุคนธ์คันธชาติ	นายอำเภอกันทรลักษ์
16. นางกัลยา เสาร์วี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชำदारมย์
17. นางลำไย เผ่าพันธุ์	ผู้ใหญ่บ้านแสงเจริญ หมู่ที่ 6
18. นายล้มเจริญ บุญเลี้ยง	ผู้ใหญ่บ้านบ้านบก หมู่ที่ 9
19. นายจำปี คำมงคล	ผู้ใหญ่บ้านชำม่วง หมู่ที่ 5
20. นายปาน อินทพันธ์	ผู้ใหญ่บ้านตระกาจ หมู่ที่ 4

1.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้รู้ในชุมชน ที่มีชื่อเสียงหรือเป็นบุคลากรที่สำคัญใน
ชุมชนบ้านชำदारมย์ จำนวน 10 คน ได้แก่

นางสายชล พุดคานดง	กำนันตำบลตระกาจ
	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง
นายจำเนียร บุญทน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการศึกษา
นายสุนทร เบิกบาน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร หมอยาสมุนไพรโบราณ
นายทศพล สุขจันทร์	ปราชญ์ด้านเกษตร
นายจันทิ เรือนพิมพ์	ปราชญ์ด้านงานฝีมือ
นายบุญธรรม เส้นสุข	ปราชญ์ด้านศิลปะพื้นบ้าน (หมอลำ)

นางวิไลย์ จันทร์แก้ว	ปราชญ์ด้านอาหาร
นางสุภี สุขหล้า	ช่างฝีมือ
นายรัตนศาสตร์ มาสกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ/วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
นางจันทรา สุขหล้า	ปราชญ์ด้านศิลปะพื้นบ้าน

ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในลักษณะดังกล่าวมีเหตุผลสำคัญ คือ

1) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการอาศัยมุมมองที่หลากหลาย 2) เพื่อเป็นการตรวจสอบและตรวจทานข้อมูล (Cross - Checking) ทุกประเภทเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ 3) เพื่อช่วยให้สามารถตีความได้กว้างและลึกซึ้งขึ้น (Dobbert. 1982)

2. การกำหนดพื้นที่วิจัย

การกำหนดพื้นที่ในการวิจัย มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ เพื่อให้ได้ตัวแทนผู้เข้าร่วมที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ทั้งทางด้านกายภาพและเชิงสังคมของชุมชน เพราะปรัชญาในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นอยู่กับสภาพทรัพยากรที่มีของแต่ละพื้นที่ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการคัดเลือกตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยหมู่บ้านที่ถูกเลือก คือ หมู่บ้านชำดามย์ หมู่ที่ 7 ตำบลระกา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านโครงการนำร่องในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดศรีสะเกษ มีการดำเนินการสร้างจุดบริการนักท่องเที่ยวเป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในจังหวัด รวมทั้งยังเป็นหมู่บ้านที่มีความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวแวะเยี่ยมชมได้ตลอดทั้งปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เป็น โครงสร้างคำถามสำหรับกำหนดประเด็นพูดคุยในการกำหนดนิยาม องค์ประกอบ ประเด็นตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในกลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มในหมู่บ้านชำดามย์ โดยในเบื้องต้นได้ประสานงานกับผู้ประสานพื้นที่ในการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.2 แบบบันทึกข้อมูลจากผลการจัดเวทีหมู่บ้านเพื่อสังเคราะห์รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสม

3.3 เครื่องมือบันทึกภาพและเสียงจากการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีชุมชน ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้อง

3.4 แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเสนอความคิดเห็นความเหมาะสมของการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน คือ

3.4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ประเภทกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ อยู่หรือ สถานที่ทำงาน ผลงานเด่น/ความเชี่ยวชาญ เป็นลักษณะเลือกตอบ และเติมข้อมูลลงในช่องว่าง

3.4.2 ข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน เป็นคำถามให้แสดงความเห็น ความเหมาะสมในการชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 5 ระดับของ ลิเคิร์ต คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแต่ละข้อคำถาม เป็นการเติมข้อความลงช่องว่างที่กำหนด มี 4 ด้าน ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้บริการ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.4.3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดเพิ่มเติม

4. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย

4.1 แบบสอบถาม สำหรับถามผู้ทรงคุณวุฒิ

4.1.1 ศึกษาเอกสารเพื่อกำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัด ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน จากการศึกษา การสังเคราะห์ เอกสาร ตำรา และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจาก การพัฒนาหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไทยในแผนฯ 10 หลักการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง และรูปแบบความเข้มแข็งของชุมชน

4.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับข้อคิดเห็นการกำหนดนิยามองค์ประกอบและตัวชี้วัด ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้าน

4.1.3 การสร้างข้อคำถามสำหรับสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งเป็น 2 ส่วน ๆ ที่ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 5 ระดับของลิเคิร์ต โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่งจำนวน 85 ข้อ และส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นเพิ่มเติม

4.1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจข้อความ เนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องเชิงวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาปรับปรุงเครื่องมือโดยค่าดัชนีความสอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาของดัชนีชี้วัดกับวัตถุประสงค์ (Item -

Objective - Congruency : IOC) ที่มีค่าคะแนน 0 กับ 1 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545 : 95) รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ คือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. วีระพล ทองมา คณบดีคณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรเชษฐ์ เขมธูมาส คณบดีคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท โมราชาดิ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบล

จากข้อคำถามทั้งหมด 96 ข้อ ข้อคำถามที่มีค่า IOC > .50 จำนวน 95 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ข้อคำถามที่มีค่า IOC < .50 จำนวน 1 ข้อ จึงเหลือตัวชี้วัดเป็นข้อคำถาม 95 ข้อ

4.1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อตามเทคนิค Item - total Correlation ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.220 ถึง 0.827 จากนั้น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า .21 ซึ่งข้อคำถามทั้งหมดผ่านเกณฑ์ ดังนั้น ตัวแปรทั้ง 4 ด้าน มีเท่ากับ 34 ตัวบ่งชี้ ข้อคำถามจำนวน 85 ข้อ ดังตาราง 3

ตาราง 3 สรุปแบบสอบถามการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี

องค์ประกอบ	ก่อนทำการหาคุณภาพเครื่องมือ		หลังทำการหาคุณภาพเครื่องมือ	
	จำนวนองค์ประกอบ	จำนวนตัวบ่งชี้	จำนวนองค์ประกอบ	จำนวนตัวบ่งชี้
ด้านการบริหารจัดการ	10	41	10	41
ด้านการรองรับ	7	23	7	23
ด้านการให้บริการ	9	13	9	13
ด้านการดึงดูดใจ	8	8	8	8
จำนวนข้อคำถามทั้งหมด	85		85	

4.1.6 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อแล้วไปทดลอง (Try - out) กับคนในชุมชนที่ไม่ใช่พื้นที่วิจัย จำนวน 30 ชุด (นักท่องเที่ยว 10 ราย ผู้นำชุมชน 5 ราย และชาวบ้าน 15 ราย) ที่บ้านชำม่วง ตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และนำมาวิเคราะห์หาค่าความ

เชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามโดยรวม เท่ากับ 0.976 เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ เท่ากับ 0.949 ด้านการรองรับ เท่ากับ 0.937 ด้านการให้บริการ เท่ากับ 0.943 และ ด้านการดึงดูดใจ เท่ากับ 0.904 จากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแล้วให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นชอบ จึงนำไปเก็บข้อมูล

4.2 แบบบันทึกข้อมูลจากผลการจัดเวทีหมู่บ้าน เพื่อสังเคราะห์หารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีวิธีการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

4.2.1 กำหนดโครงสร้างคำถามหลักตามกระบวนการในการจัดเวทีชุมชน โดยเทคนิคที่ใช้ประยุกต์จากเทคนิคประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal - PRA) และการประชุมกำหนดอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : F.S.C.) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของชุมชน (SWOT Analysis) การใช้แผนผังความคิด (Mind Map) และการประเมินผลแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) ในการจัดเวทีหมู่บ้าน 2 วัน

4.2.2 เขียนแบบบันทึกตามโครงสร้างองค์ประกอบตามประเด็นหัวข้อการจัดการเวทีแต่ละครั้งเสนอให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาข้อความ และความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นขั้นวางเนื้อหาตัวชี้วัดและองค์ประกอบเพื่อจำลองรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน จากการศึกษา การสังเคราะห์ เอกสาร ตำรา และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจาก

5.1.1 การพัฒนาหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไทยในแผนฯ 10

5.1.2 หลักการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.1.3 หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.1.4 รูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง

5.1.5 รูปแบบความเข้มแข็งของชุมชน

5.2 ขั้นตอนการกำหนดนิยามองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการศึกษาวิเคราะห์กำหนดนิยาม องค์ประกอบ และตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยนำกระบวนการศึกษาในชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning Appraisal : PLA) มาใช้ เป็นการผสมผสานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ทั้งภาควิชาการ ภาคราชการ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview)

5.3 ขั้นตอนการรับฟังข้อเสนอแนะในการกำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิผู้วิจัยจะนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจากคณบดี คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคามไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิ การสอบถามใช้ทั้งใช้แบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์/ตอบกลับ การสัมภาษณ์ และการประสานผ่านทางโทรศัพท์ ตามความสะดวกของผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม

5.4 การวัดคุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนเพื่อคัดเลือกตัวชี้วัด ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากผู้นำองค์กรชุมชน กลุ่มต่าง ๆ จากกลุ่มเดิมในขั้นตอนที่ 2 และ จากขั้นตอนที่ 3 อันได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในลักษณะดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกมิติ เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยอาศัยมุมมองที่หลากหลาย เป็นการตรวจสอบและตรวจทานข้อมูล (Cross - Checking) เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ และเพื่อช่วยให้สามารถตีความได้กว้างและลุ่มลึกขึ้นและเป็นไปตามแนวทางการสร้างทฤษฎีฐานราก (นภากาศ หนะวานนท์ และคณะ. 2548 : 65 ; วรรณิ แกมเกตุ. 2545 : 137) โดยการสัมภาษณ์ ผู้นำองค์กรในชุมชนให้ความเห็นกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้เกณฑ์พิจารณาว่าตัวชี้วัดนั้นมีค่ามัธยฐานไม่ต่ำกว่า 3.50 ค่าสมบูรณ์ของผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานและ ฐานนิยมไม่เกิน 1.00 และค่าระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 การคัดเลือกองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยพิจารณาจากการได้รับฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยมีเกณฑ์พิจารณาว่าตัวชี้วัดนั้นมีค่ามัธยฐาน ไม่ต่ำกว่า 3.50 ค่าสมบูรณ์ของผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานและฐานนิยมไม่เกิน 1.00 และค่าระหว่าง ควอไทล์ไม่เกิน 1.50 (Dalkey and Helmer. 1963 : 351 ; วรรณิ แกมเกตุ. 2545 : 137 ; นวลจันทร์ มาตยภูธร. 2546 : 68) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่ามัธยฐานจากการวิเคราะห์ข้อมูลไว้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วม หรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text) (ชัยนต์ วรรณะภูติ, 2544) จากนั้นนำผลที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ภายหลังที่มีการอภิปรายและเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ แล้วจึงสรุปผล และนำไปสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้วัดสถานการณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดศรีสะเกษในภาพรวมต่อไป

การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical Research) เพื่อยืนยันตัวแบบ (โมเดล) องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้าน

การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของตัวแปรที่มีผลต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดามย์ 2) เพื่อศึกษาระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านชำดามย์ และ 3) เพื่อวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของตัวแปรมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน คือ กลุ่มตัวแทนกลุ่มผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน ประชาชน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนกลุ่มผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่หมู่บ้านชำดามย์

1.1.2 ประชาชน จากหมู่บ้านชำดามย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส หรือสมาชิกของครอบครัวที่มีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี

1.1.3 นักท่องเที่ยว จำนวน 20,000 คน (สายชล พุดตานคง. 2554) จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดามย์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1 กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน ที่เป็นตัวแทนกลุ่มผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน ประชาชน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนพื้นที่หมู่บ้านชำดามย์ ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน

1.2.2 ประชาชน จำนวน 146 คน จากหมู่บ้านชำดามย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส หรือสมาชิกของครอบครัวที่มีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน ต่อ 1 หลังคาเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling)

1.2.3 นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดามย์ จำนวน 375 คน กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (จิระพรรณ สุขศรีงาม. 2536 : 237) และชักตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling)

สรุปกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนทั้งสิ้น 515 คน ดังตาราง 4 ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสม ตามที่นักสถิติส่วนใหญ่ได้ระบุว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ต้องมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างขนาด 100 - 200 หน่วย แต่หากต้องการความมั่นใจในการทดสอบมากยิ่งขึ้น ควรใช้กลุ่มตัวอย่าง 300 หน่วยขึ้นไป (อมร สุวรรณนิมิตร. 2546 : 49)

ตาราง 4 สรุปกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตามขั้นตอนการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษา	ขั้นตอนการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย/แหล่งข้อมูล	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	วิธีการสุ่ม
1. การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นนักวิชาการ นักบริหาร ที่มีความรู้ประสบการณ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในภาคอีสาน	20 คน	Purposive Sampling
	กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน	10 คน	Purposive Sampling
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงโครงสร้าง	ประชาชนหมู่บ้านชาคารมย์ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนในครัวเรือน	146 คน	Convenience Sampling
	นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชาคารมย์	375 คน	Convenience Sampling
3. การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแบบวัด	ประชาชน จากหมู่บ้านชาคารมย์ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนในครัวเรือน	146 คน	Convenience Sampling
	นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชาคารมย์	375 คน	Convenience Sampling
4. การสังเคราะห์หารูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม	กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน ในหมู่บ้านชาคารมย์และหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น เช่น อบต. พัฒนาชุมชน เป็นต้น	30 คน	Purposive Sampling

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ความคิดเห็นของผู้นำในชุมชน สมาชิกของชุมชนและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านชาตารมย์ แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน คือ

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ สกุล ที่อยู่ เพศ อายุ ตำแหน่ง / สถานะทางสังคม ประสบการณ์ทำงาน

2.1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 5 ระดับของลิเคิร์ต คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดตัวชี้วัดเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการ 41 ข้อ
2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 23 ข้อ
3. ด้านการให้บริการ 13 ข้อ
4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 8 ข้อ

2.1.3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.1 แบบวัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้วิจัยได้นำเอาผลการวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ในระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับใช้วัดสถานการณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง 4 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 5 ระดับของลิเคิร์ต โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง

2.2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบข้อความ เนื้อหาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาปรับปรุง

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อตามเทคนิค Item - total Correlation ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.220 ถึง 0.827 จากนั้น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.21 ซึ่งข้อคำถามทั้งหมดผ่านเกณฑ์ ดังนั้น ตัวแปรทั้ง 4 ด้าน มีเท่ากับ 34 ตัวบ่งชี้ ข้อคำถามจำนวน 85 ข้อ

2.2.4 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อแล้วไปทดลอง (Try - out) กับคนในชุมชนที่ไม่ใช่พื้นที่วิจัย จำนวน 30 ชุด (นักท่องเที่ยว 10 ราย ผู้นำชุมชน 5 ราย และชาวบ้าน 15 ราย) ที่บ้านชำม่วง ตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามโดยรวม เท่ากับ 0.976 เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ เท่ากับ 0.949 ด้านการรองรับ เท่ากับ 0.937 ด้านการให้บริการ

เท่ากับ 0.943 และ ด้านการดึงดูใจ เท่ากับ 0.904 จากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแล้วให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นชอบ จึงนำไปเก็บข้อมูล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการออกหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.2 อบรมผู้ช่วยนักวิจัยเกี่ยวกับการสัมภาษณ์การใช้แบบสอบถามในพื้นที่เป้าหมาย

2.3.3 นักวิจัยและผู้ช่วยลงไปประสานกับชุมชนเพื่อคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมภาคตัวแทนของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน โดยให้ผู้นำชุมชนร่วมกันเสนอชื่อ

2.3.4 ผู้ช่วยนักวิจัยทำหนังสือเชิญผู้มีรายชื่อตามที่ชุมชนคัดเลือกมาประชุมที่ศาลาประชาคมกลางหมู่บ้านหรือนัดหมายรวมกันที่ชุมชนจากนั้นนำแบบสอบถามไปสอบถามกลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน โดยการอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม จากนั้นให้ตอบแบบสอบถาม กรณีเป็นผู้สูงอายุหรืออ่านไม่สะดวก ผู้ช่วยนักวิจัยจะแยกกลุ่มออกมาและทำการสัมภาษณ์เอง โดยระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 1 เดือน

2.3.5 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบโมเดล (Model) สมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมลิสเรล

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีดังนี้

2.4.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

2.4.2 สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นหรือโมเดลลิสเรล โดยใช้โปรแกรมลิสเรล สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบโมเดล (LISREL Model) (Tabachnick and Fidell, 1996 ; Hair and others, 1998 ; สมคิด สร้อยน้ำ, 2547 : 50-52 ; อมร สุวรรณนิมิตร, 2546 : 56) เป็นวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเป็นจริงตามข้อมูลเชิงประจักษ์

2.4.3 การวิเคราะห์และตรวจสอบโมเดลใช้การตรวจสอบความสอดคล้องตัวแบบ (Goodness - of Fit Measure) เพื่อศึกษาภาพรวมของตัวแบบว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด โดยมีค่าสถิติในการทดสอบ ดังนี้

1. สถิติทดสอบไคว - สแควร์ (Chi - square Test) ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้า ค่าสถิติไคว - สแควร์ มีค่าต่ำมากหรือยิ่งค่าเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าใดแสดงว่าข้อมูลโมเดลอิสระมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness - of Fit Index : GFI) ซึ่งเป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความสอดคล้องจากตัวแบบก่อนและหลังปรับตัวแบบฟังก์ชันความสอดคล้องก่อนปรับตัวแบบค่า GFI หากมีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness - of Fit Index : AGFI) ซึ่งนำ GFI มาปรับแก้และคำนึงขนาดตัวแปรและกลุ่มตัวอย่างค่านี้ใช้เช่นเดียวกับค่า GFI และค่า AGFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
4. ค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องของตัวแบบที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร โดยค่าที่ถือว่าตัวแบบที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับตัวแบบไม่ควรเกิน 0.08
5. ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (Critical N : CN) ซึ่งเป็นค่าขนาดของตัวอย่างที่ใช้ค่าไค - สแควร์ทดสอบข้อมูลค่า CN ที่สูงกว่าหรือเท่ากับ 200 ของกลุ่มตัวอย่าง จะมีแนวโน้มที่ค่าไค - สแควร์ที่ไม่มีนัยสำคัญ นั่นคือข้อมูลตัวแบบที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Bollen. 1989 : 57)

โดยสรุปสถิติทดสอบยืนยันองค์ประกอบ ดังตาราง 5

ตาราง 5 สรุปสถิติทดสอบยืนยันองค์ประกอบ

ดัชนี	ระดับการยอมรับ
1. ค่าไค - สแควร์ (χ^2)	χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า p มากกว่า 0.05 แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้อง
2. ค่า GFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไปแสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้อง
3. ค่า AGFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไปแสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้อง
4. ค่า RMSEA	มีค่าน้อยกว่า 0.08 แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้อง
5. ค่า CN	≥ 200 แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้อง

การวิจัยระยะที่ 3 การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแบบวัด

เป็นการนำตัวชี้วัดจากระยะที่ 2 ที่ได้รับการยืนยันองค์ประกอบเชิงโครงสร้างและปรับตัวแบบ (Model) แล้วมากำหนดเป็นแบบวัดในการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ทำการประเมินโดยผู้นำองค์กรชุมชน ร่วมกับนักวิจัย เพื่อประเมินระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนหมู่บ้านชาตารมย์ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 ประชากร จากหมู่บ้านชาตารมย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส หรือสมาชิกของครอบครัวที่มีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี

1.1.2 นักท่องเที่ยวจำนวน 20,000 คน (สายชล พุดตาลดง. 2554) จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชาตารมย์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1 หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทน จำนวน 146 คน จากหมู่บ้านชาตารมย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส หรือสมาชิกของครอบครัวที่มีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน ต่อ 1 หลังคาเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling)

1.2.2 นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชาตารมย์ จำนวน 375 คน กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (จิระพรรณ สุขศรีงาม. 2536 : 237) และชักตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยทำการเก็บแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวภายในบริเวณสวนของเกษตรกร

2. เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบวัดสำหรับการประเมินชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบบวัดมีทั้งหมด 2 ส่วน ได้แก่

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ สกุล ที่อยู่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว

2.2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามตัวชี้วัดชุมชนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละองค์ประกอบ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 5 ระดับของลิเคิร์ท คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดตัวชี้วัดเป็น 4 ด้าน คือ

2.2.1 ด้านการบริหารจัดการ 41 ข้อ

2.2.2 ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 23 ข้อ

2.2.3 ด้านการให้บริการ 13 ข้อ

2.2.4 ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 8 ข้อ

2.3 ขั้นตอนในการสร้างแบบวัด

2.3.1 นำตัวชี้วัดจากการยืนยันองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง มาจัดทำเป็นแบบวัดเพื่อใช้ในการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.3.2 นำแบบวัดที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจข้อความเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

2.3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อตามเทคนิค Item - total Correlation ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.220 ถึง 0.827 จากนั้น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.21 ซึ่งข้อคำถามทั้งหมดผ่านเกณฑ์ ดังนั้น ตัวแปรทั้ง 4 ด้าน มีเท่ากับ 34 ตัวบ่งชี้ ข้อคำถามจำนวน 85 ข้อ

2.3.4 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อแล้วไปทดลอง (Try - out) กับคนในชุมชนที่ไม่ใช่พื้นที่วิจัย จำนวน 30 ชุด (นักท่องเที่ยว 10 ราย ผู้นำชุมชน 5 ราย และชาวบ้าน 15 ราย) ที่บ้านขาม่วง ตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบัค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามโดยรวม เท่ากับ 0.976 เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่าด้านการบริหารจัดการ เท่ากับ 0.949 ด้านการรองรับ เท่ากับ 0.937 ด้านการให้บริการ เท่ากับ 0.943 และด้านการดึงดูดใจ เท่ากับ 0.904 จากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแล้วให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นชอบ จึงนำไปเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 อบรมผู้นำชุมชนในพื้นที่ประเมินผล เพื่อให้เข้าใจและสามารถใช้เครื่องมือประเมินผลด้วยตนเอง (Self Assessment) ในครัวเรือนที่รับผิดชอบ

3.2 ทำการประเมินโดยใช้เทคนิคแบบชุมชนมีส่วนร่วม

3.3 ผู้นำองค์กรชุมชนร่วมกันสรุปผลและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อประเมินสถานะระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 ส่วน คือ

4.1 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ โดยหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item - Objective - Congruency : IOC) ที่มีค่าคะแนน 0 กับ 1 (บุญเชิด

การวิจัยระยะที่ 4 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย โดยใช้ฐานข้อมูลที่ได้จากการประเมินร่วมกันกำหนดอนาคตการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้านที่พึงประสงค์หรือเหมาะสม มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้นำองค์กรในชุมชน คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนกลุ่มผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน ปราชญ์ ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนกลุ่มผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่หมู่บ้านชาตารมย์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชน จำนวน 30 คน ที่เป็นตัวแทนกลุ่มผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน ปราชญ์ ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนพื้นที่หมู่บ้านชาตารมย์ ใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interviews) เป็นโครงสร้างคำถามสำหรับกำหนดประเด็นพูดคุยในการกำหนดนิยาม องค์กรประกอบ ประเด็นตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มผู้นำองค์กร ในชุมชน

2.2 แบบบันทึกข้อมูลจากผลการจัดเวทีหมู่บ้านเพื่อสังเคราะห์หารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนที่เหมาะสม

2.3 เครื่องมือบันทึกภาพและเสียงจากการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีชุมชน ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้อง

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.1 แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เป็นโครงสร้างคำถามสำหรับกำหนดประเด็นพูดคุยในการกำหนดนิยาม องค์กรประกอบ ประเด็นตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในกลุ่มผู้นำองค์กร ในชุมชน

3.2 แบบบันทึกข้อมูลจากผลการจัดเวทีหมู่บ้านเพื่อสังเคราะห์หารูปแบบและแนวทางการพัฒนาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีวิธีการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 กำหนดโครงสร้างคำถามหลักตามกระบวนการในการจัดเวทีชุมชน โดยเทคนิคที่ใช้ประยุกต์จาก เทคนิคประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal - PRA) และการประชุมกำหนดอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : F.S.C.) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของชุมชน (SWOT Analysis) การใช้แผนที่ทางความคิด (Mind Map) และการประเมินผลแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) ในการจัดเวทีหมู่บ้าน 2 วัน

3.2.2 เขียนแบบบันทึกตาม โครงสร้างองค์ประกอบตามประเด็นหัวข้อการจัดเวทีแต่ละครั้งเสนอให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาข้อความ และความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการประยุกต์ใช้เทคนิคการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) และการประชุมกำหนดหาอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : F.S.C) Strategic Planning มากำหนดกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยจะเชิญผู้นำในชุมชนมาจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติที่โรงเรียนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือจากนายกอบต. ถึงกลุ่มเป้าหมายและผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่มาประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนาชุมชนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ห้องประชุมโรงเรียนบ้านชำตารมย์ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษ

4.2 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ โดยมีขั้นตอนกระบวนการ คือ

4.2.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการประชุม

4.2.2 สร้างความคุ้นเคยโดยการแนะนำตัวเองและแนะนำผู้เอื้ออำนวยประจำกลุ่ม (Facilitator)

4.2.3 สะท้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) ชุมชนโดยสรุปผลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้กับผู้นำองค์กรชุมชนได้รับทราบตามองค์ประกอบและตัวชี้วัด

4.2.4 กำหนดประเด็นคำถามให้วิเคราะห์ และให้ข้อเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนที่เหมาะสม โดยประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT Analysis, เทคนิค AIC (Appreciate Influence Control) และ F.S.C (Future Search Conference)

4.2.5 วิทยากรกลุ่มสรุปผลโดยใช้ การใช้แผนผังทางความคิด (Mind Map) เพื่อสรุปประเด็นหรือหัวข้อในการระดมความเห็น แบ่งเป็น 4 หัวข้อ คือ

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน (จุดอ่อนและอุปสรรค)
2. การวิเคราะห์ศักยภาพที่ทำให้ชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (จุดแข็งและโอกาส)
3. กำหนดความคาดหวังอนาคตหรือนิยามสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชน
4. การกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม โดยผู้นำชุมชนและนักวิจัย มีขั้นตอนคือ 1) สังเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนจากข้อมูลเชิงประจักษ์และการคาดหวังกอนาคต (การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ที่พึงประสงค์) โดยนักวิจัยและความเห็นร่วมของผู้นำชุมชน และ 2) สรุปผลสังเคราะห์จัดทำข้อเสนอการนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไปพัฒนาชุมชนให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้จากข้อสรุปของการประชุมและการสนทนากลุ่มย่อย การสังเกต สอบถาม จดบันทึก นำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการพรรณนา (Descriptive) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเบี่ยงเบนควอไทล์

6.2 สถิติอ้างอิง t-test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลก่อน (Pretest) และหลังการประชุม (Posttest) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ภิญโญอนันตพงษ์. 2545 : 95) ซึ่งจากข้อคำถามทั้งหมด 96 ข้อ ข้อคำถามที่มีค่า IOC > 0.50 จำนวน 95 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ข้อคำถามที่มีค่า IOC < 0.50 จำนวน 1 ข้อ จึงเหลือตัวชี้วัดเป็นข้อคำถาม 95 ข้อ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินความคิดเห็นระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จาก 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด นำมากำหนดเป็นค่าคะแนนในการตอบดังนี้

มากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
มาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
น้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

4.3 นำคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ย และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 166)

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษากำหนดการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Mdn	แทน	ค่ามัธยฐาน
Mo	แทน	ค่าฐานนิยม
Q3 - Q1	แทน	ค่าระหว่างควอไทล์
χ^2	แทน	สถิติทดสอบไค - สแควร์ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลื่น
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลื่น (Goodness 3 - of - fit index)
AGFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลื่นที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness - of - Fit Index)
RMSEA	แทน	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ Root Mean Square Error of Approximation
CN	แทน	ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Coefficient of Determination)
b	แทน	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของค่าเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean Square)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของค่าเบี่ยงเบนทั้งหมด (Sum of Square Total)
F	แทน	สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาองค์ประกอบตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โมเดลการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 4 ผลการศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. การสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี จากชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ

ในตอนนี้เป็น การนำเสนอข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้กำหนดองค์ประกอบและเนื้อหาตัวชี้วัดเพื่อจำลองรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากการศึกษาสถานการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร ตำรา และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไทยในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 10 หลักการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง รูปแบบความเข้มแข็งของชุมชน และอื่น ๆ

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสนทนากลุ่มให้ผู้นำองค์กรชุมชน และประชาชนในหมู่บ้านชาตารมย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ มีส่วนร่วมในการกำหนด ความหมาย องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขั้นที่ 3 จัดทำแบบประเมินตัวชี้วัดชนิด 5 ระดับ และเว้นว่างให้แสดงความคิดเห็นเป็นรายตัวชี้วัด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ในกลุ่มนักวิชาการ/ผู้บริหาร จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้รู้ในชุมชน จำนวน 10 คน รวม 20 คน พิจารณาความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรก จำนวน 10 คน ให้ตอบแบบประเมินและส่งกลับทาง

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาองค์ประกอบตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โมเดลการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 4 ผลการศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. การสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี จากชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ

ในตอนนี้เป็น การนำเสนอข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้กำหนดองค์ประกอบและเนื้อหาตัวชี้วัดเพื่อจำลองรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจาก การศึกษาสถานการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร ตำรา และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไทยในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 10 หลักการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รูปแบบชุมชนพึ่งตนเอง รูปแบบความเข้มแข็งของชุมชน และอื่น ๆ

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสนทนากลุ่มให้ผู้นำองค์กรชุมชน และประชาชนในหมู่บ้านชาดารมย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ มีส่วนร่วมในการกำหนด ความหมาย องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขั้นที่ 3 จัดทำแบบประเมินตัวชี้วัดชนิด 5 ระดับ และเว้นว่างให้แสดงความคิดเห็นเป็นรายตัวชี้วัด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ในกลุ่มนักวิชาการ/ผู้บริหาร จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้รู้ในชุมชน จำนวน 10 คน รวม 20 คน พิจารณาความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรก จำนวน 10 คน ให้ตอบแบบประเมินและส่งกลับทาง

ไปรษณีย์ ส่วนกลุ่มที่สอง จำนวน 10 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและตอบตามแบบประเมิน นำข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์ และสังเคราะห์สรุปได้องค์ประกอบและตัวชี้วัด ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดของการวิจัย	ตัวชี้วัดที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ
1. ด้านการบริหารจัดการ	1. โครงสร้างการบริหารจัดการ 1.1 การวางแผนบุคลากร 1.2 การวางแผนงบประมาณ 1.3 ผลิตผลทางการเกษตร 1.4 การวางแผนการตลาด	1. โครงสร้างการบริหารจัดการ 1.1 การวางแผนบุคลากร 1.2 การวางแผนงบประมาณ 1.3 ผลิตผลทางการเกษตร 1.4 การวางแผนการตลาด
	2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ 2.1 การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร 2.2 การใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว 2.3 การใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ 2.4 ถนนและลานจอดรถ	2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ 2.1 การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร 2.2 การใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว 2.3 การใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ 2.4 ถนนและลานจอดรถ
	3. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว 3.1 การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย 3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว 3.1 การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย 3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้น
	4. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว 4.1 การจัดการขยะ 4.2 การจัดการน้ำเสีย 4.3 การจัดการมลพิษ	4. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว 4.1 การจัดการขยะ 4.2 การจัดการน้ำเสีย 4.3 การจัดการมลพิษ

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดของการวิจัย	ตัวชี้วัดที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ
	5. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ 5.1 การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน 5.2 การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน 5.3 การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน	5. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ 5.1 การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน 5.2 การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน 5.3 การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน
	6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว 6.1 ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว 6.2 ความเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยว 6.3 การสนับสนุนจากภาครัฐ 6.4 การสนับสนุนจากเอกชน	6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว 6.1 ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว 6.2 ความเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยว 6.3 การสนับสนุนจากภาครัฐ 6.4 การสนับสนุนจากเอกชน
	7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7.1 การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิต 7.2 การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย	7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7.1 การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิต 7.2 การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย
	8. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว 8.1 การรักษาความสะอาดของห้องน้ำและที่พัก 8.2 การดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ 8.3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่ง	8. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว 8.1 การรักษาความสะอาดของห้องน้ำและที่พัก 8.2 การดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ 8.3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่ง

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดของการวิจัย	ตัวชี้วัดที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ
	9. การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร 9.1 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร 9.2 การพัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์ 9.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล	9. การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร 9.1 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร 9.2 การพัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์ 9.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล
	10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ 10.1 แผ่นพับ ป้ายโฆษณา 10.2 การประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ 10.3 หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์	10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ 10.1 แผ่นพับ ป้ายโฆษณา 10.2 การประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ 10.3 หนังสือพิมพ์ วิทยุหรือโทรทัศน์
2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1. เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 1.1 การเดินทางสะดวกและปลอดภัย 2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ 2.1 ถนน 2.2 ไฟฟ้า 2.3 ประปา 2.4 โทรศัพท์ 2.5 อินเทอร์เน็ต 3. ความพร้อมด้านที่พัก 3.1 การมีหรือไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว 3.2 ประเภทของที่พัก	1. เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 1.1 การเดินทางสะดวกและปลอดภัย 2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ 2.1 ถนน 2.2 ไฟฟ้า 2.3 ประปา 2.4 โทรศัพท์ 2.5 อินเทอร์เน็ต 3. ความพร้อมด้านที่พัก 3.1 การมีหรือไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว 3.2 ประเภทของที่พัก

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิด ของการวิจัย	ตัวชี้วัดที่ผ่านการพิจารณา ของผู้ทรงคุณวุฒิ
	4. ความพร้อมด้านอาหาร 4.1 มีอาหารบริการเฉพาะสั่งจอง ล่วงหน้า 4.2 มีร้านอาหารบริการในแหล่ง	4. ความพร้อมด้านอาหาร 4.1 มีอาหารบริการเฉพาะสั่งจอง ล่วงหน้า 4.2 มีร้านอาหารบริการในแหล่ง
	5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว 5.1 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว 5.2 การกระจายหรือส่งต่อ นักท่องเที่ยว	5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว 5.1 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว 5.2 การกระจายหรือส่งต่อ นักท่องเที่ยว
	6. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร 6.1 มีบุคลากรพร้อมต้อนรับ นักท่องเที่ยวตลอดเวลา 6.2 มีบุคลากรเพียงพอ	6. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร 6.1 มีบุคลากรพร้อมต้อนรับ นักท่องเที่ยวตลอดเวลา 6.2 มีบุคลากรเพียงพอ
	7. กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม 7.1 การกำหนดช่วงฤดูกาล 7.2 ระยะเวลาเปิด - ปิด	7. กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม 7.1 การกำหนดช่วงฤดูกาล 7.2 ระยะเวลาเปิด - ปิด
3. ด้านการ ให้บริการ	1. การต้อนรับ 1.1 การบรรยาย แนะนำ 1.2 การแจ้งให้ทราบถึงกติกาและการ ปฏิบัติตน	1. การต้อนรับ 1.1 การบรรยาย แนะนำ 1.2 การแจ้งให้ทราบถึงกติกาและการ ปฏิบัติตน
	2. การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม 2.1 การอธิบายถ่ายทอดความรู้และ ข้อมูลครบถ้วน 2.2 ความสามารถของมัคคุเทศก์หรือ ผู้นำชมในการพูดภาษาต่างประเทศ	2. การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม 2.1 การอธิบายถ่ายทอดความรู้และ ข้อมูลครบถ้วน 2.2 ความสามารถของมัคคุเทศก์หรือ ผู้นำชมในการพูดภาษาต่างประเทศ

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิด ของการวิจัย	ตัวชี้วัดที่ผ่านการพิจารณา ของผู้ทรงคุณวุฒิ
	3. ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและ ของที่ระลึก	3. ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝาก และของที่ระลึก
	4. ความหลากหลายของกิจกรรม	4. ความหลากหลายของกิจกรรม
	5. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว	5. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว
	6. การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชม	6. การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชม
	7. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับ นักท่องเที่ยว	7. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับ นักท่องเที่ยว
	8. การให้บริการการฝึกอบรมและ ถ่ายทอดองค์ความรู้	8. การให้บริการการฝึกอบรมและ ถ่ายทอดองค์ความรู้
	9. การให้บริการผู้สูงอายุและคนพิการ	9. การให้บริการผู้สูงอายุและคนพิการ
4. ด้านการดึงดูด ใจของแหล่งท่อง เที่ยวเชิงเกษตร	1. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยี การเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่	1. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยี การเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่
	2. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาท้องถิ่น	2. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาท้องถิ่น
	3. สภาพธรรมชาติและความสะดวก ของแหล่งท่องเที่ยว	3. สภาพธรรมชาติและความสะดวก ของแหล่งท่องเที่ยว
	4. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยว ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร	4. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยว ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร
	5. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบ ประกาศเกียรติคุณ	5. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบ ประกาศเกียรติคุณ
	6. ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่าย สำหรับ นักท่องเที่ยว	6. ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่าย สำหรับ นักท่องเที่ยว
	7. กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	7. กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว
	8. การร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	8. การร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร

จากตาราง 6 องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบหลัก และ 34 องค์ประกอบย่อย ที่มีรายการครอบคลุมครบถ้วนและชัดเจน

2. การวิเคราะห์คุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ผู้วิจัยนำแบบประเมินตัวชี้วัด ชนิด 5 ระดับ ที่วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก จำนวน 34 รายการ ไปให้ ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดิม 10 คน และผู้นำองค์กรชุมชนในพื้นที่เดิม 10 คน รวมจำนวน 20 คน พิจารณาความเหมาะสมของรายการตัวชี้วัดเป็นรายชื่อ แล้วนำคะแนนผลการประเมิน มาหาค่า ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างมัธยฐานและฐานนิยม และใช้ ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 และ ค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างมัธยฐานและฐานนิยม ไม่เกิน 1.00 (Dalkey and Helmer. 1963 : 351 ; วรรณิ แกมเกตุ. 2545 : 137 ; นวลจันทร์ มาตยภูธร. 2546 : 68) เป็นเกณฑ์ฉันทามติ พิจารณาว่ารายการตัวชี้วัดมีความเหมาะสมปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์คุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบ	จำนวน องค์ประกอบ	ผลการวิเคราะห์ คุณภาพตัวชี้วัด (จำนวนตัวชี้วัด)						จำนวน ตัวชี้วัดที่ ได้รับฉันทา มติ
		Mdn		Q3 - Q1		[Mdn - Mo]		
		<3.50	>3.50	<1.50	>1.50	0-1	>1	
1. ด้านการบริหารจัดการ	10	-	10	10	-	10	-	10
2. ด้านการรองรับ	7	-	7	7	-	7	-	7
3. ด้านการให้บริการ	9	-	9	9	-	9	-	9
4. ด้านการดึงดูดใจ	8	-	8	8	-	8	-	8
รวม	34	-	34	34	-	34	-	34

จากตาราง 7 พบว่า ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นไปตามเกณฑ์ฉันทามติ จำนวน 34 องค์ประกอบย่อย โดยองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการที่ดีมีจำนวน 10 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้าน

การให้บริการ 9 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบด้านการดึงดูดใจ 8 ตัวชี้วัด ส่วนรายละเอียดผลการพิจารณารายตัวชี้วัดปรากฏดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า รายการตัวชี้วัดที่สร้างขึ้น 34 ตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้านชาตารมย์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ ด้านการบริหารจัดการ การรองรับ การให้บริการ และการดึงดูดใจ และแต่ละองค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 10, 7, 9, และ 8 องค์ประกอบย่อย ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 34 องค์ประกอบย่อย โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) แบบอันดับ 1 และอันดับ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมพอดีของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการคำนวณ ค่าไค - สแควร์ (χ^2) ค่า GFI ค่า AGFI ค่า RMSEA และค่า CN คำนวณน้ำหนักขององค์ประกอบ (b) ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) ค่า t ค่าความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล (R^2) ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แยกเป็นโมเดลสมมติฐาน 3 โมเดล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 1 ขององค์ประกอบหลัก 4 โมเดล 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 1 ขององค์ประกอบหลัก 1 โมเดล และ 3) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 ขององค์ประกอบหลัก 1 โมเดล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป LISREL ตรวจสอบหลักฐานผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมพอดีของโมเดล จากค่า χ^2 ที่ $p > .05$ ค่า GFI, AGFI ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป ค่า RMSEA $< .08$ และค่า CN มากกว่า 200 ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 ขององค์ประกอบหลัก 4 โมเดล

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้านชาตารมย์แต่ละองค์ประกอบหลักมีตัวชี้วัดตามที่เสนอไว้หรือไม่ โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่ 1 (First Order) แยกตามองค์ประกอบหลัก ดังนี้

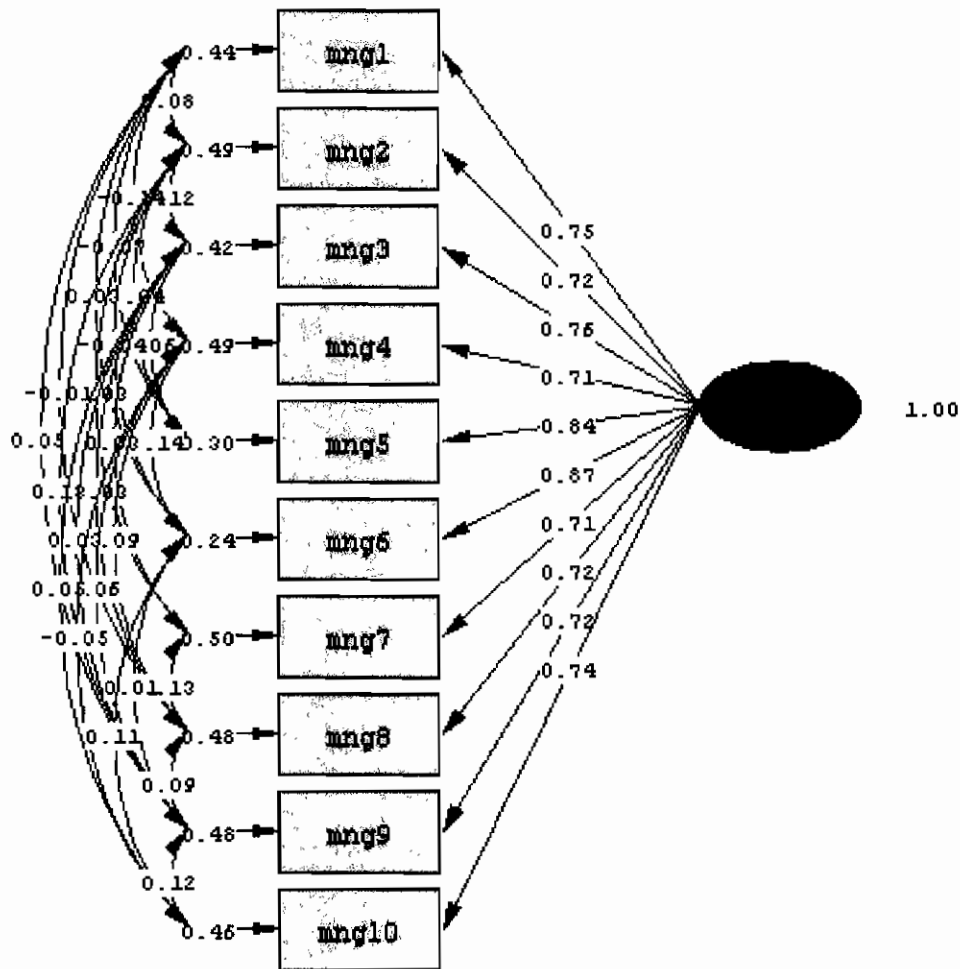
1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลสมมติฐานว่าองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี มี 10 องค์ประกอบย่อย ปรากฏผลดังตาราง 8 และภาพประกอบ 7

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ขั้นต้นองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
Mng1	0.75	0.04	18.15	0.56
Mng2	0.72	0.04	16.96	0.51
Mng3	0.76	0.04	19.60	0.58
Mng4	0.71	0.04	17.34	0.51
Mng5	0.84	0.04	22.62	0.70
Mng6	0.87	0.04	23.62	0.75
Mng7	0.71	0.04	18.06	0.50
Mng8	0.72	0.04	18.25	0.52
Mng9	0.72	0.04	17.51	0.52
Mng10	0.74	0.04	18.68	0.54

Chi - Square = 4.94 df = 10 p = 0.90

GFI = 1.00 AGFI = 0.99 RMSEA = 0.0 CN = 2418.82

Chi-Square=4.94, df=10, P-value=0.89512, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 7 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี

จากตาราง 8 และภาพประกอบ 7 พบว่า โมเดลด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งยืนยันว่าองค์ประกอบหลักที่ 1 ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 10 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.71 ถึง 0.87 ทุกข้อ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ 0.51 ถึง 0.75 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นปานกลางถึงสูง จึงเป็นหลักฐานแสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้วัดองค์ประกอบที่ 1 ปรากฏดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข

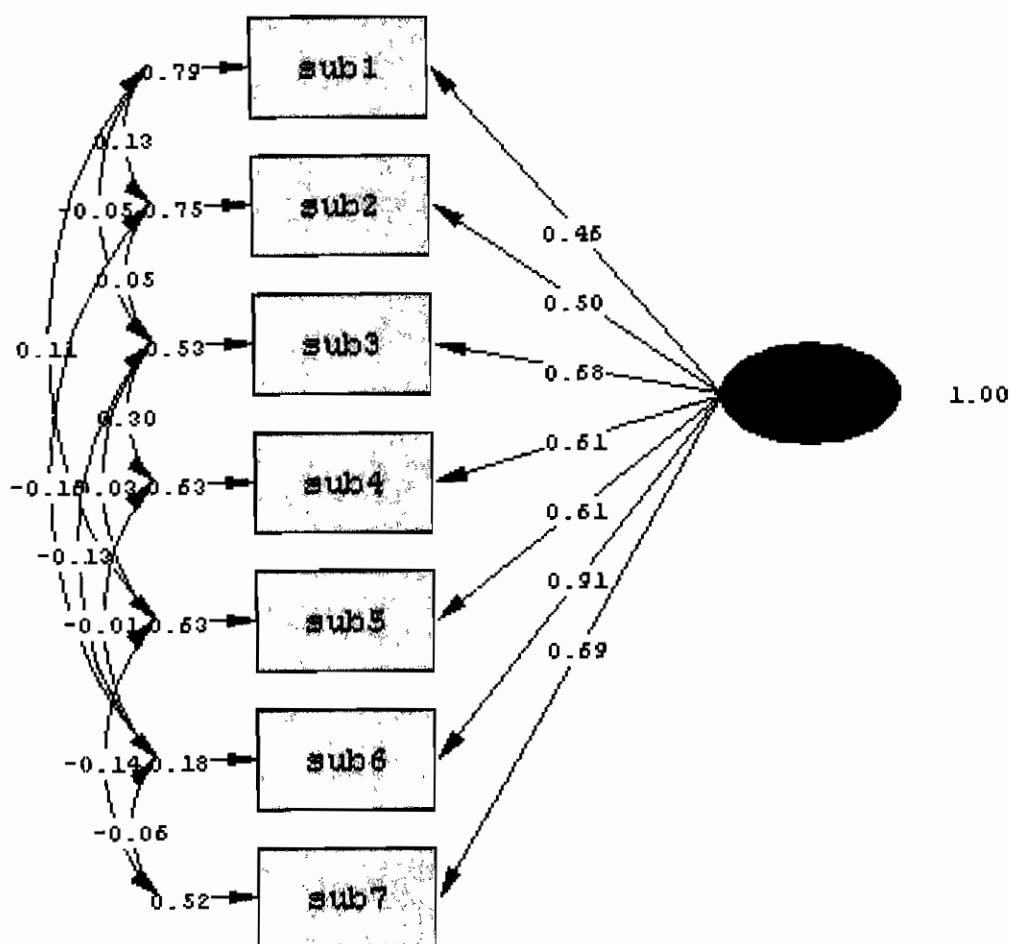
1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โมเดลสมมติฐานว่าองค์ประกอบด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีมี 7 องค์ประกอบย่อย ปรากฏผลดังตาราง 9 และภาพประกอบ 8

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
Sup1	0.46	0.05	9.43	0.21
Sup2	0.50	0.05	10.26	0.25
Sup3	0.68	0.06	11.91	0.47
Sup4	0.61	0.05	12.28	0.37
Sup5	0.61	0.05	11.70	0.37
Sup6	0.91	0.07	13.57	0.82
Sup7	0.69	0.05	12.66	0.48

Chi - Square = 0.88 df = 3 p = 0.83

GFI = 1.00 AGFI = 1.00 RMSEA = 0.0 CN = 6710.61

Chi-Square=0.87, df=3, P-value=0.83294, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 8 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี

จากตาราง 9 และภาพประกอบ 8 พบว่า โมเดลด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งยืนยันว่าองค์ประกอบหลักที่ 2 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 7 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.91 ทุกข้อ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.82 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นปานกลางถึงสูง จึงเป็นหลักฐานแสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้วัดองค์ประกอบที่ 2 ปรากฏดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข

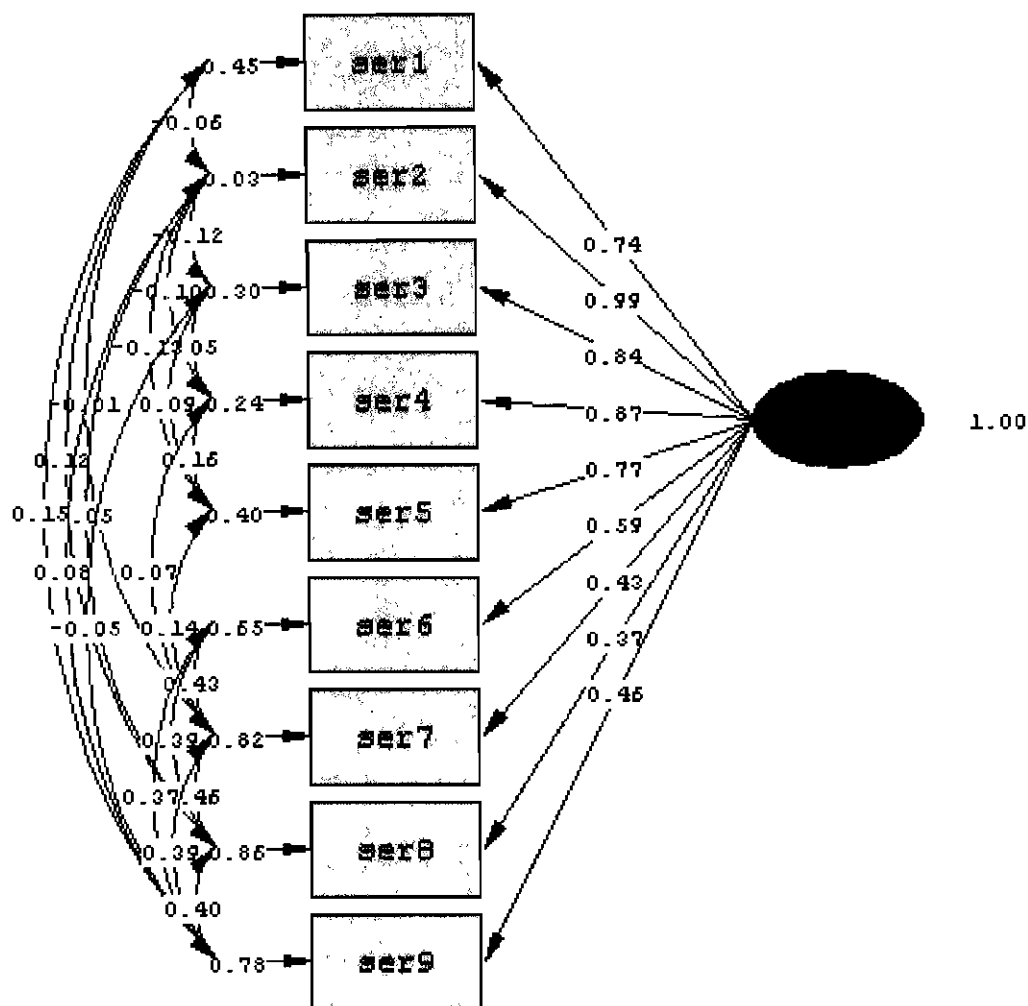
1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยื่น โมเดลสมมติฐาน ว่าองค์ประกอบด้านการบริการที่ดี มี 9 องค์ประกอบย่อย ปรากฏผลดังตาราง 10 และ ภาพประกอบ 9

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ยื่น้องค์ประกอบด้านการบริการที่ดี

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
Ser1	0.74	0.04	16.74	0.55
Ser2	0.99	0.05	18.69	0.97
Ser3	0.84	0.05	18.19	0.70
Ser4	0.87	0.05	19.25	0.76
Ser5	0.77	0.05	16.30	0.60
Ser6	0.59	0.04	13.39	0.35
Ser7	0.43	0.04	9.74	0.18
Ser8	0.37	0.05	8.04	0.14
Ser9	0.46	0.05	9.93	0.21

Chi - Square = 2.12 df = 6 p = 0.91

GFI = 1.00 AGFI = 0.99 RMSEA = 0.0 CN = 4114.71

Chi-Square=2.12, df=6, P-value=0.90828, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 9 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรที่เหมาะสม

จากตาราง 10 และภาพประกอบ 9 พบว่า โมเดลด้านการบริการ มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งยืนยันว่าองค์ประกอบหลักที่ 3 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 9 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.37 ถึง 0.99 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของการวัดมีค่าตั้งแต่ 0.14 ถึง 0.97 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นปานกลางถึงสูง จึงเป็นหลักฐานแสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้วัดองค์ประกอบที่ 3 ปรากฏดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข

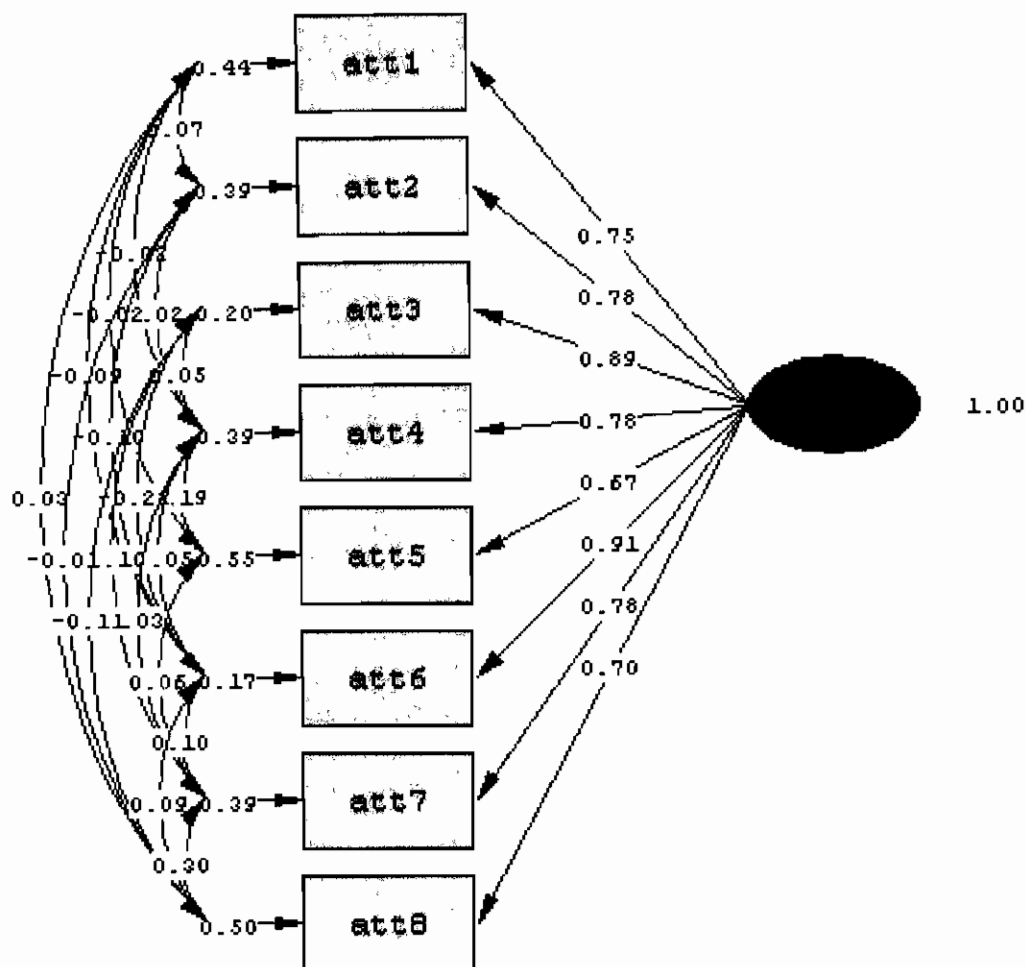
1.4 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลสมมติฐาน ว่าองค์ประกอบด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมมี 8 องค์ประกอบย่อย ปรากฏผลดังตาราง 9 และภาพประกอบ 10

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
Att1	0.75	0.04	17.74	0.56
Att2	0.78	0.04	18.94	0.61
Att3	0.89	0.04	22.24	0.80
Att4	0.78	0.06	13.87	0.61
Att5	0.67	0.04	16.05	0.45
Att6	0.91	0.05	17.19	0.83
Att7	0.78	0.04	17.44	0.61
Att8	0.70	0.06	12.60	0.50

Chi - Square = 0.087 df = 1 p = 0.77

GFI = 1.0 AGFI = 1.0 RMSEA = 0.0 CN = 39855.13

Chi-Square=0.09, df=1, P-value=0.75859, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 10 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการดึงดูใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม

จากตาราง 11 และภาพประกอบ 10 พบว่า โมเดลด้านการดึงดูใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งยืนยันว่าองค์ประกอบหลักที่ 4 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 8 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.67 ถึง 0.91 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ 0.45 ถึง 0.83 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง จึงเป็นหลักฐานแสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้วัดองค์ประกอบที่ 4 ปรากฏดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก

1 โมเดล

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Second Order Confirmatory Factor Analysis) ของตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 34 ตัว ใน 4 องค์ประกอบหลัก เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมพอดีของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปรากฏผลดังตาราง 12 หรือปรากฏดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ขององค์ประกอบหลัก

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่ 1				
ด้านการบริหารจัดการที่ดี (Mng)				
Mng1	0.75	-	-	0.56
Mng2	0.74	0.04	17.15	0.54
Mng3	0.88	0.05	17.70	0.76
Mng4	0.73	0.05	13.43	0.53
Mng5	0.80	0.04	18.63	0.65
Mng6	0.91	0.04	20.98	0.83
Mng7	0.76	0.05	15.26	0.57
Mng8	0.79	0.05	16.12	0.62
Mng9	0.80	0.05	17.58	0.63
Mng10	0.79	0.05	17.05	0.62
ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Sup)				
Sup1	0.47	-	-	0.22
Sup2	0.44	0.05	8.29	0.19
Sup3	0.56	0.06	8.73	0.33
Sup4	0.54	0.06	8.77	0.30
Sup5	0.80	0.08	10.48	0.65

ตาราง 12 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
Sup6	0.74	0.07	10.41	0.54
Sup7	0.44	0.05	8.06	0.19
การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่ 1				
ด้านการบริการ (Ser)				
Ser1	0.76	-	-	0.57
Ser2	0.93	0.05	18.29	0.87
Ser3	0.75	0.05	16.07	0.56
Ser4	0.79	0.04	17.64	0.62
Ser5	0.66	0.04	14.71	0.43
Ser6	0.56	0.05	11.22	0.33
Ser7	0.39	0.05	7.89	0.16
Ser8	0.44	0.04	9.83	0.19
Ser9	0.60	0.05	12.57	0.35
ด้านการดึงดูดใจ (Att)				
Att1	0.71	-	-	0.51
Att2	0.79	0.05	12.57	0.62
Att3	0.80	0.05	16.92	0.63
Att4	0.81	0.05	15.48	0.67
Att5	0.73	0.05	13.83	0.54
Att6	0.81	0.05	15.37	0.64
Att7	0.78	0.05	14.96	0.61
Att8	0.61	0.05	12.14	0.37
Chi - Square = 77.08 df = 84 p = 0.69				
GFI = 0.99 AGFI = 0.93 RMSEA = 0.0 CN = 790.73				

จากตาราง 12 และภาพประกอบ 11 พบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งยืนยันว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.39 ถึง 0.93 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัดมีค่าตั้งแต่ 0.16 ถึง 0.87 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูงจึงเป็นหลักฐานแสดงว่าองค์ประกอบหลักเหล่านี้สามารถวัดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงจากมากไปน้อย 10 อันดับแรกคือ การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว (Ser2) การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว (Mng6) ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย (Att4) ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว (Att6) การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ (Sub5) สภาพธรรมชาติและความสะดวกตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว (Att3) ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Ser4) ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Att2) การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว (Mng8) และการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว (Mng10) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.93, 0.91, 0.81, 0.81, 0.80, 0.80, 0.79, 0.79, 0.79 และ 0.79 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญตัวชี้วัดตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจำแนกรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าทุกตัวชี้วัด จำนวน 10 ตัว ทุกข้อมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัด ตั้งแต่ 0.73 ถึง 0.91 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง 3 อันดับแรก คือ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว (Mng6) การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ (Mng5) และ การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร (Mng9) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91, 0.80 และ 0.80 ตามลำดับ

องค์ประกอบด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวชี้วัด 7 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัด 0.47 ถึง 0.80 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง 3 อันดับแรก คือ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ (Sup5) การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว (Sub6) และการเตรียมความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว (Sub3) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.80, 0.74 และ 0.56 ตามลำดับ

องค์ประกอบด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวชี้วัด 9 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัด 0.39 ถึง 0.93 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง

3 อันดับแรก คือ การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว (Ser2) ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Ser4) และการต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว (Ser1) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.93, 0.79 และ 0.76 ตามลำดับ

องค์ประกอบด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวชี้วัด 8 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัด 0.61 ถึง 0.81 โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง

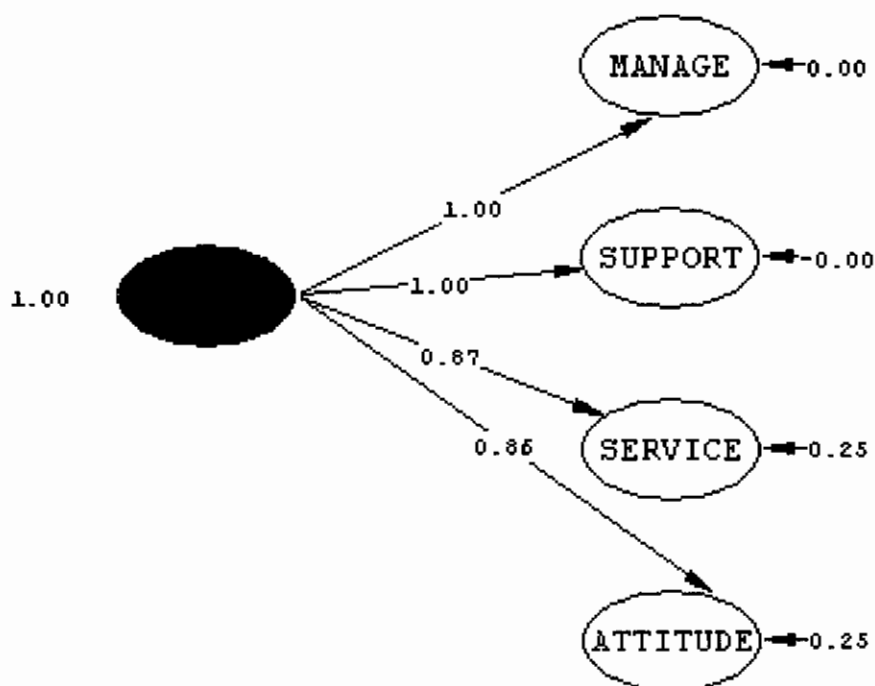
3 อันดับแรก คือ ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร (Att4) ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว (Att6) และสภาพธรรมชาติและความสะดวกสบายตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว (Att3) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.81, 0.81 และ 0.80 ตามลำดับ

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองตัวบ่งชีรรวมของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบตัวบ่งชีรรวม	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
ด้านการบริหารจัดการ	1.00**	0.00
ด้านการรองรับ	1.00**	0.00
ด้านการให้บริการ	.87**	0.25
ด้านการดึงดูดใจ	.86**	0.25
$\chi^2 = 82.69$	df = 84	p = 0.520
GFI = 0.99	AGFI = 0.93	RMSEA = 0.0

จากตาราง 13 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 ด้าน มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.86 ถึง 1.00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการให้บริการ และด้านการดึงดูดใจ มีค่าเท่ากับ 1.00, 1.00, 0.87 และ 0.86 ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบของจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความ

แปรผันร่วมกับองค์ประกอบตัวบ่งชี้การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นคือองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ และด้านการรองรับ มีความสำคัญมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบด้านด้านการดึงดูดใจ มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรน้อยที่สุด มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่าไค - สแควร์ เท่ากับ 82.69 $p = 0.52$ ที่องศาอิสระ (df) 84 ค่า GFI = 0.99 ค่า CFI = 1.00 ค่า AGFI = 0.93 ค่า RMSEA = 0.00 แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง ดังภาพประกอบ 12

Chi-Square=82.69, df=84, P-value=0.52010, RMSEA=0.000

ภาพประกอบ 12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

และเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก ผู้วิจัยจึงทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ปรากฏผลดังตาราง 14 หรือ ปรากฏดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข

ตาราง 14 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบในการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

	Mng	Sup	Ser	Att
Mng	1.00			
Sup	.78**	1.00		
Ser	.74**	.78**	1.00	
Att	.76**	.75**	.73**	1.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 14 พบว่า คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.73 ถึง 0.78 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละด้านเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามชนิดประเมินค่า 5 ระดับ ตามรายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบหลัก จำนวน 107 รายการ ที่ผ่านการพิจารณาจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในกระบวนการวิจัยขั้นที่สอง ไปให้ผู้นำองค์กรชุมชนในพื้นที่ทำการประเมินระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน โดยการสอบถาม ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในหมู่บ้านชาตารมย์ รวมจำนวน 521 คน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลจากแบบประเมินค่า 5 ระดับ คือ การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระดับดีมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ นำคะแนนที่ได้จากการประเมินมากำหนดเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยและแปลผลระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตัวชี้วัดและองค์ประกอบโดยให้ความหมาย คือ

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึงมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึงมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึงปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึงน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึงน้อยที่สุด

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะเฉพาะบุคคล

การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลของแบบวัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 531 คน โดยแยกเป็น กลุ่มผู้นำชุมชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ดังตาราง 15, 16, 17 และ 18 ดังต่อไปนี้

ตาราง 15 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (n = 531 คน)

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผู้นำชุมชน	10	1.9
2. ประชาชน	146	27.5
3. นักท่องเที่ยว	375	70.6
รวม	531	100.00

จากตาราง 15 กลุ่มตัวอย่างทั้ง 531 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประชาชน และ นักท่องเที่ยว โดยมีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน (ร้อยละ 1.9) ประชาชน จำนวน 146 คน (ร้อยละ 27.5) และนักท่องเที่ยว จำนวน 375 คน (ร้อยละ 70.6)

ตาราง 16 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้นำชุมชน (n = 10 คน)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	8	80.0
หญิง	2	20.0
2. อายุ		
30 - 40 ปี	0	0.0
41 - 50 ปี	6	60.0
51 - 60 ปี	4	40.0
ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	0	0.0

ตาราง 16 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
3. ตำแหน่ง/สถานะทางสังคม		
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	6	60.0
อาสาสมัครสาธารณสุข	0	0.0
อบต.	0	0.0
ประธานกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน	1	1.0
ปราชญ์ชาวบ้าน	2	2.0
ผู้สูงอายุ	0	0.0
ผู้นำธรรมชาติ	1	1.0
4. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหรือสถานภาพที่เป็นอยู่ถึงปัจจุบัน		
1 - 5 ปี	6	60.0
6 - 10 ปี	1	10.0
มากกว่า 10 ปี	3	30.0

จากตาราง 16 พบว่า กลุ่มผู้นำในหมู่บ้านชาตารมย์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 80.0) อายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคือ ช่วงอายุ 51 - 60 ปี (ร้อยละ 40.0) โดยตำแหน่งสถานะทางสังคมส่วนใหญ่เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 60.0) และมีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหรือสถานภาพที่เป็นอยู่ถึงปัจจุบัน 1 - 5 ปี (ร้อยละ 60.0) รองลงมา มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 30.0)

ตาราง 17 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชาชนในหมู่บ้านชำตารมย์ (n = 146 คน)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	101	69.2
หญิง	45	30.8
2. อายุ		
20 - 30 ปี	6	4.1
31 - 40 ปี	21	14.4
41 - 50 ปี	60	41.1
51 - 60 ปี	39	26.7
61 - 70 ปี	17	11.6
ตั้งแต่ 71 ปีขึ้นไป	3	2.1
3. ระดับการศึกษา		
ประถม	89	61.0
มัธยมต้น	15	10.3
มัธยมปลาย	28	19.2
อนุปริญญา	5	3.4
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	9	6.2
ปริญญาโท	0	0.0
4. สถานภาพสมรส		
โสด	6	4.1
สมรส	133	91.1
แยกกันอยู่	2	1.4
หม้าย/อย่าร้าง	5	3.4
5. สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	100	68.5
สมาชิกในครอบครัว	46	31.5

ตาราง 17 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
6. รายได้เฉลี่ยต่อปี		
น้อยกว่า 50,000 บาท	10	6.9
50,000 - 100,000 บาท	38	26.1
100,001 - 200,000 บาท	64	63.1
200,001 - 400,000 บาท	32	21.9
มากกว่า 400,000 บาท	2	1.4

จากตาราง 17 พบว่า กลุ่มประชาชนในหมู่บ้านชาตารมย์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 69.2) อายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคือ ช่วงอายุ 51 - 60 ปี (ร้อยละ 39.0) จบการศึกษาระดับประถม (ร้อยละ 61.0) รองลงมาจบมัธยมปลาย (ร้อยละ 19.2) สถานภาพสมรสส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 91.1) รองลงมาเป็นโสด (ร้อยละ 4.1) มีสถานภาพในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว (ร้อยละ 68.5) และเป็นสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 46) และมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 100,001 - 200,000 บาท (ร้อยละ 63.1) รองลงมามีรายได้ 50,000 - 100,000 บาทต่อปี และมีรายได้เฉลี่ย 200,001 - 400,000 บาท

ตาราง 18 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว (n = 375 คน)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	175	46.7
หญิง	200	53.3
2. อายุ		
ต่ำกว่า 15 ปี	1	0.3
15 - 24 ปี	122	32.5
25 - 34 ปี	68	18.1
35 - 44 ปี	88	23.5

ตาราง 18 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
55 - 64 ปี	35	9.3
ตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป	4	1.1
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถม ต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยมศึกษา/ปวช.	194	51.7
อนุปริญญา/ปวส	16	4.3
ปริญญาตรี	165	44.0
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.0
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	45	12.0
5,000 - 10,000 บาท	199	53.1
10,001 - 30,000 บาท	113	30.1
30,001 - 50,000 บาท	10	2.7
มากกว่า 50,000 บาท	8	2.1
5. ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
1 - 5 ปี	311	82.5
6 - 10 ปี	62	16.5
มากกว่า 10 ปี	2	0.5
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
กิจกรรมเดินป่า	114	30.4
กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ	241	64.3
ซื้อสินค้าอาหาร และพืชผัก	274	73.1
พักค้างคืนแบบโฮมสเตย์	88	23.5
กิจกรรมการเข้าชมสวนเกษตรต่าง ๆ	250	66.7
ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่	172	46.0
ทำกิจกรรมพืชน้ำระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน	191	50.7
ฝึกปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน	202	53.9
ฝึกอบรมวิชาการเกษตร	246	65.6

จากตาราง 18 พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.3) อายุอยู่ระหว่าง 15 - 24 ปี (ร้อยละ 32.5) รองลงมาคือ ช่วงอายุ 35 - 44 ปี (ร้อยละ 23.5) จบการศึกษาระดับประถม ต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยมศึกษา/ปวช. (ร้อยละ 51.7) รองลงมาจบปริญญาตรี (ร้อยละ 44.0) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 - 10,000 บาท (ร้อยละ 53.1) รองลงมามีรายได้ 10,001 - 30,000 บาท (ร้อยละ 30.1) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 1 - 5 ปี (ร้อยละ 82.5) โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่นักท่องเที่ยวเคยมีประสบการณ์คือ การซื้อสินค้าอาหารและพืชผัก (ร้อยละ 73.1) รองลงมาคือ กิจกรรมการเข้าชมสวนเกษตรต่าง ๆ (ร้อยละ 66.7) และกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ (ร้อยละ 65.6)

2. ผลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำแนกตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบวัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาวิเคราะห์ระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน โดยจำแนกตาม 4 องค์ประกอบหลัก และ 34 องค์ประกอบย่อย ปรากฏผลดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนรายองค์ประกอบ

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร			
1.1 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร	3.74	.697	มาก
1.2 การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่	3.54	.681	มาก
1.3 การจัดการด้านความปลอดภัย	3.69	.816	มาก
1.4 การวางแผนการตลาด	3.65	.780	มาก
1.5 การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	3.83	.788	มาก
1.6 การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	3.61	.846	มาก
1.7 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.83	.695	มาก
1.8 การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค	3.62	.644	มาก
1.9 การส่งเสริมการขาย เพิ่มมูลค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์	3.60	.762	มาก
1.10 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์	3.53	.870	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
รวม	3.67	.613	มาก
2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร			
2.1 เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.08	1.109	มาก
2.2 ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	3.63	.658	มาก
2.3 ความพร้อมด้านที่พัก	3.17	.945	ปานกลาง
2.4 ความพร้อมด้านอาหาร	3.37	.900	ปานกลาง
2.5 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว	3.56	.705	มาก
2.6 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร	3.81	.743	มาก
2.7 กำหนดช่วงเวลาท่องเที่ยว	3.71	.704	มาก
รวม	3.60	.553	มาก
3. ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว			
3.1 การต้อนรับ	3.87	.633	มาก
3.2 การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม	3.58	.994	มาก
3.3 ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝาก ของที่ระลึก	3.69	1.008	มาก
3.4 ความหลากหลายของกิจกรรม	3.62	1.039	มาก
3.5 การให้บริการด้านความรู้และข้อมูล	3.68	.928	มาก
3.6 การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชม	3.43	.916	ปานกลาง
3.7 การติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	3.66	.830	มาก
3.8 การฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	3.30	1.266	ปานกลาง
3.9 การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	3.45	.919	ปานกลาง
รวม	3.63	.707	มาก
4. ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว			
4.1 ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้	3.78	.826	มาก
4.2 ความโดดเด่นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.95	.896	มาก
4.3 สภาพธรรมชาติและความสะดวก	3.82	.833	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4.4 ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยว	3.62	.944	มาก
4.5 การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศ	3.74	1.001	มาก
4.6 ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว	3.83	.800	มาก
4.7 ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรม	3.76	1.017	มาก
4.8 การเรียนรู้วิถีหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	3.84	.933	มาก
รวม	3.79	.765	มาก
โดยรวม	3.70	.820	มาก

จากตาราง 19 พบว่า ชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบหลัก พบว่าทั้ง 4 องค์ประกอบจัดอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.79$) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}=3.67$) ด้านการบริการ ($\bar{X}=3.63$) และด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.60$) ตามลำดับ แต่มีการจัดอยู่ในระดับปานกลางอีก 5 องค์ประกอบย่อย คือ การให้บริการขนพาหนะเยี่ยมชม ($\bar{X}=3.45$) การติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.43$) ความพร้อมด้านอาหาร ($\bar{X}=3.37$) การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ($\bar{X}=3.30$) และความพร้อมด้านที่พัก ($\bar{X}=3.17$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรายองค์ประกอบย่อยทั้งหมดจัดอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 10 อันดับแรก คือ องค์ประกอบย่อยความโดดเด่นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=3.94$) การต้อนรับ ($\bar{X}=3.91$) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.89$) โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร ($\bar{X}=3.85$) การเรียนรู้วิถีหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ($\bar{X}=3.84$) ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.83$) การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.82$) สภาพธรรมชาติและความสะดวกสบาย ($\bar{X}=3.80$) กำหนดช่วงเวลาท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.79$) การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ ($\bar{X}=3.78$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม

1. การสังเคราะห์รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากการสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบร่วมกับผลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น และข้อเสนอของผู้นำองค์กรในชุมชน โดยเลือกจากชุมชนในพื้นที่ จังหวัดศรีสะเกษ รวม 30 คน เข้าร่วมประชุมสัมมนากำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สวนทศพล บ้านชำตารมย์ โดยมีขั้นตอนการจัดประชุม ดังนี้

1.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการประชุม

1.2 สร้างความคุ้นเคยโดยการแนะนำตัวเองและแนะนำผู้เอื้ออำนวยประจำกลุ่ม

(Facilitator)

1.3 สะท้อนข้อมูลย้อนกลับชุมชนโดยสรุปผลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับผู้นำองค์กรชุมชนได้รับทราบตามองค์ประกอบและตัวชี้วัด

1.4 แบ่งกลุ่มผู้ร่วมประชุม เป็น 3 กลุ่มตามความสมัครใจ

1.5 กำหนดประเด็นคำถามและให้สมาชิกในกลุ่มวิเคราะห์ และให้ข้อเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมต่อกลุ่มใหญ่ โดยประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT Analysis, เทคนิค AIC (Appreciate Influence Control) และ F.S.C (Future Search Conference)

1.6 วิทยากรกลุ่มสรุปผลโดยใช้ การใช้แผนผังความคิด (Mind Map)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในการกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านชำตารมย์ที่ทำให้ชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2 การกำหนดความคาดหวังอนาคตหรือนิยามสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชน

3. การกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านชำตารมย์ ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้นำองค์กรชุมชนแบ่งกลุ่มประชุมและร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของชุมชนบ้านชำตารมย์ โดยแบ่งเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้

3.1.1 จุดแข็งของชุมชนบ้านชำตารมย์ ได้แก่

1. ลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านตั้งอยู่บนเนินที่ราบสูงเทือกเขาแนวกันไทยและกัมพูชา ดินเป็นดินแดงมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุต่าง ๆ เหมาะแก่การทำเกษตรเพาะปลูกพืชไม้สวน และพืชผัก ทำให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมากและมีคุณภาพสูง
2. เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการทำเกษตรแบบยั่งยืน โดยเน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งนับว่าเป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านการเกษตรที่ผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชน
3. เป็นหมู่บ้านโครงการนำร่องในเครือข่ายการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกษตรเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำเกษตรเชิงอนุรักษ์แก่คนในชุมชนภายในสวนทศพล
4. เป็นแหล่งดูงานให้แก่ผู้คนที่ไปในฤดูผลไม้ คือ เดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคมของทุกปี ซึ่งผู้คนที่มาเที่ยวชมสวน รับประทานผลไม้ได้
5. มีการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว แต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมสวน และเลือกซื้อผลไม้ เป็นจำนวนมากทุกปี ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
6. เป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในจังหวัดได้เป็นอย่างดี เช่น น้ำตกห้วยจันทร์ วัดล้านขวด น้ำตกภูสอ ผามออีแดง
7. หมู่บ้านนี้อยู่ติดถนนเส้นทางหลัก สามารถที่จะเป็นจุดรวบรวมสินค้าทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ ได้ง่าย
8. ความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งผลิตภัณฑ์ของชุมชนส่วนมากเป็นสินค้าเกษตร และมีการแปรรูปสินค้า เช่น เาะ ทุเรียน ลองกอง มังคุด กระเทียม
9. มีผลผลิตที่สร้างรายได้และมีชื่อเสียง คือ เาะและทุเรียน ซึ่งภาคอีสานปลูกมากที่สุด ในอำเภอกันทรลักษ์ ได้แก่ สวนบ้านชำตารมย์ และสวนบ้านชำม่วง
10. มีเนื้อที่ในการทำเกษตร 5,000 กว่าไร่ สามารถสร้างมูลค่าการผลิตปีละกว่า 100 ล้านบาท
11. ได้รับการจัดตั้งให้เป็นกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพดีจากกรมส่งเสริมการเกษตร
12. มีเวบไซต์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์

3.1.2 จุดอ่อนของชุมชนบ้านชำตารมย์ ได้แก่

1. เกษตรกรหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ คือ ขางพารา เนื่องจากเป็นไม้ที่ปลูกง่าย ดูแลรักษาไม่ยาก และสามารถสร้างรายได้ให้ตลอดทั้งปี ซึ่งต่างจากไม้ผลที่ให้ผลผลิตเพียงปีละครั้ง

2. สวนทุเรียนมีจำนวนลดลงจากเดิมที่มีกว่า 800 ไร่ ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 200 ไร่ จากที่เคยปลูกกันทุกหลังคาเรือน ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 30 หลังคาเรือนเท่านั้น

3. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านชาตารมย์ ยังมีระบบการบริหารจัดการไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ตั้งอยู่บนฐานอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของพื้นที่ เนื่องจากการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมใหม่ ๆ

4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มี การริเริ่ม โดยเฉพาะในมิติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

5. ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยว เช่น การบริการ การต้อนรับ เป็นต้น

6. เกษตรกรไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม

3.1.3 โอกาสของชุมชนบ้านชาตารมย์ ได้แก่

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษและคณะ ให้ความสำคัญดูแลเกษตรกรที่ปลูกเงาะ ทุเรียน มีการเดินทางมาตรวจเยี่ยมและหาแนวทางให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกเงาะและทุเรียน โดยตรง

2. มีการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนเงาะทุเรียนที่ประสบภัยพิบัติกว่า 1,000 ไร่ อย่างเร่งด่วน

3. จังหวัดศรีสะเกษร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดงานเทศกาลเงาะทุเรียน และของดีศรีสะเกษ เป็นประจำทุกปี บริเวณสนามศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ และสวนเกษตรบ้านชาตารมย์ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

4. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ

3.1.4 อุปสรรคของชุมชนบ้านชาตารมย์ ได้แก่

1. จังหวัดศรีสะเกษ ได้ประกาศให้ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอสรีรัตนะ และอำเภอขุนหาญ เป็นเขตพื้นที่ประสบภัยพิบัติโรคแมลงฟီးระบาดในพืชผล

2. เนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้ง ทำให้เกษตรกรประสบกับปัญหาผลผลิตลดลง

3. ปัญหาความขัดแย้งข้อพิพาทชายแดนประเทศไทย - กัมพูชา

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งภายนอกและภายในของชุมชนบ้านชาตารมย์ พบว่า ชุมชนมีปัญหาในด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวลดลง เห็นได้จากสวนทุเรียนมีจำนวนลดลงจากเดิมที่มีกว่า 800 ไร่ ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 200 ไร่ จากที่เคยปลูก

ทุกหลังคาเรือน ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 30 หลังคาเรือน เนื่องจากเกษตรกรหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ คือ ขางพารา เพราะเป็นไม้ที่ปลูกง่าย ดูแลรักษาไม่ยาก และสามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปี ซึ่งต่างจากการปลูกไม้ผล ที่ให้ผลผลิตเพียงปีละครั้ง นอกจากนี้ เกษตรกรยังประสบกับปัญหาภัยพิบัติโรคแมลงพีชระบาดในพืชผล รวมไปถึงสถานการณ์ภัยแล้ง ทำให้เกษตรกรได้รับผลผลิตลดลง

ในส่วนของความมีศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนนั้น พบว่าความได้เปรียบในด้านลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนเนินที่ราบสูงเทือกเขาแนวกันไทยและกัมพูชา ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุต่าง ๆ เหมาะแก่การทำเกษตรเพาะปลูกพืชไม้สวน และพืชผัก ทำให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมากและมีคุณภาพสูง จนได้รับการจัดตั้งให้เป็นกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพดีจากกรมส่งเสริมการเกษตร และจัดตั้งให้เป็นหมู่บ้านโครงการนำร่องในเครือข่ายการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกษตรเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการทำเกษตรเชิงอนุรักษ์แก่คนในชุมชน ภายในบริเวณสวนของนายทศพล สุวะจันทร์ ซึ่งเป็นประธานชมรม นอกจากนี้บ้านชาตารมย์ยังเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีการทำการเกษตรแบบยั่งยืน โดยเน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งนับว่าเป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านการทำการเกษตรผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และเป็นแหล่งดูงานให้แก่ผู้คนทั่วไปในฤดูผลไม้ คือ ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคมของทุกปี ซึ่งผู้คนสามารถเดินทางเข้าไปเที่ยวชมสวน พร้อมทั้งรับประทานผลไม้ได้

4. การกำหนดความคาดหวังอนาคตหรือนิยามสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชน

ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยให้ผู้นำองค์กรชุมชนร่วมกันกำหนดความคาดหวังอนาคตการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมิน สภาพแวดล้อมของชุมชนที่ตนเองมีอยู่ ผลการวิเคราะห์ความคาดหวังอนาคตในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชนพบว่า ประชาชนอยู่ดีกินดี ไม่มีหนี้สิน มีเงินทุนหมุนเวียน มีรายได้พอเพียง ผลผลิตทางการเกษตรราคาดี มีงานทำตลอดปี มีตลาดชุมชน คนในชุมชนมีความรักสามัคคี มีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง คนในชุมชนสามารถสืบทอดประเพณีที่ดีงามไว้ได้ คนในชุมชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้และเป็นต้นแบบที่ดีในการพัฒนา

ในส่วนของนิยามสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชน พบว่าการที่ชุมชนมีความสามารถในการดำเนินงาน การวางแผน การควบคุม การดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยที่ชุมชนมีความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้ง เป็นการที่ชุมชน

มีความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว และสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าของชุมชนได้

5. การสังเคราะห์รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม
ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้รับฟังข้อเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรและทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยในตอนต้นที่ 1 - 3 ผลการสังเคราะห์รูปแบบ
และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม ดังตาราง 20

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรมหลัก
1. การบริหารจัดการ ของแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร	1.1 การกำหนดแผนการ บริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็น ระบบ	1. กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อ การเกษตร พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว และ พื้นที่อนุรักษ์ ถนนและลานจอดรถ เป็นต้น
	1.2 การจัดการด้านความ ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	1. เตรียมความพร้อมด้านการรักษาความ ปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง 2. เตรียมความพร้อมในการรักษาพยาบาล เบื้องต้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย
	1.3 การจัดการของเสียใน แหล่งท่องเที่ยว	1 การบริหารจัดการและรณรงค์เพื่อการ แก้ไขปัญหาขยะ สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย และ มลพิษ ในอากาศที่เกิดจากกิจกรรมการ ท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี
	1.4 การสร้างเครือข่ายเพื่อ สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	1. เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นเส้นทาง 2. เชื่อมโยงกับภาครัฐ เช่น ททท. อบต. อบจ. เป็นต้น และภาคเอกชน เช่นบริษัท ท่องเที่ยว ห้าง ร้านสนับสนุนการท่องเที่ยว

ตาราง 20 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรมหลัก
	1.5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. รักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิตได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ 2. ทำการผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย
	1.6 การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. รักษาความสะอาดของห้องน้ำและที่พักรักษา 2. ดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ ให้ใช้งานได้อย่างดี 3. ปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความสวยงามบนฐานดั้งเดิม
	1.7 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำแผ่นพับ ป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ เพื่อให้เป็นที่รู้จัก
2. การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.1 เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาเส้นทางเดินทางให้มีความสะดวกและปลอดภัย โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	2.2 ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เตรียมความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต
	2.3 ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. เตรียมความพร้อมด้านอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยวทั้งที่สามารถสั่งจองไว้ล่วงหน้า หรือมีร้านอาหารบริการในแหล่งท่องเที่ยว
	2.4 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการกำหนดช่วงฤดูกาล ระยะเวลาเปิดปิดของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวตลอดปี 2. กระจายหรือส่งต่อนักท่องเที่ยว ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นเมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินกว่ากำหนด

ตาราง 20 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรมหลัก
3. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1.1 การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว	1. เตรียมความพร้อมการบรรยายแนะนำสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยแจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
	1.2 มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	1. ฝึกอบรมมัคคุเทศก์เพื่ออธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้ครบถ้วน 2. ฝึกอบรมมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมให้สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้
	1.3 ร้านค้า	1. จัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อขายของใช้ประจำวันของฝากและของที่ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว หรือนำกลับบ้าน
	1.4 กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	1. มีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นการเสริมสร้างความรู้ การพักผ่อนและให้ความบันเทิง ภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การชิมผลไม้ การกรีดยาง การทำนา เป็นต้น
	1.5 การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	1. จัดตั้งศูนย์ให้บริการนักท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน เพื่อให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับบอร์ดหรือป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตร และการสาธิตวิธีการปฏิบัติ
	1.6 การบริการยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว	1. ตั้งศูนย์บริการยานพาหนะต่าง ๆ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวทั้งที่เดินทางมาเป็นหมู่คณะหรือส่วนบุคคล เช่น จักรยาน รถรางชมสวน

ตาราง 20 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรมหลัก
	1.7 การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว	1. มีการให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ บริการอินเทอร์เน็ต
	1.8 การฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้	1. มีการให้บริการอุปกรณ์ฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้เพื่อตนเอง และการให้บริการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะ
4. การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1.1 เทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรม	1. สร้างความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรม เช่น การผลิตพืชแบบไม่ใช้ดิน สวนผลไม้สมัยใหม่ ที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว
	1.2 เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. มีการถ่ายทอด สาธิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ การเกษตรกรรมแบบธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น
	1.3 ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรม	1. จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อให้บริการกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การนวดสปา การประคบสมุนไพร การเก็บผลไม้ ปั่นจักรยานชมสวน เป็นต้น
	1.4 ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภทภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร	1. แสดงให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงความคุ้มค่าในการเดินทางมาเยี่ยมชม เนื่องจากสามารถแวะชมสถานที่ท่องเที่ยวได้หลายประเภท 2. การจัดทำ Package Tour หรือเส้นทางการท่องเที่ยวต่อเนื่องภายในจังหวัด
	1.5 ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	1. จัดทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น แล้วให้หน่วยงานเข้ามาประเมินผล เพื่อให้ได้รับใบรับรอง เพื่อสร้างชื่อเสียงของแหล่งให้เป็นที่รู้จัก

ตาราง 20 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรมหลัก
	1.6 ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	1. มีการจัดทำผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่หลากหลายเพื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว เช่น ไวน์ สบู่สมุนไพร ผลไม้แปรรูป สินค้าหัตถกรรม เป็นต้น 2. มีการส่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรไปขายยังสถานที่ต่างๆ เช่น ปั้มน้ำมัน ร้านค้า เป็นต้น
	1.7 การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	1. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น การเก็บผลผลิต การทำเกษตรแบบยั่งยืน โดยเน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2. มีการให้บริการพักค้างคืนร่วมกับเกษตรกร โดยทำเป็นบ้านพักเพื่อสัมผัสชีวิตของชาวสวน

จากตาราง 20 พบว่า รูปแบบและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 ด้าน มีแนวทางการพัฒนารวมทั้งสิ้น 29 แนวทาง มีกิจกรรมหลักตามแนวทางการพัฒนา จำนวน 41 กิจกรรมหลัก สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ มี 9 แนวทาง 16 กิจกรรม

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการรองรับ มี 5 แนวทาง 6 กิจกรรม

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริการ มี 8 แนวทาง 9 กิจกรรม

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการดึงดูดใจ มี 7 แนวทาง 10 กิจกรรม

โดยผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เกิดรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับหมู่บ้านที่เหมาะสม ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้ได้จากข้อมูลการวิเคราะห์เชิงยืนยันองค์ประกอบและการประเมินผล ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์เพื่อความชัดเจนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 รูปแบบการพัฒนางานองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับหมู่บ้าน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบล ตระกา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในระดับหมู่บ้าน โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์
2. เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์
3. เพื่อทดสอบและประเมินผลตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์
4. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้าน

ที่เหมาะสม

สรุปผล

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์ ด้วยการพัฒนาตัวชี้วัดและองค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์ มีกระบวนการพัฒนาทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือการสร้างและพัฒนาจากแนวคิดทฤษฎี การพัฒนาจากฐานชุมชน การพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจคุณภาพตัวชี้วัดขององค์ประกอบ ผลการพัฒนาได้

องค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี 4 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการให้บริการ และด้านการดึงดูดใจ ซึ่งแต่ละด้านมีตัวชี้วัดดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ โครงสร้างในการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว การส่งเสริมการขายเพื่อเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว

1.2 ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว และการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว

1.3 ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม การมีร้านขายของใช้ประจำวันของฝากและของที่ระลึก ความหลากหลายของกิจกรรม การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชม การให้บริการติดต่อสื่อสาร การให้บริการการฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ และการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ

1.4 ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความโดดเด่นด้านองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพธรรมชาติและความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยว การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และการเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีของบ้านชำดามย์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1.1 ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.71 ถึง 0.87 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รูปแบบตัวบ่งชี้ที่มีความตรงเชิงโครงสร้างทุกองค์ประกอบ โดยรูปแบบมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าความเชื่อมั่นของการวัด ปานกลางถึงสูง

2.1.2 ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.91 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รูปแบบตัวบ่งชี้ที่มีความตรงเชิงโครงสร้างทุกองค์ประกอบ โดยรูปแบบมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าความเชื่อมั่นของการวัด ปานกลางถึงสูง

2.1.3 ด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.37 ถึง 0.99 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รูปแบบตัวบ่งชี้ที่มีความตรงเชิงโครงสร้างทุกองค์ประกอบ โดยรูปแบบมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าความเชื่อมั่นของการวัด ปานกลางถึงสูง

2.1.4 ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.67 ถึง 0.91 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รูปแบบตัวบ่งชี้ที่มีความตรงเชิงโครงสร้างทุกองค์ประกอบ โดยรูปแบบมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าความเชื่อมั่นของการวัด ปานกลางถึงสูง

2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองขององค์ประกอบหลักหนึ่งรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีของบ้านชำตารมย์ สรุปผลการวิจัยได้ว่ามีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 77.08$, $p = 0.69$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.93$, $CN = 790.73$ $RMSEA = 0.00$) ประกอบด้วย 34 ตัวชี้วัด ซึ่งทุกข้อมิมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัดปานกลางถึงสูง ส่วนองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัดสูง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก มีความสัมพันธ์กันในทางบวกค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนโดยภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านก็จัดอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริการ และด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ ผลการประเมิน 33 องค์ประกอบย่อย ส่วนใหญ่จัดอยู่ในระดับมาก ยกเว้นองค์ประกอบย่อย 5 ตัว คือ การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชม การติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว

ความพร้อมด้านอาหาร การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุคนพิการ และความพร้อมด้านที่พัก ที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง

4. การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม มีกระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอนคือ การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ การวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค การวิเคราะห์ศักยภาพ โอกาสการพัฒนา การกำหนดอนาคต และการสังเคราะห์กำหนดรูปแบบ แนวทางกิจกรรมหลัก ได้รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม ตาม 4 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการให้บริการ และด้าน การดึงดูดใจ ซึ่งแต่ละด้านมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 10 แนวทาง ในการพัฒนา ได้แก่ การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุน แหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และทรัพยากรการท่องเที่ยว การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชน โดยรอบ การส่งเสริมการขาย เพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว

4.2 ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง ในการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาเส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของ ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน การเตรียมความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว การกำหนด จำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ และการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับ นักท่องเที่ยว

4.3 ด้านการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 9 แนวทางใน การพัฒนา ได้แก่ การวางแผนการต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว การมีมัคคุเทศก์ หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว การมีร้านค้า ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว การ ให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การบริการยานพาหนะเยี่ยมชม การให้บริการ ติดต่อสื่อสาร และการฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้

4.4 ด้านการดึงดูดใจของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 8 แนวทางใน การพัฒนา ได้แก่ การวางแผนพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่เป็นต้นแบบของ การทำเกษตรกรรม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อสร้างความ โดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้น ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับเกษตรกร รวมถึงการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว

ให้หลากหลายประเภทภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร และการเข้าร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อรับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ

อภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนที่ 3 การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์และส่วนที่ 4 รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนที่ดีนั้นมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการ 2) ด้านการรองรับ 3) ด้านการบริการ และ 4) ด้านการดึงดูดใจ ซึ่งในการอธิบายถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น นักวิชาการทั้งของต่างประเทศและของไทย ได้อธิบายถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้พอสมควร แต่ยังคงขาดเนื้อหาที่มีความจำเพาะเจาะจงกับแต่ละพื้นที่ ประกอบกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้มีความครอบคลุมในหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริการที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangibility) โดยการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้ มีความพอใจของนักท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้นักท่องเที่ยวพยายามที่จะแสวงหาสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของการบริการ (Service Quality) เพื่อให้ตัวเองเกิดความเชื่อมั่นที่จะใช้บริการนั้น ๆ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะสามารถกำหนดมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ชัดเจนตายตัวได้ เพราะลักษณะที่แตกต่างกันของสภาพพื้นที่ สภาพของแต่ละท้องถิ่น และทักษะของระดับบุคคล (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2553 ; ไร่ไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2549 : 25-30)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงพยายามที่จะนำเสนอลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบริบทของชุมชน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สามารถสะท้อนถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความเฉพาะของชุมชนในหลาย ๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการ ที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชน สังคม วัฒนธรรม และประเพณีที่มีความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนเช่นกัน

สำหรับการศึกษาดังองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์นี้ เริ่มต้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนร่วมตัดสินใจในการคัดเลือกองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งมิติของเวลา เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ซึ่งกระบวนการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดของชุมชนที่ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับวารุณี เกตุสะอาด (2554 : 4) ที่ทำการศึกษากิจการการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ด้านการคมนาคม และด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว และอัจฉริยา สักคินทร์ค์ (2549 : 2) ที่ทำการศึกษากิจการมีส่วนร่วมของชุมชนและแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า มี 4 องค์ประกอบหลักในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเช่นกัน คือ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเกษตร ด้านการตลาด ด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านสิ่งดึงดูดใจ

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับตัวชี้วัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนซึ่งศึกษาโดยวัฒนา มโนรัตน์ (2552 : 114) ได้กำหนดตัวชี้วัดเป็น 4 องค์ประกอบหลักในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านทรัพยากร โดยชุมชนเชื่อว่าสามารถนำมาบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมีการศึกษาในลักษณะคล้ายกัน คือ การศึกษาของขมาพร คงวร (2549 : 4) ได้สรุปตัวชี้วัดในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในภาคอีสานไว้ 3 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านพื้นที่ ด้านบุคลากร และด้านการจัดการชุมชน พร้อมทั้งเสนอว่ากระบวนการจัดการนี้สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนได้ แต่ข้อจำกัดของการวิจัย คือ การเลือกพื้นที่และประชากรในการศึกษา อาจทำให้ผลการศึกษาเหมาะสมเฉพาะในบริบทของภาคอีสานเท่านั้น ซึ่งข้อจำกัดของการศึกษาในครั้งนี้ก็เป็นเช่นเดียวกับการศึกษาของวันทนา ฉิมบ้านดอน (2552 : 142) ที่สามารถนำมาบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบริบทของชุมชนอีสานเท่านั้น

ดังนั้น การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในครั้งนี้ อาจสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในระยะหนึ่งเท่านั้น ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นไปในทิศทางที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นองค์รวมตามปรัชญาและแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงซ้อน รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้านที่พัฒนาขึ้น ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงซ้อน ผู้วิจัยอภิปรายผลโดยยึดหลักองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบหลัก เพื่อชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบเชิงซ้อนด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวชี้วัดตามองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทั้งหมด ซึ่งองค์ประกอบย่อยด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นปัจจัยพื้นฐานจากสภาพทั่วไปของแต่ละพื้นที่ ดังนั้นแนวทางที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงมีความแตกต่างกันแล้วแต่สภาพแวดล้อมของแหล่งที่มี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร (2550 : ง) ที่สรุปว่า ปัจจัยเริ่มต้นที่ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางการเกษตรที่สวยงาม

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว ก็มีความจำเป็นและมีความสำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดั้นมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิรดี แซ่จั้ง (2551 : 108) ที่พบว่าหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีทั้งหน่วยงานภาครัฐในระดับชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงานภาครัฐในระดับภาคและประเทศ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น หน่วยงานภาคเอกชน เช่น บริษัทท่องเที่ยว ร้านค้า ร้านอาหาร เป็นต้น และประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น ทุกภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยว

การที่ผลการศึกษายืนยันว่า การบริหารความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวจะตัดสินใจเข้ามาเที่ยว ซึ่งการสร้างเชื่อมั่นด้านการรักษาความปลอดภัยนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการให้ข่าวสาร ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเป็นการป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว หรือในกรณีที่นักท่องเที่ยวประสบเหตุฉุกเฉิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ น้าฝน แซ่มบำรุง (2550 : 48-49) ที่พบว่า ก่อนที่

นักท่องเที่ยวยุคใหม่จะตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวต้องมีการศึกษาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวโดยละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อสร้างความมั่นใจในเบื้องต้น

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะบ่งชี้ถึงการประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นฐานสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากจะบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งการส่งเสริมการตลาด จัดฝึกอบรมแนวคิด ความรู้ และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์จัดทำระบบฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดทำแผ่นพับ อินเทอร์เน็ต เพื่อเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อไป

2.2 องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวชี้วัดตามองค์ประกอบด้านการรองรับเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทั้งหมด ซึ่งองค์ประกอบย่อยด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากรมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคนในชุมชนหากได้รับการเรียนรู้ที่ดีมีความสามารถและมีคุณภาพจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในท้องถิ่นของตนเองได้ ดังนั้น ชุมชนจะต้องมีการจัดทำโครงการเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรม โดยร่วมกับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการจัดฝึกอบรมร่วมกัน จึงส่งผลให้เกิดการฝึกอบรมกับคณะกรรมการและประชาชนในหมู่บ้านชาตารมย์อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ด้านการเกษตร ประกอบกับประชาชนในหมู่บ้านมีความคุ้นเคยและเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งโครงการ ซึ่งต่างจากการศึกษาของวัฒนา มโนรัตน์ (2550 : 107) ที่พบว่าส่วนใหญ่คณะกรรมการของชุมชนมีอายุมากและเป็นคนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันหรือเป็นคนในครอบครัว เครือญาติ และมีอาชีพรับจ้าง ทำให้ต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ รวมทั้งขาดการสนับสนุนงบประมาณจากท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันน้ำฝน แซ่ม่ารุ่ง (2550 : 48-50) และกอบชัย ล้อเพ็ญภพ (2549 : 162-170) ยังมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยในการจัดหารบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

ส่วนในเรื่องความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่ชนวนั้นพบว่ามี ความสำคัญในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไป - กลับ เท่านั้น ประกอบกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านใช้ระยะเวลาไม่นาน ดังนั้น ที่พักจึง ไม่มีความจำเป็นกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านชาตารมย์เท่าที่ควร มีเพียงการนอนพักรวมกับ เจ้าของบ้าน (Home Stay) เท่านั้น ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับเกษณี สัตตรัตน์ขจร (2550 : 47) ที่สรุปโดยภาพรวมว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกี่ยวกับการจัดการบ้านพักอยู่ใน ระดับปานกลาง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางไปและกลับ ในขณะที่กุลหญิง ชียงคะบุตร (2553 : 65) และ ปณัฐ สุมาลย์โรจน์ (2550 : 109) กลับพบว่า สถานที่พักอาศัย (Home Stay) มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการวางแผนผังให้มีความเหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านจะสามารถสร้างรายได้เพิ่มได้

จึงกล่าวได้ว่า องค์ประกอบด้านการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นปัจจัย ในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว รวมไปถึงความพร้อมด้านอาหารไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว จะต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว ฤดูใดที่จะมีนักท่องเที่ยวมากที่สุด เป็นต้น

2.3 องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเหมาะสม พอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวชี้วัดตามองค์ประกอบด้านการบริการเป็นตัวบ่งชี้ที่ สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ทั้งหมด ซึ่งองค์ประกอบย่อยด้านการมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำ ชมสำหรับนักท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวต้องการให้มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว แจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของ นักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงต้องการมัคคุเทศก์ เป็นผู้นำทางให้ ยังเป็การเดินทางที่ต่างถิ่นมากเท่าใด ความจำเป็นในการต้องการมัคคุเทศก์ก็จะยิ่ง มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงกมล รักขັນ (2552 : 150) ที่พบว่าเจ้าหน้าที่ควรเอา ใจใส่ในการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาท่องเที่ยว รวมถึงในเรื่องของมนุษยสัมพันธ์และ การสื่อสาร นอกจากนี้ภริณี แซ่จั้ง (2551 : 105) และ โสภิตา สมจิตร (2550 : 145-147) ยังมี ข้อเสนอแนะที่ตรงกันว่า ผู้นำชุมชนจะต้องจัด โครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการ และการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ในขณะที่เดียวกันน้ำฝน แชนม์บำรุง (2550 : 51) ณัฐธิดา หัวหาญ (2550 : 78-80) และเซวง วงพราย (2550 : 162) ยังพบว่า การรวมกลุ่มประชุม ปรึกษาหารือ เป็นการปรับปรุงด้านการให้บริการ พร้อมทั้งพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และทั้งหมดยังมีความคิดเห็นที่ตรงกันอีกว่า เกษตรกรต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ ๆ โดยการฝึกอบรมและการใช้สื่อต่าง ๆ ที่ทำให้เกษตรกรมีความตื่นตัวสนใจที่จะพัฒนาพื้นที่เกษตร

นอกจากนี้ วัฒนา มโนรัตน์ (2552 : 100-101) และ ดวงกมล รักขันธ์ (2552 : 150) ยังศึกษาเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ามีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีเอกสาร ข้อมูล ความรู้ กิจกรรมที่จัดให้แก่นักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ ทางโทรศัพท์ เว็บไซต์ และแผ่นพับประชาสัมพันธ์ เมื่อมีการแจ้งความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวหากเจ้าหน้าที่รับทราบข้อมูลและความต้องการด้านกิจกรรมแล้วจะอำนวยความสะดวกและบริการตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ส่วนในเรื่องความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าเป็นประเด็นที่สำคัญมากเช่นกัน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ การพักผ่อนและให้ความบันเทิงภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัฒนา มโนรัตน์ (2552 : 99-100) ที่กล่าวว่า การกำหนดการจัดกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปทุก ๆ เดือน

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบด้านการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะบ่งชี้ถึงการประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากเป็นการที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวได้ ไม่ว่าจะเป็นการต้อนรับ การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว และความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวหรือนำกลับบ้าน

2.4 องค์ประกอบเชิงขึ้นต้นด้านการดึงดูดใจของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวชี้วัดตามองค์ประกอบด้านการรองรับเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ทั้งหมด ซึ่งองค์ประกอบย่อยด้านความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องการของนักท่องเที่ยวในการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเป็นของฝาก ดังนั้นเพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ชุมชนต้องมีการจัดตั้งสหกรณ์ให้คนในท้องถิ่นเข้ามาเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีการแบ่งงานให้ร่วมรับผิดชอบตามศักยภาพ เพื่อให้เป็นการบริหารจัดการที่ยั่งยืนและประชาชนเป็นแกนสำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งผล

การศึกษาในครั้งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของชลธิชา พู่เจริญ (2550 : 59) ที่พบว่านักท่องเที่ยวนำให้ความสำคัญในด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวมากที่สุด คือความโดดเด่นของของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนในเรื่องสภาพธรรมชาติและความสะดวกพบว่าเป็นประเด็นที่สำคัญมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวนำมาพิจารณาในการตัดสินใจเลือกที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น ดังนั้นชุมชนควรเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับดวงกมล รักขันธ์ (2552 : 151) ที่พบว่าชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

นอกจากนี้วันทนา นิมนต์บ้านคอน (2552 : 145-146) ยังกล่าวว่า การที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยวใด ๆ ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว คือการมีสิ่งอำนวยความสะดวกและการมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงได้สะดวก ในทำนองเดียวกันชลธิชา พู่เจริญ (2550 : บทคัดย่อ) มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอีกว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดั้นดั้นต้องประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม ในทางตรงกันข้าม ณัฐธิดา ห้าวหาญ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า หากชุมชนไม่มีสภาพธรรมชาติและความสะดวกที่เป็นเอกลักษณ์ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มากขึ้น

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะบ่งชี้ถึงความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรม ผสมผสานกับการนำทฤษฎีด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ นอกจากนี้ชุมชนต้องมีความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น ทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้สวยงามอยู่เสมอ ไม่ทำลายธรรมชาติ นำเสนอวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นให้คงไว้ดังเดิม

3. การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้มีสมาชิกของชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมเป็นจำนวนมาก และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น

ชุมชนควรมีการสำรวจและกำหนดทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญและมีศักยภาพของชุมชน ในการพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับกุลหญิง ชิบางคะบุตร (2553 : 63-65) ที่ทำการศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าจัดอยู่ในระดับมาก ขณะเดียวกันเจนธิดา โทลา (2550 : 87) ก็พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากเช่นเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะมีความเป็นไปได้นั้น ทุกภาคส่วนในชุมชนจะต้องมีความพร้อมและมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงการผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้ากับวิถีการดำรงชีวิต สภาพความเป็นอยู่ รวมไปถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายของแต่ละพื้นที่ด้วย

3.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จัดอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการดึงดูดใจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริการ และด้านการรองรับของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยองค์ประกอบด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเป็นแหล่งปลูกเงาะ - ทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบกับเป็นจุดรวบรวมสินค้าทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ นอกจากนี้หมู่บ้านชาตารมย์ยังได้รับการจัดตั้งให้เป็นกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพดีจากกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งรับประกันในเรื่องของคุณภาพของผลผลิตรสชาติ ดังนั้นชุมชนจึงมีความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ผลจากการศึกษาสอดคล้องกับวันทนา ฉิมบ้านคอน (2552 : 115) ที่พบว่า การดึงดูดใจของลักษณะภูมิประเทศที่มีความโดดเด่นสามารถสร้างคุณค่าของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ส่วนผลการศึกษาที่พบว่า ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปกลับเท่านั้น ประกอบกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านใช้ระยะเวลาไม่นาน ดังนั้น ที่พักจึงไม่มีความจำเป็นกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านชาตารมย์เท่าที่ควร มีเพียงการนอนพักรวมกับเจ้าของบ้าน (Home Stay) เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเจนธิดา โทลา (2550 : 89-90) และเชวง วงพลา (2550 : 155-156) ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องมีการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ไม่ว่าเศรษฐกิจจะเป็นเช่นใดด้วยเหตุนี้ เกษตรกรบ้านชาตารมย์จึงมีแนวโน้มให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรลดลงเนื่องจากชาวบ้านหันมาปลูกยางพาราทดแทนการปลูกผลไม้ เพราะสามารถสร้างรายได้ด้วยการ

กรีดยางตลอดทั้งปี แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลการประเมินทางด้าน การคึงคูกใจของแหล่งท่องเที่ยวมีระดับการจัดการเป็นอันดับแรก จากความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นแหล่งปลูกเงาะ - ทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบ กับเป็นจุดรวบรวมสินค้าทางการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ นอกจากนี้หมู่บ้าน ชำตาธรรมย์ยังได้รับการจัดตั้งให้เป็นกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพดีจากกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่ง รับประทานในเรื่องของคุณภาพของผลผลิต รัชชาติซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ดี จากผลการศึกษาที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของโสภิตา สมจิตร (2550 : 147) ว่าต้องมีการเพิ่ม การประชาสัมพันธ์สื่อหลายประเภทร่วมกัน เพื่อเพิ่มช่องทางการรับรู้ของนักท่องเที่ยว

3.2 ผลการประเมินองค์ประกอบย่อย พบว่า ส่วนใหญ่จัดอยู่ในระดับมาก มีเพียง 5 องค์ประกอบเท่านั้นที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง โดยองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ เส้นทาง การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ใกล้ตัวจังหวัด อยู่ติดถนนสาย สำคัญคือ ถนนสายโชคชัย - เฉลิมสุข ซึ่งเป็นเส้นทางหลักสามารถเป็นจุดรวบรวมสินค้าทางการ เกษตรจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบกับเป็นหมู่บ้าน โครงการนำร่องตาม โครงการส่งเสริมและพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้เข้าร่วมจัดงานเทศกาล เงาะ - ทุเรียนเป็นประจำทุกปี ซึ่งผลจากผลการวิจัยสอดคล้องกับวันทนา นิยมบ้านดอน (2552 : จ) และชลธิชา พู่เจริญ (2550 : 60-61) ที่พบว่า ภาครัฐควรเข้ามาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญต่อทรัพยากรที่มีและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิง เกษตรมากที่สุด โดยการให้หมู่บ้านสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยวขึ้นมา ใช้วิถีการดำเนินชีวิต วิถีการ ทำเกษตรกรรมที่เน้นด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมไว้เพื่อเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยว ให้หลากหลายและแพร่หลายมากขึ้น

ดังนั้น หากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างจริงจัง ส่งเสริมให้ชาวบ้าน มีความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการกิจกรรมการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวมากพอแล้ว ในอนาคตชาวบ้านในชุมชนอาจใช้อาชีพการเกษตรเป็นทางเลือกในการหารายได้จากการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งประโยชน์ที่ชาวบ้านจะได้รับนอกจากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการ ท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมไม่ให้สูญหายไปอีกด้วย

4. รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของผู้นำองค์กรชุมชน 30 คน ร่วมกับนักวิจัย โดยใช้ กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตาธรรมย์ ที่เหมาะสม ด้วยขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ 1) การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ 2) การวิเคราะห์

สภาพปัญหา อุปสรรคของชุมชน 3) การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนา 4) การกำหนดอนาคตของชุมชน และ 5) การสังเคราะห์เพื่อกำหนดรูปแบบ แนวทาง และกิจกรรมหลัก ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ที่เหมาะสม ตามหลักการพัฒนารูปแบบ 4 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการบริการ และด้านการดึงดูดใจ โดยการแปลงจากตัวชี้วัดมาเป็นกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลจากการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับสม นาสอาน (2551 : 236) ที่ทำการพัฒนารูปแบบและแนวทางชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข ในหมู่บ้านชนบทอีสาน ได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างของระบบนิเวศและ ลักษณะทางวัฒนธรรม ให้คนในชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างตัวชี้วัด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าบทเรียนที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการกำหนดแนวทางและกิจกรรมที่เหมาะสม ต้องกำหนดกิจกรรมการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบ การสังเคราะห์ด้วยวิธีการหลายวิธี โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาวิเคราะห์เชิงยืนยันองค์ประกอบ ผลการประเมินผล ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนให้ข้อเสนอแนะ ทำให้การกำหนดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความหลากหลายเป็นทั้งทิศทางการพัฒนา ตัวชี้วัด และแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งต้องมีกระบวนการพัฒนาผู้นำองค์กรในชุมชน โดยมีหลักและกระบวนการ 3 ประการ คือ 1) การเสริมพลัง (Empowerment) 2) การให้ความรู้ (Education) และ 3) การมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมศรี ศิริขวัญชัย (2548 : 181) และสม นาสอาน (2551 : 237) ที่นำกระบวนการพัฒนาดังกล่าวมาใช้ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษากระบวนการพัฒนาผู้นำองค์กรในชุมชน พบว่า การเสริมพลัง (Empowerment) สามารถสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาให้ผู้นำองค์กร ทำให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอรุณจิรา อรรถสิทธิ์ (2548 : 50-68) ที่กล่าวว่า การเสริมพลังทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการเรียนรู้ การวางแผน และการร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นการเสริมพลังในระดับกลุ่มหรือองค์กรย่อยในชุมชน ทำให้เกิดความพึงพอใจของบุคคลในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนผลจากการศึกษา การให้ความรู้ (Education) พบว่า สามารถทำให้ผู้นำในองค์กรชุมชนทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชน ทำให้เกิดความรู้จากกระบวนการเรียนรู้กันเองในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ในช่วงของการนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย จากการนำแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมมาใช้ (Participation) โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชน ศักยภาพ ร่วมกันวางแผนโดยการกำหนดอนาคตการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ และร่วมกันตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนากิจกรรม

เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งผลจากการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเจมส์ค็อกซ์ ปิ่นทอง (2527 : 272-273) ที่อธิบายไว้ว่า ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะต้องสามารถชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา และศึกษาหลักการพัฒนาชนบทอยู่เสมอ เพราะการพัฒนาชนบทเป็นงานที่มีความสลับซับซ้อน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายจึงจะบรรลุเป้าหมายของโครงการพัฒนาได้ นอกจากนี้พรทิพย์ สุประคิษฐ์ และคณะ (2548 : 129-130) และสม นาสอาน (2551 : 237) ยังศึกษาถึงลำดับขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบและแนวทางของชุมชนว่ามีตั้งแต่ 1) การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน ซึ่งเริ่มต้นด้วยการแก้ไขปัญหา การหาศักยภาพของชุมชนในมิติต่าง ๆ 2) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น นโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่มีผลกระทบต่อชุมชนว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็น โอกาส ปัจจัยอะไรเป็นภาวะคุกคาม 3) การกำหนดอนาคตและรูปแบบในการพัฒนาของชุมชน 4) การเขียนวิสัยทัศน์ร่วมกันของชุมชน ตามความคิดเห็นที่พ้องต้องกันของคนในชุมชน และ 5) การกำหนดแนวทาง และกิจกรรมในการพัฒนารูปแบบ ซึ่งหลักการดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.1 จากผลการศึกษาโมเดลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่พบว่าทั้งองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการให้บริการ ด้านการดึงดูดใจของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และองค์ประกอบย่อย 34 ตัวชี้วัด แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันและเมื่อนำไปประเมินพบว่าสามารถจำแนกความแตกต่างของชุมชนได้ ดังนั้น โมเดลและตัวชี้วัดจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในรูปแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหมู่บ้านให้มีความครอบคลุมทุกด้านต่อไป

1.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า องค์ประกอบด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวมีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด ในการบ่งชี้โมเดลการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ดังนั้นในการพัฒนาชุมชนให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาให้คนมีความรู้และมีความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนตามหลักการจัดการความรู้ จากนั้นจึงพัฒนาด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พร้อมปรับปรุงด้านการให้บริการให้มีมาตรฐาน และพัฒนาด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เป็นลำดับสุดท้าย แต่อย่างไรก็ตามจะต้องทำการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้านและพิจารณาตัวแปร ในแต่ละองค์ประกอบ

โดยใช้ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของชุมชน รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินผลคุณสถานภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

1.3 จากผลการศึกษาที่พบว่า ชุมชนบ้านชำตารมย์มีระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับปานกลาง ซึ่งในทางพัฒนานั้นชุมชนจะต้องได้รับการพัฒนาและยกระดับสู่เป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความใกล้เคียงระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน จะต้องนำข้อมูลตัวชี้วัดมาวิเคราะห์สถานการณ์ว่าชุมชนมีปัญหาหรือข้อด้อยในตัวชี้วัดและองค์ประกอบเรื่องอะไร จากนั้นจึงใช้กระบวนการแผนชุมชนหรือกระบวนการเชิงกลยุทธ์มาพัฒนาชุมชนให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่ทำงานในพื้นที่ระดับตำบลและชุมชน ควรให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาจากสภาพพื้นที่ ศักยภาพของชุมชน โดยอาจเลือกพิจารณาเฉพาะตัวชี้วัดและองค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้ จึงค่อยขยายจำนวนตัวชี้วัดหรือพัฒนาตัวชี้วัดระยะสั้น ระยะกลาง จนถึงระยะยาว เพื่อให้ชุมชนสามารถกำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้วยตนเองตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการประเมินตนเองของชุมชน

1.5 การกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัยที่ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาจนได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมจากการใช้กระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ การวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรคของชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพ โอกาสการพัฒนา การกำหนดขนาดชุมชน และการสังเคราะห์กำหนดรูปแบบแนวทางการพัฒนา ดังนั้น จึงควรมีการประยุกต์ใช้ขั้นตอนการพัฒนาดังกล่าว ด้วยการใช้หลัก การเสริมพลัง การให้ความรู้ และ การมีส่วนร่วม ให้กับผู้นำองค์กรชุมชนเพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนา เพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เหมาะสมตามศักยภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ มีการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน และเป็นการวิจัยที่พยายามให้ชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นมากที่สุด ตั้งแต่การสร้างตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การค้นหารูปแบบในการเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ตลอดจนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งวิธีการศึกษาในลักษณะดังกล่าว พบว่า มีส่วนกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย สมาชิกสภา อบต. และชาวบ้าน อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ยังขาดประเด็นสำคัญ

หลายประเด็นที่ควรจะทำการศึกษาเพิ่มเติม ดังนั้น ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะวิจัยในลักษณะดังกล่าว ควรที่จะพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

2.1 ผลจากการวิจัยมีตัวแปรหลายตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้น ผู้ที่สนใจควรที่จะศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรืออาจทดลองจัดวางตัวแปรในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งจะช่วยให้ได้รูปแบบใหม่ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนั้น ควรมีการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลตัวแปรการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหลือ

2.2 ควรศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับครัวเรือน ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน และระดับตำบล เนื่องจากตัวชี้วัดในแต่ละระดับมีระดับการวัดที่แตกต่างกัน โดยวิเคราะห์ให้เห็นความเชื่อมโยงของตัวชี้วัดทั้ง 3 ระดับ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชน เนื่องจากอาจมีหลายปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแต่ละหมู่บ้าน เช่น ขนาดของชุมชน สภาพพื้นที่ทางกายภาพ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติสังคม วัฒนธรรม ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน เศรษฐกิจรายได้ หรืออื่น ๆ ทั้งนี้จะสามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีรูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.4 ควรศึกษาวิจัยชุมชนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นลักษณะชุมชนทดลองปฏิบัติการในทุกกระบวนการตั้งแต่กระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดจนถึงการประเมินชุมชนหรือที่เรียกว่าการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อให้เกิดความลุ่มลึกในการพัฒนาจนเกิดเป็นชุมชนต้นแบบทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก เข็นขุนทด. ความรู้และความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของภาคเกษตรในจังหวัด
เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- กนกเกล้า แก้วเกล้า. แนวทางการพัฒนาสินค้าที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินเขาพนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาท
เมืองต่ำ จังหวัดบุรีรัมย์. การศึกษาค้นคว้าตนเอง ศศ.ม. พิษณุโลก :
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- กมล สุดประเสริฐ. ดัชนีความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค, 2544.
- กมลทิพย์ ชูประทีป. ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอ
วังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ บช.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- กรมการปกครอง. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : แนวความคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ :
กองวิชาการและแผนงาน กระทรวงมหาดไทย, 2541.
- กรมการพัฒนาชุมชน. คู่มือการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน (กชช. 2ค) สำหรับใช้
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (ปี 2550-2554). ม.ป.ท. :
ม.ป.พ., 2549.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. การบริหารและจัดการท่องเที่ยวเกษตร. กรุงเทพฯ : กลุ่มนโยบายและ
พัฒนาระบบท่องเที่ยวเกษตร, 2545.
- . ท่องเที่ยวเชิงเกษตร : การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่เกษตรกร.
กรุงเทพฯ : กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเกษตรสำนักพัฒนาเกษตรกร,
2548.
- . แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรสำนักพัฒนาเกษตรกร, 2552.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. ยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
พ.ศ. 2551-2554. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2551.
- . แผนยุทธศาสตร์วิถีกิจและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวระยะ 4 ปี
(พ.ศ. 2552-2555). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553.

- กองเอก วิชาศรัทธาวิวัฒน์พงศ์. “เทศกาลเงาะ-ทุเรียนและของดีศรีสะเกษ 53,” ข่าวสารการท่องเที่ยว. 3 มิถุนายน 2553. <<http://travel.mthai.com/view/40876.travel>> 26 มิถุนายน 2553.
- กอบชัย ลือเพ็ญภพ. ความคิดเห็นของผู้บริหารบริษัทท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- กาญจเนศ อรรถวิภาคไพศาลย์ และสมศรี ภัทรธรรม. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกี่ยวกับการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเกษตรและแหล่งบริการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดตาก. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม, 2547.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร,” ธุรกิจท่องเที่ยว. 14(9) : 29 ; กันยายน, 2544.
- . โครงการศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคอีสาน. ขอนแก่น : ศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- . แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. นครศรีธรรมราช : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคใต้เขต 2, 2544.
- . แผนการดำเนินงานการท่องเที่ยวปี 2554. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554.
- กิตติศักดิ์ รัตนพล. ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการดำเนินงานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- กุลหญิง ชียงคะบุตร. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบโฮมสเตย์บ้านจอมแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. การศึกษาอิสระ วท.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- เกวัญ สิทธิวงศ์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ร.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาหมู่บ้านปางมะโอ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- เกษม จันทร์แก้ว. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

- จกมลพัทธ์ เจตนะจิตร์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ศึกษากรณีโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- จอมขวัญ เวียงเงิน. ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- จิตรพร ดิ่งเคลือบ. การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมบริเวณศูนย์พันธุ์พืชเพาะเลี้ยงจังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- จิรฐา หินเดช. การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของโครงการท่องเที่ยวเกษตรที่มีต่อเกษตรกรบ้านห้วยดม ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2549.
- จิระพร ทับแก้ว. ความคิดเห็นและทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการพัฒนาเกษตรเชิงท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- จิระพรรณ สุขศรีงาม. ชีวิตที่ดีเบื้องต้น. มหาสารคาม : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2536.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและการพัฒนาสังคมโดยชุมชนมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- เจนต์ธิดา โทลา. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรฟาร์มกล้วยไม้ตำบลริมใต้ อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- เจริศา จำปา. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนพื้นที่คลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2527.
- ฉล่องศรี พิมพ์สมพงษ์. การวางแผนและพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- โถมยง ไต่ทะทอง. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมาชนนี. รายงานการวิจัย. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2545.

- ชฎาธาร สุขเจริญ. การประเมินผลทางเศรษฐกิจของโครงการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษา
ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- ชลธิชา พู่เจริญ. ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบล
แม่สลอนนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บท.ม.
เชียงราย : มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2550.
- ชยันต์ วรชนะภูติ. “ทัศนะทางทฤษฎีวิธีการวิจัยและการสะท้อนความจริง,” วิธีวิทยาการวิจัย.
14(3) : 231-257 ; กันยายน-ธันวาคม, 2544.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ. การพัฒนารูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ค.ค.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ชัยสิทธิ์ คำรงวงศ์เจริญ. การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์โดยมีส่วนร่วมของชุมชน
กรณีศึกษาภูผาขันธ์ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม
: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. โครงการวิถีธรรมชาติวิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ :
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2540.
- ชินุชา ปานศิริ. การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา
เขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พิษณุโลก :
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.
- ชูลีกร แก้วชนะ. การจัดการกิจการของชมรมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลางกิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัด
นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2549.
- เขวง วงศ์พลาย. แนวทางการพัฒนาการปลูกทานตะวันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอพัฒนา
นิคม จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2549.
- ญาณีกรณ์ ธรรมโชติ. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเกษตรเกาะขอย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549.
- ฐณผการจ คงอินทร์. การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการ
พัฒนาแบบยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- ณัฐกานต์ รัตนพันธุ์. แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดตรัง.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

- ณัฐริดา ห้าวหาญ. ความพร้อมของเกษตรกรเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเกษตรในตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- ดร.ชนันท์ เอมพันธ์. ระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. เอกสารประกอบการสอนวิชา 308424 ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- ดวงกมล รักขันธ์. พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้มาท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2552.
- เดชา ไต้สูงเนิน. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ทวี ทิมจำ. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบาย สาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- หัตถดาว บุญपाल. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่ตำบลสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : เอ็มไอทีพรีนติ้ง, 2553.
- . “คิดอาวุธทางปัญญา : กระบวนการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่ยั่งยืน,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2548(2) : ไม่มีเลขหน้า, 2548.
<<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.
- ธเนศ ศรีสถิตย์. บทบาทท้องถิ่นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกรณีศึกษาชายหาดชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- ธนิกันต์ ประไกรวัน. การพัฒนาการจัดการสวนเกษตรสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา สวนขอรออัลทรอปิคส์. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.

- ธิปชัย รัตนวีรถาวร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว
ใต้ทะเลหมู่เกาะล้านเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. การศึกษาปัญหาพิเศษ ปร.ม. ชลบุรี :
 มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- นางเยาว์ ใจหื้อ. ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเรื่องศักยภาพของศูนย์การศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. การค้นคว้าแบบอิสระ
 ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- นภคด นพรัตน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกรณีศึกษา
เทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ :
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ และคณะ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้เรื่องขยะ
มูลฝอยและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการวิจัย. พระนครศรีอยุธยา
 : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2550.
- นภาพรณี หะวานนท์ และคณะ. ความกลมกลืนระหว่างทฤษฎีฐานรากกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในการ
สร้างดัชนีความเข้มแข็งชุมชน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2548 ก.
- . ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2548 ข.
- นวลจันทร์ มาตยภูธร. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพลังชีวิตอาจารย์ของอาจารย์พยาบาลใน
วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. ปริญญาานิพนธ์
 ป.ร.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- น้ำฝน เข้มบำรุง. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิจัย
เกษตรหลวงเชียงใหม่ (ขุนวาง). วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- นำชัย ทนผล. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ. เอกสารประกอบการบรรยายในการฝึกอบรม
หลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 28 พฤศจิกายน 2540.
- นริศรา สธนเสาวภาคย์. การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเป็นที่มา
ของรายได้นอกภาคเกษตรกรรม. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- นันทนา แสงโพธิรัตน์. ผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรกรณีศึกษา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2547.

- นันทนา แหวนนาค, ประทุมมาลัย พวงโต และสิริกานต์ ธัญวงษ์พันธ์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. การศึกษาค้นคว้าตนเอง ศศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- นาคยา ธนพลเกียรติ. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- นิตยา สำเร็จผล. การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. ปริญญาานิพนธ์ ปร.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- นิตยาพร เสนาปาน. ความรู้ความเข้าใจ รูปแบบกิจกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์. “ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2548(2) : ไม่มีเลขหน้า, 2548. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.
- นิตา ชัชกุล. การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. เอกสารประกอบการสอนวิชา 3573201 คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏภูเก็ต, 11 มกราคม 2542.
- นิตารัตน์ วรประดิษฐ์. การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย และธีรเดช ฉายอรุณ. การพัฒนาการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการประเมินผลแบบเสริมพลัง. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ่ง, 2550.
- ภราเดช พัทม์วิเชียร. “การวางแผนตลาดการท่องเที่ยว,” จุลสารการท่องเที่ยว. 15(2) : 4-7 ; เมษายน-มิถุนายน, 2543.
- บัญญัติ แก้วส่อง. รูปแบบทางสังคม-จิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา. ปริญญาานิพนธ์ ปร.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2531.
- บตี ปุษยานันท์ และคณะ. การจัดทำแผนเพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.

- บดินทร์ เมฆมุกา. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกคำหอม อุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บุญแพรง บ้านบางพูน. ศรัทธาพลังชุมชน : ข้อคิดและประสบการณ์ในงานพัฒนาชนบท. โครงการหนังสือเล่มสังคมพัฒนา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2527.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. การวัดประเมินการเรียนรู้. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- . การวัดและประเมินผลการศึกษาทฤษฎีและการประยุกต์. เอกสารประกอบการสอนวิธีการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- . การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- บุญยานุช วรรณยิ่ง. “เทศกาลเงาะ-ทุเรียน และของดีศรีสะเกษ 53,” ข่าวสารการท่องเที่ยว. 3 มิถุนายน 2553. <<http://travel.mthai.com/view/40876.travel>> 26 มิถุนายน 2553.
- เบญจมาศ ณ ทองแก้ว. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของเกษตรกรในการเปิดสวนไม้ผลเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริเวณเกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- เบญจจา จันทร์ และคณะ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, 2549.
- ปณัฏฐ์ สุมาลย์โรจน์. การออกแบบวางผังสถานพักตากอากาศท่องเที่ยวเชิงเกษตรด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผนหลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2545.
- ประเวศ ะสี. การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2536.

- ประสิทธิ์ นิมจินดา และคณะ. กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยใช้เศรษฐกิจชุมชน : กรณีศูนย์เรียนรู้ชุมชนโพธิ์มี. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- ประเสริฐ บัวกลีใบ. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชนบ้านป่าสักงาม ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ปวีณา สิงห์บุรณา. “ประเทศไทยไม่ได้มีจุดขายแค่ด้านการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แท้จริงแล้วเป็นประเทศที่มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรดิน น้ำ ป่าที่หลากหลาย,” ศูนย์เกษตรวิษญาปราชญ์แห่งการเกษตร. 27 มิถุนายน 2553.
<http://m.posttoday.com/article.php?id=36378&channel_id=12000>
3 ธันวาคม 2553.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.
- ปิยภัทร อินทวิสัย. แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.
- เปรมจิต ทานูรี. กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- พรทิพย์ วีระสวัสดิ์. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนประตูดิน และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการวิจัย. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2551.
- พรทิพย์ สุประคิษฐ์ และคณะ. บทเรียนการสร้างสรรค์ชุมชนน่าอยู่. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2548.
- พรรณี จุฑานนท์ และคณะ. รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาทะเลโดยความร่วมมือของชุมชนบ้านนาทะเล หมู่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. รายงานการวิจัย. อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2548.
- พรศิริ วิรุณพันธ์. การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดพระธาตุเรืองรอง. รายงานการวิจัย. ศรีสะเกษ : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2551.

- พระครูสมุทรวิราภรณ์ มหามาค. การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอพระสมุทรเจดีย์จังหวัดสมุทรปราการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- พลาขงาม สิงห์เรือง. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านหนองซาด ตำบลเขื่อนแก้ว จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2549.
- พลอยศรี โปราณานนท์. เชิงใหม่กับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เอกสารประกอบการสอนวิชา 008100 สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- พัฒน์นรี เชียรกิตติธนา. การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา ตำบลบางรักน้อย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.
- พันธุ์ทิพย์ รามสุด. การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียนมหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- พีรชัย กุลชัย และกัลยาณี กุลชัย. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- พุทธรัตน์ สุขพงษ์ไทย. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการการท่องเที่ยวเกษตรของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- ไพสุข สุขศรีเพ็ง. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในองค์การบริหารส่วนตำบลวังมะปราง กรณีศึกษาภูผาเมฆ ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ ร.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- ภาควิชาเทคนิคเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. “ท่องเที่ยวเชิงเกษตร Agroyourism,” ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. มปป. <http://www.kmitl.ac.th/agritech/nutthakorn/04090035_2202/multiweb/agrotour/profile.htm> 20 มิถุนายน 2553.
- ภาวิณี เวชสิทธิ์นรกิจ. ศักยภาพและปัญหาของการท่องเที่ยวเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ภิรมย์ จันถาวร. “ศึกษาเทคโนโลยีสะอาดกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2548(1) : ไม่มีเลขหน้า, 2548. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. เทคนิคการพัฒนางานการวิจัย. นครราชสีมา : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2545.
- มัลลิกา ซาหอง. แผนธุรกิจ : การทำธุรกิจที่แพคเกจที่บ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านภูค่าบัว ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- มิศรา สามารณ. การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2543.
- ยศวีร์ บุคตะนันท์. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกษตรเลียบบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- ยุพาพร ชัยศิริ. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- ยุริพรรณ แสนใจยา. แนวทางการพัฒนาไรชาสู่วิรูป อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธิ. หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- รัชพงษ์ วงศาโรจน์, สุวรรณิ ตรีวัฒนาวงศ์ และอังฉริยา ศักดิ์นรงค์. “บทบาทขององค์กรภาครัฐหลักที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทย นานาชาติ. 2551(1) : ไม่มีเลขหน้า, 2551. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Ecotourism and Sustainable Tourism). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543.
- . “เกษตรสัญจร,” อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. 18(3) : 26-29 ; กรกฎาคม-กันยายน, 2542.
- . นโยบายและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน. เอกสารประกอบการบรรยายแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.

รามศรี พรหมชาติ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

ราณี อธิชัยกุล. ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย. เอกสารประกอบการสอนวิชา 32477 สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545.

รุจิณาด อรรถดิษฐ์. หมอบ้านผู้สืบต่อวัฒนธรรมการรักษาโรคภัยของหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2548.

รุ่ง แก้วแดง. ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มติชน, 2543.

ถายอง ปลั่งกลาง และวันทนา เนาว์วัน. การศึกษาศักยภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนไทยมุสลิม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2551.

ลินจง โพชารี. “การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วมบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทย นานาชาติ. 2551(1) : ไม่มีเลขหน้า, 2551. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.

ลิขิต ชีรเวคิน. การกระจายอำนาจ/การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิส่งเสริมการวิจัยในมหาวิทยาลัยเพื่ออุตสาหกรรมไทย, 2535.

วัฒนาภรณ์ สุญา. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาดอยตุง จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

วัฒนา มโนรัตน์. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณศึกษาชุมชนบ้านคิมด อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2552.

วันทนา จิมบ้านดอน. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.

วันชัย วัฒนศัพท์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, 2545.

- วรพล วัฒนเหลืออรุณ. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน
กรณีศึกษา หมู่บ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.
การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- วรรณมา วงษ์วานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนชนบท.
รายงานการวิจัย. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- วารภรณ์ งามสมสุข. การประเมินมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- วารางคณา กิตติศรีวรพันธุ์. การวางแผนบริเวณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร-ชนวิ อย่างยั่งยืน ณ
แหล่งพลอยบ้านบ่อแก้ว อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- วารุณี เกตุสะอาด. ศักยภาพของพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาพื้นที่เขต
ทิวทัศน์นวด จังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554.
- วิรุจ กิจนันท์วิวัฒน์. “จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย,”
วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2548(1) : ไม่มีเลขหน้า,
2548. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.
- วัฒนา มโนรัตน์. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาชุมชนบ้านฝืด อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พระนครศรีอยุธยา :
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2552.
- วันชัย วัฒนศัพท์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3.
นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, 2545.
- วาทีณี รุติคามเมธิกุล และสิริอร นาถิวงษ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกพักผ่อนของนักท่องเที่ยว
คนไทย กรณีศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. “ภาคอีสาน (ประเทศไทย),” 7 มิถุนายน 2553.
<<http://th.wikipedia.org/wiki>> 26 มิถุนายน 2553 ก.
- . “จังหวัดศรีสะเกษ,” สารานุกรมเสรี. 7 มิถุนายน 2553.
<<http://th.wikipedia.org/wiki>> 26 มิถุนายน 2553 ข.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. “อำเภอกันทรลักษ์,” 31 พฤษภาคม 2553.

<<http://th.wikipedia.org/wiki>> 10 มิถุนายน 2553 ค.

วิภาวรรณ พัฒนพงษ์. การรับรู้ข่าวสารปัจจัยเชิงจิตวิทยาและความพึงพอใจและทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547.

วิรุจ กิจนันท์วิวัฒน์. “จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2548(1) : ไม่มีเลขหน้า, 2548. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.

ขมาพร คงคร. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549.

ศิริ สามสุโพธิ์. เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2546.

ศิริพร ศรีสัมพันธ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลนครนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

ศิริรัตน์ หอมนาน. ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

ศุภวัจน์ แก้วขาว. การออกแบบวางแผนบริเวณเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สถานีวิจัยกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. “ดึงคนไทยเที่ยวไทยทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ,” การท่องเที่ยว. 22 กรกฎาคม 2543. <<http://www.kasikomresearch.com>> 22 มีนาคม 2554.

สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. การศึกษาโครงการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร(Agrotourism). กรุงเทพฯ : ฝ่ายบริการอุตสาหกรรมและที่ปรึกษา, 2544.

———. ความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : ฝ่ายบริการอุตสาหกรรมและที่ปรึกษา, 2541.

- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ : กองบริการที่ปรึกษาศูนย์บริการวิชาการ, 2540.
- สมคิด สร้อยน้ำ. การพัฒนาตัวแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- สนทยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2533.
- สมพุทธ ชูระเจน. ท้องถิ่นชนบทไทยกับการท่องเที่ยว. เอกสารประกอบการรายงานการสัมมนาแนวทางการลงทุนและการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับชุมชน สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2540.
- สมนึก เขียววิชัย. การมีส่วนร่วมของประชาชนเขตเทศบาลนครตรัง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. การศึกษาอิสระ ร.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- สมศรี ภัทรธรรม. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวเกษตรเพื่อการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- . ความคิดเห็นของประชาชนผู้สนใจในการเกษตรเกี่ยวกับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเกษตรและแหล่งบริการที่เกี่ยวข้องในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- . ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยวิธีการศึกษาดูงานของประชาชนผู้สนใจในการเกษตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- สมศรี ศิริขวัญชัย. กระบวนการสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตโดยการมีส่วนร่วม. ปริญญาานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548.
- สยามธุรกิจ. “โลกธุรกิจบริการขนส่งทางอากาศสดใส,” ตลาดเอเชียสื่อเค้าแข่งหน้าอเมริกาไม่เห็นฝุ่น. 3-6 กุมภาพันธ์ 2551. <<http://www.siamturakij.com/home/news>> 20 มีนาคม 2553.
- สร้อยสวัสดิ์ อาสาสรรพกิจ. “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (Agrotourism),” วารสารการส่งเสริมและพัฒนา. 11(2) : 17-19 ; มกราคม-เมษายน, 2542.
- สอรัฐ มากบุญ และธวัชชัย ทองธรรมชาติ. การศึกษารูปแบบเส้นทางและความพร้อมของเกษตรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. รายงานการวิจัย. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2546-2547.

- สาขชล พฤกษนันท์. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาบ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2550.
- สิริวัฒนา ใจมา. “เงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2548(1) : ไม่มีเลขหน้า, 2548. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ : คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550.
- . ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ : คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การเรียนรู้ชุมชนทรัพยากรในตน. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา, 2541.
- สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. “ข้อมูลจังหวัดศรีสะเกษ,” ฐานข้อมูลกลางจังหวัด. 16 มิถุนายน 2553. <<http://www.sisaket.go.th/index1.php>> 26 กันยายน 2553.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวไทย. การกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพฯ : มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย, 2553.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกันทรลักษ์. แผนชุมชน. ศรีสะเกษ : สำนักพัฒนาชุมชน, 2553.
- สำนักงานสถิติจังหวัดศรีสะเกษ. “สถิติการเกษตร.” รายงานผลเบื้องต้นสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2546. ม.ป.ป. <http://sisaket.nso.go.th/sisaket/index_oldversion.htm> 26 มิถุนายน 2553.
- สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร. “ภูมิปัญญาท้องถิ่น.” ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น. ม.ป.ป. <<http://tkagri.doae.go.th/temp.php?gpg=title02>> 26 มิถุนายน 2553.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ. ข้อมูลเศรษฐกิจการค้าจังหวัด (Factsheet) ประจำเดือนมิถุนายน. ศรีสะเกษ : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ, 2553.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. แผนการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนปี 2552-2554. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2554.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. “สำนักงานพัฒนาหมู่บ้าน / ชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง,” แผนแม่บทชุมชน. 13 กุมภาพันธ์ 2550.

<<http://www.sml.go.th/vcPlan.php>> 30 เมษายน 2552.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอกันทรลักษ์. อำเภอกันทรลักษ์. ศรีสะเกษ : สำนักงานอำเภอกันทรลักษ์, 2549.

สายชล พุดตานคง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ลินจง โพชารี เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านชาตารมย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2554.

สุขุมภรณ์ ชันซ์ศรี. “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ตำบลกะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง,” วารสารเกษตรพระจอมเกล้า. 24(2) : 73-89 ; พฤษภาคม-สิงหาคม, 2549.

สุดารัตน์ แสงจำนงค์. แนวทางการพัฒนาศูนย์ฝึกเลี้ยงเพื่อการเกษตร อำเภอกาญจนดิษฐ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

สุทธิกาญจน์ กาญจนะ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษาหาดป่าตอง จังหวัดภูเก็ต. การศึกษาอิสระ ร.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. “ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้,” ทักษิณคดี. 4(3) : 21-41 ; กุมภาพันธ์-กรกฎาคม, 2540.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ. การท่องเที่ยวและหลักการบริการจัดการที่ยั่งยืน. ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

—————. วิสัยทัศน์การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. รายงานการฝึกอบรมหลักสูตรการให้บริการการท่องเที่ยวสำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและกรมป่าไม้, 2541.

สุรียา สัมจันทร์. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบโดยองค์กรท้องถิ่นและกลุ่มผู้เลี้ยงปลาในกระชังชุมชนหมู่ 4 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์. รายงานการวิจัย. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2549.

สุวนิตย์ หอมจะบก. แนวทางการพัฒนาแผนการประชาสัมพันธ์จิมทอมป์สันฟาร์ม อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาอิสระ บธ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.

- เสรีวัฒน์ สมิทธิ์ปัญญา และคณะ. “การวางแผนการจัดการเขาดำเอร่าวมเพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 2553(1) : ไม่มีเลขหน้า, 2553. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.
- เสาวรีย์ ตะโพนทอง, กุลกัญญา ณ ป้อมเพ็ชร และสุรศักดิ์ คู่สุวรรณชัย. การศึกษาแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านยางทอง ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งที่ 42, 2547.
- แสงแข บุญศิริ, พงษ์สันต์ ต้นหยง และณัชชา ศิริรัตนาร. “แนวทางยกระดับราคาสินค้าเกษตรและแหล่งท่องเที่ยวสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐม,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2548(1) : ไม่มีเลขหน้า, 2548. <<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.
- โสภณ บุญกล้า และคณะ. รูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยาตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. รายงานการวิจัย. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2551.
- โสภิตา สมจิตร. ความต้องการข้อมูลข่าวสารและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสถานี่เกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- อดิศร วงศ์คงเดช. การสนับสนุนการพัฒนาด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ส.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
- อดิภา ตริยคานนท์. แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทรแขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ธนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2549.
- อดิน ระพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527 ก.
- . สังคมไทยในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ 2325-2416. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527 ข.
- อภิรมย์ พรหมจรรยา, คมสัน รัชตพันธ์ และประภัสรา กิจไพบุลย์ทวี. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

- อภิศิ แซ่จ้ง. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวนส้มโอเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.
- อมร สุวรรณนิมิตร. รูปแบบการเสริมพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาชุมชน นำอยู่. วิทยานิพนธ์ ป.ร.ค. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ. การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- อนุชิต พึ่งปัญญาดี. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ นักท่องเที่ยว. สารนิพนธ์ บช.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.
- อร สีแพร. ลักษณะเฉพาะของเกษตรกรรมที่สนับสนุนโครงการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา และพื้นที่ต่อเนื่อง. กรุงเทพฯ : ศรีเอทมาย์, 2544.
- อรอนงค์ ฤชาฤทธิ. ศักยภาพของตำบลสัมปทวนการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- อัคนันท์ จันทร์บัว. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดระยอง. การศึกษาอิสระ รศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- อัจฉรียา ศักคินทร์รงค์. การมีส่วนร่วมของชุมชนและแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง เกษตรกรรมกรณีศึกษาตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง. ปริญญาานิพนธ์ วท.บ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- อำพล จินดาวัฒนะ. คู่มือนำทางชีวิตรักพอเพื่อพอขอดำเนินชีวิตด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : เจ.เอส.การพิมพ์, 2550.
- อารีย์ นัยพินิจ และสุริชญา มณีเนตร. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้าน บุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- อุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ. รายงานสถานการณ์อุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษปี 2552. ศรีสะเกษ : โสมาภาอินฟอร์เมชันเทคโนโลยี, 2553.
- อุทิศ ทองภิบาล. การมีส่วนร่วมของชุมชนชาวเลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การบริหาร ส่วนตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. การศึกษาอิสระ ร.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- อภิชัย พันธเสน. สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.

- อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธุ์. “ททท. อีสาน ผนึกกำลังภาคธุรกิจ เจาะตลาดญี่ปุ่น ตั้งเป้ากระตุ้นเศรษฐกิจท่องเที่ยวอีสาน,” ข่าวท่องเที่ยว. 20 กรกฎาคม 2553.
<<http://www.ryt9.com/s/prg/945471>> 13 มีนาคม 2554.
- อภิสิทธิ์ ชำรงวารกุล. กระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550.
- อุมาพร มณีแนม. “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนและแผนการตลาดในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีโหนด-นา-เล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา,” วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2552(2) : 2552.
<<http://www.ttresearch.org>> 26 มิถุนายน 2553.
- อุไรวรรณ สุวรรณเสรี. ความพึงพอใจและปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเส้นทางโพนพิสัย-รัตนวาปี จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- เอกวิทย์ ฅ กลาง. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2536.
- Adekoya, A.E. and Tijani Adisa Ibrahim. “Potentials and challenges of Participation in Agricultural Biotechnology R and D : A Case for National Agricultural Research Capacity Building,” American Journal of Biochemistry and Biotechnology. 6(1) : 47-53, 2010.
- Alegre, J., Sara Mateo, and Llorenç Pou. “An analysis of households' appraisal of their budget constraints for potential participation in tourism,” Science Direct. 31(1) : 45-56 ; February, 2010.
- Allmendinger, Philip. Planning in Post Modern Times. London : Routledge, 2001.
- Amir, O.A. and Narriman Saleh Jiddawi. “Dolphin tourism and community participation in Kizimkazi village, Zanzibar,” United Nations Environment Programme GRID Africa GeoPortal (UNEP). 2009. <http://gridnairobi.unep.org/chm/EAFDocuments/Tanzania/amir_p551-560.pdf> June 29, 2010.
- Avila, V.S. “Community-based Ecotourism Management Moving Towards Sustainability, in Ventanillia, Oaxaca, Mexico,” Ocean & Coastal Management. 45 : 511-529, 2002.

- Aref, F. and Mohd Ridzuan. "Assessing the Level of Community Participation as a Component of Community Capacity Building for Tourism Development," European Journal of Social Sciences. 8(1) : 68-75, 2009.
- Basaj, M. "Non-economic determinants of structural transformations in Malopolska agriculture," Journal of Agribusiness and Rural Development. 3(13) : 13-18 ; December, 2009.
- Borkowska, M. "Agricultural activities in the OleŚnica commune," Journal of Agribusiness and Rural Development. 3(13) : 25-31 ; December, 2009.
- Bollen, K.A. Structural Equations with Latent Variable. New York : A Wiley Inter Science Publication, 1989.
- Catalino, H.A. and Magdalena Lizardo. "Agriculture, Environmental Services and Agro-Tourism in the Dominican Republic," Electronic Journal of Agricultural and Development Economics. 1(1) : 87-116, 2004.
- Chunyan, Z. and Jinghua Wang. "Research on the Development of Rural Agro-tourism Enterprise in Beijing," Science & Engineering(SEI). 34(4) : 778-784 ; October, 2009.
- Cohen, J. M. and Norman Uphoff . "Participation,s Place in Rural Development: Seeking Clarity through Specificity." World Development. 8(5) : 213-235, 1996.
- Connor, T. Agrotourism in Australia : a Potential Success Story. 1997.
<<http://203.144.248.23/Cabi/detail.nsp>> July 13, 2010.
- Cooper, G. "Community based tourism experiences in the Caribbean : Lessons and key considerations," Caribbean Natural Resources Institute. April, 2004.
<<http://www.canari.org/tourismpaper.pdf>> June 29, 2010.
- Chuck Y. Gee, James Makens, and Dexter Choy. The Travel Industry. Connecticut : The AVI Publishing, 1984.
- Dalkey, N. and Helmer Olaf. "An Experimental Application of Delphi Method to the use of Expert," Management Sciences. 9 : 458-467, 1963.
- Dobbert, M.L. Ethnographic Research. New York : Praeger, 1982.
- Erkus, H. and Ayda Eraydin. "Environmental governance for sustainable tourism development : Collaborative networks and organisation building in the Antalya tourism region," Science Direct. 31(1) : 113-124 ; February, 2010.

- Gonet, D. "Employment of method of economic analysis for definition of change in organisation and efficiency of agricultural productive cooperative," Journal of Agribusiness and Rural Development. 3(13) : 49-56 ; December, 2009.
- Hair, J.F., and others. Manltivariate Data Analysis. 5th ed. New Jersey : Prentice-Hall, 1998.
- Harris, N. Planning Futures : New Directions for Planning Theory. United Kingdom : Florence Routledge, 2001.
- Healey, P. Collaborative Planning : Shaping Places in Fragmented Societies. London : MacMillan Press, 1997.
- Indiana State Department of Agriculture. "Indiana Farmers' Market, U-Pick and Agritourism Directory," Indiana Start Report of Engine. September 6 -12, 2009.
<http://www.in.gov/apps/ISDA_FarmersMarket/> June 29, 2010.
- Jutamas Wisansing. "Towards community driven tourism planning : A critical review of theoretical demands and practical issues," AU-GSB e-JOURNAL. 2(2) : 47-59 ; December, 2009.
- Key, C. and Vijayan Pillai. "Community Participation and Tourism Attitudes in Belize," Interamerican Journal of Environment and Tourism. 2(2) : 8-15 ; October, 2006.
- Kizos, T. and Iosifides Iosifides. "The Contradictions of Agrotourism Development in Greece : Evidence from Three Case Studies," South European Society and Politics. 12(1) : 59-77, 2010.
- Korawan Sangkakorn. People's participation in community-based tourism : Northern Thailand case studies. Social Research, Thailand : Chiang Mai University, 2008.
- Kuswidiati, W. "A Case Study of Participatory Development in the One Village One Product Movement : Green Tourism in Ajimu Town, Oita, Japan and Agro Tourism in Pasuruan, East Java, Indonesia," International OVOP Policy Association. 10(11) : 122-130 ; October, 2008.
- LACK K. Joanne. Agri-Tourism Developemant in British Columbia. Bachelor's of Art, Columbia : Simon Fraser University, 1997.
- Logar, I. "Sustainable tourism management in Crikvenica, Croatia: An assessment of policy instruments," Science Direct. 31(1) : 125-135 ; February, 2010.

- Marzuki, A. "A review on public participation in environmental impact assessment in Malasia," Theoretical and Empirical Researches in Urban Management. 3(12) : August, 2009.
- McGehee, N. and Kardashian Kim. "Motivation for Agri-Tourism Entrepreneurshi," Journal of Travel Research. 43(2) : 161-170, 2004.
- Martain, V. and Haverbeck. COMMUNITY-BASED TOURISM IN GUATEMALA. Master's Thesis, Northridge : California State University, 2006.
- Mazilu, M. and Avram Iancu. "Agrotourism-An alternative for a sustainable rural development," GEOTOUR. 5(7) : 162-165 ; October, 2006.
- Nafri, Nafes and Nuol. "Communitie-Based Tourism in the Lao PDR : An Overview," MekongInfo. 2005. <http://www.nafri.org.la/document/sourcebook/Sourcebook__eng/Volume1/25_cbtppp_rdma.pdf> June 29, 2010.
- Nienke M. Beintema and Federica Di Marcantonio. "Female Participation in African Agricultural Research and Higher Education: New Insights," International Food Policy Research Institute. March, 2010. <<http://ideas.repec.org/p/fpr/ifprid/957.html>> June 29, 2010.
- Nithipong Lerpongpipatkul. The Readiness on Information Service of the Personnel in Phu Ruea District, Loei Province. Master's Thesis, Thailand : Kasetsart University, 2004.
- Nutricion, N. Agro-tourism Assessment of the Patronato de Nutricion farms : A Case Study of El Maçano. Panama : McGill University, 2009.
- PEI Department of Agriculture & Forestry. Agricultural Business Profile on Agri-Tourism. February, 2000. <http://www.gov.pe.ca/photos/original/af_fact_tourism.pdf> June 29, 2010.
- Perry D. Quick. "Travel and Tourism in National Economics: Present and Future," World Travel and Tourism Review. 1 : 72-77, 1991.
- Piyachat Wannasit. A Study About the Readiness of the Sithiporn Kridakara Research Station for Agro-touring Services. Master's Thesis, Thailand : Kasetart University, 2003.
- Reason, P. Learning and Change Though Action Research. London : Sage, 1988.

- Ritchie, J.R., Troy Bornhorst, and Robert Sheehan. "Determinants of tourism success for DMOs & destinations : An empirical examination of stakeholders perspectives," Science Direct. 31(5) : 563-698 ; October, 2010.
- Ross E. Mitchell. "Community-based tourism : Moving from rhetoric to practice," e-Review of Tourism Research (eRTR). 1(1) : 10-13 ; December, 2003
- Silva, S.I.A.U.K De. The poterntial of agro-tourism in Sri Lanka : a case study of the tea industry. Master's Thesis, Thailand : Prince of Songkla University, 2008.
- Shadid, W. and others. Partieipation of Poor in Development. Leiden : University of Leiden, 1982.
- Sharon, P., Kahl Colin, and Kirsty Bloomfield. "A typology for defining agritourism," ScienceDirect. 31(6) : 754-758 ; December, 2010.
- Sproule, K.W. Community-based Ecotourism Development : Identifying Partners in the Process. New Haven : Yale University, 1996.
- Sultana, P. and Paul Thomson. "Consensus Building for Community-Based Natural Resource Management," Agriculture and Natural Resource Management. 1(2) : 159-167, 2005.
- Sznajder, M. and Lucyna Przezborska. "IDENTIFICATION OF RURAL AND AGRITOURISM PRODUCTS AND SERVICES," Journal of Agribusiness and Rural Development. August, 2004. <http://www.jard.edu.pl/pub/16_3_2004.pdf> June 29, 2010.
- Tabachinck, B.G. and Linda S. Fidell. Using Multivariates Statistics. 3rd ed. New York : Harper Collins College, 1996.
- Taware, P. "Agri-Tourism : innovative supplementary income generating activity for enterprising farmers," Confederation of Indian Industry. 2008. <http://www.agritourism.in/images/Agri-Tourism_Concept_Note.pdf> June 29, 2010.
- Timothy J. Forsyth. "Tourism and Agricultural Development in Thailand," Annals of tourism research. 22(4) : 877-900, 1995.
- Townsley, P. Rapid Rural Appraisal, Participatory Rural Appraisal and Aquaculture. Rome : Food and Agriculture Organization of the United Nations, 1996.

- Tsaur, S.H., Yu Chong Lin, and Richard J.H. Lin. "Evaluating Ecotourism Sustainability from The Integrated Perspective of Resource, Community and Tourism," Mendeley. 27(4) : 640-653 ; February, 2006.
- United Nations. National Sustainable Development Strategy in Asia and the Pacific. Geneva : UNEP, 2003.
- . Participatory Rural Development in Selected Counties. Bangkok : Interagency, 1981.
- . Public Involvement : Guideline for Natural Resource Development Project. New York : Economic and Social Commission for Asia and the Pacific and United Nation Development Program, 1997.
- Upadhayaya, P.K. and Bishnu Raj Upreti. Mountain tourism in Nepal : An overview on the sustainable inclusion of local communities. Ph.D. Tourism, Kathmandu University : Swiss National Centre of Competence in Research (NCCR) : North-South, 2009.
- Vijay, K. "AGRO-TOURISM : SCOPE AND OPPORTUNITIES FOR THE FARMERS IN MAHARASHTRA," Indiastat. September-October, 2009.
<<http://static.globaltrade.net/files/pdf/20100330022654.pdf>> June 29, 2010.
- Yasarata, M. and others. "Politics and sustainable tourism development - Can they co-exist? Voices from North Cyprus," Science Direct. 31(3) : 297-452 ; June, 2010.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. วีระพล ทองมา คณบดีคณะพัฒนการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรเชษฐ์ เชนฐมาส คณบดีคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท โมราชาติ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบล

ภาคผนวก ข

บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่พัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บัญชีรายชื่อผู้ทรงวุฒิที่พัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ชื่อ สกุล	ตำแหน่ง / ความเชี่ยวชาญ	วิธีการเก็บข้อมูล
1. ผศ.สุรเชษฐ์ เชนฐมาส	คณบดีคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	สัมภาษณ์
2. รศ.ดร.วีระพล ทองมา	คณบดีคณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้	แบบสอบถามส่งทาง ไปรษณีย์
3. ผศ.ดร.ชมพูนุท โมราชาติ	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ สาขาวิชาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบล	แบบสอบถามส่งทาง ไปรษณีย์
4. นางสาววิวรรษา ขอนยาง	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและ การโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	แบบสอบถามส่งทาง อินเทอร์เน็ต
5. นางสาวธฐา จันทวารา	อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ สาขาวิชาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบล	แบบสอบถามส่งทาง อินเทอร์เน็ต
6. นางสาวณัฐกานต์ ณ ไพรี	อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ สาขาวิชาการ จัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยขอนแก่น	แบบสอบถามส่งทาง อินเทอร์เน็ต
7. นางสาวชล พุดตาลดง	กำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้านด้าน การปกครอง	สัมภาษณ์
8. นายวิเชียร ร่วมรัก	อดีตกำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการปกครอง	สัมภาษณ์
9. นายจำเนียร บุญทน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการศึกษา	สัมภาษณ์
10. นายสุนทร เบิกบาน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร/หมอยา สมุนไพรโบราณ	สัมภาษณ์

ชื่อ สกุล	ตำแหน่ง / ความเชี่ยวชาญ	วิธีการเก็บข้อมูล
11. นายทศพล สุขจันทร์	ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลไม้และประธาน กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำตารมย์ เกษตรกรดีเด่นและเกษตรกรสำนึก บ้านเกิด ประจำปี 2552	สัมภาษณ์
12. ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทอร	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศิลปะและ วัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัย มหาสารคาม	สัมภาษณ์
13. นายวิบูลย์ วงศ์มาศา	เกษตรจังหวัดมหาสารคาม	สัมภาษณ์
14. นางสาวเจดีย์ แสนทวีสุข	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกันทรลักษ์	สัมภาษณ์
15. นายจรรยา สุคนธ์คันธชาติ	นายอำเภอกันทรลักษ์	
16. นางกัลยา เสาร์รี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชำตารมย์	สัมภาษณ์
17. นางลำไย เผ่าพันธุ์	ผู้ใหญ่บ้านแสงเจริญ หมู่ที่ 6	สัมภาษณ์
18. นายถัมเจริญ นุญเลี้ยง	ผู้ใหญ่บ้านบ้านบก หมู่ที่ 9	สัมภาษณ์
19. นายจำปี คำมงคล	ผู้ใหญ่บ้านชำม่วง หมู่ที่ 5	สัมภาษณ์
20. นายปาน อินทพันธ์	ผู้ใหญ่บ้านตระกาจ หมู่ที่ 4	สัมภาษณ์

ภาคผนวก ค

บัญชีรายชื่อ ผู้เข้าร่วมเวทีพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บัญชีรายชื่อ ผู้เข้าร่วมเวทีพัฒนาองค์ประกอบและตัวตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ระยะที่ 1

รายชื่อผู้ร่วมเวที บ้านชำตารมย์ หมู่ 7 ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่สวนทศพล

1. นางสาวชล พุดตานคง	กำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง
2. นายสุนทร เบิกบาน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร/หมอยาสมุนไพร โบราณ
3. นายทศพล สุขจันทร์	ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลไม้และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชำตารมย์
4. นายวิเชียร ร่วมรัก	อดีตกำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง
5. นายจำเนียร บุญทน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการศึกษา
6. นายจันทิ เรียบพิมพ์	ปราชญ์ด้านงานฝีมือ
7. นายบุญรมณ์ เส้นสุข	ปราชญ์ด้านศิลปะพื้นบ้าน (หมอแคน)
8. นางวิไล จันทรแก้ว	ปราชญ์ด้านอาหาร
9. นางสุภี สุดหล้า	ช่างฝีมือ
10. นายรัตนศาสตร์ มาสกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ/วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
11. นางจันทรา สุดหล้า	ปราชญ์ด้านศิลปะพื้นบ้าน
12. นายสมจิตร เบิกบาน	สารวัตรกำนัน
13. นายหัสสกร ตรองจิต	อบต.
14. นายนคร ศิริปริญญาพันธ์	ข้าราชการ
15. นายประทูล บุญเนตร	อบต.
16. นายสาคร กฐินเทศ	อบต.
17. นางกัลยา เสาร์รี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชำตารมย์
18. รัชต์ทวี อรุณเกียรติ์พงศา	อบต.
19. นายวิชัย รัศมี	อสม.
20. นายปิยะพงษ์ ชัยมณี	อสม.
21. นายคำเพียร ชูระพันธ์	อปพร.
22. นายคำมี สุดหล้า	อปพร.
23. นางกองศรี เส้นสุข	อสม.
24. วิเศษสันต์ พุดตาลคง	ข้าราชการ
25. นายชายชัย โทคำวช	ชาวบ้าน

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ร่วมเวทีพัฒนารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รายชื่อผู้ร่วมเวทีพัฒนารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
วันที่ 26 - 27 มีนาคม 2554 ที่หอประชุม โรงเรียนบ้านชำตารมย์

1. นางสาวชล พุดตานคง	กำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง
2. นายสุนทร เบิกบาน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร/หมอยาสมุนไพรโบราณ
3. นายทศพล สุขจันทร์	ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลไม้และประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร
บ้านชำตารมย์
4. นายวิเชียร ร่วมรัก	อดีตกำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้านด้านการปกครอง
5. นายจำเนียร บุญทน	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการศึกษา
6. นายจันทิ เรียงพิมพ์	ปราชญ์ด้านงานฝีมือ
7. นายบุญธรรมณ์ เส้นสุข	ปราชญ์ด้านศิลปะพื้นบ้าน (หมอแคน)
8. นางวิไลย์ จันทร์แก้ว	ปราชญ์ด้านอาหาร
9. นางสุกัญญา สุธะ	ช่างฝีมือ
10. นายรัตนศาสตร์ มาสกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ/วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
11. นางจันทร์มา สุธะ	ปราชญ์ด้านศิลปะพื้นบ้าน
12. นายสมจิตร เบิกบาน	สารวัตรกำนัน
13. นายทัศนกร ตรงจิต	อบต.
14. นายนคร ศิริปริญญาพันธ์	ข้าราชการ
15. นายประทูล บุญเนตร	อบต.
16. นายสาคร กฐินเทศ	อบต.
17. นางกัลยา เสาร์รี่	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชำตารมย์
18. รัชต์ทวี อรุณเกียรติพงษ์ศา	อบต.
19. นายวิชัย รัศมี	อสม.
20. นายปิยะพงษ์ ชัยมณี	อสม.
21. นายคำเพียร ชูระพันธ์	อปพร.
22. นายคำมี สุธะ	อปพร.
23. นางกองศรี เส้นสุข	อสม.
24. วิเศษสันต์ พุดตาลคง	ข้าราชการ
25. นายชายชัย โทคำ	ชาวบ้าน
26. นายเสรีภาพ สุธะ	ชาวบ้าน

27. นายปัญญา เบิกบาน ชาวบ้าน
28. นายเชาวลิต วงกะฮาด ชาวบ้าน
29. นายกำพล นิตอินทร์ ชาวบ้าน
30. นายยุทธนา ตาลาคูณ ชาวบ้าน
31. นางอมร จันท์แก้ว ชาวบ้าน
32. นายปัญญารัตน์ วนาสนธ์ ชาวบ้าน
33. นายปริญญา แก้วสง่า ชาวบ้าน
34. นายบุญกอง พันธุ์คำ ชาวบ้าน
35. นายวิจิต ใจใหญ่ ชาวบ้าน
36. นายสัมฤทธิ์ สุดหล้า ชาวบ้าน
37. นายสมพร หงษ์ทอง ชาวบ้าน
38. นางถนอม สาลี ชาวบ้าน
39. นางนรรยา ชิน โขติ ชาวบ้าน
40. นางบัวลา สุขสุรีย์ ชาวบ้าน
41. นางสมจิตร สุวะจันท์ ชาวบ้าน
42. นางละอองดาว แสงสว่าง ชาวบ้าน
43. นางสุวิมล บุรณิเจริญ ชาวบ้าน
44. นางสิริกัสสร คล้ายจินดา ชาวบ้าน
45. นางบัวพา แก้วคำ ชาวบ้าน
46. นางบุญมาก รูปใหญ่ ชาวบ้าน
47. นายสุเกียรติ์ แก้วไพรวัน ชาวบ้าน
48. นายทวีป สีดา ชาวบ้าน
49. นายยุทธนา พละศักดิ์ ชาวบ้าน
50. นายสุขัน พิมพ์บุญมา ชาวบ้าน
51. นายกิตติกร วันดี ชาวบ้าน
52. นายตอง บุญทน ชาวบ้าน
53. นายสัมฤทธิ์ สุดหล้า ชาวบ้าน
54. นายประวิทย์ ก้อนด้วง ชาวบ้าน
55. นายวินัย วนาสนธ์ ชาวบ้าน
56. นายธรรมบุญ มุทนาเวช ชาวบ้าน

ภาคผนวก จ
ภาพปฏิบัติการวิจัย

ภาพประกอบ 14 การระดมความเห็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดฯ ที่หอประชุม
โรงเรียนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพประกอบ 15 การระดมความเห็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดฯ ที่หอประชุม
โรงเรียนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพประกอบ 16 กลุ่มผู้ร่วมเวทีระดมความเห็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดฯ ที่หอประชุม
โรงเรียนบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษร่วมรับประทานอาหาร

ภาพประกอบ 17 ผู้วิจัยระดมความเห็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดฯ ที่หอประชุม
โรงเรียนบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพประกอบ 18 สัมภาษณ์ นางสาวชล พุดตานคง กำนันตำบลตระกาจ/ปราชญ์ชาวบ้าน
ด้านการปกครอง ชุมชนบ้านชำดามย์

ภาพประกอบ 19 สัมภาษณ์นายทศพล สุขจันทร์ ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลไม้และ
ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านชำดามย์

ภาพประกอบ 20 สวนผลไม้ของนางวิสัย จันทร์แก้ว

ภาพประกอบ 21 สวนผลไม้ของนายทศพล สุขจันทร์

ภาพประกอบ 22 เวทีระดมความเห็นกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ชุมชนบ้านชำคารมย์ ที่สวนทศพล

ภาพประกอบ 23 กลุ่มผู้ร่วมเวทีระดมความเห็นกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านชำคารมย์

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดที่ 1

สำหรับสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิ

การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ

อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ”

คำชี้แจง

1. การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ซึ่งมีกระบวนการวิจัยทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ ยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สร้างขึ้น ขั้นตอนที่ 3 ประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามตัวชี้วัดที่สร้างขึ้น และขั้นตอนที่ 4 เป็นการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. จุดประสงค์ของแบบสอบถามชุดนี้ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์

3. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 ข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีทั้งหมด 4

ประกอบหลัก

4. โปรดแสดงความเห็น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสำหรับเลือกตอบความเหมาะสมของ องค์ประกอบและตัวชี้วัด ดังกล่าว ในการบ่งชี้ถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากน้อยเพียงใด และเขียนข้อความให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในช่องว่างที่กำหนดให้

5. ความเห็นของท่านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างและการพัฒนาตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับชุมชนบ้านชำตารมย์ จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อผู้วิจัยจะได้ดำเนินการศึกษาในขั้นตอนต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่าน มา ณ โอกาสนี้

นางสาวลินจง โพชารี

นิติศปริญญญาเอก (ปรด.) การจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผู้เชี่ยวชาญ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี

1.1 ลักษณะตำแหน่ง

1 นักวิชาการ ระบุตำแหน่ง.....

2 นักบริหาร ระบุตำแหน่ง.....

3 ปราชญ์อีสาน ระบุสาขาหรือประเภทความชำนาญ.....

4 นักพัฒนา ระบุสาขาหรือประเภทความชำนาญ.....

1.2 ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหรือสถานภาพที่เป็นอยู่ในถึงปัจจุบัน ปี

1.3 ที่อยู่หรือ สถานที่ทำงาน/หน่วยงาน/องค์กร สังกัด.....

1.4 ผลงานเด่น/ความเชี่ยวชาญ/ลักษณะงานที่ทำปัจจุบัน.....

2. ผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มผู้รู้ นักปฏิบัติการจริง ในชุมชน)

ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี

2.1 ตำแหน่ง /สถานะทางสังคม

1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

2 อาสาสมัครสาธารณสุข

3. อปต.

4 ประธานกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ระบุ.....

5 ปราชญ์ชาวบ้าน

6 ผู้สูงอายุ

7 ผู้นำธรรมชาติ

8 อื่นๆ ระบุ.....

2.2 ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหรือสถานภาพที่เป็นอยู่ถึงปัจจุบันปี

2.3 บ้าน.....หมู่ที่..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด.....

2.4 ผลงานเด่น/ความเชี่ยวชาญของท่าน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับชุมชนบ้านชำตารมย์

ความหมาย ขององค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน 4 องค์ประกอบ

องค์ประกอบการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ความหมาย
1. ด้านศักยภาพการบริหารจัดการ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและ จัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน
2. ด้านศักยภาพการรองรับ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับ นักท่องเที่ยว ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้ง ยังเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว
3. ด้านศักยภาพการให้บริการของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการ ภายในแหล่งท่องเที่ยว
4. ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยว

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสำหรับเลือกตอบ องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ว่า
มีระดับความคิดเห็นในการเป็นองค์ประกอบหลักที่บ่งชี้ การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับชุมชน
บ้านชำตารมย์ มากน้อยเพียงใด

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
2. ด้านศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
3. ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
4. ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
อื่นๆ ระบุ.....					

ข้อเสนอแนะ.....

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 1 สักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การวางแผนบุคลากร					
1.2 การวางแผนงบประมาณ					
1.3 ผลผลิตทางการเกษตร					
1.4 การวางแผนการตลาด					
2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ					
2.1 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตร					
2.2 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว					
2.3 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์					
2.4 ถนนและลานจอดรถ					
3. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว					
3.1 การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย					
3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย					
4. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4.1 การจัดการขยะ ในแหล่งท่องเที่ยว					
4.1 การจัดการน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4.3 การจัดการมลพิษในอากาศที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว					
5. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ					
5.1 การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน					
5.2 การรักษาวินัยธรรมของชุมชน					
5.3 การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว					
6.1 ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ					
6.2 ความเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยว					
6.3 การสนับสนุนจากภาครัฐ					
6.4 การสนับสนุนจากเอกชน					
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
7.1 การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิตได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้					
7.2 การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย					
8. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว					
8.1 การรักษาความสะอาดของห้องน้ำและที่พัก					
8.2 การดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์					
8.3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว					
9. การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
9.1 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร					
9.2 การพัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์					
9.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการซื้อสำหรับลูกค้า					
10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว					
10.1 แผ่นพับ ป้ายโฆษณา					
10.2 การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์					
10.3 หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 2 ศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การเดินทางสะดวกและปลอดภัย					
2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่					
2.1 ถนน					
2.2 ไฟฟ้า					
2.3 ประปา					
2.4 โทรศัพท์					
2.5 อินเทอร์เน็ต					
3. ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
3.1 การมีหรือไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว					
3.2 ประเภทของที่พัก เช่น โฮมสเตย์ กางเต็นท์นอน					
4. ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว					
4.1 มีอาหารบริการเฉพาะสั่งจองล่วงหน้า					
4.2 มีร้านอาหารบริการในแหล่งท่องเที่ยว					
5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่					
5.1 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว					
5.2 การกระจายหรือส่งต่อนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินจำนวนที่กำหนด					
6. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว					
6.1 มีบุคลากรพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลา					
6.2 มีบุคลากรเพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว					
7. กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 3 สักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว					
1.1 การบรรยาย แนะนำสถานที่					
1.2 การแจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่					
2. การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว					
2.1 สามารถอธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน					
2.2 ความสามารถของมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมในการพูดภาษาต่างประเทศ					
3. ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว จับจ่ายซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว หรือนำกลับบ้าน					
4. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ การพักผ่อนและให้ความบันเทิง ภายในแหล่งท่องเที่ยว					
5. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับ บอร์ดหรือป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตรและการสาธิตวิธีการปฏิบัติ					
6. การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่ง จดหมาย หรือพาหนะ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ/ส่วนบุคคล					
7. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ภายในและภายนอกประเทศ บริการอินเทอร์เน็ต					
8. การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ การให้บริการอุปกรณ์ ฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้เพื่อตนเอง และการให้บริการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะ					
9. การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียง ทางสัญจร สื่อเพื่อการเรียนรู้และฝึกอาชีพ					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 4 ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรมที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว					
2. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น					
3. สภาพธรรมชาติและความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว					
4. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร					
5. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รางวัลกินรี รางวัลโลกสีเขียว ตราสัญลักษณ์ A (Agrotourism) ใบรับรอง GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตร					
6. ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว					
7. ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
8. การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ได้แก่ การร่วมกินอยู่ และกิจกรรมกับชาวบ้าน เป็นต้น					

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณา

แบบสอบถามชุดที่ 2 ผู้นำชุมชน

องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

การวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำดารมย์ ตำบลตระกาจ
อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ”

คำชี้แจง

1. จุดประสงค์ ของแบบสอบถามชุดนี้ เพื่อให้ท่านให้ระดับความคิดเห็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำดารมย์
2. ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง สำหรับเลือกตอบ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่อง
3. ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งผลการศึกษาจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวลินจง โพชารี

นิสิตปริญญาเอก (ปรด.) การจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชื่อสกุลผู้ตอบแบบสอบถาม
 ที่บ้านเลขที่.....บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....
 อำเภอ..... จังหวัด.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1 เพศ 1 ชาย 2 หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ตำแหน่ง /สถานะทางสังคม
- 1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน 2 อาสาสมัครสาธารณสุข
3. อบต. 4 ปรชชานกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ระบุ.....
- 5 ปราชญ์ชาวบ้าน 6 ผู้สูงอายุ
- 7 ผู้นำธรรมชาติ 8 อื่นๆ ระบุ.....
- 4 ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหรือสถานภาพที่เป็นอยู่ถึงปัจจุบันปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความหมาย ขององค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบ

องค์ประกอบจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ความหมาย
1. ด้านศักยภาพการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและ จัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน
2. ด้านศักยภาพการรองรับแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับ นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้ง ยังเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว
3. ด้านศักยภาพการให้บริการแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการ ภายในแหล่งท่องเที่ยว
4. ด้านศักยภาพการดึงดูดใจแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง O ตัวเลือกที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุดในแต่ละคำถาม

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 1 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การวางแผนบุคลากร					
1.2 การวางแผนงบประมาณ					
1.3 ผลิตผลทางการเกษตร					
1.4 การวางแผนการตลาด					
2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ					
2.1 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตร					
2.2 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว					
2.3 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์					
2.4 ถนนและสถานจอดรถ					
3. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว					
3.1 การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย					
3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย					
4. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4.1 การจัดการขยะ ในแหล่งท่องเที่ยว					
4.1 การจัดการน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4.3 การจัดการมลพิษในอากาศที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว					
5. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชน โดยรอบ					
5.1 การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน					
5.2 การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน					
5.3 การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว					
6.1 ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ					
6.2 ความเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยว					
6.3 การสนับสนุนจากภาครัฐ					
6.4 การสนับสนุนจากเอกชน					
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
7.1 การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิตได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้					
7.2 การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย					
8. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว					
8.1 การรักษาความสะอาดของห้องน้ำและที่พัก					
8.2 การดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์					
8.3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว					
9. การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
9.1 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร					
9.2 การพัฒนาตลาดและบรรจุภัณฑ์					
9.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการซื้อสำหรับลูกค้า					
10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว					
10.1 แผ่นพับ ป้ายโฆษณา					
10.2 การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์					
10.3 หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 2 ศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การเดินทางสะดวกและปลอดภัย					
2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่					
2.1 ถนน					
2.2 ไฟฟ้า					
2.3 ประปา					
2.4 โทรศัพท์					
2.5 อินเทอร์เน็ต					
3. ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
3.1 การมีหรือไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว					
3.2 ประเภทของที่พัก เช่น โฮมสเตย์ กางเต็นท์นอน					
4. ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว					
4.1 มีอาหารบริการเฉพาะสั่งจองล่วงหน้า					
4.2 มีร้านอาหารบริการในแหล่งท่องเที่ยว					
5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่					
5.1 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว					
5.2 การกระจายหรือส่งต่อนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินจำนวนที่กำหนด					
6. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว					
6.1 มีบุคลากรพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลา					
6.2 มีบุคลากรเพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว					
7. กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 3 ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว					
1.1 การบรรยาย แนะนำสถานที่					
1.2 การแจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่					
2. การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว					
2.1 สามารถอธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน					
2.2 ความสามารถของมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมในการพูดภาษาต่างประเทศ					
3. ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว จับจ่ายซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว หรือนำกลับบ้าน					
4. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ การพักผ่อนและให้ความบันเทิง ภายในแหล่งท่องเที่ยว					
5. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับ บอร์ดหรือป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตรและการสาธิตวิถีการปฏิบัติ					
6. การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย หรือพาหนะ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ/ส่วนบุคคล					
7. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ภายในและภายนอกประเทศ บริการอินเทอร์เน็ต					
8. การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ การให้บริการอุปกรณ์ฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้เพื่อตนเอง และการให้บริการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะ					
9. การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียง ทางสัญจร ล้อเพื่อการเรียนรู้และฝึกอาชีพ					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 4 ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรมที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว					
2. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น					
3. สภาพธรรมชาติและความสะดวกตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว					
4. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร					
5. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รางวัลกินรี รางวัลโลกสีเขียว ตราสัญลักษณ์ A (Agrotourism) ใบรับรอง GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตร					
6. ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว					
7. ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
8. การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ได้แก่ การร่วมกินอยู่ และกิจกรรมกับชาวบ้าน เป็นต้น					

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณา

แบบสอบถามชุดที่ 3
สำหรับสอบถาม ประชาชน
ประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ
อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ”

คำชี้แจง

1. จุดประสงค์ ของแบบสอบถามชุดนี้ เพื่อให้ท่านให้ระดับความคิดเห็นขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชำตารมย์
2. ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็น โดยทำเครื่องหมาย \surd ลงในช่อง สำหรับเลือกตอบ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่อง
3. ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งผลการศึกษาจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวลินจง โพชารี
นิสิตปริญญาเอก (ปรด.) การจัดการท่องเที่ยวและการ โรงแรม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บ้านชำตารมย์ หมู่ที่ 7 ตำบลตระกาจ
อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัด ศรีสะเกษ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ 1 ชาย 2 หญิง

2. อายุ.....ปี

3. การศึกษา

1 ประถม 2 มัธยมต้น 3 มัธยมปลาย
4 อนุปริญญา 5 ปริญญาตรี 6 อื่น ๆ.....

4. สถานภาพสมรส

1 โสด 2 สมรส 3 แยกกันอยู่ 4 หม้าย/อย่าร้าง

5. สถานภาพในครอบครัว

1 หัวหน้าครอบครัว 2 สมาชิกในครอบครัว

6. ตำแหน่ง /สถานะทางสังคม (ตอบเพียง 1 ข้อ)

1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน /ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 กรรมการหมู่บ้าน
3 อาสาสมัครสาธารณสุข 4 อบต.
4 แม่บ้าน 5 ผู้สูงอายุ
6 ประธานกลุ่มในชุมชน 7 ปราชญ์ชาวบ้าน
8 ผู้นำธรรมชาติ 9 เยาวชน
อื่นๆ ระบุ.....

7 รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวบาทต่อปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้าน

ความหมาย ขององค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ความหมาย
1. ด้านศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน
2. ด้านศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว
3. ด้านศักยภาพการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว
4. ด้านศักยภาพการดึงดูดใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ตัวเลือกที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุดในแต่ละคำถาม

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 1 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การวางแผนบุคลากร					
1.2 การวางแผนงบประมาณ					
1.3 ผลิตผลทางการเกษตร					
1.4 การวางแผนการตลาด					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ					
2.1 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตร					
2.2 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว					
2.3 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์					
2.4 ถนนและลานจอดรถ					
3. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว					
3.1 การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย					
3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย					
4. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4.1 การจัดการขยะ ในแหล่งท่องเที่ยว					
4.1 การจัดการน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4.3 การจัดการมลพิษในอากาศที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว					
5. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชน โดยรอบ					
5.1 การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน					
5.2 การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน					
5.3 การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน					
6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว					
6.1 ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ					
6.2 ความเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยว					
6.3 การสนับสนุนจากภาครัฐ					
6.4 การสนับสนุนจากเอกชน					
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
7.1 การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิตได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้					
7.2 การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว					
8.2 การดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์					
8.3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว					
9. การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
9.1 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร					
9.2 การพัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์					
9.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการซื้อ					
10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว					
10.1 แผ่นพับ ป้ายโฆษณา					
10.2 การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์					
10.3 หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์					
ด้านที่ 2 ศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การเดินทางสะดวกและปลอดภัย					
2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่					
2.1 ถนน					
2.2 ไฟฟ้า					
2.3 ประปา					
2.4 โทรศัพท์					
2.5 อินเทอร์เน็ต					
3. ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
3.1 การมีหรือไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว					
3.2 ประเภทของที่พัก เช่น โฮมสเตย์ กางเต็นท์นอน					
4. ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.2 มีร้านอาหารบริการในแหล่งท่องเที่ยว					
5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่					
5.1 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว					
5.2 การกระจายหรือส่งต่อนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินจำนวนที่กำหนด					
6. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว					
6.1 มีบุคลากรพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลา					
6.2 มีบุคลากรเพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว					
7. กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว					
7.1 การกำหนดช่วงฤดูกาล หรือที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว					
7.2 ระยะเวลาเปิด-ปิด ของแหล่งท่องเที่ยว					
ด้านที่ 3 สักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว					
1.1 การบรรยาย แนะนำสถานที่					
1.2 การแจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชม					
2. การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว					
2.1 สามารถอธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน					
2.2 ความสามารถของมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมในการพูดภาษาต่างประเทศ					
3. ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวหรือนำกลับบ้าน					
4. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ การพักผ่อนและให้ความบันเทิง ภายในแหล่งท่องเที่ยว					
5. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับ บอร์ดหรือป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตรและการสาธิตวิธีการปฏิบัติ					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย หรือพาหนะ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ/ส่วนบุคคล					
7. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ภายในและภายนอกประเทศ บริการอินเทอร์เน็ต					
8. การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ การให้บริการอุปกรณ์ฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้เพื่อตนเอง และการให้บริการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะ					
9. การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียง ทางสัญจร สื่อเพื่อการเรียนรู้และฝึกอาชีพ					
ด้านที่ 4 สักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรมที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว					
2. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น					
3. สภาพธรรมชาติและความสะดวกตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว					
4. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กม.					
5. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น					
6. ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่าย					
7. ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
8. การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ได้แก่ การร่วมกินอยู่และกิจกรรมกับชาวบ้าน เป็นต้น					

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณา

แบบสอบถามชุดที่ 4
สำหรับสอบถาม นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

การวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชาตารมย์ ตำบลตระกาจ
อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ”

คำชี้แจง

1. จุดประสงค์ ของแบบสอบถามชุดนี้ เพื่อให้ท่านให้ระดับความคิดเห็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านชาตารมย์
2. ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง สำหรับเลือกตอบ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่อง
3. ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งผลการศึกษจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวลินจง โพชารี
นิสิตปริญญาเอก (ปรด.) การจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง O หน้าตัวเลือกที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุดในแต่ละคำถาม

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุ ต่ำกว่า 15 ปี 15 - 24 ปี
 25 - 34 ปี 35 - 44 ปี
 45 - 54 ปี 55 - 64 ปี
 ตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป
- 1.3 ระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยมศึกษา/ปวช. อนุปริญญา/ปวส.
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
- 1.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 5,000 บาท 5,000 – 10,000 บาท
 10,001 – 30,000 บาท 30,001 – 50,000 บาท
 มากกว่า 50,000 บาท
- 1.5 ท่านมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปี
 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จัด คือ
- กิจกรรมเดินป่า
 - กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ เช่น น้ำตก แม่น้ำ
 - ซื้อสินค้าอาหาร และพืชผัก เช่น ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้สด ไข่
 - พักค้างคืนแบบโฮมสเตย์
 - กิจกรรมการเข้าชมสวนเกษตรต่าง ๆ
 - ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่
 - ทำกิจกรรมพืชมานะยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น เก็บดอกไม้ เก็บผลไม้
 - ฝึกปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การทำปุ๋ยจากธรรมชาติ
 - ฝึกอบรมวิชาการเกษตร

ตอนที่ 2 ข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับกลุ่มการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรบ้านท่าตำแย

ความหมาย ขององค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ความหมาย
1. ด้านศักยภาพการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและ จัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน
2. ด้านศักยภาพการรองรับ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับ นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้ง ทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว
3. ด้านศักยภาพการให้บริการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการ ภายในแหล่งท่องเที่ยว
4. ด้านศักยภาพการดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	การที่ชุมชนมีความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ตัวเลือกที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุดในแต่ละคำถาม

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด		มากที่สุด		มากที่สุด
ด้านที่ 1 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การวางแผนบุคลากร					
1.2 การวางแผนงบประมาณ					
1.3 ผลิตผลทางการเกษตร					
1.4 การวางแผนการตลาด					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด		มากที่สุด		มากที่สุด
2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ					
2.1 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตร					
2.2 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว					
2.3 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์					
2.4 ถนนและลานจอดรถ					
3. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว					
3.1 การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย					
3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย					
4. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4.1 การจัดการขยะ ในแหล่งท่องเที่ยว					
4.1 การจัดการน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4.3 การจัดการมลพิษในอากาศที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว					
5. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชน โดยรอบ					
5.1 การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน					
5.2 การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน					
5.3 การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน					
6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว					
6.1 ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ					
6.2 ความเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยว					
6.3 การสนับสนุนจากภาครัฐ					
6.4 การสนับสนุนจากเอกชน					
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
7.1 การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการผลิต					
7.2 การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว					
8.2 การดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์					
8.3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว					
9. การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
9.1 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ไปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตร					
9.2 การพัฒนาตลาดและบรรจุภัณฑ์					
9.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการซื้อสำหรับลูกค้า					
10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว					
10.1 แผ่นพับ ป้ายโฆษณา					
10.2 การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์					
10.3 หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์					
ด้านที่ 2 ศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การเดินทางสะดวกและปลอดภัย					
2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่					
2.1 ถนน					
2.2 ไฟฟ้า					
2.3 ประปา					
2.4 โทรศัพท์					
2.5 อินเทอร์เน็ต					
3. ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
3.1 การมีหรือไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว					
3.2 ประเภทของที่พัก เช่น โฮมสเตย์ กางเต็นท์นอน					
4. ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่					
5.1 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว					
5.2 การกระจายหรือส่งต่อนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินจำนวนที่กำหนด					
6. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว					
6.1 มีบุคลากรพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลา					
6.2 มีบุคลากรเพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว					
7. กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว					
7.1 การกำหนดช่วงฤดูกาล หรือที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว					
7.2 ระยะเวลาเปิด-ปิด ของแหล่งท่องเที่ยว					
ด้านที่ 3 ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว					
1.1 การบรรยาย แนะนำสถานที่					
1.2 การแจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่					
2. การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว					
2.1 สามารถอธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน					
2.2 ความสามารถของมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมในการพูดภาษาต่างประเทศ					
3. ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว หรือนำกลับบ้าน					
4. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ การพักผ่อนและให้ความบันเทิง ภายในแหล่งท่องเที่ยว					
5. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับ บอร์ดหรือป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตรและการสาธิตวิถีการปฏิบัติ					

ตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย หรือพาหนะ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ/ส่วนบุคคล					
7. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ภายในและภายนอกประเทศ บริการอินเทอร์เน็ต					
8. การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ การให้บริการอุปกรณ์ฝึกทักษะเพื่อการเรียนรู้เพื่อตนเอง และการให้บริการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะ					
9. การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ห้องน้ำ ทางลาดเอียง ทางสัญจร สื่อเพื่อการเรียนรู้และฝึกอาชีพ					
ด้านที่ 4 ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรมที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว					
2. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น					
3. สภาพธรรมชาติและความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว					
4. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กม.					
5. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รางวัลกินรี รางวัลโลกสีเขียว ตราสัญลักษณ์ A (Agrotourism) ใบรับรอง GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตร					
6. ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่าย					
7. ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
8. การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ได้แก่ การร่วมกินอยู่และกิจกรรมกับชาวบ้าน เป็นต้น					

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณา

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) และสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับกำหนด นิยาม องค์ประกอบ ประเด็นตัวชี้วัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
สำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ /ปราชญ์ชาวบ้าน

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ที่อยู่.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์

หัวข้อ	ประเด็นคำถาม
1. องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านชาตารมย์	1. องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านชาตารมย์ควรประกอบด้วย อะไรบ้าง
2. ตัวชี้วัด	1. ตัวบ่งชี้ถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านชาตารมย์ตามความเห็นของท่าน มีอะไรบ้าง

บันทึกผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบวัดหรือแบบบันทึกข้อมูลจากผลการจัดเวทีหมู่บ้าน
เพื่อสังเคราะห์หารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**

สถานที่

วันที่

รายชื่อกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7)

ประเด็นข้อคำถาม

1. ให้ท่านวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนปัจจุบัน มีอะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนท่าน
2. ให้ท่านวิเคราะห์ศักยภาพที่ทำให้ชุมชนท่านมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีอะไรบ้าง
3. ให้ท่านร่วมกันกำหนดความคาดหวังอนาคตหรือนิยามสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชน ที่ตอบสนองกับสภาพปัญหาและศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่
4. ให้ท่านร่วมกันกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ชุมชนท่านต้องการ

บันทึกผลการประชุม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์คุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบ

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์คุณภาพตัวชี้วัดตามองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4 องค์ประกอบ

ตัวชี้วัด	รหัส	ความเหมาะสมตัวชี้วัด การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร			ฉันทา มติ
		Mdn	Q3-Q1	[Mdn-Mo]	
องค์ประกอบที่ 1 ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและ แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	Mng1	4	2	4	ได้
1.1 การวางแผนบุคลากร	Mng11	4	3	4	ได้
1.2 การวางแผนงบประมาณ	Mng12	4	3	3	ได้
1.3 ผลผลิตทางการเกษตร	Mng13	4	3	4	ได้
1.4 การวางแผนการตลาด	Mng14	3.5	3	3	ได้
2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็น ระบบ	Mng2	4	3	4	ได้
2.1 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อ การเกษตร	Mng21	4	3	4	ได้
2.2 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการ ท่องเที่ยว	Mng22	3.5	3	3	ได้
2.3 กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์	Mng23	4	3	4	ได้
2.4 ถนนและลานจอดรถ	Mng24	4	3	4	ได้
3. การจัดการด้านความปลอดภัยนักท่องเที่ยว	Mng3	4	2	3	ได้
3.1 การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความ ปลอดภัย	Mng31	3	3	3	ได้
3.2 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วย	Mng32	4	3	4	ได้
4. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว	Mng4	4	3	4	ได้
4.1 การจัดการขยะ ในแหล่งท่องเที่ยว	Mng41	4	3	4	ได้
4.1 การจัดการน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยว	Mng42	4	3	4	ได้

ตัวชี้วัด	รหัส	ความเหมาะสมตัวชี้วัด การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร			ฉันท มติ
		Mdn	Q3-Q1	[Mdn- Mo]	
4.3 การจัดการมลพิษในอากาศที่เกิดจาก กิจกรรมการท่องเที่ยว	Mng43	3.5	3	3	ได้
5. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ	Mng5	3.5	3	4	ได้
5.1 การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน	Mng51	4	2	4	ได้
5.2 การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน	Mng52	4	2	4	ได้
5.3 การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน	Mng53	4	3	4	ได้
6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว	Mng6	4	3	4	ได้
6.1 ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ	Mng61	4	3	4	ได้
6.2 ความเชื่อมโยงกับบริษัทท่องเที่ยว	Mng62	3.5	3	3	ได้
6.3 การสนับสนุนจากภาครัฐ	Mng63	3.5	3	3	ได้
6.4 การสนับสนุนจากเอกชน	Mng64	4	3	4	ได้
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	Mng7	4	3	4	ได้
7.1 การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร การผลิตได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้	Mng71	4	2	3	ได้
7.2 การผลิตแบบปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัย	Mng72	4	3	4	ได้
8. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและ ทรัพยากรการท่องเที่ยว	Mng8	4	3	4	ได้
8.1 การรักษาความสะอาดของห้องน้ำและที่พัก	Mng81	4	3	4	ได้
8.2 การดูแลรักษาระบบถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	Mng82	4	3	4	ได้
8.3 การปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว	Mng83	3.5	3	4	ได้

ตัวชี้วัด	รหัส	ความเหมาะสมตัวชี้วัด การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร			ฉันทา มติ
		Mdn	Q3-Q1	[Mdn-Mo]	
9. การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่า พัฒนา ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	Mng9	3.5	3	3	ได้
9.1 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปเป็น ผลิตภัณฑ์เกษตร	Mng91	3.5	2	3	ได้
9.2 การพัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์	Mng92	3.5	3	3	ได้
9.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าไปสู่สากล เพื่อ สร้างแรงจูงใจในการซื้อสำหรับลูกค้า	Mng93	3.5	3	3	ได้
10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่ง ท่องเที่ยว	Mng10	4		4	ได้
10.1 แผ่นพับ ป้ายโฆษณา	Mng101	4		4	ได้
10.2 การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์	Mng102	4		3	ได้
10.3 หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์	Mng102	4		3	ได้
องค์ประกอบที่ 2 ด้านศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	Sup1	4	3	4	ได้
2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	Sup2	4	2	4	ได้
3. ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	Sup3	3.5	3	3	ได้
4. ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว	Sup4	4	3	4	ได้
5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ ขนาดพื้นที่	Sup5	4	3	4	ได้
6. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับ นักท่องเที่ยว	Sup6	4	3	4	ได้
7. กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว	Sup7	4	3	4	ได้

ตัวชี้วัด	รหัส	ความเหมาะสมตัวชี้วัด การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร			ค้นหา มิติ
		Mdn	Q3-Q1	[Mdn-Mo]	
องค์ประกอบที่ 3 ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1. การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับ นักท่องเที่ยว	Ser1	4	3	4	ได้
2. การมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว	Ser2	4	3	4	ได้
3. ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อ สินค้าและผลิตภัณฑ์ ใช้ในแหล่งท่องเที่ยว หรือ นำกลับบ้าน	Ser3	4	2	4	ได้
4. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่ง ท่องเที่ยว	Ser4	4	3	4	ได้
5. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับ บอร์ดหรือ ป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตรและ การสาธิตวิธีการปฏิบัติ	Ser5	4	3	4	ได้
6. การให้บริการยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนัก ท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย หรือ พาหนะ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ/ ส่วนบุคคล	Ser6	3.5	3	3	ได้
7. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ภายใน และภายนอกประเทศ บริการอินเทอร์เน็ต	Ser7	3.5	2	3	ได้
8. การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ การให้บริการอุปกรณ์ฝึกทักษะเพื่อการ เรียนรู้เพื่อตนเอง และการให้บริการฝึกอบรม	Ser8	4	3	4	ได้
9. การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ	Ser9	4	2	4	ได้

ตัวชี้วัด	รหัส	ความเหมาะสม ตัวชี้วัด การจัดการท่องเที่ยว เชิงเกษตร			ฉันทา มติ
		Mdn	Q3- Q1	[Mdn- Mo]	
		องค์ประกอบที่ 4 ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร			
1. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรมที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว	Att1	4	3	4	ได้
2. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น	Att2	4	3	4	ได้
3. สภาพธรรมชาติและความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว	Att3	4	3	4	ได้
4. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร	Att4	4	3	4	ได้
5. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศ จากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รางวัลกินรี รางวัลโลกสีเขียว ตราสัญลักษณ์ A (Agrotourism) ใบรับรอง GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตร	Att5	4	3	4	ได้
6. ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว	Att6	4	3	4	ได้
7. ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	Att7	4	3	4	ได้
8. การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ได้แก่ การร่วมกินอยู่และกิจกรรมกับชาวบ้าน	Att8	4	3	3	ได้

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

CONFIRMATORY FACTORY ANALYSIS

DA NI=34 NO=521 MA=KM

LA

mng1 mng2 mng3 mng4 mng5 mng6 mng7 mng8 mng9 mng10 sub1 sub2 sub3 sub4 sub5 sub6
sub7 ser1 ser2 ser3 ser4 ser5 ser6 ser7 ser8 ser9 att1 att2 att3 att4 att5 att6 att7 att8

KM

1.000

0.615 1.000

0.575 0.668 1.000

0.399 0.514 0.543 1.000

0.563 0.563 0.702 0.588 1.000

0.683 0.581 0.662 0.481 0.731 1.000

0.507 0.469 0.568 0.527 0.608 0.605 1.000

0.517 0.502 0.514 0.604 0.614 0.626 0.645 1.000

0.598 0.645 0.582 0.574 0.605 0.637 0.512 0.605 1.000

0.570 0.536 0.609 0.469 0.610 0.746 0.521 0.519 0.655 1.000

0.282 0.138 0.232 0.220 0.387 0.341 0.352 0.424 0.268 0.334

1.000

0.316 0.353 0.324 0.424 0.317 0.341 0.388 0.490 0.427 0.456

0.363 1.000

0.571 0.408 0.370 0.280 0.385 0.586 0.333 0.486 0.561 0.644

0.261 0.394 1.000

0.477 0.405 0.400 0.184 0.361 0.490 0.283 0.356 0.422 0.441

0.271 0.315 0.717 1.000

0.563 0.563 0.702 0.588 1.000 0.731 0.608 0.614 0.605 0.610

0.387 0.317 0.385 0.361 1.000

0.526 0.476 0.518 0.295 0.552 0.652 0.440 0.527 0.472 0.499

0.416 0.298 0.489 0.539 0.552 1.000

0.417	0.335	0.292	0.167	0.284	0.424	0.378	0.467	0.381	0.354
0.326	0.331	0.473	0.425	0.284	0.565	1.000			
0.511	0.551	0.549	0.374	0.514	0.590	0.454	0.442	0.534	0.496
0.355	0.310	0.415	0.529	0.514	0.610	0.416	1.000		
0.656	0.599	0.628	0.318	0.608	0.684	0.468	0.466	0.596	0.610
0.299	0.302	0.607	0.612	0.608	0.649	0.500	0.671	1.000	
0.510	0.477	0.532	0.391	0.484	0.555	0.375	0.413	0.502	0.554
0.224	0.360	0.511	0.518	0.484	0.547	0.387	0.619	0.702	1.000
0.536	0.480	0.561	0.411	0.509	0.615	0.443	0.406	0.564	0.660
0.236	0.385	0.609	0.553	0.509	0.523	0.414	0.645	0.763	0.782
1.000									
0.481	0.345	0.429	0.390	0.427	0.521	0.379	0.347	0.427	0.564
0.259	0.391	0.527	0.497	0.427	0.432	0.349	0.584	0.628	0.733
0.830	1.000								
0.520	0.490	0.364	0.253	0.289	0.484	0.287	0.435	0.531	0.499
0.189	0.310	0.663	0.513	0.289	0.489	0.412	0.437	0.585	0.496
0.516	0.436	1.000							
0.376	0.308	0.169	0.167	0.161	0.362	0.251	0.336	0.395	0.458
0.128	0.374	0.579	0.431	0.161	0.340	0.371	0.308	0.428	0.352
0.439	0.450	0.677	1.000						
0.355	0.279	0.214	0.077	0.205	0.358	0.292	0.445	0.313	0.334
0.302	0.248	0.472	0.411	0.205	0.460	0.406	0.400	0.422	0.308
0.325	0.278	0.612	0.621	1.000					
0.507	0.589	0.403	0.246	0.327	0.479	0.300	0.421	0.523	0.429
0.119	0.175	0.504	0.423	0.327	0.397	0.358	0.491	0.538	0.332
0.405	0.348	0.646	0.592	0.576	1.000				
0.463	0.388	0.448	0.322	0.470	0.542	0.507	0.488	0.499	0.559
0.394	0.302	0.491	0.370	0.470	0.517	0.359	0.451	0.492	0.404
0.484	0.403	0.534	0.422	0.502	0.412	1.000			

0.549	0.406	0.406	0.369	0.538	0.577	0.491	0.507	0.534	0.483
0.482	0.320	0.466	0.461	0.538	0.525	0.448	0.518	0.536	0.433
0.472	0.414	0.444	0.382	0.477	0.364	0.659	1.000		
0.530	0.369	0.438	0.292	0.537	0.599	0.492	0.515	0.536	0.548
0.453	0.304	0.501	0.410	0.537	0.569	0.394	0.491	0.613	0.482
0.549	0.517	0.493	0.443	0.484	0.341	0.667	0.699	1.000	
0.577	0.534	0.512	0.292	0.502	0.652	0.391	0.482	0.597	0.573
0.316	0.332	0.612	0.520	0.502	0.615	0.446	0.510	0.693	0.510
0.588	0.478	0.615	0.531	0.487	0.498	0.567	0.633	0.753	1.000
0.549	0.511	0.480	0.203	0.453	0.561	0.374	0.419	0.491	0.544
0.270	0.384	0.513	0.440	0.453	0.546	0.440	0.431	0.705	0.460
0.560	0.424	0.505	0.486	0.457	0.468	0.480	0.524	0.600	0.721
0.509	0.572	0.502	0.408	0.500	0.577	0.487	0.511	0.621	0.529
0.353	0.342	0.418	0.360	0.500	0.524	0.375	0.586	0.590	0.456
0.515	0.371	0.569	0.434	0.526	0.564	0.594	0.609	0.596	0.665
1.000									0.611
0.563	0.602	0.521	0.408	0.508	0.640	0.460	0.521	0.628	0.619
0.358	0.342	0.467	0.399	0.508	0.539	0.377	0.616	0.554	0.486
0.512	0.428	0.537	0.417	0.492	0.563	0.590	0.609	0.595	0.639
0.809	1.000								0.589
0.455	0.450	0.326	0.348	0.364	0.496	0.392	0.467	0.557	0.566
0.369	0.386	0.434	0.287	0.364	0.437	0.343	0.461	0.370	0.402
0.407	0.386	0.517	0.484	0.501	0.494	0.560	0.541	0.523	0.552
0.735	0.856	1.000							0.479
SD									
0.772	0.738	0.936	0.821	0.786	0.892	0.713	0.615	0.827	0.952
0.730	0.608	1.052	0.926	0.786	0.772	0.773	0.772	1.083	1.008
1.039	0.928	0.919	0.916	0.830	1.266	0.826	0.896	0.833	0.944
1.017	1.017	0.933							1.001
SE									

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10/

MO NX=10 NK=1 LX=FU,FI PH=ST TD=FU,FI

FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1) LX(7,1) LX(8,1) LX(9,1) LX(10,1) TD(1,1)
 TD(2,2) TD(3,3) TD(4,4) TD(5,5) TD(6,6) TD(7,7) TD(8,8) TD(9,9) TD(10,10) TD(6,4) TD(8,7)
 TD(3,2) TD(4,1) TD(6,2) TD(8,4) TD(9,2) TD(10,6) TD(2,1) TD(5,1) TD(5,3) TD(9,8) TD(10,9)
 TD(7,3) TD(8,3) TD(9,4) TD(10,3) TD(10,4) TD(8,1) TD(9,1) TD(9,6) TD(6,1) TD(7,2) TD(9,3)
 TD(5,2)

LK

MANAGE

PATH DIAGRAM

OU SE TV RS MR FS MI SC AD=OFF

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

MANAGE

mng1 0.75

(0.04)

18.15

mng2 0.72

(0.04)

16.96

mng3 0.76

(0.04)

19.60

mng4 0.71

(0.04)

17.34

mng5 0.84

(0.04)

22.62
 mng6 0.87
 (0.04)
 23.62
 mng7 0.71
 (0.04)
 18.06
 mng8 0.72
 (0.04)
 18.25
 mng9 0.72
 (0.04)
 17.51
 mng10 0.74
 (0.04)
 18.68

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 10

Minimum Fit Function Chi-Square = 4.99 (P = 0.89)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 4.94 (P = 0.90)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 2.36)

Minimum Fit Function Value = 0.0096

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0045)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.021)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.19

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.19 ; 0.20)

ECVI for Saturated Model = 0.21

ECVI for Independence Model = 15.48

Chi-Square for Independence Model with 45 Degrees of Freedom = 8030.54

Independence AIC = 8050.54

Model AIC = 94.94

Saturated AIC = 110.00

Independence CAIC = 8103.10

Model CAIC = 331.45

Saturated CAIC = 399.07

Normed Fit Index (NFI) = 1.00

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.22

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00

Relative Fit Index (RFI) = 1.00

Critical N (CN) = 2418.82

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0070

Standardized RMR = 0.0070

Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.99

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.18

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งด้านการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

CONFIRMATORY FACTORY ANALYSIS

DA NI=34 NO=521 MA=KM

LA

mng1 mng2 mng3 mng4 mng5 mng6 mng7 mng8 mng9 mng10 sub1 sub2 sub3 sub4 sub5 sub6

sub7 ser1 ser2 ser3 ser4 ser5 ser6 ser7 ser8 ser9 att1 att2 att3 att4 att5 att6 att7 att8

KM

1.000

0.615 1.000

0.575 0.668 1.000

0.399 0.514 0.543 1.000

0.563 0.563 0.702 0.588 1.000

0.683 0.581 0.662 0.481 0.731 1.000

0.507 0.469 0.568 0.527 0.608 0.605 1.000

0.517 0.502 0.514 0.604 0.614 0.626 0.645 1.000

0.598 0.645 0.582 0.574 0.605 0.637 0.512 0.605 1.000

0.570 0.536 0.609 0.469 0.610 0.746 0.521 0.519 0.655 1.000

0.282 0.138 0.232 0.220 0.387 0.341 0.352 0.424 0.268 0.334

1.000

0.316 0.353 0.324 0.424 0.317 0.341 0.388 0.490 0.427 0.456

0.363 1.000

0.571 0.408 0.370 0.280 0.385 0.586 0.333 0.486 0.561 0.644

0.261 0.394 1.000

0.477 0.405 0.400 0.184 0.361 0.490 0.283 0.356 0.422 0.441

0.271 0.315 0.717 1.000

0.563 0.563 0.702 0.588 1.000 0.731 0.608 0.614 0.605 0.610

0.387 0.317 0.385 0.361 1.000

0.526 0.476 0.518 0.295 0.552 0.652 0.440 0.527 0.472 0.499

0.416 0.298 0.489 0.539 0.552 1.000

0.417	0.335	0.292	0.167	0.284	0.424	0.378	0.467	0.381	0.354
0.326	0.331	0.473	0.425	0.284	0.565	1.000			
0.511	0.551	0.549	0.374	0.514	0.590	0.454	0.442	0.534	0.496
0.355	0.310	0.415	0.529	0.514	0.610	0.416	1.000		
0.656	0.599	0.628	0.318	0.608	0.684	0.468	0.466	0.596	0.610
0.299	0.302	0.607	0.612	0.608	0.649	0.500	0.671	1.000	
0.510	0.477	0.532	0.391	0.484	0.555	0.375	0.413	0.502	0.554
0.224	0.360	0.511	0.518	0.484	0.547	0.387	0.619	0.702	1.000
0.536	0.480	0.561	0.411	0.509	0.615	0.443	0.406	0.564	0.660
0.236	0.385	0.609	0.553	0.509	0.523	0.414	0.645	0.763	0.782
1.000									
0.481	0.345	0.429	0.390	0.427	0.521	0.379	0.347	0.427	0.564
0.259	0.391	0.527	0.497	0.427	0.432	0.349	0.584	0.628	0.733
0.830	1.000								
0.520	0.490	0.364	0.253	0.289	0.484	0.287	0.435	0.531	0.499
0.189	0.310	0.663	0.513	0.289	0.489	0.412	0.437	0.585	0.496
0.516	0.436	1.000							
0.376	0.308	0.169	0.167	0.161	0.362	0.251	0.336	0.395	0.458
0.128	0.374	0.579	0.431	0.161	0.340	0.371	0.308	0.428	0.352
0.439	0.450	0.677	1.000						
0.355	0.279	0.214	0.077	0.205	0.358	0.292	0.445	0.313	0.334
0.302	0.248	0.472	0.411	0.205	0.460	0.406	0.400	0.422	0.308
0.325	0.278	0.612	0.621	1.000					
0.507	0.589	0.403	0.246	0.327	0.479	0.300	0.421	0.523	0.429
0.119	0.175	0.504	0.423	0.327	0.397	0.358	0.491	0.538	0.332
0.405	0.348	0.646	0.592	0.576	1.000				
0.463	0.388	0.448	0.322	0.470	0.542	0.507	0.488	0.499	0.559
0.394	0.302	0.491	0.370	0.470	0.517	0.359	0.451	0.492	0.404
0.484	0.403	0.534	0.422	0.502	0.412	1.000			

0.549	0.406	0.406	0.369	0.538	0.577	0.491	0.507	0.534	0.483
0.482	0.320	0.466	0.461	0.538	0.525	0.448	0.518	0.536	0.433
0.472	0.414	0.444	0.382	0.477	0.364	0.659	1.000		
0.530	0.369	0.438	0.292	0.537	0.599	0.492	0.515	0.536	0.548
0.453	0.304	0.501	0.410	0.537	0.569	0.394	0.491	0.613	0.482
0.549	0.517	0.493	0.443	0.484	0.341	0.667	0.699	1.000	
0.577	0.534	0.512	0.292	0.502	0.652	0.391	0.482	0.597	0.573
0.316	0.332	0.612	0.520	0.502	0.615	0.446	0.510	0.693	0.510
0.588	0.478	0.615	0.531	0.487	0.498	0.567	0.633	0.753	1.000
0.549	0.511	0.480	0.203	0.453	0.561	0.374	0.419	0.491	0.544
0.270	0.384	0.513	0.440	0.453	0.546	0.440	0.431	0.705	0.460
0.560	0.424	0.505	0.486	0.457	0.468	0.480	0.524	0.600	0.721
									1.000
0.509	0.572	0.502	0.408	0.500	0.577	0.487	0.511	0.621	0.529
0.353	0.342	0.418	0.360	0.500	0.524	0.375	0.586	0.590	0.456
0.515	0.371	0.569	0.434	0.526	0.564	0.594	0.609	0.596	0.665
									0.611
1.000									
0.563	0.602	0.521	0.408	0.508	0.640	0.460	0.521	0.628	0.619
0.358	0.342	0.467	0.399	0.508	0.539	0.377	0.616	0.554	0.486
0.512	0.428	0.537	0.417	0.492	0.563	0.590	0.609	0.595	0.639
									0.589
0.809	1.000								
0.455	0.450	0.326	0.348	0.364	0.496	0.392	0.467	0.557	0.566
0.369	0.386	0.434	0.287	0.364	0.437	0.343	0.461	0.370	0.402
0.407	0.386	0.517	0.484	0.501	0.494	0.560	0.541	0.523	0.552
									0.473
0.735	0.856	1.000							
SD									
0.772	0.738	0.936	0.821	0.786	0.892	0.713	0.615	0.827	0.952
0.730	0.608	1.052	0.926	0.786	0.772	0.773	0.772	1.083	1.008
1.039	0.928	0.919	0.916	0.830	1.266	0.826	0.896	0.833	0.944
									1.001
1.017	1.017	0.933							
SE									

11 12 13 14 15 16 17/

MO NX=7 NK=1 LX:=FU,FI PH=ST TD=FU,FI

FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1) LX(7,1) TD(1,1) TD(2,2) TD(3,3) TD(4,4)

TD(5,5) TD(6,6) TD(7,7) TD(4,3) TD(6,2) TD(7,5) TD(6,3) TD(6,4) TD(2,1) TD(3,1) TD(3,2)

TD(5,1) TD(7,6) TD(5,3)

LK

SUPPORT

PATH DIAGRAM

OU SE TV RS MR FS MI SC AD=OFF

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

SUPPORT

sub1 0.46

(0.05)

9.43

sub2 0.50

(0.05)

10.26

sub3 0.68

(0.06)

11.91

sub4 0.61

(0.05)

12.28

sub5 0.61

(0.05)

11.70

sub6 0.91

(0.07)

13.57

sub7 0.69

(0.05)

12.66

Squared Multiple Correlations for X - Variables

sub1	sub2	sub3	sub4	sub5	sub6
0.21	0.25	0.47	0.37	0.37	0.82
sub7					
0.48					

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 3

Minimum Fit Function Chi-Square = 0.88 (P = 0.83)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 0.87 (P = 0.83)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 2.87)

Minimum Fit Function Value = 0.0017

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0055)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.043)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.97

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.10

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.10 ; 0.11)

ECVI for Saturated Model = 0.11

ECVI for Independence Model = 3.71

Chi-Square for Independence Model with 21 Degrees of Freedom = 1917.22

Independence AIC = 1931.22

Model AIC = 50.87

Saturated AIC = 56.00

Independence CAIC = 1968.01

Model CAIC = 182.26

Saturated CAIC = 203.16

Normed Fit Index (NFI) = 1.00

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.01

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.14

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00

Relative Fit Index (RFI) = 1.00

Critical N (CN) = 6710.61

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0055

Standardized RMR = 0.0055

Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 1.00

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.11

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

CONFIRMATORY FACTORY ANALYSIS

DA NI=34 NO=521 MA=KM

LA

mng1 mng2 mng3 mng4 mng5 mng6 mng7 mng8 mng9 mng10 sub1 sub2 sub3 sub4 sub5 sub6
sub7 ser1 ser2 ser3 ser4 ser5 ser6 ser7 ser8 ser9 att1 att2 att3 att4 att5 att6 att7 att8

KM

1.000

0.615 1.000

0.575 0.668 1.000

0.399 0.514 0.543 1.000

0.563 0.563 0.702 0.588 1.000

0.683 0.581 0.662 0.481 0.731 1.000

0.507 0.469 0.568 0.527 0.608 0.605 1.000

0.517 0.502 0.514 0.604 0.614 0.626 0.645 1.000

0.598 0.645 0.582 0.574 0.605 0.637 0.512 0.605 1.000

0.570 0.536 0.609 0.469 0.610 0.746 0.521 0.519 0.655 1.000

0.282 0.138 0.232 0.220 0.387 0.341 0.352 0.424 0.268 0.334

1.000

0.316 0.353 0.324 0.424 0.317 0.341 0.388 0.490 0.427 0.456

0.363 1.000

0.571 0.408 0.370 0.280 0.385 0.586 0.333 0.486 0.561 0.644

0.261 0.394 1.000

0.477 0.405 0.400 0.184 0.361 0.490 0.283 0.356 0.422 0.441

0.271 0.315 0.717 1.000

0.563 0.563 0.702 0.588 1.000 0.731 0.608 0.614 0.605 0.610

0.387 0.317 0.385 0.361 1.000

0.526 0.476 0.518 0.295 0.552 0.652 0.440 0.527 0.472 0.499

0.416 0.298 0.489 0.539 0.552 1.000

0.417	0.335	0.292	0.167	0.284	0.424	0.378	0.467	0.381	0.354
0.326	0.331	0.473	0.425	0.284	0.565	1.000			
0.511	0.551	0.549	0.374	0.514	0.590	0.454	0.442	0.534	0.496
0.355	0.310	0.415	0.529	0.514	0.610	0.416	1.000		
0.656	0.599	0.628	0.318	0.608	0.684	0.468	0.466	0.596	0.610
0.299	0.302	0.607	0.612	0.608	0.649	0.500	0.671	1.000	
0.510	0.477	0.532	0.391	0.484	0.555	0.375	0.413	0.502	0.554
0.224	0.360	0.511	0.518	0.484	0.547	0.387	0.619	0.702	1.000
0.536	0.480	0.561	0.411	0.509	0.615	0.443	0.406	0.564	0.660
0.236	0.385	0.609	0.553	0.509	0.523	0.414	0.645	0.763	0.782
1.000									
0.481	0.345	0.429	0.390	0.427	0.521	0.379	0.347	0.427	0.564
0.259	0.391	0.527	0.497	0.427	0.432	0.349	0.584	0.628	0.733
0.830	1.000								
0.520	0.490	0.364	0.253	0.289	0.484	0.287	0.435	0.531	0.499
0.189	0.310	0.663	0.513	0.289	0.489	0.412	0.437	0.585	0.496
0.516	0.436	1.000							
0.376	0.308	0.169	0.167	0.161	0.362	0.251	0.336	0.395	0.458
0.128	0.374	0.579	0.431	0.161	0.340	0.371	0.308	0.428	0.352
0.439	0.450	0.677	1.000						
0.355	0.279	0.214	0.077	0.205	0.358	0.292	0.445	0.313	0.334
0.302	0.248	0.472	0.411	0.205	0.460	0.406	0.400	0.422	0.308
0.325	0.278	0.612	0.621	1.000					
0.507	0.589	0.403	0.246	0.327	0.479	0.300	0.421	0.523	0.429
0.119	0.175	0.504	0.423	0.327	0.397	0.358	0.491	0.538	0.332
0.405	0.348	0.646	0.592	0.576	1.000				
0.463	0.388	0.448	0.322	0.470	0.542	0.507	0.488	0.499	0.559
0.394	0.302	0.491	0.370	0.470	0.517	0.359	0.451	0.492	0.404
0.484	0.403	0.534	0.422	0.502	0.412	1.000			

0.549	0.406	0.406	0.369	0.538	0.577	0.491	0.507	0.534	0.483
0.482	0.320	0.466	0.461	0.538	0.525	0.448	0.518	0.536	0.433
0.472	0.414	0.444	0.382	0.477	0.364	0.659	1.000		
0.530	0.369	0.438	0.292	0.537	0.599	0.492	0.515	0.536	0.548
0.453	0.304	0.501	0.410	0.537	0.569	0.394	0.491	0.613	0.482
0.549	0.517	0.493	0.443	0.484	0.341	0.667	0.699	1.000	
0.577	0.534	0.512	0.292	0.502	0.652	0.391	0.482	0.597	0.573
0.316	0.332	0.612	0.520	0.502	0.615	0.446	0.510	0.693	0.510
0.588	0.478	0.615	0.531	0.487	0.498	0.567	0.633	0.753	1.000
0.549	0.511	0.480	0.203	0.453	0.561	0.374	0.419	0.491	0.544
0.270	0.384	0.513	0.440	0.453	0.546	0.440	0.431	0.705	0.460
0.560	0.424	0.505	0.486	0.457	0.468	0.480	0.524	0.600	0.721
									1.000
0.509	0.572	0.502	0.408	0.500	0.577	0.487	0.511	0.621	0.529
0.353	0.342	0.418	0.360	0.500	0.524	0.375	0.586	0.590	0.456
0.515	0.371	0.569	0.434	0.526	0.564	0.594	0.609	0.596	0.665
									0.611
1.000									
0.563	0.602	0.521	0.408	0.508	0.640	0.460	0.521	0.628	0.619
0.358	0.342	0.467	0.399	0.508	0.539	0.377	0.616	0.554	0.486
0.512	0.428	0.537	0.417	0.492	0.563	0.590	0.609	0.595	0.639
									0.589
0.809	1.000								
0.455	0.450	0.326	0.348	0.364	0.496	0.392	0.467	0.557	0.566
0.369	0.386	0.434	0.287	0.364	0.437	0.343	0.461	0.370	0.402
0.407	0.386	0.517	0.484	0.501	0.494	0.560	0.541	0.523	0.552
									0.473
0.735	0.856	1.000							
SD									
0.772	0.738	0.936	0.821	0.786	0.892	0.713	0.615	0.827	0.952
0.730	0.608	1.052	0.926	0.786	0.772	0.773	0.772	1.083	1.008
1.039	0.928	0.919	0.916	0.830	1.266	0.826	0.896	0.833	0.944
									1.001
1.017	1.017	0.933							
SE									

18 19 20 21 22 23 24 25 26/

MO NX=9 NK=1 LX=FU,FI PH=ST TD=FU,FI

FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1) LX(7,1) LX(8,1) LX(9,1) TD(1,1) TD(2,2)

TD(3,3) TD(4,4) TD(5,5) TD(6,6) TD(7,7) TD(8,8) TD(9,9) TD(5,4) TD(7,6) TD(8,6) TD(9,6)

TD(8,7) TD(9,8) TD(9,7) TD(3,2) TD(5,2) TD(5,3) TD(7,1) TD(7,5) TD(8,1) TD(9,1) TD(9,2)

TD(9,3) TD(4,2) TD(4,3) TD(7,4) TD(8,2) TD(2,1)

LK

SERVICE

PATH DIAGRAM

OU SE TV RS MR FS MI SC AD=OFF

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

SERVICE

ser1 0.74

(0.04)

16.74

ser2 0.99

(0.05)

18.69

ser3 0.84

(0.05)

18.19

ser4 0.87

(0.05)

19.25

ser5 0.77

(0.05)

16.30

ser6 0.59

(0.04)

13.39
 ser7 0.43
 (0.04)
 9.74
 ser8 0.37
 (0.05)
 8.04
 ser9 0.46
 (0.05)
 9.93

Squared Multiple Correlations for X - Variables

ser1	ser2	ser3	ser4	ser5	ser6	ser7	ser8	ser9
0.55	0.97	0.70	0.76	0.60	0.35	0.18	0.14	0.21

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 6

Minimum Fit Function Chi-Square = 2.13 (P = 0.91)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 2.12 (P = 0.91)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 1.61)

Minimum Fit Function Value = 0.0041

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0031)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.023)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.16

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.16 ; 0.16)

ECVI for Saturated Model = 0.17

ECVI for Independence Model = 10.82

Chi-Square for Independence Model with 36 Degrees of Freedom = 5610.85

Independence AIC = 5628.85

Model AIC = 80.12

Saturated AIC = 90.00

Independence CAIC = 5676.15

Model CAIC = 285.09

Saturated CAIC = 326.51

Normed Fit Index (NFI) = 1.00

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.17

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00

Relative Fit Index (RFI) = 1.00

Critical N (CN) = 4114.71

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0055

Standardized RMR = 0.0055

Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.99

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.13

0.417	0.335	0.292	0.167	0.284	0.424	0.378	0.467	0.381	0.354
0.326	0.331	0.473	0.425	0.284	0.565	1.000			
0.511	0.551	0.549	0.374	0.514	0.590	0.454	0.442	0.534	0.496
0.355	0.310	0.415	0.529	0.514	0.610	0.416	1.000		
0.656	0.599	0.628	0.318	0.608	0.684	0.468	0.466	0.596	0.610
0.299	0.302	0.607	0.612	0.608	0.649	0.500	0.671	1.000	
0.510	0.477	0.532	0.391	0.484	0.555	0.375	0.413	0.502	0.554
0.224	0.360	0.511	0.518	0.484	0.547	0.387	0.619	0.702	1.000
0.536	0.480	0.561	0.411	0.509	0.615	0.443	0.406	0.564	0.660
0.236	0.385	0.609	0.553	0.509	0.523	0.414	0.645	0.763	0.782
1.000									
0.481	0.345	0.429	0.390	0.427	0.521	0.379	0.347	0.427	0.564
0.259	0.391	0.527	0.497	0.427	0.432	0.349	0.584	0.628	0.733
0.830	1.000								
0.520	0.490	0.364	0.253	0.289	0.484	0.287	0.435	0.531	0.499
0.189	0.310	0.663	0.513	0.289	0.489	0.412	0.437	0.585	0.496
0.516	0.436	1.000							
0.376	0.308	0.169	0.167	0.161	0.362	0.251	0.336	0.395	0.458
0.128	0.374	0.579	0.431	0.161	0.340	0.371	0.308	0.428	0.352
0.439	0.450	0.677	1.000						
0.355	0.279	0.214	0.077	0.205	0.358	0.292	0.445	0.313	0.334
0.302	0.248	0.472	0.411	0.205	0.460	0.406	0.400	0.422	0.308
0.325	0.278	0.612	0.621	1.000					
0.507	0.589	0.403	0.246	0.327	0.479	0.300	0.421	0.523	0.429
0.119	0.175	0.504	0.423	0.327	0.397	0.358	0.491	0.538	0.332
0.405	0.348	0.646	0.592	0.576	1.000				
0.463	0.388	0.448	0.322	0.470	0.542	0.507	0.488	0.499	0.559
0.394	0.302	0.491	0.370	0.470	0.517	0.359	0.451	0.492	0.404
0.484	0.403	0.534	0.422	0.502	0.412	1.000			

0.549	0.406	0.406	0.369	0.538	0.577	0.491	0.507	0.534	0.483
0.482	0.320	0.466	0.461	0.538	0.525	0.448	0.518	0.536	0.433
0.472	0.414	0.444	0.382	0.477	0.364	0.659	1.000		
0.530	0.369	0.438	0.292	0.537	0.599	0.492	0.515	0.536	0.548
0.453	0.304	0.501	0.410	0.537	0.569	0.394	0.491	0.613	0.482
0.549	0.517	0.493	0.443	0.484	0.341	0.667	0.699	1.000	
0.577	0.534	0.512	0.292	0.502	0.652	0.391	0.482	0.597	0.573
0.316	0.332	0.612	0.520	0.502	0.615	0.446	0.510	0.693	0.510
0.588	0.478	0.615	0.531	0.487	0.498	0.567	0.633	0.753	1.000
0.549	0.511	0.480	0.203	0.453	0.561	0.374	0.419	0.491	0.544
0.270	0.384	0.513	0.440	0.453	0.546	0.440	0.431	0.705	0.460
0.560	0.424	0.505	0.486	0.457	0.468	0.480	0.524	0.600	0.721
									1.000
0.509	0.572	0.502	0.408	0.500	0.577	0.487	0.511	0.621	0.529
0.353	0.342	0.418	0.360	0.500	0.524	0.375	0.586	0.590	0.456
0.515	0.371	0.569	0.434	0.526	0.564	0.594	0.609	0.596	0.665
									0.611
1.000									
0.563	0.602	0.521	0.408	0.508	0.640	0.460	0.521	0.628	0.619
0.358	0.342	0.467	0.399	0.508	0.539	0.377	0.616	0.554	0.486
0.512	0.428	0.537	0.417	0.492	0.563	0.590	0.609	0.595	0.639
									0.589
0.809	1.000								
0.455	0.450	0.326	0.348	0.364	0.496	0.392	0.467	0.557	0.566
0.369	0.386	0.434	0.287	0.364	0.437	0.343	0.461	0.370	0.402
0.407	0.386	0.517	0.484	0.501	0.494	0.560	0.541	0.523	0.552
									0.473
0.735	0.856	1.000							
SD									
0.772	0.738	0.936	0.821	0.786	0.892	0.713	0.615	0.827	0.952
0.730	0.608	1.052	0.926	0.786	0.772	0.773	0.772	1.083	1.008
1.039	0.928	0.919	0.916	0.830	1.266	0.826	0.896	0.833	0.944
									1.001
1.017	1.017	0.933							
SE									

27 28 29 30 31 32 33 34/

MO NX=8 NK=1 LX=FU,FI PH=ST TD=FU,FI

FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1) LX(7,1) LX(8,1) TD(1,1) TD(2,2) TD(3,3)

TD(4,4) TD(5,5) TD(6,6) TD(7,7) TD(8,8) TD(8,7) TD(5,4) TD(6,3) TD(2,1) TD(4,3) TD(6,1)

TD(6,2) TD(7,3) TD(7,5) TD(7,6) TD(6,4) TD(7,4) TD(8,3) TD(8,6) TD(4,1) TD(4,2) TD(8,1)

TD(8,2) TD(5,1)

LK

ATTITUDE

PATH DIAGRAM

OU SE TV RS MR FS MI SC AD=OFF

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

ATTITUDE

att1 0.75

(0.04)

17.74

att2 0.78

(0.04)

18.94

att3 0.89

(0.04)

22.24

att4 0.78

(0.06)

13.87

att5 0.67

(0.04)

16.05
 att6 0.91
 (0.05)
 17.19
 att7 0.78
 (0.04)
 17.44
 att8 0.70
 (0.06)
 12.60

Squared Multiple Correlations for X - Variables

att1	att2	att3	att4	att5	att6	att7	att8
0.56	0.61	0.80	0.61	0.45	0.83	0.61	0.50

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 1

Minimum Fit Function Chi-Square = 0.087 (P = 0.77)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 0.087 (P = 0.77)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 3.15)

Minimum Fit Function Value = 0.00017

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0061)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.078)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.88

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.14

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.14 ; 0.14)

ECVI for Saturated Model = 0.14

ECVI for Independence Model = 11.13

Chi-Square for Independence Model with 28 Degrees of Freedom = 5772.10

Independence AIC = 5788.10

Model AIC = 70.09

Saturated AIC = 72.00

Independence CAIC = 5830.14

Model CAIC = 254.04

Saturated CAIC = 261.21

Normed Fit Index (NFI) = 1.00

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.036

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00

Relative Fit Index (RFI) = 1.00

Critical N (CN) = 39855.13

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0011

Standardized RMR = 0.0011

Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 1.00

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.028

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

CONFIRMATORY FACTORY ANALYSIS

DA NI=34 NO=521 MA=KM

LA

mng1 mng2 mng3 mng4 mng5 mng6 mng7 mng8 mng9 mng10 sub1 sub2 sub3 sub4 sub5 sub6

sub7 ser1 ser2 ser3 ser4 ser5 ser6 ser7 ser8 ser9 att1 att2 att3 att4 att5 att6 att7 att8

KM

1.000

0.615 1.000

0.575 0.668 1.000

0.399 0.514 0.543 1.000

0.563 0.563 0.702 0.588 1.000

0.683 0.581 0.662 0.481 0.731 1.000

0.507 0.469 0.568 0.527 0.608 0.605 1.000

0.517 0.502 0.514 0.604 0.614 0.626 0.645 1.000

0.598 0.645 0.582 0.574 0.605 0.637 0.512 0.605 1.000

0.570 0.536 0.609 0.469 0.610 0.746 0.521 0.519 0.655 1.000

0.282 0.138 0.232 0.220 0.387 0.341 0.352 0.424 0.268 0.334

1.000

0.316 0.353 0.324 0.424 0.317 0.341 0.388 0.490 0.427 0.456

0.363 1.000

0.571 0.408 0.370 0.280 0.385 0.586 0.333 0.486 0.561 0.644

0.261 0.394 1.000

0.477 0.405 0.400 0.184 0.361 0.490 0.283 0.356 0.422 0.441

0.271 0.315 0.717 1.000

0.563 0.563 0.702 0.588 1.000 0.731 0.608 0.614 0.605 0.610

0.387 0.317 0.385 0.361 1.000

0.526 0.476 0.518 0.295 0.552 0.652 0.440 0.527 0.472 0.499

0.416 0.298 0.489 0.539 0.552 1.000

0.417	0.335	0.292	0.167	0.284	0.424	0.378	0.467	0.381	0.354
0.326	0.331	0.473	0.425	0.284	0.565	1.000			
0.511	0.551	0.549	0.374	0.514	0.590	0.454	0.442	0.534	0.496
0.355	0.310	0.415	0.529	0.514	0.610	0.416	1.000		
0.656	0.599	0.628	0.318	0.608	0.684	0.468	0.466	0.596	0.610
0.299	0.302	0.607	0.612	0.608	0.649	0.500	0.671	1.000	
0.510	0.477	0.532	0.391	0.484	0.555	0.375	0.413	0.502	0.554
0.224	0.360	0.511	0.518	0.484	0.547	0.387	0.619	0.702	1.000
0.536	0.480	0.561	0.411	0.509	0.615	0.443	0.406	0.564	0.660
0.236	0.385	0.609	0.553	0.509	0.523	0.414	0.645	0.763	0.782
1.000									
0.481	0.345	0.429	0.390	0.427	0.521	0.379	0.347	0.427	0.564
0.259	0.391	0.527	0.497	0.427	0.432	0.349	0.584	0.628	0.733
0.830	1.000								
0.520	0.490	0.364	0.253	0.289	0.484	0.287	0.435	0.531	0.499
0.189	0.310	0.663	0.513	0.289	0.489	0.412	0.437	0.585	0.496
0.516	0.436	1.000							
0.376	0.308	0.169	0.167	0.161	0.362	0.251	0.336	0.395	0.458
0.128	0.374	0.579	0.431	0.161	0.340	0.371	0.308	0.428	0.352
0.439	0.450	0.677	1.000						
0.355	0.279	0.214	0.077	0.205	0.358	0.292	0.445	0.313	0.334
0.302	0.248	0.472	0.411	0.205	0.460	0.406	0.400	0.422	0.308
0.325	0.278	0.612	0.621	1.000					
0.507	0.589	0.403	0.246	0.327	0.479	0.300	0.421	0.523	0.429
0.119	0.175	0.504	0.423	0.327	0.397	0.358	0.491	0.538	0.332
0.405	0.348	0.646	0.592	0.576	1.000				
0.463	0.388	0.448	0.322	0.470	0.542	0.507	0.488	0.499	0.559
0.394	0.302	0.491	0.370	0.470	0.517	0.359	0.451	0.492	0.404
0.484	0.403	0.534	0.422	0.502	0.412	1.000			

0.549	0.406	0.406	0.369	0.538	0.577	0.491	0.507	0.534	0.483
0.482	0.320	0.466	0.461	0.538	0.525	0.448	0.518	0.536	0.433
0.472	0.414	0.444	0.382	0.477	0.364	0.659	1.000		
0.530	0.369	0.438	0.292	0.537	0.599	0.492	0.515	0.536	0.548
0.453	0.304	0.501	0.410	0.537	0.569	0.394	0.491	0.613	0.482
0.549	0.517	0.493	0.443	0.484	0.341	0.667	0.699	1.000	
0.577	0.534	0.512	0.292	0.502	0.652	0.391	0.482	0.597	0.573
0.316	0.332	0.612	0.520	0.502	0.615	0.446	0.510	0.693	0.510
0.588	0.478	0.615	0.531	0.487	0.498	0.567	0.633	0.753	1.000
0.549	0.511	0.480	0.203	0.453	0.561	0.374	0.419	0.491	0.544
0.270	0.384	0.513	0.440	0.453	0.546	0.440	0.431	0.705	0.460
0.560	0.424	0.505	0.486	0.457	0.468	0.480	0.524	0.600	0.721
									1.000
0.509	0.572	0.502	0.408	0.500	0.577	0.487	0.511	0.621	0.529
0.353	0.342	0.418	0.360	0.500	0.524	0.375	0.586	0.590	0.456
0.515	0.371	0.569	0.434	0.526	0.564	0.594	0.609	0.596	0.665
									0.611
1.000									
0.563	0.602	0.521	0.408	0.508	0.640	0.460	0.521	0.628	0.619
0.358	0.342	0.467	0.399	0.508	0.539	0.377	0.616	0.554	0.486
0.512	0.428	0.537	0.417	0.492	0.563	0.590	0.609	0.595	0.639
									0.589
0.809	1.000								
0.455	0.450	0.326	0.348	0.364	0.496	0.392	0.467	0.557	0.566
0.369	0.386	0.434	0.287	0.364	0.437	0.343	0.461	0.370	0.402
0.407	0.386	0.517	0.484	0.501	0.494	0.560	0.541	0.523	0.552
									0.473
0.735	0.856	1.000							
SD									
0.772	0.738	0.936	0.821	0.786	0.892	0.713	0.615	0.827	0.952
0.730	0.608	1.052	0.926	0.786	0.772	0.773	0.772	1.083	1.008
1.039	0.928	0.919	0.916	0.830	1.266	0.826	0.896	0.833	0.944
									1.001
1.017	1.017	0.933							

MO NY=34 NK=1 NE=4 LY=FU,FI BE=FU,FI GA=FU,FI PH=SY,FR PS=FU,FI TE=SY,FI

FR LY(1,1) LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,1) LY(6,1) LY(7,1) LY(8,1) LY(9,1) LY(10,1)
 LY(11,2) LY(12,2) LY(13,2) LY(14,2) LY(15,2) LY(16,2) LY(17,2) LY(18,3) LY(19,3) LY(20,3)
 LY(21,3) LY(22,3) LY(23,3) LY(24,3) LY(25,3) LY(26,3) LY(27,4) LY(28,4) LY(29,4) LY(30,4)
 LY(31,4) LY(32,4) LY(33,4) LY(34,4)

FR PS(1,1) PS(2,2) PS(3,3) PS(4,4) GA(1,1) GA(2,1) GA(3,1) GA(4,1) TE(1,1) TE(2,2) TE(3,3)
 TE(4,4) TE(5,5) TE(6,6) TE(7,7) TE(8,8) TE(9,9) TE(10,10) TE(11,11) TE(12,12) TE(13,13)
 TE(14,14) TE(15,15) TE(16,16) TE(17,17) TE(18,18) TE(19,19) TE(20,20) TE(21,21) TE(22,22)
 TE(23,23) TE(24,24) TE(25,25) TE(26,26) TE(27,27) TE(28,28) TE(29,29) TE(30,30) TE(31,31)
 TE(32,32) TE(33,33) TE(34,34)

FR TE(15,5) TE(14,13) TE(15,14) TE(17,16) TE(18,17) TE(34,33) TE(3,2) TE(11,2) TE(13,3)
 TE(19,4) TE(22,2) TE(24,3) TE(25,4) TE(26,2) TE(29,2) TE(31,4) TE(33,2) TE(34,3) TE(8,7)
 TE(13,10) TE(21,10) TE(25,8) TE(28,11) TE(30,7) TE(18,13) TE(23,13) TE(24,13) TE(33,18)
 TE(21,20) TE(22,20) TE(22,21) TE(23,21) TE(24,19) TE(24,23) TE(25,23) TE(25,24) TE(26,24)
 TE(13,19) TE(34,19) TE(26,25) TE(30,29)

FR TE(26,23) TE(6,2) TE(8,4) TE(10,6) TE(12,6) TE(33,6) TE(34,6) TE(12,11) TE(24,10)
 TE(24,12) TE(26,12) TE(16,14) TE(31,18) TE(24,22) TE(29,24) TE(33,19) TE(28,27) TE(29,26)
 TE(29,27) TE(31,30)

FR TE(4,3) TE(7,4) TE(13,2) TE(17,4) TE(28,3) TE(29,3) TE(12,8) TE(16,9) TE(16,11) TE(16,12)
 TE(17,8) TE(19,8) TE(19,12) TE(21,11) TE(22,12) TE(25,9) TE(25,11) TE(26,8) TE(26,9)
 TE(29,11) TE(18,16) TE(23,18) TE(25,16) TE(26,13) TE(28,14) TE(28,17) TE(34,14) TE(26,20)
 TE(29,22) TE(30,24) TE(31,19) TE(31,23) TE(32,22) TE(33,24) TE(29,28) TE(30,26) TE(33,32)

FR TE(2,1) TE(4,2) TE(6,4) TE(7,3) TE(9,4) TE(9,6) TE(11,3) TE(12,4) TE(13,1) TE(14,5)
 TE(16,4) TE(16,6) TE(17,3) TE(18,2) TE(22,4) TE(23,3) TE(26,4) TE(28,1) TE(29,4) TE(30,4)
 TE(31,2) TE(32,1) TE(32,4) TE(10,8) TE(11,8) TE(16,8) TE(17,12) TE(18,8) TE(20,7) TE(20,11)
 TE(22,8) TE(22,9) TE(22,10) TE(22,11) TE(23,7) TE(26,11) TE(27,7) TE(27,10) TE(27,11)
 TE(28,10) TE(31,8) TE(31,12) TE(19,17) TE(19,18) TE(20,16) TE(21,13) TE(22,16) TE(22,18)
 TE(23,14) TE(25,13) TE(25,18) TE(30,13) TE(32,13) TE(32,18) TE(20,19) TE(24,21) TE(26,21)
 TE(27,19) TE(27,23) TE(28,23) TE(30,23) TE(31,21) TE(32,23) TE(34,21) TE(34,22) TE(28,25)
 TE(28,26) TE(31,29) TE(32,25) TE(33,30) TE(34,29) TE(34,31) TE(34,32)

FR TE(7,3) TE(9,2) TE(10,3) TE(11,6) TE(12,1) TE(13,4) TE(13,6) TE(18,3) TE(18,4) TE(20,3)
 TE(20,6) TE(21,4) TE(22,1) TE(22,3) TE(23,2) TE(23,4) TE(25,3) TE(26,1) TE(28,2) TE(30,3)
 TE(30,6) TE(31,1) TE(32,2) TE(9,8) TE(11,9) TE(13,7) TE(13,8) TE(13,9) TE(14,8) TE(14,9)
 TE(14,11) TE(17,7) TE(17,10) TE(17,11) TE(18,11) TE(19,7) TE(20,9) TE(20,10) TE(21,8)
 TE(23,9) TE(23,10) TE(24,11) TE(30,8) TE(30,10) TE(31,9) TE(32,7) TE(32,9) TE(32,10)
 TE(33,10) TE(33,12) TE(34,10) TE(34,12) TE(17,13) TE(18,14) TE(19,14) TE(19,16) TE(22,13)
 TE(24,18) TE(25,17) TE(27,13) TE(28,18) TE(30,14) TE(30,16) TE(30,18) TE(31,17) TE(33,13)
 TE(23,19) TE(27,20) TE(28,19) TE(30,19) TE(31,24) TE(33,21) TE(27,25) TE(27,26) TE(32,26)
 TE(34,25) TE(34,27)

FR TE(6,1) TE(7,2) TE(7,6) TE(8,1) TE(9,3) TE(10,1) TE(11,1) TE(11,4) TE(12,2) TE(12,3)
 TE(14,4) TE(17,1) TE(17,2) TE(17,6) TE(19,1) TE(19,2) TE(20,4) TE(21,2) TE(21,3) TE(23,1)
 TE(24,4) TE(24,6) TE(25,2) TE(27,2) TE(27,4) TE(32,6) TE(10,9) TE(12,7) TE(12,10) TE(13,12)
 TE(14,7) TE(16,10) TE(18,10) TE(19,9) TE(20,8) TE(20,12) TE(21,7) TE(23,11) TE(24,7)
 TE(24,9) TE(26,7) TE(28,7) TE(31,7) TE(31,10) TE(34,11) TE(17,14) TE(20,13) TE(20,17)
 TE(21,14) TE(21,17) TE(23,16) TE(24,14) TE(24,17) TE(26,17) TE(27,16) TE(31,16) TE(32,14)
 TE(34,18) TE(21,19) TE(25,21) TE(27,21) TE(27,24) TE(28,20) TE(29,19) TE(33,22) TE(33,23)
 TE(34,24) TE(30,27) TE(30,28) TE(31,25) TE(31,27) TE(32,29) TE(33,26) TE(33,27) TE(32,31)

FR TE(4,1) TE(7,1) TE(8,3) TE(14,3) TE(19,3) TE(19,6) TE(24,1) TE(25,6) TE(33,1) TE(34,1)
 TE(9,7) TE(12,9) TE(14,12) TE(16,7) TE(18,7) TE(18,12) TE(19,11) TE(21,12) TE(22,7) TE(29,7)
 TE(33,9) TE(33,11) TE(34,9) TE(20,14) TE(20,18) TE(22,14) TE(22,17) TE(23,17) TE(25,14)
 TE(29,13) TE(29,16) TE(30,17) TE(31,13) TE(33,14) TE(34,16) TE(25,20) TE(26,22) TE(28,21)
 TE(29,21) TE(30,21) TE(32,24) TE(34,23) TE(29,25) TE(30,25) TE(31,28) TE(33,25) TE(34,26)
 FR TE(6,3) TE(8,6) TE(10,4) TE(14,1) TE(14,2) TE(16,1) TE(25,1) TE(27,3) TE(28,4) TE(32,3)
 TE(34,2) TE(19,10) TE(29,9) TE(30,9) TE(34,8) TE(16,13) TE(21,18) TE(26,14) TE(26,16)
 TE(26,18) TE(29,14) TE(29,17) TE(31,14) TE(33,16) TE(34,13) TE(23,20) TE(25,22) TE(26,19)
 TE(27,22) TE(28,22) TE(28,24) TE(29,23) TE(30,22) TE(32,20) TE(31,26) TE(32,27) TE(32,28)
 TE(33,29) TE(34,28) TE(34,30) TE(8,2) TE(10,2) TE(16,3) TE(28,6) TE(30,1) TE(33,4) TE(34,4)
 TE(10,7) TE(11,10) TE(23,2) TE(24,8) TE(32,8) TE(32,11) TE(33,8) TE(24,16) TE(27,17)
 TE(28,13) TE(3,1) TE(16,2) TE(23,6) TE(24,2) TE(29,6) TE(30,2) TE(31,3) TE(33,3) TE(23,8)
 TE(23,12) TE(28,8) TE(31,11) TE(33,7) TE(34,7)

LE

MANAGE SUPPORT SERVICE ATTITUDE

LK

TRAVEL

PATH DIAGRAM

OU SE TV RS MR FS MI SC AD=OFF

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

MANAGE SUPPORT SERVICE ATTITUDE

	-----	-----	-----	-----
mng1	0.75	--	--	--
	(0.04)			
	17.15			
mng2	0.74	--	--	--
	(0.05)			
	17.70			
mng3	0.88	--	--	--
	(0.05)			
	17.70			
mng4	0.73	--	--	--
	(0.05)			
	13.43			
mng5	0.80	--	--	--
	(0.04)			
	18.63			
mng6	0.91	--	--	--
	(0.04)			
	20.98			
mng7	0.76	--	--	--
	(0.05)			

		15.26		
mng8	0.79	--	--	--
	(0.05)			
		16.12		
mng9	0.80	--	--	--
	(0.05)			
		17.58		
mng10	0.79	--	--	--
	(0.05)			
		17.05		
sub1	--	0.47	--	--
sub2	--	0.44	--	--
	(0.05)			
		8.29		
sub3	--	0.56	--	--
	(0.06)			
		8.73		
sub4	--	0.54	--	--
	(0.06)			
		8.77		
sub5	--	0.80	--	--
	(0.08)			
		10.48		
sub6	--	0.74	--	--
	(0.07)			
		10.41		
sub7	--	0.44	--	--
	(0.05)			
		8.06		

ser1	--	--	0.76	--
ser2	--	--	0.93	--
			(0.05)	
			18.29	
ser3	--	--	0.75	--
			(0.05)	
			16.07	
ser4	--	--	0.79	--
			(0.04)	
			17.64	
ser5	--	--	0.66	--
			(0.04)	
			14.71	
ser6	--	--	0.56	--
			(0.05)	
			11.22	
ser7	--	--	0.39	--
			(0.05)	
			7.89	
ser8	--	--	0.44	--
			(0.04)	
			9.83	
ser9	--	--	0.60	--
			(0.05)	
			12.57	
att1	--	--	--	0.71
att2	--	--	--	0.79
			(0.05)	
			16.92	

att3	--	--	--	0.80
				(0.05)
				17.39
att4	--	--	--	0.81
				(0.05)
				15.48
att5	--	--	--	0.73
				(0.05)
				13.83
att6	--	--	--	0.81
				(0.05)
				15.37
att7	--	--	--	0.78
				(0.05)
				14.96
att8	--	--	--	0.61
				(0.05)
				12.14

GAMMA

TRAVEL

MANAGE 1.00

(0.05)

19.19

SUPPORT 1.00

(0.09)

10.58

SERVICE 0.87

(0.05)

16.51

ATTITUDE 0.86

(0.06)

15.45

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

MANAGE SUPPORT SERVICE ATTITUDE

MANAGE	SUPPORT	SERVICE	ATTITUDE
1.00	1.00	0.75	0.75

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

MANAGE SUPPORT SERVICE ATTITUDE

MANAGE	SUPPORT	SERVICE	ATTITUDE
1.00	1.00	0.75	0.75

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

mng1 mng2 mng3 mng4 mng5 mng6

mng1	mng2	mng3	mng4	mng5	mng6
0.56	0.54	0.76	0.53	0.65	0.83

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

mng7 mng8 mng9 mng10 sub1 sub2

mng7	mng8	mng9	mng10	sub1	sub2
0.57	0.62	0.63	0.62	0.22	0.19

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

sub3 sub4 sub5 sub6 sub7 ser1

sub3	sub4	sub5	sub6	sub7	ser1
0.33	0.30	0.65	0.54	0.19	0.57

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

ser2 ser3 ser4 ser5 ser6 ser7

ser2	ser3	ser4	ser5	ser6	ser7
0.87	0.56	0.62	0.43	0.33	0.16

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

ser8 ser9 att1 att2 att3 att4

ser8	ser9	att1	att2	att3	att4
0.19	0.35	0.51	0.62	0.63	0.67

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

att5	att6	att7	att8
0.54	0.64	0.61	0.37

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 84

Minimum Fit Function Chi-Square = 77.08 (P = 0.69)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 82.69 (P = 0.52)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 24.00)

Minimum Fit Function Value = 0.15

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.046)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.023)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 2.13

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (2.13 ; 2.17)

ECVI for Saturated Model = 2.29

ECVI for Independence Model = 133.94

Chi-Square for Independence Model with 561 Degrees of Freedom = 69581.40

Independence AIC = 69649.40

Model AIC = 1104.69

Saturated AIC = 1190.00

Independence CAIC = 69828.10

Model CAIC = 3790.37

Saturated CAIC = 4317.17

Normed Fit Index (NFI) = 1.00

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.15

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00

Relative Fit Index (RFI) = 0.99

Critical N (CN) = 790.73

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.028

Standardized RMR = 0.029

Goodness of Fit Index (GFI) = 0.99

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.93

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.14

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Correlations

		totalmng	totalsub	totalser	totalAtt
totalmng	Pearson Correlation	1.000	.779**	.744**	.759**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000
	N	521.000	521	521	521
totalsub	Pearson Correlation	.779**	1.000	.778**	.752**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000
	N	521	521.000	521	521
totalser	Pearson Correlation	.744**	.778**	1.000	.732**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000
	N	521	521	521.000	521
totalAtt	Pearson Correlation	.759**	.752**	.732**	1.000
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	
	N	521	521	521	521.000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวลินจง โพชารี
วันเกิด	วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2525
สถานที่เกิด	อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 13 บ้านโพธิ์เงิน ตำบลนาสีนวน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2547	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2549	ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2554	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม